

บทบาทคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
ที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองไทย

นายสมบัติ จันดาร์ักษ์

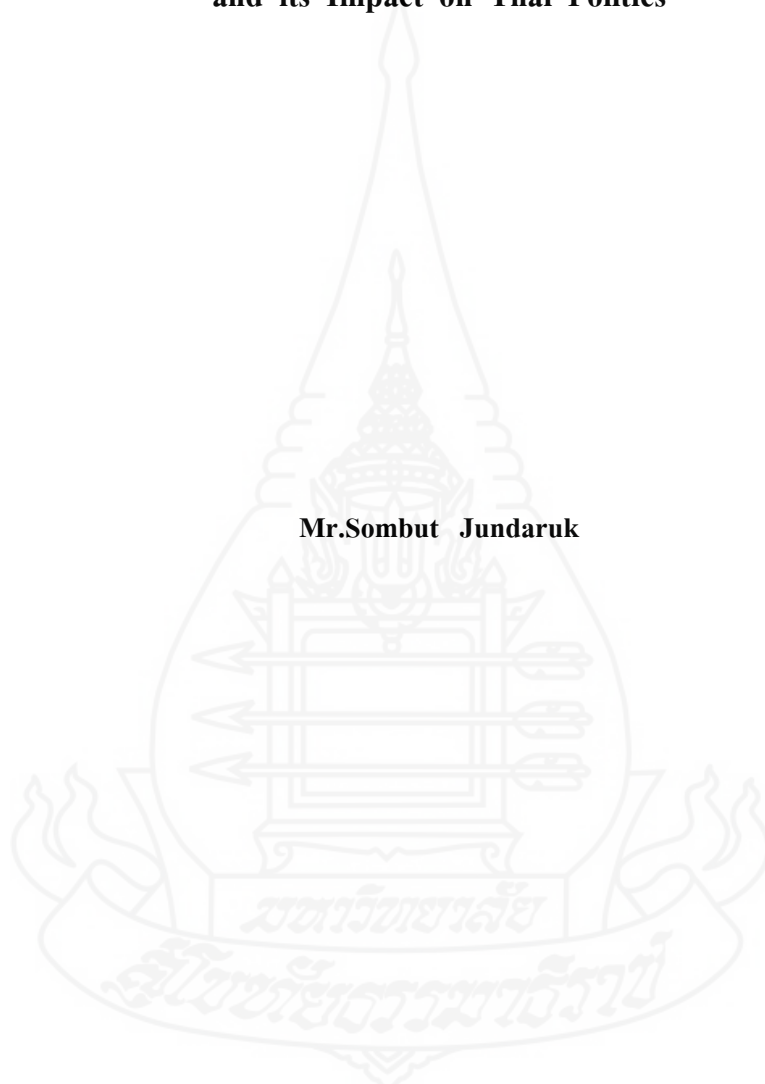

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาภิบาล

พ.ศ. 2556

**The Role of The National Anti-Corruption Commission
and its Impact on Thai Politics**

Mr.Sombut Jundaruk

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2013

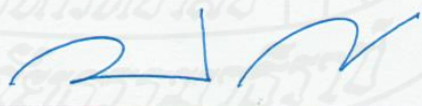
หัวข้อวิทยานิพนธ์ บทบาทคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองไทย
ชื่อและนามสกุล นายสมบัติ จันดาร์ักษ์
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง
สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. อาจารย์ ดร. สมบูรณ์ นิยมไทย
2. อาจารย์ ดร. วรวัลย์ช์ โจนพล

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2556

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. สมบูรณ์ นิยมไทย)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร. วรวัลย์ช์ โจนพล)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพล)

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยความกรุณาเป็นอย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์รสลิน ศิริยะพันธุ์ อาจารย์ ดร.สมปฤณ นิยมไทย อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร.วรวลัญช์ โรจนพล อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำแนะนำและติดตามการทำวิทยานิพนธ์ ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ และรองศาสตราจารย์วรุฒิ เทพทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ขัดเงางาม อาจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช และนายก้านรงค์ จันทิก นายวิชา มหาคุณ นายใจเด็ด พรไชยา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่กรุณาให้ความร่วมมือ ในการให้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง และให้คำแนะนำอันเป็นประโยชน์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความ กรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา หงส์ไกรเลิศ ประธานกรรมการ สอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.วิฑูยาธร ท่อแก้ว อาจารย์สาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมมาธิราช นายอานันต์ อินทร์จันทร์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเอกราช นางสาว นุศรา จันทวงศ์แก้ว ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางจัก ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และนายวิชัย เวทการ นายองค์การบริหารส่วนตำบลบางจักที่กรุณาพิจารณาให้ทุนการศึกษาใน ครั้งนี้

นอกจากนี้ ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชารัฐศาสตร์และอาจารย์ที่เกี่ยวข้อง ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้รวมทั้งแนวคิดต่างๆ ในระหว่างที่ศึกษาในระดับปริญญาโท รวมทั้งขอบคุณ เจ้าหน้าที่ฝ่ายเลขานุการกิจบัณฑิตศึกษาประจำสาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ทุกท่านที่ได้กรุณาให้คำแนะนำด้านเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกับทางมหาวิทยาลัย จน ทำให้ได้รับความสำเร็จในครั้งนี้

สมบัติ จันดารักษ์

พฤศจิกายน 2556

ชื่อวิทยานิพนธ์ บทบาทคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองไทย

ผู้วิจัย นายสมบัติ จันदारักษ์ รหัสนักศึกษา 2518000043 ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) อาจารย์ที่ปรึกษา (1) อาจารย์ ดร. สมปฤถณ นิยมไทย (2) อาจารย์ ดร. วรวัลลัญช์ โรจนพล ปีการศึกษา 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาบทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2) ศึกษาผลกระทบของบทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต่อการเมืองไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2555

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่าง คือ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 คน ประกอบด้วยสาขารัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน สาขานิติศาสตร์ จำนวน 2 คน ผู้แทนองค์กรเอกชนจำนวน 1 คน ผู้แทนกลุ่มอาสาสมัคร จำนวน 1 คน และผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์เจาะลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอผลการวิเคราะห์โดยการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน และการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีปัญหาในเรื่องข้อกฎหมาย การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และขาดการบูรณาการความร่วมมืออย่างเป็นระบบระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน รวมทั้งได้ส่งผลกระทบทางการเมืองต่อความเชื่อมั่น ประสิทธิภาพของคณะกรรมการ ป.ป.ช. การส่งเสริมการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของหน่วยงานภาครัฐ การแก้ไขปัญหาทุจริตที่เกิดจากสถาบันทางการเมืองหรือบุคลากรทางการเมือง การสร้างมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมให้แก่สถาบันทางการเมืองและบุคลากรทางการเมือง และเสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง รวมทั้งช่วยลดปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง

คำสำคัญ บทบาทคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผลกระทบทางการเมือง การเมืองไทย

Thesis title: The Role of The National Anti-Corruption Commission and its Impact on Thai Politics

Researcher: Mr. Sombut Jundaruk; **ID:** 2518000043; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Thesis advisors:** (1) Dr. Somprin Niyomthai; (2) Dr. Worawalancha Rojanapol; **Academic year:** 2013

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the role of the National Anti-Corruption Commission, 2) the impact of the role of National Anti-Corruption Commission on Thai politics from 2006 to 2012.

This qualitative research was based on the study of related documents and in-depth interviews with a sample group consisting of 3 the National Anti-Corruption Commission members, 2 political science experts, 2 legal experts, 1 representative of private organizations, 1 representative of voluntary groups and 1 the local executive Data was gathered by an in-depth interview as well as content and descriptive analysis.

The results showed that the National Anti-Corruption Commission had an extremely important role in preventing and suppressing dishonesty, inspecting assets and debts and pursuing legal cases against government employees. The National Anti-Corruption Commission still not only has problems in carrying out its role, including laws, dissemination of news and information and a lack of comprehensive and systematic cooperation among government agencies, private sector organizations and public participation. But also its role has affected confidence, efficiency and the promotion of good governance Furthermore The National Anti-Corruption Commission's role had a political impact on preventing and suppressing corruption, setting moral and ethical standards promoting the stability of political institutions and reducing the political conflicts.

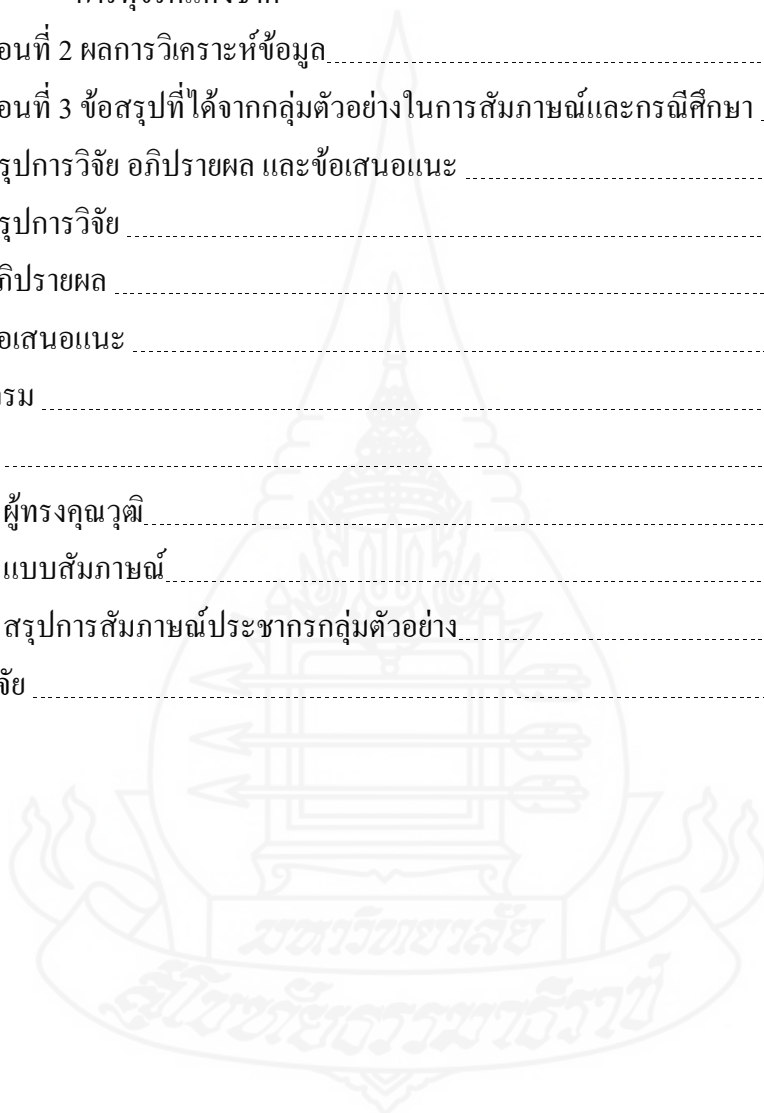
Keywords: The National Anti-Corruption Commission, Political impact, Thai Politics

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดว่าการทุจริตคอร์รัปชัน	8
แนวคิดว่าด้วยผลประโยชน์ทับซ้อน	21
ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและผลประโยชน์ทับซ้อนในไทย	26
แนวคิดว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ	33
แนวคิดว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี	46
แนวคิดว่าด้วยคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการ	52
คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ	55
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	66
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	72
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	72
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	73
การเก็บรวบรวมข้อมูล	75
การวิเคราะห์ข้อมูล	76
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	77

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 1 สารสำคัญว่าด้วยบทบาทคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ	78
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	117
ตอนที่ 3 ข้อเสนอที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์และกรณีศึกษา	145
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	151
สรุปการวิจัย	151
อภิปรายผล	152
ข้อเสนอแนะ	161
บรรณานุกรม	163
ภาคผนวก	168
ก ผู้ทรงคุณวุฒิ	169
ข แบบสัมภาษณ์	171
ค สรุปการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง	177
ประวัติผู้วิจัย	180

ณ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย..... 4

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การทุจริตในวงราชการและในหน่วยงานของรัฐเป็นปัญหาที่สำคัญมากที่สุดประการหนึ่งของประเทศไทยที่มีผลกระทบอย่างร้ายแรงต่อการพัฒนาประเทศ และการลงทุน ทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าปัญหาการทุจริตหรือราษฎรบังหลวงเป็นปัญหาที่ฝังรากลึกอยู่ในระบบสังคมการเมืองไทยมานานจนเป็นที่ประจักษ์ว่าการทุจริตในปัจจุบันมีแนวโน้มรุนแรงและส่งผลกระทบในระดับกว้างและลึกมีความสลับซับซ้อนของปัญหาการทุจริตในช่วง 2-3 ปี ยังคงอยู่ในระดับรุนแรงอยู่ที่ระดับ 3.83 ปรับตัวลดลงจากระดับ 3.19 ซึ่งการทุจริตที่พบเห็นบ่อยที่สุดคือ กลุ่มข้าราชการส่วนท้องถิ่น และการทุจริตที่ก่อให้เกิดความเสียหายกับประเทศชาติมากที่สุดคือการทุจริตของนักการเมืองระดับสูงซึ่งการทุจริตในปัจจุบันผู้ที่ทำการทุจริตทำโดยเป็นลักษณะตัวแทนโดยเป็นตัวแทนของกลุ่มมีผลประโยชน์เป็นส่วนใหญ่ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2554: 59) ซึ่งให้เห็นว่าปัญหาการทุจริตยังไม่ได้รับการแก้ไขที่ถูกต้องและเป็นปัญหาเลวร้ายที่ต้องรีบแก้ไข และกลไกที่จะมาทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและมีบทบาทโดยตรงในการตรวจสอบการใช้อำนาจ คือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นกลไกหลักในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูง มีความเป็นอิสระไม่ขึ้นกับหน่วยงานของรัฐมีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติด้วย (ฤทัย หงส์ศิริ 2544: 1-2)

พระมหากษัตริย์ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดแรก เมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2542 และประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 ต่อมาคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้ยึดอำนาจการปกครอง เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 พร้อมได้ยกเลิกรัฐธรรมนูญแห่ง

ราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และได้มีประกาศฉบับที่ 19 ลงวันที่ 22 กันยายน 2549 ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 มีผลบังคับใช้ต่อไปพร้อมทั้งได้แต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นชุดที่ 3 ขึ้นใหม่มีบทบาทอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่แต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ทุกประการ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 250 บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเข้าใจเกี่ยวกับการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งเสนอต่อวุฒิสภา และถ้าเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็ส่งไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมถึงการไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูง หรือข้าราชการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไป ร่ำรวยผิดปกติ กระทบความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม รวมทั้งดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการในระดับต่ำกว่าที่ร่วมกระทบความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด และการกำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตลอดจนการดำเนินการอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการป้องกันการทุจริต พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอมาตรการ ความเห็น หรือข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการหรือวางแผนงาน โครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมทั้งการเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต และดำเนินการให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต นอกจากนี้ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้นแล้วยังต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องบัญญัติและกำหนดไว้ด้วย

นอกจากนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาให้ถ้อยคำเพื่อประโยชน์แห่งการไต่สวนข้อเท็จจริง

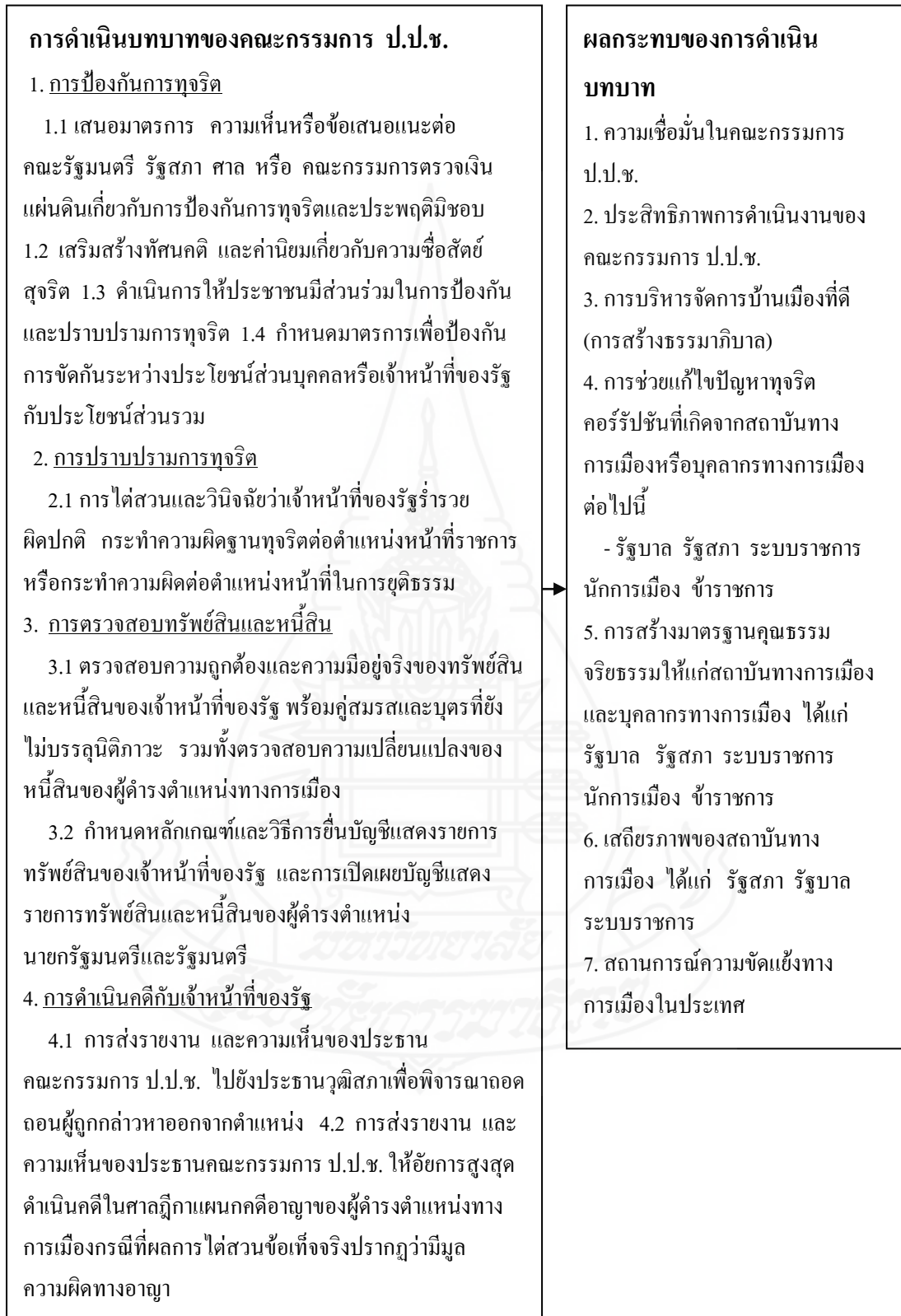
การขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงาน เอกชนดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่ การได้สวนข้อเท็จจริง หรือการวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ดังนั้น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของนักการเมืองผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อันได้แก่ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น และเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือผู้บริหารในระดับสูงหรือผู้ที่ร่วมกระทำความคิด ซึ่งการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจส่งผลกระทบต่อการเมืองไทย ในลักษณะที่รัฐบาลขาดความชอบธรรมในการบริการราชการแผ่นดินอันจะนำมาซึ่งความไร้เสถียรภาพทางการเมือง ความเชื่อมั่นและศรัทธาจากสังคม ในการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในบางกรณีสังคมยังมีความสงสัยว่า อาจถูกแทรกแซงทางการเมือง จนทำให้การปฏิบัติงานขาดความเสมอภาค เท่าเทียมและยืนอยู่บนความยุติธรรม ตามหลักนิติรัฐ หลักนิติธรรม และหลักประชาธิปไตย ซึ่งมีผลต่อความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวมทั้งประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. การส่งเสริมการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (การสร้างธรรมาภิบาล) การสร้างมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่สถาบันทางการเมืองและบุคลากรทางการเมือง รัฐบาล รัฐสภา ระบบราชการ นักการเมือง และข้าราชการ การแก้ไขปัญหาการทุจริต และส่งผลให้เสถียรภาพทางการเมือง และสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศมากขึ้นน้อยเพียงใด จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าส่งผลกระทบต่อการเมืองไทยหรือไม่อย่างไร

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาบทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- 2.2 เพื่อศึกษาผลกระทบของบทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต่อการเมืองไทย

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้ มีขอบเขตการวิจัยการดำเนินงานบทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ชุดที่สาม แต่งตั้งขึ้นตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ 19 ลงวันที่ 22 กันยายน 2549 ถึงปัจจุบัน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ “คณะกรรมการ ป.ป.ช.” หมายถึง คณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ 19 ลงวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2549 ประกอบด้วยประธานกรรมการคนหนึ่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีก 8 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี มีบทบาทอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 250 และ มาตรา 251 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 มาตรา 19 ตลอดจนกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

5.2 บทบาท หมายถึง บทบาทการดำเนินงานในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตาม มาตรา 250 และ มาตรา 251 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 และตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนี้

1. การป้องกันการทุจริต
2. การปราบปรามการทุจริต
3. การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน
4. การดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

5.3 เจ้าหน้าที่ของรัฐ หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นซึ่งมีตำแหน่ง หรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือบุคคลผู้ปฏิบัติงานในรัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะการปกครองท้องถิ่น และให้หมายความ

รวมถึงกรรมการ อนุกรรมการ ลูกจ้างของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ และบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งใช้อำนาจหรือได้รับมอบให้ใช้อำนาจทางการปกครองของรัฐในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งตามกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งขึ้นในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือกิจการอื่นของรัฐ

5.4 ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หมายความว่า นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมืองอื่น นอกจากนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร และสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาล ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.5 ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการ ระดับกรม ทบวง หรือกระทรวง สำหรับข้าราชการพลเรือน ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการเหล่าทัพ หรือผู้บัญชาการทหารสูงสุด สำหรับข้าราชการทหาร ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกรุงเทพมหานคร กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หัวหน้าหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล หรือผู้ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติ

5.6 การทุจริตต่อหน้าที่ หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่ทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามิได้ปฏิบัติหน้าที่ซึ่งตนมิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

5.7 ผลกระทบต่อการเมืองไทย หมายความว่า ผลกระทบจากการดำเนินบทบาทของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามกรอบแนวคิดการวิจัย ได้แก่ ผลกระทบต่อ 1) ความเชื่อมั่นใน คณะกรรมการ ป.ป.ช. 2) ประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. 3) การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี 4) การช่วยแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดจากสถาบันทางการเมืองหรือ บุคลากรทางการเมือง ได้แก่ รัฐบาล รัฐสภา ระบบราชการ นักการเมือง และข้าราชการ 5) การ สร้างมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรมให้แก่สถาบันทางการเมืองและบุคลากรทางการเมือง ได้แก่ รัฐบาล รัฐสภา ระบบราชการ นักการเมือง และข้าราชการ 6) เสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง ได้แก่ รัฐสภา รัฐบาล ระบบราชการ 7) สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศ

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานตามบทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

6.2 ผลกระทบต่อการเมืองไทยจากการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

6.3 ข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการแสวงหาแนวทางเพื่อพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาบทบาทคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองไทยได้มีการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดว่าการทุจริตคอร์รัปชัน
2. แนวคิดว่าการทุจริตคอร์รัปชันและผลประโยชน์ทับซ้อน
3. ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและผลประโยชน์ทับซ้อนในประเทศไทย
4. แนวคิดว่าการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ
5. แนวคิดว่าการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี
6. แนวคิดว่าการทุจริตคอร์รัปชัน จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการ
7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดว่าการทุจริตคอร์รัปชัน

ศัพท์คำว่า Corruption เป็นคำภาษาอังกฤษที่คนไทยยอมรับนำมาใช้ทับศัพท์ในภาษาไทยแล้ว ถึงแม้จะมีการสะกดต่าง ๆ กัน ได้ถึง 4 วิธี ได้แก่ คอร์ปชัน, คอร์ปชัน, คอร์รัปชัน และ คอร์รัปชัน แต่ราชบัณฑิตยสถานได้กำหนดว่าตัวสะกดที่ถูกต้องเป็นทางการแล้วคือ คอร์รัปชัน เท่านั้น (ต่อตระกูล ขมนาม 2546: 105) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้แปลคำว่า “การทุจริต” และประพจน์มิชอบในวงราชการให้ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Corruption” และเมื่อพิจารณาถึงชื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ก็ยังคงใช้คำว่า “การทุจริต” และเมื่อแปลงเป็นภาษาอังกฤษก็มีความหมายตรงกับคำว่า “Corruption” กับความหมายดังกล่าวเช่นเดียวกัน

ดังนั้น เมื่อกล่าวถึงคำว่า การทุจริตและการคอร์รัปชันในทางใดทางหนึ่งแล้วย่อมมีความหมายเช่นเดียวกัน (ชินนะพงษ์ บำรุงทรัพย์ และคณะ 2546: 10-12)

1.1 ความหมายของคอร์รัปชัน

คำว่า คอร์รัปชัน (Corruption) ในปัจจุบันเป็นคำที่มีความหมายกว้างและใช้สื่อสารกันโดยทั่วไปและคำในภาษาอังกฤษเองก็มีความหมายกว้างมากเช่นเดียวกัน หากจะพิจารณาจากที่มาของคำศัพท์นั้นก็มามีที่มาจากภาษาลาตินและภาษาฝรั่งเศสสมัยเก่าคือ “Corruption” รากศัพท์มาจากภาษาลาตินว่า “Corruptio” มีคำแปลและความหมายหลายนัย คือ การเปลี่ยนแปลงหรือผันแปรไปในทางที่เลว การกระทำการกลับกลายหรือกำลังเป็นไปในทางที่เลว ความประพฤติไม่ดีหรือชั่วร้าย ความเสื่อมทราม การกินสินบน เสื่อมสลายหรือเน่าเปื่อย สิ่งของหรืออิทธิพลใช้ในทางที่ผิด

Black’Law Dictionary ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า “คอร์รัปชัน” คือ การกระทำซึ่งมีเจตนาที่จะให้ผลประโยชน์บางอย่างซึ่งไม่สอดคล้องกับหน้าที่ราชการและสิทธิของผู้อื่น การกระทำของข้าราชการหรือผู้ได้รับความไว้วางใจซึ่งโดยมิชอบด้วยกฎหมายและไม่ถูกต้อง ใช้สถานภาพหรือหน้าที่หาผลประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น โดยขัดกับหน้าที่และสิทธิของผู้อื่น

สุจิต บุญบงการ (2545: 183) การคอร์รัปชันนั้นได้มีอยู่ในประเทศไทยมานาน และได้เป็นปัญหาที่รุนแรงปัญหาหนึ่งของการเมืองและการบริหารของไทยความหมายของการคอร์รัปชันได้มีผู้ให้ไว้เป็นจำนวนมาก ถ้าดูในแง่ของกฎหมายคอร์รัปชันอาจหมายถึง ความผิดที่ระบุไว้ในประมวลกฎหมายอาญาอันได้แก่ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดเกี่ยวกับการยุติธรรม และความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม การกระทำความผิดดังกล่าวเป็นเรื่องของการกระทำโดยทุจริต

ประมวลกฎหมายอาญา ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการกระทำเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

สำหรับความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ เป็นความผิดที่กระทำโดยเจ้าพนักงาน เช่น เบียดบังทรัพย์สินของทางราชการเป็นของตนหรือเป็นของผู้อื่นโดยทุจริต ใช้อำนาจโดยตำแหน่งโดยมิชอบ ข่มขืนใจ หรือจูงใจ เพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ตนเองหรือผู้อื่น หรือเรียกรับ หรือยอมรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ เป็นต้น

ส่วนความผิดเกี่ยวกับความยุติธรรม เป็นความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม เช่น ขอให้หรือรับว่าจะให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าพนักงานในตำแหน่งตุลาการ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดีหรือพนักงานสอบสวนเพื่อจูงใจให้กระทำการ ไม่กระทำการหรือประวิงการกระทำใดอันมิชอบด้วยหน้าที่ เป็นต้น

ส่วนความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ตัวอย่างเช่น พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวน กระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใด ๆ ในตำแหน่งอันมิชอบเพื่อจะ ช่วยบุคคลหนึ่งบุคคลใดมิให้ต้องโทษหรือรับโทษน้อยลง เป็นต้น

ชินนะพงษ์ บำรุงทรัพย์ และคณะ (2546: 9-10) กล่าวว่า คอร์รัปชัน เป็นการกระทำที่ไม่สุจริต โดยใช้หรืออาศัยตำแหน่งหน้าที่ อิทธิพลและอำนาจหน้าที่ที่ตนมีอยู่เพื่อ ประโยชน์ของตนเอง ร่วมตลอดถึงการเลือกที่รักมักที่ชัง การสนิทสนมฉันทัญญาดีพี่น้อง กิน ลินบน นื้อราษฎร์บังหลวง การใช้ระบบอุปถัมภ์ และความยุติธรรมอื่น ๆ ที่ข้าราชการหรือบุคคล อื่นใดใช้เป็นเครื่องมือในการวิครอนความเป็นธรรมและความถูกต้องตามกฎหมายของสังคม นอกจากนี้ ปรีดี เกษมทรัพย์ ให้ความเห็นว่า “คอร์รัปชัน” เป็นคำใช้กับบุคคลโดยเฉพาะผู้ดำรง ตำแหน่งสาธารณะหรือมีส่วนรับผิดชอบต่อสาธารณะที่กระทำการโดยมุ่งหวังผลประโยชน์ส่วนตน โดยไม่คำนึงถึงเกียรติยศความถูกต้องและความเป็นธรรม สรุปว่า “คอร์รัปชัน” หมายถึง การที่ เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่ในการแสวงหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่นซึ่งถือ ว่าเป็นการกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

จอห์น เกอร์ริง (John Girling) เห็นว่าการให้ความหมายคอร์รัปชัน เฉพาะในแง่ กฎหมายแคบเกินไป อาจมีการกระทำบางอย่างอาจถูกกฎหมายแต่ไม่ชอบธรรม (illegitimate) น่าจะถือว่าเป็นคอร์รัปชันได้เหมือนกัน พวกนี้เห็นว่าคอร์รัปชันเป็นการใช้ตำแหน่งทางสาธารณะ โดยมิชอบเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ส่วนตัว คำว่าโดยมิชอบนี้ ซึ่งแปลมาจากภาษาอังกฤษว่า abuse หรือ misuse นี้ ไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายแต่ในสายตาของสังคมนั้น ๆ เห็นว่า เป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้อง มุซทัก ข่าน (Mushtaq H. Khan) ได้อ้างคำนิยามของ ไนย์ (Nye) และ ข่าน (Khan) ว่า “การคอร์รัปชันเป็นการละเมิดกฎเกณฑ์ที่เป็นทางการที่กำกับการจัดสรร ทรัพยากรสาธารณะ (public resources) โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อตอบสนองหรือแลกเปลี่ยนกับ ข้อเสนอที่จะให้ผลประโยชน์ทางการเงินหรือด้านการเมือง (สุจิต บุญบงการ 2545: 183-184)

ความหมายของการคอร์รัปชันในมุมมองของนานาชาติตามแนวคิดแบบดั้งเดิม (Rose-Ackerman 1999) หมายถึง การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการเอื้อประโยชน์แก่ ภาคเอกชน อย่างไรก็ตามความหมายยังรวมไปถึงการเพิกเฉย ละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่โดยอาศัย อำนาจหรือตำแหน่งหน้าที่ในส่วนราชการ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ ทูจริตแห่งชาติ 2551: 11)

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 นิยามคำว่า ทุจริตต่อหน้าที่ ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ และร้ายรายผิดปกติ ดังนี้

“ทุจริตต่อหน้าที่” หมายความว่า ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในตำแหน่งหรือหน้าที่ หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติอย่างใดในพฤติการณ์ที่อาจทำให้ผู้อื่นเชื่อว่ามิได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งที่ตนไม่ได้มีตำแหน่งหรือหน้าที่นั้น หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหรือหน้าที่ ทั้งนี้ เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

“ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ” หมายความว่า การที่ทรัพย์สินหรือหนี้สินในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้ยื่นเมื่อพ้นจากตำแหน่งมีการเปลี่ยนแปลงไปจากบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ได้ยื่นเมื่อเข้ารับตำแหน่งในลักษณะที่ทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติหรือหนี้สินลดลงผิดปกติ

“ร่ำรวยผิดปกติ” หมายความว่า การมีทรัพย์สินมากผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติ หรือการมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติหรือได้ทรัพย์สินมาโดยไม่สมควร สืบเนื่องมาจากการปฏิบัติตามหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่

จากความเห็นของนักวิชาการหลาย ๆ ท่าน จึงสรุปความหมายของคำว่า “คอร์รัปชัน” คือการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่งหรืออำนาจหน้าที่ โดยการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้รับผลประโยชน์ที่มิควรได้และมีชอบด้วยกฎหมาย ไม่ถูกต้องตามกฎหมายของสังคมซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ผิดและไม่ชอบธรรม

1.2 ประเภทของคอร์รัปชัน

ในเรื่องความคิดเกี่ยวกับการคอร์รัปชันนั้นจะต้องคำนึงถึงประเภทของคอร์รัปชัน (Transparency International) ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนระหว่างประเทศที่ต่อต้านการคอร์รัปชันได้แบ่งประเภทของการคอร์รัปชันออกเป็น ดังนี้ (สุจิต บุญบงการ 2545: 184)

1. การคอร์รัปชันขนาดเล็กน้อย (petty corruption) รูปแบบคอร์รัปชันนี้เป็นการรับเงินที่ไม่ชอบธรรมหรือถูกต้องของเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นจำนวนเงินไม่มากนัก เพื่อดำเนินการบางอย่างให้กับผู้ที่ให้เงิน และการดำเนินการดังกล่าวเป็นการดำเนินงานที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้ที่รับเงินอยู่แล้ว เพียงแต่ถ้าไม่มีการให้เงินดังกล่าวจะไม่มีอะไรเกิดขึ้นหรือการดำเนินการดังกล่าวจะเป็นไปอย่างล่าช้า การดำเนินการดังกล่าวบางทีเรียกกันว่าเป็นการหยอดน้ำมัน การคอร์รัปชันแบบนี้มักพบทั่วไปในประเทศกำลังพัฒนาและยากจน ข้าราชการระดับล่างมักได้รับเงินเดือนไม่มากและไม่พอต่อการยังชีพ การคอร์รัปชันเช่นนี้ทำให้พวกเขามีรายได้เพื่อเลี้ยงครอบครัว เป็นการกระทำเพื่อให้มีชีวิตรอด มักมีการอ้างว่าการคอร์รัปชันแบบนี้นอกจากจะช่วยข้าราชการระดับล่างมีรายได้เพียงพอต่อการอยู่รอดแล้ว ยังช่วยให้การดำเนินงานมีความรวดเร็วมากขึ้นแต่อาจนำไปสู่การคอร์รัปชันขึ้น

2. การคอร์รัปชันขนาดใหญ่ (big corruption) ซึ่งมักเป็นการคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ระดับสูงที่รับเงินในรูปแบบของสินบนหรือค่า “คอมมิชชั่น” เป็นจำนวนสูง การคอร์รัปชันเช่นนี้เป็นการเกี่ยวข้องกับโครงการขนาดใหญ่ เช่น การก่อสร้างหรือการจัดซื้อครุภัณฑ์ขนาดใหญ่ที่มีราคาสูง บริษัทที่รับเหมาก่อสร้างหรือขายครุภัณฑ์ดังกล่าว อาจจ่ายเงินให้แก่ผู้มีอำนาจในการอนุมัติในวงเงินที่สูงและอาจจ่ายในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการเอาไปเข้าบัญชีในธนาคารต่างประเทศที่เปิดไว้อย่างลับ ๆ

3. การให้ของขวัญ (gift) เป็นคอร์รัปชันอีกประเภทหนึ่ง การให้ของขวัญที่เป็นสิ่งของหรือการให้ตอบแทนในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การเชิญไปรับประทานอาหารเย็นหรือพาไปเลี้ยงดูในรูปแบบต่าง ๆ นั้น ในบางประเทศถือเป็นการแสดงออกซึ่งความเป็นมิตรหรือความสัมพันธ์อันใกล้ชิด หรือเป็นการเคารพนับถือ การไม่ยอมรับของขวัญหรือการเชิญไปในงานดังกล่าวอาจถูกมองเป็นการดูถูกหรือไม่ให้เกียรติ แต่การให้ของขวัญบางอย่างถือเป็นคอร์รัปชันได้ โดยดูจากราคาของหรือการเลี้ยง ถ้าสูงเกินไปอาจถูกมองว่าเป็นคอร์รัปชันได้ บางบริษัทตั้งเกณฑ์ว่า “อะไรก็ตามที่คุณสามารถดื่มหรือกินได้ในแต่ละวันไม่ถือว่าเป็นการคอร์รัปชัน” ซึ่งหมายความว่า การให้ของขวัญหรือการเลี้ยงที่ราคาแพงอาจถูกมองว่าเป็นการคอร์รัปชันได้

นอกจากนั้นวัตถุประสงค์หรือเจตนาของผู้ให้เป็นปัจจัยสำคัญว่าเป็นเรื่องของการคอร์รัปชันหรือไม่ ถ้าการให้มิวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความสัมพันธ์ไม่มีวัตถุประสงค์อย่างอื่นแอบแฝงอยู่ก็ไม่เป็นปัญหาแต่อย่างใด แต่ถ้ามีวัตถุประสงค์อย่างอื่นซ่อนเร้นอยู่ เช่น ต้องการให้ผู้รับซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำหรือไม่กระทำอย่างหนึ่งอย่างใดแล้วก็คือได้ว่าเป็นการคอร์รัปชันอย่างหนึ่งได้ เรื่องของการให้นี้มีความสำคัญในประเด็นที่ว่าแต่ละสังคมมีวัฒนธรรมที่ไม่เหมือนกันบางสังคมถือว่าการให้หรือรับของขวัญเป็นสิ่งที่ถูกต้องและควรกระทำ แต่บางสังคมมีข้อสงวนค่อนข้างมากกว่าการให้และรับของขวัญเช่นไรเป็นสิ่งถูกต้องชอบธรรม ดังนั้นเจตนาของของการให้และรับจึงเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญว่าอะไรเป็นหรือไม่เป็นการคอร์รัปชัน

Asia Pacific Parliamentary Forum (1997) แบ่งประเภทคอร์รัปชันออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ ประการแรก คือ การนำเสนอผลประโยชน์เพื่อเร่งกระบวนการดำเนินงานให้เร็วและง่ายขึ้น ซึ่งการคอร์รัปชันประเภทนี้จะได้ผลตอบแทนเพียงเล็กน้อย และเพิ่มรายได้แก่ผู้ที่ทำงานในภาครัฐที่ได้ผลตอบแทนต่ำ ประเภทสอง คือ การใช้อิทธิพลของผู้มีอำนาจในตำแหน่งขององค์กรรัฐเพื่อประโยชน์แก่เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง หรือบุคคลที่เสนอผลประโยชน์เป็นการตอบแทน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 2551: 11)

มาร์ค โรบินสัน (Mark Robinson) ในหนังสือ Corruption and Development

ได้จำแนกประเภทของการคอร์รัปชันไว้เป็น 3 แบบ คือ แบบที่เป็นตัวบุคคล (individual) แบบสถาบัน และที่เป็นระบบ (systemic) (สุจิต บุญบงการ 2545: 185)

1. แบบที่เป็นตัวบุคคล หรือที่เกิดขึ้นเป็นกรณี ๆ ไป (incidental) เป็นการคอร์รัปชันที่เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ หรือผู้ที่มีตำแหน่งทางการเมืองแต่ละคน ไม่ได้กระทำกันทั้งระบบหรือทั้งสถาบัน

2. แบบที่เป็นสถาบัน คือ เป็นการคอร์รัปชันที่มีกว้างขวางในหน่วยงานหนึ่ง ๆ ของรัฐ มีผู้เกี่ยวข้องที่อยู่ในหน่วยงานนั้นเป็นจำนวนมาก และอาจเรียกได้ว่าทำกันเป็นทีม

3. แบบที่เป็นระบบ คือ เป็นการคอร์รัปชันที่กระจายออกไปทั่วสังคม เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอเป็นปกติ และเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปในสังคมนั้น เป็นการคอร์รัปชันที่มีผลกระทบต่อสถาบัน หน่วยงาน ตัวบุคคลในทุก ๆ ระดับของระบบการเมืองและเศรษฐกิจ การคอร์รัปชันแบบนี้จะอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของสังคม ทำกันอย่างเป็นระบบและยากที่จะหลีกเลี่ยง

เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 3 แบบนี้ แบบแรกจะเป็นแบบที่มีขอบเขตเล็กน้อย เข้าข่ายแบบ petty corruption และเป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ผลกระทบอาจมีไม่มาก แต่อาจแก้ไขลำบาก ส่วนในแบบที่สอง เป็นแบบที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาค่อนข้างสูง กระทบทั้งหน่วยงานของรัฐ ระบบการจัดซื้อจัดจ้าง และอาจกระทบถึงกลไกตลาด รายได้ของรัฐและการค้าระหว่างประเทศ ส่วนในแบบที่สาม เป็นการคอร์รัปชันทั้งระบบ และการคอร์รัปชันกลายเป็นวัฒนธรรมและความซื่อสัตย์กลายเป็นเรื่องที่ไร้เหตุผล (irrational)

1.3 สาเหตุของคอร์รัปชัน

คอร์รัปชันมีสาเหตุหลายประการแต่ละประเทศที่มีคอร์รัปชันมักจะมีสาเหตุที่แตกต่างกันออกไปแต่ในภาพรวมแล้ว เกรริง (Greling) ได้อ้างงานของ เจ.เอส.ไนย์ (J.s.Nye) ได้แบ่งสาเหตุของคอร์รัปชันไว้ ดังนี้ (สุจิต บุญบงการ 2545: 186-188)

1. คอร์รัปชันเป็นการเบี่ยงเบนจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อประโยชน์ของสาธารณะมาเพื่อแสวงหาประโยชน์ส่วนตัว ดังนั้นคอร์รัปชันเกิดขึ้นเมื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่สนใจในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อสาธารณะแต่เห็นประโยชน์ของตนเองสำคัญกว่า ปราบปรามการฉ้อโกงเช่นนี้เกิดขึ้นได้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยมของคนสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยยอมรับในเรื่องของวัตถุนิยมมากขึ้น เมื่อคนในสังคมให้ความสำคัญหรือ “นับถือ” ความร่ำรวย ทรัพย์สินเงินทองเหนือสิ่งอื่นใด ย่อมเป็นแรงจูงใจให้ทุกคนแสวงหาความร่ำรวยด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ตนเองมีความมั่งคั่ง ร่ำรวยได้เร็วที่สุด ด้วยความเชื่อว่ามีมั่งคั่งแล้วทุกอย่างจะตามมาไม่ว่าอำนาจ บารมี การยอมรับนับถือ และสถานภาพในสังคมที่สูงขึ้น นักธุรกิจจึงดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้ตนเองร่ำรวยโดยการทำธุรกิจทั้งที่ถูกต้องมีคุณธรรมและไม่

ถูกต้อง ไม่มีคุณธรรม นักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐก็จะใช้อำนาจหน้าที่เพื่อแสวงหาความ ร่ำรวยให้กับตนเอง ในประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ไทย ฟิลิปปินส์ และอินโดนีเซีย ซึ่ง อัตราคอร์รัปชันสูงปรากฏการณ์ของการเปลี่ยนแปลงค่านิยมเป็นไปในทางวัตถุนิยมมากขึ้นจึงทำ ให้ในประเทศเหล่านี้ นักการเมืองและข้าราชการจำนวนไม่น้อยใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาความ ร่ำรวยให้กับตนเองและครอบครัวจนปรากฏเป็นข่าวอื้อฉาว เช่น ในกรณีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กรณีของประธานาธิบดี มาร์กโกสแห่งฟิลิปปินส์และประธานาธิบดีซูฮาร์โต แห่งอินโดนีเซีย

2. ค่านิยมแบบนิยมพวกพ้อง (cronyism) และเครือญาติ (nepotism) คำว่าระบบ พวกพ้อง (cronyism) เป็นเรื่องของ การให้ความสำคัญต่อพรรคพวกของตน ความเป็นพรรคพวก เช่นนี้ผูกพันด้วยความสัมพันธ์ในเชิงส่วนตัวหรือผลประโยชน์ เป็นระบบที่เห็นพรรคพวกมากกว่า ประโยชน์ของสาธารณะ ระบบพรรคพวกหรือพวกพ้องเช่นนี้ได้ถูกพัฒนาขึ้นในหลายประเทศใน เอเชีย โดยบรรดาผู้นำทางการเมืองและข้าราชการชั้นสูงเพื่อใช้เป็นฐานอำนาจของตน ส่วนระบบ เครือญาติ (nepotism) เป็นการใช้น้อง และเครือญาติของนักการเมือง หรือข้าราชการเพื่อ เสริมสร้างอำนาจและบารมีของตน เห็นประโยชน์ของพี่น้องและเครือญาติของตนสำคัญกว่า ผลประโยชน์สาธารณะ ในสังคมที่เห็นความสำคัญของความสัมพันธ์ส่วนตัว จะให้ความสำคัญแก่ พี่น้องหรือเครือญาติของตนและบางทีไม่สามารถแยกออกได้ระหว่างสิ่งที่เป็นผลประโยชน์ สาธารณะกับผลประโยชน์ของพวกพ้อง และพี่น้องเครือญาติ

3. ระบบอุปถัมภ์หรือความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และลูกน้อง (patron-client relationship) ระบบอุปถัมภ์เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่น่าไปสู่การคอร์รัปชัน ระบบอุปถัมภ์เช่นนี้เป็น ระบบที่ผู้อุปถัมภ์มีความจำเป็นต้องสร้างลูกน้องเพื่อช่วยเหลือตนในเรื่องต่าง ๆ การสร้างลูกน้อง เช่นนั้นได้ ผู้อุปถัมภ์ (patron) ต้องมีอำนาจ อิทธิพล และทุนทรัพย์ ที่ช่วยเหลือคุ้มครองลูกน้อง ได้ เพื่อให้ลูกน้อง จงรักภักดีต่อตน ดังนั้นผู้อุปถัมภ์ที่เป็นนักการเมืองในบางประเทศมักต้อง แสวงหาความร่ำรวยจากการทุจริตหรือการคอร์รัปชันดังที่ปรากฏชัดเจนในกรณีประเทศไทยและ ฟิลิปปินส์ ส่วนกรณีของลูกน้องนอกจากต้องจงรักภักดีต่อนายหรือผู้อุปถัมภ์แล้ว ยังต้องช่วยเหลือ นายในด้านต่าง ๆ ด้วย รวมทั้งเรื่องการเมืองและการแสวงหาผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับนายหรือผู้ อุปถัมภ์ของตน ในบางกรณีลูกน้องจำต้องหยิบยื่นผลประโยชน์บางประการให้กับนายโดยตรงเพื่อ กระชับความสัมพันธ์ที่ตนมีกับนาย ลูกน้อง (client) จึงอาจร่วมในการทุจริตหรือคอร์รัปชันเพื่อ ส่งส่วยหรือเงินทองให้กับนายซึ่งอาจเป็นเรื่องที่นายไม่รู้เห็น หรือในอีกกรณีหนึ่งเป็นการร่วมมือ กับนายในการคอร์รัปชันเพื่อหาประโยชน์ให้กับนาย ระบบอุปถัมภ์นี้มีมากในสังคมที่สถาบันทาง การเมือง เช่น พรรคการเมืองอ่อนแอ ผู้นำทางการเมืองต้องสร้างองค์การหรือเครือข่ายทาง การเมืองของตนขึ้นมาเอง

4. ระบบควบคุมและตรวจสอบที่ขาดประสิทธิภาพ อาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง กระตุ้นให้เกิดการคอร์รัปชัน ระบบควบคุมและตรวจสอบรวมความไปถึงสถาบันและกระบวนการ ที่ควบคุมตรวจสอบและดำเนินคดีกับนักการเมืองและข้าราชการที่คอร์รัปชัน เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล และกระบวนการในการสืบสวน สอบสวน ฟ้องร้อง และการดำเนินคดีระบบนี้ถ้าขาด ประสิทธิภาพ นักการเมือง และข้าราชการจะไม่เกรงกลัวต่อโทษที่จะได้รับ เนื่องจากโอกาสที่จะ ถูกจับและลงโทษมีน้อยมาก นอกจากนั้นระบบการตรวจสอบยังรวมไปถึงการตรวจสอบทาง การเมือง เช่น บทบาทของรัฐสภาในการควบคุมตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและข้าราชการ ถ้ามีความอ่อนแอไม่มีประสิทธิภาพแล้วจะส่งผลให้ฝ่ายบริหารแสวงหาประโยชน์มิชอบได้

5. สภาพหรือเงื่อนไขของการเกิดหรือขยายตัวของการคอร์รัปชันอาจอธิบายได้ จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาธิปไตยกับระบบทุนนิยม กล่าวอีกในหนึ่งคือการขยายตัวของ ประชาธิปไตยและระบบทุนนิยมและความเชื่อมโยงระหว่างระบบประชาธิปไตยกับทุนนิยมเป็น สภาพที่อำนวยความสะดวกคอร์รัปชัน การเจริญเติบโตของประชาธิปไตยทำให้นักการเมืองต้องแสวงหา เงินทุนและพวกพ้องเพื่อสนับสนุนคนในการเลือกตั้งและในกิจกรรมทางการเมืองอื่น ๆ นายทุน หรือนักธุรกิจ จำต้องแสวงหารายได้เพิ่มขึ้นเพื่อนำไป “ลงทุน” เพื่อให้ นักการเมืองสนับสนุน กิจการของตน สำหรับในประเทศที่ประชาธิปไตยเริ่มขยายตัว กฎเกณฑ์หรือความถูกต้องในเรื่อง ของการแสวงหาเงินทุนในส่วนของนักการเมือง และการบริจาคของบรรดานายทุนหรือนักธุรกิจ ให้แก่นักการเมืองหรือพรรคการเมือง ยังไม่มีความชัดเจนจึงเปิดโอกาสให้มีการคอร์รัปชันได้ง่าย นอกจากนี้การขยายตัวของระบบทุนนิยมยังทำให้ค่านิยมที่มุ่งแต่ผลประโยชน์ส่วนตัวเข้าไป ในกิจกรรมการเมืองและกลายเป็นการคอร์รัปชัน เช่น การซื้อเสียงหรือการใช้เงินซื้อตำแหน่ง ทางการเมือง

6. สภาพการเมืองที่มีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้นเพื่อช่วงชิงตำแหน่งทางการเมือง หรือทรัพยากรต่าง ๆ และผู้ได้รับชัยชนะจะได้รับผลประโยชน์ทางการเมืองอย่างมากรวมทั้ง โอกาสในการให้ทายาทของตนสืบทอดมรดกทางการเมืองสภาพเช่นนี้จะกระตุ้นให้ผู้นำและ นักการเมืองทั้งหลายต่างแสวงหาช่องทางต่าง ๆ เพื่อเอาชนะคู่ต่อสู้ และวิธีการหนึ่ง คือ การสร้าง ความมั่งคั่งให้เกิดกับตนเองและครอบครัว เพื่อใช้ความมั่งคั่งดังกล่าวเป็นทรัพยากรทางการเมือง เพื่อขยายอิทธิพลทางการเมือง การสร้างความมั่งคั่งในเวลาอันรวดเร็วเช่นนี้ ย่อมทำได้ด้วยการใช้ ตำแหน่งแสวงหาประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับตนเองอันเป็นการเข้าข่ายคอร์รัปชัน สภาพเช่นนี้เกิดขึ้น ได้ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ อย่างไรก็ตามในสังคมที่มีประชาธิปไตย มั่นคงการแข่งขันทางการเมืองมีความเข้มข้นเช่นกันแต่ไม่เปิดโอกาสให้เกิดการคอร์รัปชันได้

เนื่องจากได้มีกลไกควบคุมที่รัดกุม กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดแนวทางพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความชัดเจน

7. ในระบบการเมืองที่เป็นเผด็จการหรืออำนาจนิยมที่การแข่งขันทางการเมืองมีค่า ประชาสังคมมีความอ่อนแอและไม่มีการตรวจสอบที่เข้มแข็งย่อมเปิดโอกาสให้มีการคอร์รัปชันได้ ทั้งนี้เพราะระบบการเมืองแบบนี้อำนาจกระจุกตัวอยู่ในตัวผู้นำและพวกเขาจะต้องใช้ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้องเพื่อที่จะอยู่ในอำนาจได้นานและกลไกตรวจสอบอ่อนแอ ประชาชนมีความนิ่งเฉยทางการเมือง ประชาสังคม (civil society) ไม่เข้มแข็งพอที่จะระดมพลังของประชาชนคนอำนาจของผู้นำ เป็นสภาพให้เกิดการทุจริตหาประโยชน์ใส่ตัวได้ง่าย จะเห็นได้จากประเทศที่มีผู้นำเผด็จการเช่นนี้ จะมีการคอร์รัปชันสูง เช่น ประธานาธิบดี มาร์กอสแห่งฟิลิปปินส์และประธานาธิบดีซูฮาร์โตแห่งอินโดนีเซีย เป็นต้น ผู้นำทั้งสองหมดอำนาจไปเมื่อประชาสังคมมีความเข้มแข็งและไม่ยินยอมให้ผู้นำทั้งสองอยู่ในอำนาจและมีการคอร์รัปชันต่อไป

1.4 ผลกระทบของคอร์รัปชัน

การศึกษาปัญหาการคอร์รัปชันของนักวิชาการในระดับนานาชาติ ได้มีความพยายามนำเสนอข้อค้นพบใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง สตีเฟน มัวร์ ได้ชี้ให้เห็นว่าปัญหาการทุจริตมีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความเชื่อมั่นของคนในสังคมต่อรัฐ ไม่เพียงแต่การทุจริตคอร์รัปชันจะสร้างความเสียหายให้แก่การประกอบธุรกิจ ระบบการเมือง และการค้าระหว่างประเทศแล้วยังสร้างบรรยากาศแห่งความไม่ไว้วางใจระหว่างคนในสังคมอันเกิดจากระบบอุปถัมภ์ การบิดเบือนกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ รวมไปถึงการเล่นพรรคเล่นพวกของบรรดานักการเมืองและข้าราชการเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นใหญ่ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 2551: 13)

สุจิต บุญบงการ (2545: 188-190) กล่าวว่าคอร์รัปชันมีผลกระทบในทางที่ไม่ดีทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง แต่ในระยะหลังได้มีการกล่าวถึงผลกระทบทางบวกของคอร์รัปชันอยู่บ้างในประเทศที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง เช่น ไทยและเกาหลีใต้ คอร์รัปชันมีอยู่อย่างกว้างขวางเลยเกิดเป็นปัญหาว่า คอร์รัปชันมีผลกระทบในทางลบต่อเศรษฐกิจหรือไม่ ถ้ามีแล้วทำไมประเทศทั้งสองจึงมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอยู่ได้ ในเรื่องนี้จำเป็นต้องปัจจัยอื่น ๆ ด้วย อาจเป็นไปได้ในกรณีของทั้งสองประเทศอาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลบวกต่อทางเศรษฐกิจ ดังนี้

1. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ คอร์รัปชันทำให้เศรษฐกิจชะลอตัวลงได้ มีผลงานหลายชิ้นสนับสนุนความคิดนี้ เช่น ผลงานของ Rose – Ackerman ในปี ค.ศ. 1996 และ World

Bank ในปี ค.ศ. 1997 และยังมีผลทำให้มีการจ่ายภาษีที่สูงขึ้นสำหรับนักลงทุนในส่วนของความช่วยเหลือจากต่างประเทศ คอร์รัปชันทำให้ประสิทธิภาพความช่วยเหลือต่ำลง ริชาร์ด ดัดเดย์ (Richard Dudley) ในบทความ The Rotten Mango: The Effect of Corruption on International Development Projects ได้กล่าวว่า คอร์รัปชันทำให้ทุนหรือแหล่งเงินช่วยเหลือโครงการต่าง ๆ ที่ชอบธรรมมีน้อยลง และเพิ่มค่าใช้จ่ายในโครงการต่าง ๆ ที่ต้องทำให้เสร็จ ไม่มีความสามารถใช้ทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด จึงต้องอาศัยตลาดและองค์กรทางธุรกิจจากภายนอก ซึ่งทำให้ประเทศที่มีทรัพยากรหรือความร่ำรวยเอาเปรียบหรือดักดวงเอาผลประโยชน์ต่างๆ จากประเทศที่มีการคอร์รัปชันดังกล่าว ซึ่งมักจะมีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำกว่า อย่างไรก็ตามได้มีการกล่าวว่าในบางกรณีการคอร์รัปชันอาจส่งผลบวกในทางเศรษฐกิจด้วย เช่น ในกรณีที่เป็นการกระตุ้นความร่วมมือกันระหว่างนายทุน ข้าราชการ และผู้นำทางการเมือง ในการลงทุนทางธุรกิจอันทำให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศ กรณีเช่นนี้เห็นได้ในอินโดนีเซียและไทย ซึ่งนักธุรกิจเป็นคนจีนหรือเชื้อสายจีน ซึ่งต้องร่วมมือกับข้าราชการชั้นสูงและผู้นำทางการเมืองในการทำธุรกิจของตน เพื่อคุ้มครองธุรกิจของตนและเพื่อแข่งขันกับคู่แข่ง การคอร์รัปชันจึงเกิดขึ้น แต่ในขณะเดียวกันส่งผลให้มีการขยายตัวของการลงทุนและธุรกิจ

2. ผลกระทบในทางการเมือง มีอย่างชัดเจนเช่นกันในทางลบผู้นำทางการเมืองเผด็จการมักใช้การคอร์รัปชันเพื่อสร้างความร่ำรวยให้กับตนเองและครอบครัว เพื่ออาศัยความร่ำรวยเป็นฐานอำนาจทางการเมือง การคอร์รัปชันเช่นนี้มีผลลบต่อการพัฒนาทางการเมือง เนื่องจากการพัฒนาสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ เป็นไปอย่างเชื่องช้า ไม่ว่าจะเป็นพรรคการเมืองหรือรัฐสภา นอกจากนั้นสถาบันดังกล่าวรวมทั้งระบบราชการกลายเป็นเครื่องมือของผู้นำทางการเมืองในการแสวงหาความร่ำรวย อำนาจ และอิทธิพล ผลประโยชน์ของสาธารณะถูกมองข้ามหรือไม่ได้รับความสนใจ เมื่อเป็นเช่นนี้ความไม่พอใจของประชาชนจะพอกพูนมากขึ้นเรื่อยๆ การคอร์รัปชันทำให้ประชาชนไม่พอใจและในขณะเดียวกันผู้นำเผด็จการที่ทุจริตจะไม่ยอมลงจากตำแหน่งหรือหยิบยื่นสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชน เมื่อความไม่พอใจได้ขยายตัวขึ้นถึงระดับหนึ่งจะนำไปสู่การใช้กำลังของประชาชน โค่นล้มผู้นำการทุจริตคอร์รัปชัน จึงทำให้การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเป็นด้วยความรุนแรง เช่น ในกรณีการโค่นล้มประธานาธิบดีมาร์กอสแห่งฟิลิปปินส์ และประธานาธิบดีซูฮาร์โต แห่งอินโดนีเซีย เป็นต้น

ในระบบการเมืองประชาธิปไตย การทุจริตคอร์รัปชันมิได้เช่นกันและส่งผลลบต่อการเมือง ในบางประเทศมักมีนักการเมืองใช้กระบวนการประชาธิปไตยและสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ เช่น การเลือกตั้งและพรรคการเมืองเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนในลักษณะ

ต่าง ๆ พรรคการเมืองและการเลือกตั้งจึงอยู่ภายใต้อิทธิพลของนักการเมืองเหล่านั้น การเลือกตั้งจึงไม่สะท้อนความต้องการของประชาชนและพรรคการเมืองไม่ได้ทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ของประชาชนหรือของสาธารณะ เมื่อประชาธิปไตยและทุนนิยมเป็นระบบที่พึ่งพาอาศัยกัน จึงมีความสัมพันธ์ระหว่างนักธุรกิจกับนักการเมือง การคอร์รัปชันจึงทำให้นักการเมืองคำนึงแต่ประโยชน์ของตน ผลจึงไม่แตกต่างไปจากในระบบเผด็จการเท่าใดนัก ความวุ่นวายเกิดขึ้นได้เพราะประชาชนไม่พึงพอใจ และเมื่อพวกเขาเห็นว่า การเลือกตั้งก็ดี พรรคการเมืองก็ดี ไม่ได้มีบทบาทเพื่อประชาชน ไม่ได้สะท้อนความต้องการของประชาชน จะเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนหันมาใช้ความรุนแรงในการบีบบังคับรัฐบาลหรือให้ผู้นำพ้นจากตำแหน่งแทนที่จะใช้กระบวนการตามแนวทางรัฐธรรมนูญ หรือกระบวนการเลือกตั้ง กล่าวอีกนัยหนึ่ง การคอร์รัปชันมีผลลดความชอบธรรมของรัฐบาลและผู้นำทางการเมืองทำให้รัฐบาลบริหารงานด้วยความยากลำบาก ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ รัฐบาลจำต้องใช้กำลังบังคับประชาชนมากขึ้น

3. ผลกระทบทางสังคม การทุจริตคอร์รัปชันทำให้คุณธรรมและจริยธรรมผุพังลง และการกระตุ้นให้คนคำนึงแต่ประโยชน์ส่วนตัว เห็นได้แก่ มีความโลภ ลัทธิวัตถุนิยมซึ่งได้เติบโตขึ้นเพราะระบบทุนนิยมกลายเป็นค่านิยมใหม่ที่คนยอมรับ การเคารพกฎหมายลดน้อยลง และเห็นว่าใครก็ตามที่มีเงิน มีความมั่งคั่ง จะได้รับการนับหน้าถือตา โดยไม่มีการคำนึงว่าได้รับความร้ายแรงมั่งคั่งมาอย่างไร เมื่อคนเคารพกฎหมายน้อยลงและมีแต่ความเห็นแก่ตัวและความโลภ คนจะไม่มี ความซื่อสัตย์ต่อกัน ไม่มีใครไว้ใจซึ่งกันและกัน ต่างคนจะเอาเปรียบซึ่งกันและกัน สุดท้ายผู้ที่ลำบากคือประชาชนผู้ยากไร้ หรือผู้ด้อยโอกาสซึ่งเป็นคนในระดับล่าง กลายเป็นเหยื่อของคนที่ร่ำรวย อาชญากรรมและการกระทำผิดกฎหมายจะขยายตัวขึ้นและกลายเป็นปัญหาทางสังคมที่แก้ไขได้ลำบาก โดยเฉพาะอาชญากรรมข้ามชาติ อันได้แก่ การค้ายาเสพติด แรงงานผิดกฎหมาย การค้าคนข้ามชาติ ทั้งในรูปแบบของการใช้แรงงาน การค้าเด็ก และหญิงโสเภณี การทุจริตคอร์รัปชันสนับสนุนให้อาชญากรรมเช่นนี้ขยายตัวขึ้นได้

1.5 แนวทางการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชัน

กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วได้ให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน โดยได้จัดทำอนุสัญญาเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันหลายฉบับ องค์การระหว่างประเทศในระดับสากล ได้แก่องค์การสหประชาชาติได้จัดทำอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2548 UNCAC (UN Convention Against Corruption 2003-UNCAC) ถือได้ว่าเป็นสัญญาที่ทำให้ทั่วโลกหันมาสนใจปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันกันอย่างจริงจังมากขึ้น ในการพิจารณาแก้ไขปัญหาดังกล่าวองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International) ได้ออกแบบ

มาตรการแก้ไขปัญหาการทุจริตเป็นการเฉพาะประเทศ โดยจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการวิเคราะห์ปัญหาอย่างรอบด้าน ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับสาเหตุของการทุจริต และลักษณะของความเสียหายหรือความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้น รวมถึงต้องพิจารณาปัญหาบนพื้นฐานของความเป็นจริงและความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับองค์กรหรือโครงสร้างทางสถาบันของชาติที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่อาจจะถูกระงับจากการดำเนินมาตรการดังกล่าวด้วย

ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันสร้างเครื่องมือป้องกันและปราบปรามการทุจริต โดยอนุสัญญาฉบับนี้มีขอบข่ายภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 2551: 55-61) ดังนี้

1.5.1 มาตรการป้องกัน (Preventive measures) ประกอบด้วยประเด็นที่ต้องดำเนินการ คือ การกำหนดนโยบายและการดำเนินการเพื่อป้องกันและต่อต้านการทุจริต การมีองค์กรป้องกันและต่อต้านการทุจริต ภาครัฐ ภาคเอกชน การมีจรรยาบรรณสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารการคลังภาครัฐ การรายงานต่อสาธารณะ มาตรการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายตุลาการและฝ่ายอัยการ มาตรการป้องกันการฟอกเงิน และการมีส่วนร่วมของสังคม

1.5.2 การกำหนดให้เป็นความผิดทางอาญาและการบังคับใช้กฎหมาย (Criminalization and law enforcement) ประกอบด้วยประเด็น ที่ต้องควบคุม และตรวจสอบพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งบุคคลและหน่วยงานรัฐและเอกชนทั้งในและระหว่างประเทศ ดังนี้ การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศและเจ้าหน้าที่ขององค์การภาครัฐระหว่างประเทศการยกยอก การใช้โดยมิชอบ หรือการยกยอทรัพย์สินโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ การใช้อำนาจหน้าที่เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์อันมิชอบ การปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ การรับรางวัลโดยผิดกฎหมาย การให้สินบนในภาคเอกชน การยกยอทรัพย์สินในภาคเอกชน การฟอกทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดอาญา การปกปิด การขัดขวางกระบวนการยุติธรรม ความรับผิดชอบของนิติบุคคล การมีส่วนร่วมและการพยายามกระทำความผิด การรู้ เจตนา และความมุ่งประสงค์ที่จะเป็นองค์ประกอบของความผิด อายุความ การฟ้องคดี การพิพากษา และการลงโทษ การอายัด การยึด และการริบทรัพย์สิน การคุ้มครองพยาน ผู้เชี่ยวชาญ และผู้เสียหาย การคุ้มครองผู้ให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิด ผลของการกระทำที่เป็นการทุจริตค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหาย องค์กรที่มีความชำนาญพิเศษ ความร่วมมือกับหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในประเทศ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ความลับทางธนาคาร ประวัตินิติการกระทำผิดทางอาญา และเขตอำนาจศาล

1.5.3 ความร่วมมือระหว่างประเทศ (International cooperation) ประกอบด้วย ประเด็น การสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ การส่งผู้ร้ายข้ามแดน การโอนตัวบุคคลผู้ต้องโทษ ความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกัน การโอนการดำเนินคดีอาญา ความร่วมมือในการบังคับใช้กฎหมาย การสืบสวนสอบสวนร่วม การสอบสวนวิธีพิเศษ

1.5.4 การติดตามเอาทรัพย์สินคืน (Asset recovery) ประกอบด้วยประเด็นของ บทบัญญัติทั่วไปที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและการตรวจสอบการโอนทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำ ความผิด มาตรการในการเอาทรัพย์สินคืนโดยตรง กลไกในการคืนทรัพย์สินผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศในการริบทรัพย์สิน ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อความมุ่งประสงค์ในการริบทรัพย์สิน ความร่วมมือพิเศษ การส่งคืนและการจัดการทรัพย์สิน หน่วยงานข่าวกรองทางด้านการเงิน ข้อตกลงและแนวทางปฏิบัติในระดับทวิภาคีและพหุภาคี

1.5.5 การช่วยเหลือทางวิชาการและการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Technical assistance and information exchange) ประกอบด้วยประเด็น การฝึกอบรมและการช่วยเหลือทางวิชาการ การจัดเก็บการแลกเปลี่ยนข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริต รวมทั้งมาตรการอื่น ๆ การดำเนินการตามอนุสัญญา

1.5.6 กลไกในการดำเนินการตามอนุสัญญา (Mechanism for implementation) ประกอบด้วยประเด็นการประชุมรัฐภาคีแห่งอนุสัญญา ฝ่ายเลขานุการ การดำเนินการตามอนุสัญญา การระงับข้อพิพาท การลงนาม การให้สัตยาบัน การรับรอง การมีผลใช้บังคับ การแก้ไขเพิ่มเติม การบอกเลิก ผู้เก็บรักษาและภาษา

ปัจจุบันมีประเทศทั่วโลก 140 ประเทศได้ลงนามรับรองอนุสัญญาฉบับนี้ และมีประเทศที่ให้สัตยาบันและภาคยานุวัติอนุสัญญาฉบับนี้แล้ว 117 ประเทศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกยอมรับในหลักการของความร่วมมือซึ่งกันและกันในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมทั้งการเสริมสร้างความมีคุณธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ของการบริหารบ้านเมือง ถือได้ว่าการป้องกันและปราบปรามการทุจริตกำลังเป็นวาระแห่งโลก (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 2551: 3)

สำนักงาน ก.พ. ได้ทำการวิจัยการคอร์รัปชันในประเทศไทยได้ข้อเสนอแนะถึงวิธีการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ดังนี้ (เอมอร์ ไชยบัวแดง และคณะ 2548: 3: 19)

1. ปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันอย่างจริงจังและลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรง
2. ตั้งคณะกรรมการเพื่อความโปร่งใส
3. สร้างเสริมให้ประชาชนเข้าใจถึงสิทธิของตนเอง

4. ตรวจสอบผู้ได้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด
5. สร้างเสริมจริยธรรมในวงราชการ
6. ปฏิรูประบบราชการ
7. แก้ปัญหาเศรษฐกิจ
8. แก้ปัญหาสุขภาพจิต
9. ผู้บังคับบัญชาต้องเป็นตัวอย่างที่ดี

2. แนวคิดว่าด้วยผลประโยชน์ทับซ้อน

ผลประโยชน์ทับซ้อนถือเป็นการทุจริตคอร์รัปชันแบบหนึ่งที่เกิดจากการขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและผลประโยชน์สาธารณะจนส่งผลเสียหายต่อส่วนรวม ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมาย องค์ประกอบ ประเภท และแนวทางป้องกันและแก้ไขผลประโยชน์ทับซ้อนได้หลายท่านด้วยกัน ดังนี้

2.1 ความหมายของผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interests)

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2549: 107-110) ได้กล่าวถึง คำว่า ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interests) ว่ามีผู้ให้ความหมายมากมาย ดังนี้

เคนเนท เคอานาแฮน (Kenneth Kernaghan) อธิบายว่า ผลประโยชน์ทับซ้อน หมายถึง สถานการณ์ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐมีผลประโยชน์ส่วนบุคคลอยู่และได้ใช้อิทธิพลตามหน้าที่และความรับผิดชอบทางสาธารณะไปขัดกับผลประโยชน์ส่วนตัว

แซนดร้า วิลเลียม (Sanda William) ให้ความหมายว่า การที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือข้าราชการได้เปิดโอกาสให้เงินหรือผลประโยชน์ส่วนตัวเข้ามามีอิทธิพลต่อหน้าที่และความรับผิดชอบที่ต้องมีต่อสาธารณะ

สำหรับคู่มือจริยธรรมของสภาผู้แทนราษฎร สหรัฐอเมริกาให้ความหมายไว้เช่นกันว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อน” มีความหมายหลายนัยแต่ในกฎหมายและระเบียบของรัฐบาลกลางสหรัฐอเมริกาคำนี้มี ความหมายจำกัดว่า เป็นสถานการณ์ที่การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐขัดกันกับกิจการทางเศรษฐกิจส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ผู้นั้น ซึ่งเป็นการเสี่ยงต่อการทำให้ขาดความเป็นกลางในการใช้วิจารณญาณ เป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นเมื่อมีสิ่งใดก็ตามที่เป็นการช่วยยวนที่จะทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว

พจนานุกรมฉบับต่าง ๆ ได้ให้ความหมายของผลประโยชน์ทับซ้อนไว้ ดังนี้

Longman Dictionary of Contemporary ให้ความหมายว่าเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ได้รับมอบอำนาจมีความสัมพันธ์กับผลประโยชน์ส่วนตนหรือการได้มาซึ่งผลประโยชน์นั้น

MacMilan English Dictionary for Advanced Learners ให้ความหมายไว้ 2 แนวทาง คือ แนวทางแรกเป็นสถานการณ์ซึ่งบุคคลขาดการตัดสินใจอันเที่ยงธรรม เนื่องจากการมีหรือได้รับประโยชน์ หรือแนวทางที่สอง หมายถึง สถานการณ์ซึ่งมีบางสิ่งส่งผลดีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่เป็นผลเสียต่อผู้อื่น

Dictionary of Politics Selected American and Foreign Political and Legal Terms, ให้ความหมายว่าเป็นความไม่สอดคล้องกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมของบุคคลผู้ปฏิบัติหน้าที่สาธารณะ

The Random House Dictionary of English Language, Random House (1968:282) ให้ความหมายว่าสถานการณ์ซึ่งผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะมีประโยชน์ส่วนตัวอันเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่หรือการใช้อิทธิพลทางการเมือง

Mellinkoff's Dictionary of American Legal Usage (West Publishing) (1992:104-105) ให้ความหมายว่าการปฏิบัติอันมีอาจลงรอยกันได้ระหว่างหน้าที่กับผลประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่แห่งความเชื่อถือและไว้วางใจของผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะ

วิทยากร เชียงกุล อธิบายว่า ผลประโยชน์ทับซ้อน หมายถึง ผลประโยชน์ที่ทับซ้อนกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมของผู้มีอำนาจหน้าที่ที่ต้องตัดสินใจทำงานเพื่อส่วนรวม ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ขององค์กรภาคธุรกิจเอกชน และเจ้าหน้าที่ภาคประชาสังคม (พิชาย รัตนดิถก ณ ภูเก็ต และคณะ 2551: 28)

ผลประโยชน์ส่วนตัวที่ขัดกับผลประโยชน์ส่วนรวมนั้น มีได้หลากหลายรูปแบบ ไม่จำกัดอยู่ในรูปของตัวเงิน หรือทรัพย์สินเท่านั้น แต่รวมความถึงผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ไม่ใช่รูปตัวเงินหรือทรัพย์สินก็ได้ อาทิ การแต่งตั้งพรรคพวกเข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ทั้งในหน่วยราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือบริษัทจำกัด การได้รับสัมปทานหรือผลประโยชน์ทางการค้า ฯลฯ ซึ่งผลประโยชน์เหล่านี้มีมากมายหลายรูปแบบ แต่รวมความแล้วก็คือ ประโยชน์ที่ทำให้ผู้ได้รับพึงพอใจในผลประโยชน์เหล่านั้น (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ 2549: 110)

จากการนิยามของนักวิชาการจะเห็นได้ว่าผลประโยชน์ทับซ้อนเกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ นักการเมืองที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบทางสาธารณะใช้อำนาจหน้าที่และอิทธิพลทางการเมืองที่มีอยู่ร่วมกับ ภาคประชาสังคม องค์กรเอกชนที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับ

หน่วยงานของรัฐให้ตนเองและพวกพ้องได้รับผลประโยชน์ แต่ส่วนรวมหรืองานสาธารณะได้รับความเสียหาย ซึ่งก็คือ การขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวมนั่นเอง

2.2 องค์ประกอบของผลประโยชน์ทับซ้อน

ซีรัทท์ เสรริงสรรค (2549: 110) ได้แบ่งองค์ประกอบที่สำคัญของผลประโยชน์ทับซ้อนไว้ 3 ประการ คือ *ประการที่หนึ่ง* เป็นประเด็นเกี่ยวกับผลประโยชน์ส่วนบุคคลหรือผลประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งส่วนใหญ่มักเป็นผลประโยชน์ที่มีความเกี่ยวข้องกับเงินและทรัพย์สินเป็นประการสำคัญ นอกจากนั้นก็จะจะเป็นผลประโยชน์ในรูปแบบอื่น ๆ ที่ทำให้ผู้ได้รับพึงพอใจ *ประการที่สอง* เป็นเรื่องของการใช้อำนาจหน้าที่และดุลพินิจในการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว และ *ประการที่สาม* เป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยใช้สถานะและขอบเขตอำนาจหน้าที่ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยขาดหลักจริยธรรมพื้นฐานในวิชาชีพของตน

2.3 ประเภทของผลประโยชน์ทับซ้อน

เนื่องจากผลประโยชน์ทับซ้อน เป็นประเด็นที่มีความซับซ้อนสูง และมีขอบเขตกว้างขวาง (ซีรัทท์ เสรริงสรรค 2549: 111-112, พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต และคณะ 2551: 29-31) ได้แบ่งประเภทต่าง ๆ ของลักษณะความขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม ดังนี้

2.3.1 การรับผลประโยชน์ต่าง ๆ (accepting benefits) เช่น การรับของขวัญจากบริษัทธุรกิจ บริษัทขายยาหรืออุปกรณ์การแพทย์สนับสนุนค่าเดินทางให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ไปประชุมเรื่องอาหารและยาที่ต่างประเทศ หรือหน่วยงานราชการรับเงินบริจาคสร้างสำนักงานจากนักธุรกิจหรือบริษัทธุรกิจที่เป็นลูกค้าของหน่วยงาน หรือแม้กระทั่งในการใช้งบประมาณของรัฐเพื่อจัดซื้อจัดจ้าง แล้วเจ้าหน้าที่ได้รับของแถม หรือผลประโยชน์อื่นตอบแทน เป็นต้น

2.3.2 การทำธุรกิจกับตัวเอง (self-dealing) หรือเป็นคู่สัญญา (contracts) หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะมีส่วนได้ส่วนเสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานที่ตนสังกัด ตัวอย่าง เช่น การใช้ตำแหน่งที่ทำให้หน่วยงานทำสัญญาซื้อสินค้าจากบริษัทของตนเองในการจัดสร้างสำนักงาน สถานการณ์เช่นนี้เกิดบทบาทที่ขัดแย้งเช่นเป็นทั้งผู้ซื้อและผู้ขายในเวลาเดียวกัน

2.3.3 การทำงานหลังจากออกจากตำแหน่งสาธารณะหรือหลังเกษียณ (post-employment) หมายถึง การที่บุคคลากรออกจากหน่วยงานของรัฐ และไปทำงานในบริษัทเอกชนที่ดำเนินธุรกิจประเภทเดียวกัน เช่น เป็นผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่องค์กรอาหารและยาลาออกจากงาน

ราชการและไปทำงานในบริษัทผลิตหรือขายยา หรือผู้บริหารกระทรวงคมนาคมหลังเกษียณ ออกไปทำงานเป็นผู้บริหารของบริษัทธุรกิจสื่อสาร

2.3.4 การทำงานพิเศษ (outside employment or moonlighting) ในรูปแบบนี้มีได้หลายลักษณะ เช่น ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะตั้งบริษัทดำเนินธุรกิจที่เป็นการแข่งขันกับหน่วยงานหรือองค์การสาธารณะที่ตนสังกัด หรือการรับจ้างเป็นที่ปรึกษาโครงการ โดยอาศัยตำแหน่งในราชการสร้างความน่าเชื่อถือว่าโครงการของผู้ว่าจ้างจะไม่มีปัญหาขัดข้องในการพิจารณาจากหน่วยงานที่ที่ปรึกษาสังกัดอยู่ ในกรณีที่เป็นผู้ตรวจสอบบัญชีของกรมสรรพากร ก็รับงานพิเศษเป็นที่ปรึกษาหรือทำบัญชีให้กับบริษัทที่ต้องถูกตรวจสอบ

2.3.5 การรับรู้ข้อมูลภายใน (inside information) หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะใช้ประโยชน์จากการรู้ข้อมูลภายในเพื่อประโยชน์ของตนเอง เช่น ทราบว่าจะมีการตัดถนนตรงไหนก็รีบไปซื้อที่ดินโดยใส่ชื่อภรรยา หรือทราบว่าซื้อที่ดินเพื่อทำโครงการของรัฐ ก็รีบไปซื้อที่ดินเพื่อเก็งกำไรและขายให้กับรัฐในราคาที่สูงขึ้น

2.3.6 การใช้สมบัติราชการเพื่อประโยชน์ของธุรกิจส่วนตัว (using your employer's property for private advantage) เช่น การนำเครื่องใช้สำนักงานต่าง ๆ กลับไปใช้ที่บ้าน การนำรถยนต์ในราชการไปใช้งานส่วนตัว

2.3.7 การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง (pork-barrelling) เช่น การที่รัฐมนตรีอนุมัติโครงการของกระทรวงไปลงพื้นที่หรือบ้านเกิดของตนเอง หรือการใช้งบประมาณสาธารณะเพื่อหาเสียงเลือกตั้ง

2.3.8 การใช้ตำแหน่งช่วยเหลือญาติสนิทมิตรสหาย (Family interest) นายสมชายได้ใช้ตำแหน่งราชการช่วยให้บุตรสาวได้เข้าทำงานในช่วงปิดภาคฤดูร้อน หรือรัฐมนตรีใช้อำนาจหน้าที่ในการสั่งซื้อสินค้าจากบริษัทของญาติ

2.3.9 การปิดบังความผิด (Keeping any ethical breaches hidden) ในกรณีที่หน่วยงานใด ๆ ก็ตามมีการกระทำความผิดบางประการของพนักงาน แทนที่หน่วยงานจะพยายามเปิดเผย พร้อมกับสอบสวนลงโทษผู้กระทำความผิด และปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง แต่กลับพบว่ามีสมาชิกของหน่วยงานต่างช่วยกันปกปิด เพื่อมิให้ความผิดดังกล่าวปรากฏออกมาในสายตาของบุคคลภายนอก ในกรณีนี้ถือว่าเป็นผลประโยชน์ทับซ้อน เนื่องจากเกิดการขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ของหน่วยงานโดยส่วนรวม กับผลประโยชน์ของสมาชิกบางคน

2.4 การป้องกันปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน

การป้องกันปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนหรือปัญหาความขัดแย้งในประโยชน์ส่วนตัวและประโยชน์ส่วนรวม มีกลไกและเครื่องมือที่ใช้ในการป้องกันปัญหาด้วยการจำแนกวิธีการป้องกันปัญหาตามช่วงเวลาและวาระที่แตกต่างกัน (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ 2549: 112-115) ดังนี้

2.4.1 การกำหนดคุณสมบัติที่พึงประสงค์หรือคุณสมบัติต้องห้าม (qualification And disqualification from office) เช่น ในกรณีของข้าราชการการเมือง คุณสมบัติต้องห้ามที่นานาประเทศมักกำหนดกันได้แก่ การห้าม ส.ส. หรือรัฐมนตรีต้องไม่ดำรงตำแหน่งทางราชการประจำ และต้องไม่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสัมปทานหรือสัญญาต่าง ๆ กับรัฐ เป็นต้น

2.4.2 การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สิน และธุรกิจของครอบครัวให้สาธารณะทราบ (disclosure of personal interests) เช่น การแจ้งถึงจำนวนหุ้นส่วนหรือธุรกิจส่วนตัวว่ามีอะไรบ้างแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ประเภทแรก คือ การแจ้งทรัพย์สินหรือความต้องการส่วนบุคคลเมื่อมีข้อขัดแย้งเกิดขึ้น ประเภทที่สอง การแจ้งทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ก่อนจะมาดำรงตำแหน่ง

2.4.3 การกำหนดข้อพึงปฏิบัติทางจริยธรรม (code of conduct) เป็นการสร้างกรอบเพื่อบอกถึงสิ่งที่ควรและไม่ควรกระทำให้ถือเป็นหลักจรรยาบรรณในการทำงาน ถ้าไม่ปฏิบัติตามไม่ถือว่าเป็นความผิดทางกฎหมาย แต่สามารถบ่อนทำลายความเชื่อมั่นที่สังคมจะมีต่อนักการเมืองผู้นั้นและสามารถเป็นบ่อเกิดแห่งความเสื่อมศรัทธาที่ประชาชนจะมีต่อระบบการเมืองการปกครองด้วย

2.4.4 ข้อกำหนดเกี่ยวกับการทำงานหลังพ้นตำแหน่งในหน้าที่ทางราชการ (past-office employment restriction) เป็นข้อกำหนดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนำข้อมูลลับ (confidential information) ภายในหน่วยงานที่เขาทราบไปใช้ประโยชน์หลังจากการออกจากตำแหน่งดังกล่าวแล้วรวมถึงป้องกันการใช้สิทธิพิเศษในการติดต่อหน่วยราชการ ในฐานะที่เคยดำรงตำแหน่งสำคัญในหน่วยงานราชการมาแล้ว (former association with government)

นอกจากเครื่องมือข้างต้นแล้ว ยังจำเป็นต้องมีกลไกสำหรับการบังคับใช้ (enforcement) กฎระเบียบที่กำหนดขึ้น เช่น การตั้งคณะกรรมการในลักษณะองค์กรกำกับดูแล เพื่อตรวจสอบให้ผู้อยู่ภายใต้กฎระเบียบดังกล่าวปฏิบัติตามข้อกำหนดที่บัญญัติไว้ โดยคณะกรรมการดังกล่าวต้องมีความเป็นอิสระอย่างเพียงพอเพราะในกรณีที่มีการละเมิดกฎระเบียบ

เกิดขึ้นก็ต้องทำหน้าที่สอบสวนข้อเท็จจริงก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรการที่เกี่ยวข้องต่อไป

3. ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและผลประโยชน์ทับซ้อนในไทย

คอร์รัปชันเป็นสิ่งที่มีความยาวนานแล้วในการเมืองไทย ในอดีตเราเรียกคอร์รัปชันว่าเป็น การ “ฉ้อราษฎร์บังหลวง” ซึ่ง “ฉ้อราษฎร์” มีความหมายว่า เป็นการโกงประชาชน ส่วน “บังหลวง” คือ การยักยอกเงินส่วนหนึ่งซึ่งเป็นของหลวงเอาไว้เป็นของตนเอง ก่อนเปลี่ยนแปลง การปกครองการฉ้อราษฎร์บังหลวงเกิดขึ้นเนื่องจากระบบการเก็บภาษีอากรส่งหลวง พระมหากษัตริย์จะมอบหมายขุนนางบางคนเป็นผู้เก็บภาษีอากรจากราษฎรเพื่อนำส่งหลวง แต่ ขอมรับกันว่าขุนนางจะเก็บส่วนหนึ่งไว้เป็นรายได้ของตนเอง หรือไม่ก็มีการเรียกเก็บภาษีเพิ่มเพื่อ ใช้ส่วนที่เพิ่มขึ้นเป็นรายได้ของตน เนื่องจากการทำราชการรวมทั้งการเป็นเจ้าหน้าที่รับผิดชอบใน การเก็บภาษีไม่มีเงินเดือนตอบแทนจากหลวง ในระบบนี้จึงเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ดังกล่าว ยักยอกเงินส่วนที่จะส่งให้หลวงไว้เป็นของตนเองหรือใช้วิธีรีดเงินจากราษฎรเพื่อหารายได้เพิ่มเติม (สุจิต บุญบงการ 2545: 192)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525: 246) ได้ให้ความหมายของคำว่า “ฉ้อราษฎร์บังหลวง” ไว้ว่าหมายถึง การที่พนักงานเจ้าหน้าที่เก็บเงินจากราษฎรแล้วไม่ส่งหลวง หรือเบียดบังเงินหลวง คำว่า “การฉ้อราษฎร์” หมายถึง การที่พนักงานเจ้าหน้าที่เรียกเอาเงินหรือ อามิสสินจ้างอย่างอื่นจากราษฎรเพื่อปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ อันเป็นการอำนวยการประโยชน์ แก่ผู้ให้สินบน สำหรับ “การบังหลวง” หมายถึง การที่เจ้าพนักงานกระทำการทุจริตต่อหน้าที่อัน ทำให้เกิดความเสียหายแก่ผลประโยชน์ของแผ่นดิน ทั้งนี้ จะเป็นไปได้โดยสมคบกับราษฎรเบียดบัง ผลประโยชน์หรือไม่ก็ตาม (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 2551: 44)

ในสมัยรัชกาลที่ 5 มีการปฏิรูปการบริหารราชการแผ่นดิน ได้มีการใช้ระบบเงินเดือน ให้กับข้าราชการ การคอร์รัปชันได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นการใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อแสวงหา ประโยชน์ส่วนตน หลังจากได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475 ปัญหาคอร์รัปชัน ได้รับความสนใจมากขึ้น เนื่องจากได้มีการขยายตัวของกาทุจริตหรือคอร์รัปชันในวงราชการ ขยายตัวมากขึ้นได้มีการร่วมมือกันระหว่างนักธุรกิจซึ่งส่วนใหญ่เป็นพ่อค้าเชื้อสายจีนกับข้าราชการ ชั้นผู้ใหญ่ ทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน ซึ่งได้เข้ามามีอำนาจและบทบาททางการเมืองในการ คอร์รัปชัน การคอร์รัปชันจึงขยายตัวทั่วไปในระบบราชการและระบบการเมือง ในระบบการเมือง ที่ทหารครอบงำอำนาจทางการเมืองเช่นนี้ ผู้นำทางทหารจึงเป็นตัวละครสำคัญในการคอร์รัปชัน

ผู้นำทหารและข้าราชการชั้นผู้ใหญ่เข้าไปเป็นประธาน กรรมการ หรือที่ปรึกษาบริษัทของเอกชน และในรัฐวิสาหกิจ ซึ่งนอกเหนือจากการทำให้พวกเขามีรายได้พิเศษในแง่ของเบี้ยประชุมหรือเงินสมนาคุณที่ถูกต้องแล้วยังเปิดโอกาสให้พวกเขาใช้อำนาจหน้าที่ทางการเมืองหยิบยื่นการคุ้มครอง และผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับบริษัทเอกชนเหล่านั้นเพื่อแลกเปลี่ยนกับ “เงินสมนาคุณ” และผลประโยชน์อื่น ๆ เป็นมูลค่าไม่น้อย (สุจิต บุญบงการ 2545: 192) จะเห็นได้ว่าการทุจริตในอดีตส่วนใหญ่มักเป็นเรื่องของปัจเจกชนหรือกลุ่มคนเพียงไม่กี่คนที่ร่วมมือกันกระทำการเพื่อผลประโยชน์ของตนเอง และแม้จะยังมีปัญหาการทุจริตประพฤติมิชอบโดยปัจเจกชนหรือคนกลุ่มน้อยอยู่แต่ผลกระทบไม่รุนแรงเท่ากับการทุจริตในยุคปัจจุบัน

อุทิศ ขาวเชิธร (2550) ปัจจุบัน “การทุจริต” มีความหมายครอบคลุมไปถึงการที่ผู้มีอำนาจใช้อำนาจที่ตนมีอยู่แสวงหาผลประโยชน์ของส่วนรวมมาเป็นผลประโยชน์ของตน ด้วยวิธีการกำหนดนโยบาย ออกกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้เอื้อต่อการที่ตนจะได้ผลประโยชน์ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 2551: 44)

3.1 รูปแบบของการทุจริตคอร์รัปชันของไทย

คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาสอบสวนและศึกษาเรื่องเกี่ยวกับการทุจริตของวุฒิสภาได้แบ่งการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบันออกเป็น 5 ประเภท (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 2551: 50-51) ได้แก่

3.1.1 การทุจริตเชิงนโยบาย เป็นรูปแบบใหม่ของการทุจริตที่แยบยล โดยอาศัยรูปแบบของกฎหมายหรือมติของคณะรัฐมนตรี หรือมติของคณะกรรมการเป็นเครื่องมือในการแสวงหาผลประโยชน์ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เข้าใจผิดว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องชอบธรรม ซึ่งประกอบด้วยข้อเท็จจริงดังนี้

- 1) มีการกำหนดนโยบายที่จะทำให้โครงการหรือกิจกรรม โดยองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐหรือรัฐบาลที่อ้างประโยชน์ของประเทศชาติหรือประชาชนเป็นอันดับแรก
- 2) มีการเตรียมการรองรับโครงการหรือกิจการนั้นให้มีความชอบด้วยกฎหมายหรือกฎระเบียบ
- 3) ท้ายสุดคือ ผลประโยชน์อันมิควรได้เกิดขึ้นแก่บุคคลหรือกลุ่มบุคคล หรือพวกพ้องหรือญาติมิตรของผู้กำหนดนโยบาย อาจเป็นเงิน ทรัพย์สิน สิทธิประโยชน์อย่างอื่น ซึ่งมักจะเป็นผลประโยชน์มหาศาลที่ตกกับฝ่ายบริหารที่มีอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ครอบงำฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายข้าราชการประจำ

3.1.2 การทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ เป็นการใช้อำนาจและหน้าที่ในความ

รับผิดชอบของตนในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐเอื้อประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ปัจจุบันมักเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างนักการเมือง พ่อค้าและข้าราชการประจำ อันมีลักษณะเป็นธุรกิจการเมืองที่จะเห็นได้อย่างชัดเจนคือ การที่นักการเมืองและนักธุรกิจร่วมกันครอบครองที่ดินของรัฐโดยมิชอบ ทั้งนี้โดยมีข้าราชการฝ่ายปกครองและเจ้าพนักงานที่ดินให้ความร่วมมือหรือได้รับผลประโยชน์ตอบแทน

3.1.3 การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้าง การทุจริตประเภทนี้จะพบได้ทั้งในรูปแบบของการฮั้ว ตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบ กำหนดรายละเอียดหรือสเปกของงาน กำหนดเงื่อนไข คำนวณราคากลาง ออกประกาศ ประกวดราคา การขายแบบ การรับและเปิดซอง การประกาศผลการอนุมัติ การทำสัญญาทุกขั้นตอนของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ล้วนมีช่องโหว่ให้มีการทุจริตได้อย่างง่าย ๆ นอกจากนี้ ยังมีการทุจริตที่มาเหนือเมฆคือการอาศัยความเป็นหน่วยงานราชการด้วยกัน จึงได้รับการยกเว้นและการไม่ถูกเพ่งเล็ง แต่ความจริง ผลประโยชน์จากการรับงานและเงินที่ได้จากการรับงานไม่ได้นำส่งกระทรวงการคลัง แต่เป็นผลประโยชน์ของกลุ่มบุคคล ซึ่งไม่แตกต่างอะไรกับการจ้างบริษัทเอกชน

3.1.4 การทุจริตในการให้สัมปทาน เป็นการแสวงหาและเอื้อประโยชน์โดยมิชอบจากโครงการหรือกิจการของรัฐ ซึ่งรัฐได้อนุญาตหรือมอบให้เอกชนดำเนินการแทนให้ลักษณะสัมปทานผูกขาดในกิจการใดกิจการหนึ่ง เช่น การทำสัญญาสัมปทานโรงงานสุรา การทำสัญญาสัมปทานโทรคมนาคม เป็นต้น

3.1.5 การทุจริตโดยการทำลายระบบตรวจสอบอำนาจรัฐ เป็นการพยายามดำเนินการให้ได้บุคคลซึ่งมีสายสัมพันธ์กับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองในอันที่จะเข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เช่น คณะกรรมการการเลือกตั้ง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นต้น ทำให้องค์กรเหล่านี้มีความอ่อนแอ ไม่สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 ปัจจัยที่เอื้อต่อการทุจริตคอร์รัปชันและผลประโยชน์ทับซ้อนของไทย

การทุจริตคอร์รัปชันของไทยมีปัจจัยจากหลายสาเหตุด้วยกัน (สุจิต บุษยงการ 2545: 198-200) ดังนี้

1. ระบบอุปถัมภ์ ในระบบการเมืองและสังคมปัจจุบันความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการของระบบอุปถัมภ์เป็นสาเหตุของการทุจริตคอร์รัปชันทางการเมือง ซึ่งจะเห็นได้จากนักการเมืองที่ถูกฟ้องหรือบริวารเป็นฐานการเมือง จะต้องสร้างความมั่งคั่ง ร่ำรวย และอิทธิพลเพื่อให้บริวารเหล่านั้นมีความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยและผลประโยชน์อื่น เพื่อจงใจให้ลูกน้องหรือบริวารเข้ามาเป็นเครื่องมือทางการเมืองที่สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สิ่งแวดล้อมทางการเมือง การปกครองในระบบประชาธิปไตยยังเปิดโอกาสให้ผู้นำทางการเมืองหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่และอำนาจทางการเมืองในการสร้างอิทธิพลภายใต้การปกครองแบบประชาธิปไตยโดยการเลือกตั้งเป็นที่มาของอำนาจของนักการเมืองในการที่จะเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่และอำนาจที่มี การทุจริตคอร์รัปชันจึงเข้ามาเป็นเครื่องมือในการหาแหล่งเงินทุนในการสนับสนุนและสร้างฐานทางการเมือง

3. ค่านิยมและวัฒนธรรม สาเหตุอีกประการหนึ่งของการทุจริตคอร์รัปชันคือการพัฒนาค่านิยมในเรื่องวัตถุนิยมในสังคมไทย การเจริญทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่รวดเร็ว ทรัพย์สิน เงินทอง บ้านเรือน และรถยนต์ ได้กลายมาเป็นสัญลักษณ์ของฐานะทางสังคม คนส่วนใหญ่เชื่อว่าถ้าตนมีทรัพย์สินเงินทองแล้วจะได้รับการยกย่องในสังคมโดยไม่คำนึงถึงการได้มาของสิ่งเหล่านั้น

อุทิศ ขาวเชียร (2550) ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและผลประโยชน์ทับซ้อนในยุคปัจจุบันเป็นการทุจริตแบบครบวงจรเป็นวัฏจักรและเครือข่ายทุจริตคอร์รัปชันเกิดขึ้นทุกระดับและอย่างเป็นระบบ เป็นกระบวนการร่วมมือของกลุ่มนักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจทั้งในและต่างประเทศ เกิดจากปัจจัยหลายอย่าง (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 2551: 45-48) ดังนี้

1. ด้านการเมือง นักการเมืองเป็นกลุ่มอิทธิพลที่สามารถประสานผลประโยชน์นำไปสู่การได้เปรียบในการไต่เต้าทางการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ บุคลากรของเครือข่ายสามารถแสวงหาอำนาจ มีบทบาทหน้าที่และอำนาจทางการเมืองที่จะคุ้มครองและเสริมเครือข่ายการประพฤตินิยมชอบให้อยู่เหนือกฎหมายทั้งในและนอกรัฐสภา เกิดการใช้อำนาจผูกขาดอย่างไม่เป็นธรรม ซึ่งนำไปสู่การประคบและ/หรือสนับสนุนธุรกิจนอกกฎหมายที่ทำรายได้สูงกว่า โดยใช้การประคบธุรกิจอื่นบังหน้าทั้งนี้ต้นเหตุที่ส่งเสริมให้กระทำการทุจริตดังกล่าว คือ ผู้ทุจริตมักจะมีแนวคิดว่ามีโอกาสที่จะหลุดพ้นจากการกระทำความผิดเนื่องจากสามารถพึ่งพากลุ่มผู้มีอิทธิพลที่มีอำนาจทางการเมือง ส่งผลต่อแนวคิดที่ต้องการ “เสี่ยง” เนื่องจากรู้ดีว่าการกระทำทุจริต “คุ้มค่า” เพราะมีช่องทางในการหลีกเลี่ยงกฎหมาย

2. ระบบโครงสร้างการบริหารภาครัฐ เครือข่ายทุจริตคอร์รัปชันมีการขยายอิทธิพลอำนาจ และเสริมสมรรถนะการประพฤตินิยมชอบได้อย่างกว้างขวาง มีการแทรกแซงทางการบริหารและองค์กรตรวจสอบ ทั้งการก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจและสังคม การแข่งขันทางธุรกิจที่ไม่ยุติธรรม การข่มขู่ ประทุษร้ายทางสิทธิร่างกายและทรัพย์สิน การเรียกเก็บค่าคุ้มครอง ค่าฮั้ว หนุนลม ส่วย ซึ่งเป็นการลิดรอนระบอบประชาธิปไตย เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนตลอดจนระบบการบริหารของรัฐให้เสื่อมประสิทธิภาพ ทำให้การพัฒนาถดถอยรวมทั้งทำให้เกิดการทำลาย

ทรัพยากรธรรมชาติ สุจริตชนขาดความเชื่อมั่นในการประกอบการที่สุจริตและขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

3. ด้านสังคมไทย ปัญหาการคอร์รัปชันในสังคมไทยยังเกิดจากการที่ประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ต้องทำมาหากินและเผชิญกับปัญหาปากท้องทั้งของตนเองและครอบครัว มักจะเบียดเบียนและวางเฉยไม่มีปฏิกิริยาต่อพฤติกรรมการใช้อำนาจหน้าที่ที่ไม่ถูกต้อง และยังละเลย ชินชาต่อการคอร์รัปชันทั้งรายย่อยและการทุจริตโดยทั่วไป การเพิกเฉยชินชาของสังคมต่อพฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชันนำไปสู่ความเสื่อมของสังคม ภาคราชการถูกแทรกแซง กดดัน ลิดรอนอำนาจ การคุ้มครองสิทธิสาธารณะลดลง ความยุติธรรมถดถอย และยังมีคนไทยอีกส่วนแปลความเกี่ยวกับการคอร์รัปชันผิดด้านบ้างแปลว่าการให้สินบนเป็นความมีน้ำใจหรือนักการเมืองอาจอ้างว่าจำเป็นต้องหาทุนเข้าพรรคเพื่อเข้ามาช่วยบริหารทางการเมือง ทำให้เกิดการทุจริตต่ออำนาจหน้าที่มีการใช้อำนาจและดุลพินิจเพื่อผลประโยชน์แก่ตนและพรรคพวก การเพิกเฉยและยอมรับของสังคมยังเปิดโอกาสให้ทรัพย์สินจากการทุจริตเป็นกำลังทุนที่สามารถใช้จ่ายเช่นเดียวกับเงินสุจริตได้ และผู้ทุจริตยังได้รับการค้ำจุนให้อยู่รอดโดยง่ายทำให้เกิดความรู้สึก “คุ้มค่า” ที่จะทำการทุจริต นอกจากนี้ยังหลุดพ้นจากการลงโทษ หรือการดำเนินคดีของคนในสังคม เนื่องจากสังคมไทยมักจะนิยมชมชอบผู้ที่มีอำนาจ ยศถาบรรดาศักดิ์ และผู้ที่มีฐานะทางสังคม

4. ด้านกระบวนการยุติธรรม กล่าวคือ กลไกต่าง ๆ ที่มีหน้าที่ทำความยุติธรรมสู่สังคมไทยและประชาชนจำเป็นต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุจริต ถูกต้องตามกฎหมาย ปราศจากความลำเอียง มีความโปร่งใสและประชาชนสามารถมีส่วนร่วมและตรวจสอบ อย่างไรก็ตาม กระบวนการยุติธรรมในปัจจุบันประสบปัญหาจากการที่ประชาชนขาดความเข้าใจพื้นฐาน ไม่รู้ขั้นตอน ความเคลือบแคลงสงสัย และการไม่อาจเข้าถึงบริการทางการอำนวยความสะดวกรวมทั้งความล่าช้าในการให้บริการ และขาดความโปร่งใสของกระบวนการอำนวยความสะดวกจากการแทรกแซงของผู้มีอิทธิพลทางการเมือง สภาพการณ์เหล่านี้ส่งผลให้ประชาชนตกเป็นเหยื่อของการกระทำผิดเบียดเบียนกับการแสวงหาความยุติธรรมตามครรลองของกฎหมายอันมีผลกระทบต่อความเป็นนิติรัฐและทำให้ผู้ถูกกล่าวหาารู้สึกท้อแท้กับการพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองตามหลักสันนิษฐานของกฎหมาย ทั้งนี้ ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมคือ การขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด การไม่บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดเป็นเหตุให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา อาทิ การทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน เป็นต้น นอกจากนี้การบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดควรมีการดำเนินการอย่างเท่าเทียมกันในหมู่ประชาชน เนื่องจากการเลือกปฏิบัติในการบังคับใช้กฎหมายเป็นรากเหง้าของการทุจริตและประพฤตินิยมชอบของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพราะสามารถเรียกรับผลประโยชน์จากการที่ตนเอง

ไม่ต้องบังคับใช้กฎหมายตามที่ควรจะเป็น ผู้ที่ได้รับการยกเว้นก็พึงพอใจเพราะไม่ต้องมีภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย นอกจากนี้สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร ได้แก่ ค่านิยมที่ฝังรากลึกในสังคมไทย กล่าวคือ คนที่หลีกเลี่ยงกฎหมายและทำให้ตนเองได้ประโยชน์จะถูกมองว่าเป็นคนฉลาด แต่คนที่ปฏิบัติตามกฎหมายจะถูกมองว่าเป็นคนที่เขยและล่าสมัย

3.3 ผลกระทบของการทุจริตคอร์รัปชันและผลประโยชน์ทับซ้อนของไทย

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและผลประโยชน์ทับซ้อนของไทยได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองไทย (สุจิต บุญบงการ 2545: 201-202) ดังนี้

1. ด้านเศรษฐกิจ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันและผลประโยชน์ทับซ้อนทำให้การลงทุนภาครัฐมีค่าใช้จ่ายสูงเกินความเป็นจริง เช่น ในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง วัสดุ ครุภัณฑ์ และการก่อสร้างซ่อมแซมต่าง ๆ นั้นจะต้องมีการบวกเปอร์เซ็นต์หรือเงินตอบแทนให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างดังกล่าว ถ้าลดการคอร์รัปชันลงไปได้ค่าใช้จ่ายในส่วนนี้จะลดลงได้พอสมควร แนวโน้มการเรียกรับเปอร์เซ็นต์เช่นนี้มีมากขึ้น และนอกจากจะทำให้ค่าใช้จ่ายสูงและอาจได้คุณภาพของสินค้าหรือการก่อสร้างซ่อมแซมที่ได้ผลไม่ดี ทำให้ต้องมีการซ่อมแซมหรือซื้อสิ่งของดังกล่าวบ่อยครั้งหรือเร็วเกินกำหนดเป็นการสิ้นเปลืองงบประมาณ

นอกจากนั้นการคอร์รัปชันทำให้การลงทุนทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนจำนวนไม่น้อยไปสู่กิจการที่ไม่เกิดผลดีทางเศรษฐกิจในระยะยาว และเป็นส่วนหนึ่งของสาเหตุของวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ดังเห็นได้จากที่บางธนาคารและสถาบันทางการเงินปล่อยเงินกู้เป็นจำนวนมหาศาลให้กับนักลงทุน โดยที่ไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันที่เพียงพอ ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันยังส่งผลให้ธุรกิจผิดกฎหมายมีรายได้ดีทำให้เศรษฐกิจขยายตัวอย่างรวดเร็ว เช่น การค้าของหนีภาษี ยาเสพติด บ่อนการพนัน แหล่งบันเทิงที่มีการบริการทางเพศ ธุรกิจเหล่านี้ได้นำเงินไปลงทุนในระบบที่ถูกต้องตามกฎหมายในลักษณะการฟอกเงินซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในระยะยาว

2. ด้านการเมือง การคอร์รัปชันมีผลกระทบด้วยกันหลายประการที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ ได้สร้างค่านิยมหรือวัฒนธรรมทางการเมืองที่ให้ความสำคัญกับเงินและธุรกิจการเมือง (money politics) เช่น การซื้อเสียงเป็นสิ่งที่ยอมรับกันทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยเฉพาะในเขตชนบท และอีกประการคือ ผลกระทบต่อความชอบธรรมทางการเมือง การคอร์รัปชันทำให้ประชาชนขาดความศรัทธาที่มีต่อรัฐบาลจะส่งผลให้รัฐบาลขาดเสถียรภาพจนนำไปสู่การยึดอำนาจของทหารในที่สุด

3. ด้านสังคม คือ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านศีลธรรมและค่านิยมเสื่อมลง ค่านิยมเปลี่ยนแปลงไป เช่น ความถูกต้อง ความซื่อสัตย์สุจริตได้รับความนิยมน้อยลง วัตถุนิยม ความร่ำรวย ได้รับความนิยมมากขึ้นคนให้ความสำคัญนับถือผู้ที่มีเงินโดยไม่คำนึงถึงว่าเขาได้เงินหรือความร่ำรวยดังกล่าวมาได้อย่างไร ส่วนความเสื่อมทางด้านศีลธรรมและจริยธรรม ได้ทำให้อาชญากรรมและการทำผิดกฎหมายได้ขยายตัวออกไป ไม่ว่าจะเป็นเรื่องยาเสพติด การขายบริการทางเพศ บ่อนการพนัน และการคอร์รัปชันทำให้คนเห็นแก่ตัว มีความโลภ เห็นแก่ประโยชน์ระยะสั้นไม่คำนึงถึงความรับผิดชอบที่ตนเองต้องมีต่อสังคม ซึ่งปรากฏให้เห็นมากขึ้นในสังคมไทย การทำลายสิ่งแวดล้อมในรูปแบบต่าง ๆ การสร้างมลพิษออกมาโดยไม่มีการสกัดกั้นหรือการเอาเปรียบแรงงานเด็กและสตรี เหล่านี้ล้วนเกิดจากการคอร์รัปชันทั้งสิ้น ประเทศไทยมีกฎหมายคุ้มครองแรงงานรวมทั้งเด็กและสตรี ปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม แต่การละเมิดกฎหมายเหล่านี้มีขึ้นได้โดยการคอร์รัปชัน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ปัญหาการคอร์รัปชันเป็นปัญหาที่เรื้อรังอยู่กับสังคมไทยมานานและแก้ไขได้ยากเนื่องจากโครงสร้างทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองที่อ่อนแอ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่ผูกขาดของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ โครงสร้างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมมีลักษณะเป็นแบบอุปถัมภ์ ค่านิยมที่ยกย่องคนที่มีฐานะร่ำรวย และโครงสร้างทางการเมืองที่ยังต้องอาศัยเงินเป็นใหญ่ การจ่ายเงินเพื่อซื้อเสียง การจ่ายเงินเพื่อซื้อผู้สมัครที่มีโอกาสได้รับเลือกตั้ง และตราบไคที่มีแนวความคิดว่าการทุจริตเป็นสิ่งที่ “คุ้มค่า” และผลตอบแทนที่ได้รับนั้น “น่าเสี่ยง” อีกทั้งยังมีโอกาสหลุดพ้นจากการดำเนินคดีทางกฎหมาย ไม่มีการลงโทษทางสังคม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่ทำให้การทุจริตมีแนวโน้มสูงขึ้นและการแก้ปัญหาคอร์รัปชันมีความคืบหน้า น้อยมาก แนวโน้มของการทุจริตคอร์รัปชันในระดับใหญ่ส่วนหนึ่งเกิดจากกระสุนทางการเมือง พบว่าโครงการใหญ่มีการแผ้วถางระชอนเร้น มีกลวิธีการทุจริตด้วยการสร้างภาพลักษณ์ที่สวยงาม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โครงการเมกะโปรเจกต์ถือเป็นการคอร์รัปชันเชิงบูรณาการ

การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องดำเนินการแก้ไขปัญหอย่างควบคู่ทั้งด้านการป้องกันและปราบปรามอย่างสมดุล และการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตลอดจนการประสานทุกภาคส่วนอย่างบูรณาการ อย่างไรก็ตามการดำเนินการของภาครัฐส่วนใหญ่ยังขาดการบูรณาการความร่วมมืออย่างเป็นระบบระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ตลอดจนไม่ให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อการประสานงานระหว่างหน่วยป้องกันและหน่วยปราบปราม ทำให้ปัญหาคอร์รัปชันยังคงอยู่และขยายตัวอย่างมากเกิดความสูญเสียชีวิตและผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบเศรษฐกิจของประเทศ ทำลายความเชื่อมั่นต่อระบบยุติธรรมเพิ่มภาระทางการเงินและการจัดการแก่งการธุรกิจ ลดโอกาสการแข่งขันในสากล

ทั้งหมดทั้งปวงจนท้ายที่สุดอาจจะนำไปสู่ภาวะขาดเสถียรภาพของรัฐบาลและทำให้กลไกไม่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปได้

4. แนวคิดว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

จอห์น ล็อก (John Locke: 1632-1704) นักปรัชญาชาวอังกฤษเชื่อว่าทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกันมีความเสมอภาคกัน ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพ รัฐจะใช้อำนาจตามอำเภอใจไม่ได้ อีกทั้ง John Locke ยังเสนอว่าอำนาจในการปกครองประเทศนั้นไม่ควรใช้อำนาจอยู่ที่กษัตริย์เพียงอำนาจเดียว แต่อำนาจในการปกครองประเทศนั้นควรมี 3 อำนาจคือ อำนาจในการออกกฎหมาย อำนาจในการบริหาร และอำนาจในการทำสงครามและสัญญาต่างประเทศ สาเหตุที่ John Locke นำเสนอแนวคิดการแบ่งแยกอำนาจเป็น 3 อำนาจดังกล่าว ก็เพื่อไม่ต้องการให้อำนาจปกครองอยู่ที่บุคคลคนเดียวซึ่งทำให้เป็นเผด็จการได้ แต่ถ้าอำนาจทั้งสามแยกจากกันสามารถตรวจสอบถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันได้ ไม่ให้อำนาจใดอำนาจหนึ่งใช้อำนาจมากเกินไปทำให้ประชาชนเดือดร้อน ถ้าอำนาจใดใช้มากเกินไป อีกอำนาจหนึ่งสามารถควบคุมและตรวจสอบได้เป็นการป้องกันสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

Montesquieu (1689-1755) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสสนับสนุนแนวความคิดของ John Locke โดยเฉพาะการแบ่งแยกอำนาจการปกครองเขาเสนอเช่นเดียวกับ John Locke ว่าอำนาจควรแยกเป็น 3 อำนาจและไม่อยู่ที่องค์กรเดียวกัน เพราะธรรมชาติของมนุษย์เมื่อมีอำนาจแล้วมักจะใช้อำนาจตามอำเภอใจ จึงเป็นการเหมาะสมที่จะแยกอำนาจเพื่อถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกัน เพราะอำนาจทางการปกครองนั้นใช้ตามความประสงค์ของประชาชนมิใช่ ใช้ตามความประสงค์ของผู้ปกครอง อำนาจทั้ง 3 ตามแนวความคิดของ Montesquieu คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ

การเสนอแนวคิดของ John Locke and Montesquieu ดังกล่าวเพื่อแก้ปัญหาการใช้ อำนาจของผู้ปกครองอย่างไม่มีขอบเขต ซึ่งถือเป็นจุดกำเนิดแนวคิดของระบอบประชาธิปไตยในเวลาต่อมาโดยยึดหลักสำคัญว่า

1. ทุกคนมีความเท่าเทียมกันเสมอภาคกัน
2. ผู้จะเข้ามาปกครองประเทศจะต้องได้รับความเห็นชอบจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ
3. เมื่อได้อำนาจปกครองประเทศแล้วต้องใช้อำนาจนั้นเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนเป็นสำคัญ

4. การใช้อำนาจของผู้ปกครองต้องสามารถควบคุมและตรวจสอบได้

หลักการดังกล่าวทำให้เกิดหลัก "นิติรัฐ" คือ การปกครองโดยกฎหมายหมายความว่าผู้ปกครองจะกระทำการใด ๆ ในทางปกครองได้ต้องมีกฎหมายให้อำนาจหน้าที่ไว้เท่านั้นจะทำได้เกินเลยไม่ได้และกฎหมายนั้นต้องบัญญัติโดยประชาชนหรือตัวแทนของประชาชนด้วยอีกทั้งการใช้อำนาจตามหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติไว้ ต้องสามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการใช้อำนาจเกินขอบเขตของความพอดีจากผู้ปกครอง (<http://www.thethailaw.com/law/law5/more5-6.html>: 2554)

หลักนิติรัฐ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยยึดหลัก "การปกครองประเทศโดยกฎหมาย" หรือเรียกว่า "หลักนิติรัฐ" (<http://www.thethailaw.com/law/law5/more5-6.html>: 2554)

หลักนิติรัฐ คือ การปกครองโดย "กฎหมาย" ซึ่งกฎหมายที่นำมาใช้นั้นจะต้องมาจากประชาชนไม่ใช่มาจากบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง "หลักนิติรัฐ" มีหลักการดังนี้คือ

1. รัฐและฝ่ายปกครองจะต้องใช้กฎหมายที่ประชาชนหรือตัวแทนของประชาชนบัญญัติเป็นหลักในการปกครอง
2. การดำเนินกิจการใด ๆ ก็ตามของรัฐและฝ่ายปกครองจะต้องดำเนินไปตามกฎหมายให้อำนาจไว้และต้องเป็นไปตามหลักแห่งความยุติธรรม
3. รัฐและฝ่ายปกครองจะกระทำการใด ๆ นอกเหนือจากที่กฎหมายกำหนดไว้ไม่ได้

4. การใช้อำนาจของฝ่ายปกครองต้องตรวจสอบและควบคุมได้

จะเห็นว่าหลักนิติรัฐที่ใช้ในการปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยนี้ เป็นหลักของการปกครองที่ถือว่าคนทุกคนมีความเท่าเทียมกัน และมีความเสมอภาคกัน ดังนั้น ผู้ที่มาปกครองประเทศจึงเป็นเพียงตัวแทนของประชาชน แต่อย่างไรก็ดีการที่ผู้แทนของประชาชนจะทำการปกครองประเทศเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้นั้นจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจและกำหนดหน้าที่ไว้ ซึ่งการปกครองดังกล่าวประชาชนจะต้องไม่ถูกละเมิดจากการใช้อำนาจของผู้ปกครองโดยขาดความยุติธรรมไม่ว่าผู้ปกครองประเทศจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือจะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจการปกครองตามกฎหมายก็ตาม ซึ่งหากผู้ปกครองใช้อำนาจที่เกินเลยหรือเกินขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้หรือทำการปกครองให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนหรือเกิดความเสียหาย ประชาชนมีสิทธิเรียกร้องขอความเป็นธรรมและตรวจสอบการใช้อำนาจได้ ฉะนั้น "หลักนิติรัฐ" ถือกำเนิดมาเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาอันเกิดจากการใช้อำนาจของ

ผู้ปกครองโดยขาดความเป็นธรรมเป็นสำคัญ

ถึงแม้ว่าเนื้อหาของรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของการปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตยของแต่ละประเทศนั้นจะมีความแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ดี หลักการที่สำคัญของรัฐธรรมนูญไม่ว่าจะเป็นของประเทศใดก็ตามต่างก็ยึดหลักการสำคัญ 3 ประการที่เหมือนกันดังต่อไปนี้คือ

ประการที่หนึ่ง การบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจ เนื่องจากหลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้นถือว่าประชาชนทุก ๆ คนต่างมีความเท่าเทียมกัน มีความเสมอภาคกัน ดังนั้นการที่คนผู้หนึ่งผู้ใดหรือกลุ่มคนกลุ่มหนึ่ง ใดจะมีอำนาจในการปกครองประเทศได้นั้นจะต้องได้รับมอบอำนาจจากประชาชนส่วนใหญ่ ฉะนั้นรัฐธรรมนูญจึงต้องบัญญัติถึงเรื่องของอำนาจที่จะนำมาใช้ในการปกครองประเทศคือ บัญญัติถึงที่มาและการใช้อำนาจเป็นสำคัญ

ประการที่สอง การบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ หลังจากที่มีการบัญญัติในเรื่องเกี่ยวกับการที่ประชาชนส่วนใหญ่ได้มอบอำนาจให้แก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดซึ่งเราเรียกว่าตัวแทนนั้น รัฐธรรมนูญจะต้องบัญญัติต่อไปอีกในเรื่องหน้าที่ของตัวแทน อาทิเช่น ตัวแทนจะสามารถใช้อำนาจตามหน้าที่ได้อย่างไร ด้วยวิธีการใด ต้องผ่านองค์กรใดบ้าง รวมทั้งบัญญัติถึงขอบเขตของการใช้อำนาจตามหน้าที่ว่ามีมากน้อยเพียงใด

ประการที่สาม การบัญญัติถึงการควบคุมการใช้อำนาจ เมื่อประชาชนได้มอบอำนาจให้แก่ตัวแทนเพื่อนำไปใช้ในการปกครองประเทศ รวมทั้งมีการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจตามหน้าที่แล้วการควบคุมที่จะไม่ให้ตัวแทนของประชาชนนั้นใช้อำนาจเกินขอบเขต รัฐธรรมนูญจะต้องบัญญัติถึงการควบคุมการใช้อำนาจของตัวแทนไว้ เนื่องจากการใช้อำนาจนั้นโดยทั่วไปจะเป็นเรื่องของการตัดสินใจที่ใช้ดุลยพินิจหรือความเห็นชอบของผู้ใช้อำนาจหรือตัวแทน ซึ่งดุลยพินิจและความเห็นนั้นย่อมมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ฉะนั้นรัฐธรรมนูญจึงต้องบัญญัติถึงการควบคุมการใช้อำนาจของตัวแทนไว้ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ผู้ใช้อำนาจใช้อำนาจจนทำให้ประชาชนเดือดร้อน

จากหลักการสำคัญ 3 ประการของระบอบประชาธิปไตยซึ่งบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญนั้น บัญญัติไว้เพื่อใช้การป้องกันและแก้ไขปัญหานั้นจะไม่ให้ประชาชนถูกกดขี่ข่มเหง ถูกเอารัดเอาเปรียบ และถูกละเมิดจากการใช้อำนาจของผู้ปกครองโดยขาดความเป็นธรรม ซึ่งเมื่อพิจารณากันอย่างถ่องแท้แล้ว หลักการสำคัญ 3 ประการดังกล่าว เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะให้ความเป็นธรรมแก่ประชาชน เนื่องจากประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจการปกครองได้เลือกสรรตัวแทนมาใช้อำนาจของประชาชนเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และผลประโยชน์ของประชาชนเอง ซึ่งรัฐธรรมนูญได้กำหนดขอบเขตของอำนาจและหน้าที่ในการใช้อำนาจของตัวแทนไว้ และหาก

ตัวแทนใช้อำนาจที่ได้รับจากประชาชนเกินขอบเขตและเกินกว่าอำนาจที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ด้วยความไม่เหมาะสมขาดความเป็นธรรมซึ่งก็มีวิธีป้องกันและแก้ไข โดยรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ มีองค์กรในการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจของตัวแทนไว้อีกชั้นหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ ประชาชนได้รับความเป็นธรรมตรงตามหลักการสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย หรือหลักนิติรัฐ

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ (2550: 2-4) รัฐเสรีประชาธิปไตยหลักการที่สำคัญ 2 หลักการกล่าว คือ หลักประชาธิปไตย และหลักนิติรัฐ แต่หากจะกล่าวถึงประเด็นเรื่องการ ควบคุมและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐนั้น หลักการที่มีบทบาทสำคัญ คือ หลักนิติรัฐ ซึ่งใน ประเด็นที่เกี่ยวกับเรื่องการควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอาจแบ่งหลักนิติรัฐออกได้เป็น 3 หลักย่อย ดังนี้

1. หลักการแบ่งแยกอำนาจ หลักการแบ่งแยกอำนาจเป็นพื้นฐานที่สำคัญของ หลักนิติรัฐ เพราะหลักนิติรัฐไม่สามารถจะเกิดขึ้นมาได้ในระบบการปกครองที่ไม่มี การแบ่งแยก อำนาจ ไม่มีการควบคุมตรวจสอบซึ่งกันและกันระหว่างอำนาจภายใต้หลักการแบ่งแยกอำนาจฝ่าย นิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ โดยหลักการแล้วต้องสามารถควบคุมตรวจสอบและยับยั้ง ซึ่งกันและกันได้ ทั้งนี้เพราะอำนาจทั้งสามมิได้แบ่งแยกออกจากกันโดยเด็ดขาด หากแต่มีการ ถ่วงดุลกันเพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับความคุ้มครอง ด้วยเหตุนี้จะต้องไม่มีอำนาจ ใดอำนาจหนึ่งมีอำนาจเหนืออีกอำนาจหนึ่งอย่างเด็ดขาด หรือจะต้องไม่มีอำนาจใดอำนาจหนึ่งที่รับ ภาระหน้าที่ของรัฐทั้งหมดและดำเนินการเพื่อให้บรรลุภารกิจดังกล่าวแต่เพียงฝ่ายเดียว

ดังนั้นหลักการแบ่งแยกอำนาจจึงเป็นหลักที่แสดงให้เห็นถึงการอยู่ร่วมกัน ของการแบ่งแยกอำนาจ การตรวจสอบอำนาจ และการถ่วงดุลอำนาจ หากพิจารณาหลักการ แบ่งแยกอำนาจอย่างเป็นระบบอาจแยกพิจารณาการแบ่งแยกอำนาจในแง่ของความแตกต่างตาม อำนาจหน้าที่ของรัฐ ซึ่งก่อให้เกิดการแบ่งแยกองค์กรตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ที่แตกต่างกันหรือ เรียกกันว่า “การแบ่งแยกอำนาจตามภารกิจ” และ “การแบ่งแยกอำนาจในแง่ของตัวบุคคล” ซึ่ง เรียกร้องให้อำนาจหน้าที่ของรัฐที่มีการแบ่งแยกนั้นต้องมีเจ้าหน้าที่ของตนเองอันมิใช่เป็นเจ้าหน้าที่ ของรัฐองค์กรอื่นด้วย โดยวิธีการแบ่งแยกอำนาจของรัฐเช่นนี้ รวมทั้งการกำหนดให้องค์กรอื่น ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมในขบวนการแต่งตั้งบุคคลเข้าสู่อำนาจใดอำนาจหนึ่ง หรือการให้มีสิทธิโต้แย้ง คัดค้านอำนาจอื่น หรือสิทธิในการควบคุมตรวจสอบทั้งในแง่ของการแบ่งแยกอำนาจตามภารกิจ และในแง่ของตัวบุคคลแล้ว กรณีก็จะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจต่าง ๆ ในการยับยั้งซึ่ง กันและกันและทำให้เกิดความสมดุลระหว่างอำนาจ ไม่ทำให้อำนาจใดอำนาจหนึ่งมีอำนาจโดย เด็ดขาด ในขณะที่เดียวกันก็จะไม่ทำให้อำนาจใดอำนาจหนึ่งอยู่ภายใต้อำนาจอื่นโดยสิ้นเชิง ด้วย

สภาพการณ์เช่นนี้จะทำให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับความคุ้มครองอันเป็นความมุ่งหมายประการสำคัญของหลักนิติรัฐ

2. หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง หลักความชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครองหรือเรียกว่า “หลักความผูกพันต่อกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครอง” หลักในเรื่องนี้เป็นการเชื่อมโยงหลักความผูกพันต่อกฎหมายของฝ่ายตุลาการและฝ่ายปกครองเข้ากับหลักประชาธิปไตยโดยทางผู้แทน กล่าวคือ การใช้กฎหมายของฝ่ายตุลาการที่ดีหรือฝ่ายปกครองที่ดี จะต้องผูกพันต่อบทบัญญัติของกฎหมายที่ออกโดยองค์กรนิติบัญญัติอันเป็นองค์กรที่มีพื้นฐานมาจากตัวแทนของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นการกระทบต่อสิทธิหรือจำกัดสิทธิของประชาชนนั้น จะกระทำได้เฉพาะภายใต้เงื่อนไขของรัฐธรรมนูญโดยผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชนก่อน ดังนั้น การใช้กฎหมายของฝ่ายตุลาการหรือฝ่ายปกครองที่เป็นการจำกัดสิทธิของประชาชนจึงเป็นผลมาจากกฎหมายที่ได้รับความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชนแล้ว

3. หลักการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน หลักนิติรัฐมีความเกี่ยวพันกันอย่างยิ่งกับสิทธิในเสรีภาพของบุคคลและสิทธิในความเสมอภาค สิทธิทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้นถือว่าเป็นพื้นฐานของ “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ในรัฐเสรีประชาธิปไตยทั้งหลายยอมรับหลักความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคลในการที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้น ดังนั้นเพื่อเห็นแก่ความเป็นอิสระของปัจเจกบุคคลในการพัฒนาบุคลิกภาพของตนเองไปตามความประสงค์ของบุคคลนั้น ดังนั้นรัฐจึงต้องให้ความเคารพต่อขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลโดยอำนาจรัฐจะกระทำได้ก็ต่อเมื่อมีกฎหมายซึ่งผ่านความเห็นชอบจากตัวแทนของประชาชนตามหลักความชอบธรรมในทางประชาธิปไตยได้ให้ความเห็นชอบแล้วเท่านั้น จึงจะสามารถกระทำได้เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลมีผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง จึงได้มีการนำหลักการแบ่งแยกอำนาจมาใช้เพื่อความมุ่งหมายจะให้อำนาจแต่ละอำนาจควบคุมตรวจสอบซึ่งกันและกันก็เพื่อให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนได้รับความรับรองคุ้มครอง ตามทฤษฎีของ Montesquieu ในหลักเรื่องการแบ่งแยกอำนาจ เราจึงอาจสรุปได้ว่า การแบ่งแยกอำนาจเป็นเงื่อนไขที่จำเป็นอันหนึ่งในการที่ประชาชนจะมีเสรีภาพ 2 นอกเหนือจากหลักการแบ่งแยกอำนาจแล้วได้มีการบัญญัติหลักการต่างๆ อีกหลายประการเพื่อเป็นการให้หลักประกันสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลมิให้ถูกละเมิดจากรัฐ เช่น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพต้องมีผลบังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง การกำหนดให้ระบอบบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ หลักการจำกัด

สิทธิและเสรีภาพจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญแห่งสิทธิและเสรีภาพมิได้ และหลักประกันที่สำคัญคือ หลักประกันการใช้สิทธิในทางศาลซึ่งถือว่าเป็นสาระสำคัญของการให้ความคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแก่ปัจเจกบุคคล เพราะการคุ้มครองหรือหลักประกันทั้งหลายจะปราศจากความหมายหากไม่ให้สิทธิแก่ปัจเจกบุคคลในการโต้แย้งการกระทำของรัฐเพื่อให้องค์ศาลซึ่งเป็นองค์กรที่มีความเป็นกลางเข้ามาควบคุมตรวจสอบการกระทำของรัฐที่ถูกโต้แย้งว่าละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล

หลักกฎหมายมหาชน คือ องค์กรประกอบประการสำคัญประการหนึ่งจะต้องมีองค์กรและกระบวนการในการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจของผู้ปกครองด้วยกระบวนการตรวจสอบและการควบคุมการใช้อำนาจในการบริหารและปกครองประเทศและการบริการสาธารณะตามหลักของกฎหมายมหาชนมีหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ (<http://www.thethailaw.com/law/law5/more5-6.html>: 2554)

1. การตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจโดยองค์กรภายใน
2. การตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจโดยองค์กรภายนอก

ในการศึกษาบทบาทคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองไทยเป็นการศึกษาองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 หลักกฎหมายมหาชน แบ่งการตรวจสอบออกเป็น การตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจโดยองค์กรภายใน และการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจโดยองค์กรภายนอก ซึ่งการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจโดยองค์กรภายในและองค์กรภายนอกมีหลักการ ดังนี้

1. การตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจโดยองค์กรภายใน พระราชบัญญัติบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 ได้บัญญัติให้อำนาจและหน้าที่แก่หน่วยงานของรัฐ และแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐรวมทั้งมีการกำหนดระดับขั้นตอนต่าง ๆ ของการบริหารราชการแผ่นดินและการปกครองซึ่งบัญญัติถึงเรื่องของการปฏิบัติราชการแทนในการใช้อำนาจในการอนุมัติ อนุญาต ฯลฯ และเรื่องของการรักษาราชการแทนว่ามีขั้นตอนและการปฏิบัติอย่างไร โดยบทบัญญัติดังกล่าวนี้เป็นเรื่องของการใช้อำนาจตามหน้าที่ที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ทั้งสิ้น ซึ่งนอกจากจะบัญญัติไว้ในบทบัญญัติของพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 แล้ว ยังจะพบได้จากพระราชบัญญัติอื่น ๆ อีก อาทิเช่น

- พระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2498
- พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2534
- พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496

- พระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2495
- พระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528
- พระราชบัญญัติ ระเบียบบริหารราชการเมืองพัทยา พ.ศ. 2521
- พระราชบัญญัติ สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537
- พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2457
- พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ. 2535
- พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539
- พระราชบัญญัติความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539

พระราชบัญญัติดังกล่าวมาแล้วเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นกฎหมายมหาชนทั้งสิ้น เพราะเป็นกฎหมายที่บัญญัติเกี่ยวกับการให้อำนาจและหน้าที่ในการปกครองบริหารประเทศและการบริการสาธารณะเป็นสำคัญ ซึ่งเนื้อหาสาระที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติแต่ละฉบับนั้นเป็นการบัญญัติถึงอำนาจและหน้าที่ของแต่ละองค์กรเป็นสำคัญ โดยการกำหนดให้องค์กรต่าง ๆ เหล่านี้มีสถานภาพเป็นนิติบุคคล การกำหนดหน้าที่และอำนาจรวมทั้งการกำหนดขอบเขตของการกระทำการตามอำนาจและหน้าที่นั้น ๆ รวมทั้ง บัญญัติถึงขั้นตอนการกำกับดูแลในองค์กรด้วย ฉะนั้นการใช้อำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับประชาชน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการอนุมัติ การอนุญาต การออกคำสั่ง หรือการออกกฎหมายระเบียบ ฯลฯ ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้

เมื่อกฎหมายมอบหมายและให้อำนาจไว้แก่ผู้ปกครอง รวมทั้งกำหนดวิธีการควบคุมการใช้อำนาจดังกล่าวไว้ด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันการใช้อำนาจและหน้าที่โดยมิชอบ หรือขาดความยุติธรรมที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน หรือแม้กระทั่งผลของการใช้อำนาจและหน้าที่ของผู้ปกครองนั้น ไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย วิธีการควบคุมการใช้อำนาจโดยองค์กรภายในองค์กรของฝ่ายบริหารดังกล่าวนี้มีอยู่ 2 วิธีนั้นคือ

1.1 การร้องทุกข์ ผู้ปกครองหรือผู้ที่มีอำนาจและหน้าที่ในการบริหารกฎหมายได้มอบหมายให้ผู้นั้นใช้อำนาจและหน้าที่ในทางที่มิชอบทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนและความไม่เป็นธรรม ประชาชนอาจจะใช้วิธีการควบคุมการใช้อำนาจโดยวิธีการ "ร้องทุกข์" ได้วิธีหนึ่ง

ตัวอย่างเช่น ประชาชนดำเนินการขออนุญาตสร้างและต่อเติมบ้าน โดยกระทำการถูกต้องตามระเบียบและขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ทุกประการ แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่ในเรื่องดังกล่าวไม่อนุญาตให้ประชาชนสร้างและต่อเติมบ้าน กรณีนี้ประชาชนผู้

ขออนุญาตก่อสร้างและต่อเติมบ้านนั้นได้เกิดข้อพิพาทกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งข้อพิพาทดังกล่าวนี้เรียกว่าเป็น "กรณีพิพาททางปกครอง" คือ กรณีพิพาทที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการใช้อำนาจ และหน้าที่ทางปกครองของผู้ปกครองตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจและหน้าที่ไว้ และเมื่อเกิดกรณีพิพาททางการปกครองนั้น เนื่องจากกรณีดังกล่าวไม่ใช่เป็นการกระทำความผิดในทางแพ่ง หรือในทางอาญาแต่เป็นกรณีพิพาทที่เกิดขึ้นกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ใช้อำนาจและหน้าที่ทางการบริหารและการปกครองรวมทั้งในการบริการสาธารณะ

"การร้องทุกข์" เป็นกระบวนการทางกฎหมายมหาชนอย่างหนึ่งที่ใช้ในการควบคุมการใช้อำนาจของหน่วยงานของรัฐและของเจ้าหน้าที่ของรัฐ วิธีการร้องทุกข์นี้ทำได้โดยการร้องเรียนไปยังผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่าหรือที่เรียกว่าเป็นผู้บังคับบัญชาในลำดับที่เหนือกว่าขึ้นไป ซึ่งจุดประสงค์ของการร้องทุกข์นั้น เพื่อให้มีการยกเลิก เพิกถอน หรือมีการเปลี่ยนแปลงคำสั่งที่หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ออกไว้โดยไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบนั้น เช่น การขออนุญาตปลูกสร้างและต่อเติมบ้านกับหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่มีอำนาจหน้าที่นั้นแล้วไม่ได้รับอนุญาตหากประชาชนผู้ที่เกิดกรณีพิพาทนั้นเห็นว่าการกระทำของหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวใช้อำนาจและหน้าที่ที่มีไม่ถูกต้องหรือไม่เป็นธรรมสามารถทำการร้องทุกข์ไปยังผู้บังคับบัญชาที่เหนือกว่าขึ้นไปได้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคำวินิจฉัย และสั่งการเสียใหม่

1.2 การอุทธรณ์ หมายถึง การอุทธรณ์คำสั่ง และคำวินิจฉัยทางปกครอง การอุทธรณ์และการร้องทุกข์นั้น จะมีลักษณะใกล้เคียงกันมากคิดกันแต่ว่าการอุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยโดยทั่วไปนั้นจะมีระยะเวลาที่เกี่ยวข้องด้วย ตัวอย่างเช่น ประชาชนดำเนินการต่อเติมบ้านตามที่ได้รับอนุญาตจากหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ แต่เมื่อได้ทำการต่อเติมบ้านดังกล่าวแล้วหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐเห็นว่าการต่อเติมบ้านดังกล่าวไม่ได้เป็นไปตามแบบที่ขออนุญาตไว้ เจ้าพนักงานอาจมีคำสั่งให้ประชาชนผู้ได้รับอนุญาตนั้นทำการรื้อถอน หรือให้ทำการแก้ไขให้ตรงตามแบบได้ ซึ่งโดยปกติแล้วเจ้าพนักงานของรัฐนั้นจะแจ้งกำหนดระยะเวลาในการดำเนินการดังกล่าวไว้ ซึ่งหากประชาชนผู้ทำการต่อเติมบ้านเห็นว่าการดำเนินการดังกล่าวของเจ้าพนักงานของรัฐไม่ถูกต้องหรือไม่ชอบ ประชาชนผู้นั้นสามารถดำเนินการอุทธรณ์คำสั่ง หรือคำวินิจฉัยของเจ้าพนักงานนั้นได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ แต่อย่างไรก็ดีในกรณีดังกล่าวประชาชนผู้เกิดกรณีพิพาทนี้ อาจจะดำเนินการ "ร้องทุกข์" หน่วยงานของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งตนเห็นว่าใช้อำนาจและหน้าที่ตามกฎหมายในลักษณะที่ไม่เป็นธรรม หรือก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนได้

ทั้งวิธีการ "ร้องทุกข์" และวิธีการ "อุทธรณ์" ต่างเป็นวิธีการในการควบคุมการ

ใช้อำนาจของฝ่ายบริหารด้วยองค์กรภายในของฝ่ายบริหารเอง กล่าวคือ การร้องทุกข์เป็นวิธีการให้ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจเหนือกว่าทำการพิจารณาและทบทวนคำสั่ง หรือคำวินิจฉัยทางการปกครองบริหารอีกชั้นหนึ่ง ส่วนการอุทธรณ์นั้นเป็นวิธีการในการขอให้มีการทบทวนคำสั่ง หรือคำวินิจฉัยทางการปกครองบริหารเช่นเดียวกันแต่ต่างกันที่ว่าการอุทธรณ์นั้นจะต้องทำในระยะเวลาที่กฎหมายได้กำหนดหรือบัญญัติไว้เป็นสำคัญ

2. การตรวจสอบและการควบคุมการใช้อำนาจโดยองค์กรภายนอก เพื่อให้การตรวจสอบและควบคุมนั้นมีความรัดกุมและเป็นไปตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและตามความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ตามหลักการของระบบประชาธิปไตย หรือที่เรียกว่าการปกครองโดยกฎหมายหรือหลัก "นิติรัฐ" ให้มากที่สุดการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจโดยองค์กรภายนอกฝ่ายบริหารมี 3 วิธีที่สำคัญ คือ

1. การควบคุมการใช้อำนาจโดยทางการเมือง
2. การควบคุมการใช้อำนาจโดยองค์กรพิเศษ
3. การควบคุมการใช้อำนาจโดยศาล

1.1 การควบคุมการใช้อำนาจโดยทางการเมือง อำนาจทางการเมืองเป็นอำนาจที่ใช้ในการบริหารและปกครองประเทศซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีการแบ่งแยกอำนาจในการบริหารและปกครองประเทศออกเป็น 3 อำนาจ นั่น คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ

การแบ่งแยกอำนาจในการบริหารและปกครองประเทศของระบอบประชาธิปไตยแบ่งออกเป็น 3 อำนาจ เพื่อให้มีการถ่วงดุลอำนาจซึ่งกันและกันทั้งนี้เพื่อแก้ไขปัญหาการใช้อำนาจโดยขาดการควบคุมและตรวจสอบ เพื่อเป็นการป้องกันการใช้อำนาจมากเกินไปขอบเขตของอำนาจใดอำนาจหนึ่ง และเพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชนเป็นสำคัญ

สำหรับประเทศไทยการควบคุมการใช้อำนาจโดยทางการเมืองนั้นจะเป็นไปตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญเป็นสำคัญ

1.1.1 การควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติ ผู้ที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติก็คือ รัฐสภา ซึ่งมีหน้าที่ในการบัญญัติกฎหมายรัฐสภาต้องบัญญัติกฎหมายให้เป็นไปตามขั้นตอนที่รัฐธรรมนูญกำหนด โดยเนื้อหาสาระและแนวทางของกฎหมายที่บัญญัตินั้นจะต้องมุ่งสนองตามความต้องการของประชาชนรวมทั้งจะต้องเอื้ออำนวยในการบริหารประเทศของฝ่ายบริหารเป็นไปได้อย่างดีตามนโยบายที่ฝ่ายบริหารแถลงหรือที่ได้นำเสนอไว้แก่ประชาชน ซึ่งแนวนโยบายที่ฝ่ายบริหาร แถลงหรือนำเสนอกับประชาชนนั้นคือความต้องการของประชาชน

ดังนั้นหากฝ่ายนิติบัญญัติ ไม่ผ่านกฎหมายให้ฝ่ายบริหารในการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามนโยบายหรือ ความต้องการของประชาชนดังที่กล่าวมาแล้ว หัวหน้าฝ่ายบริหารคือ นายกรัฐมนตรีสามารถใช้กระบวนการควบคุมการใช้อำนาจโดยทางการเมืองต่อฝ่ายนิติบัญญัติได้โดยการยุบสภา ทั้งนี้เพื่อคืนอำนาจในการบริหารประเทศกลับสู่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสตัดสินใจ โดยทำการเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติชุดใหม่เข้ามาในการทำหน้าที่ดังกล่าว ซึ่งกระบวนการควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหารดังกล่าว เป็นการถ่วงดุลมิให้ฝ่ายนิติบัญญัติใช้อำนาจที่มีอยู่นั้นมากเกินไปจนขอบเขตหรือใช้อำนาจในการบริหารประเทศที่ไม่ตอบสนองความต้องการของประชาชน

1.1.2 การควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร ผู้ที่ใช้อำนาจบริหารก็คือรัฐบาล ซึ่งมีหน้าที่บริหารและปกครองประเทศให้เป็นไปตามความต้องการของประชาชนและตามแนวนโยบายที่ได้นำเสนอไว้กับประชาชน โดยการบริหารและปกครองประเทศของรัฐบาลนี้จะต้องยึดหลักที่ถือผลประโยชน์ของประชาชนและความเป็นธรรมในสังคมเป็นที่ตั้ง

ดังนั้นหากการบริหารและปกครองประเทศของฝ่ายบริหารไม่เป็นไปตามความต้องการของประชาชนหรือตามแนวนโยบายที่ได้แถลงไว้การใช้อำนาจหน้าที่ที่ส่งออกไปในทางทุจริต หรือแม้ผลของการบริหารและปกครองประเทศของฝ่ายบริหารนั้นส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยรวมได้รับความเสียหายหรือเดือดร้อนอันเนื่องจากการบริหารประเทศผิดพลาด อาทิ เช่น เศรษฐกิจตกต่ำ อัตราการว่างงานสูง ฯลฯ เช่นนี้ฝ่ายนิติบัญญัติหรือรัฐสภาสามารถควบคุมการใช้อำนาจของรัฐบาลได้ โดยกระบวนการหรือวิธีการในการควบคุมการใช้อำนาจฝ่ายบริหารโดยฝ่ายนิติบัญญัติ ดังกล่าวกระทำได้หลายวิธีดังนี้ คือ

1. การตั้งกระทู้ถาม
2. การเสนอญัตติคว่ำ
3. การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ

1.2 การควบคุมการใช้อำนาจโดยองค์กรพิเศษ จากแนวความคิดที่ว่ารัฐสภาเป็นองค์กรที่มาจาก การเลือกสรรของประชาชนและเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจแทนประชาชน ดังนั้นรัฐสภาจึงควรที่จะมีหน้าที่ในการดูแลความทุกข์สุขของประชาชนที่เป็นผู้เลือกสรรตนเข้ามาด้วย ดังนั้นในการบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 จึงได้มีการจัดตั้งองค์กรอิสระเพื่อตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ (นพตล เสงเจริญ: 2554) มีฐานะเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญที่ใช้อำนาจตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ อันเป็นการเสริมอำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ

1.2.1 คณะกรรมการการเลือกตั้ง (ก.ก.ต.) มีอำนาจหน้าที่ควบคุมดำเนินการ จัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น และการออกเสียงประชามติให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม สืบสวน สอบสวน วินิจฉัยชี้ขาดปัญหา ตั้งให้มีการเลือกตั้งใหม่โดยมีอำนาจออกประกาศกำหนดการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติตามกฎหมายรวมทั้งมีคำสั่งให้ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นตามกฎหมาย รวมทั้งการสนับสนุนทางการเงินแก่พรรคการเมือง และการควบคุมการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองโดยประธานกรรมการการเลือกตั้งเป็นนายทะเบียน พรรคการเมืองมีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมืองกำหนด เช่น มีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ระงับหรือจัดการแก้ไขการกระทำที่ฝ่าฝืนนโยบายหรือข้อบังคับพรรคการเมืองอันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หากไม่ปฏิบัติตามคำเตือนเป็นหนังสือของนายทะเบียนพรรคการเมือง และมีอำนาจยื่นคำร้องเพื่อให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคการเมืองเพราะมีเหตุแห่งการเลิกหรือยุบพรรคการเมืองตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง

1.2.2 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีอำนาจหน้าที่ไต่สวนกรณีร้องขอให้ถอดถอนจากตำแหน่ง กรณีการดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไต่สวนและวินิจฉัยกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐรั่วรัวคิดปกปิด กระทบความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม และตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ รวมทั้งตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดิน ตลอดจนตรวจสอบและวินิจฉัยกรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่าจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบหรือไม่เพื่อเสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาดหากมีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้น

1.2.3 คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน (ค.ต.จ.) มีอำนาจหน้าที่วางนโยบาย การตรวจเงินแผ่นดิน การกำหนดหลักเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาในเรื่องวินัยทางงบประมาณและการคลัง การให้คำปรึกษาและคำแนะนำ เพื่อให้มีการแก้ไขข้อบกพร่องเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน การกำหนดโทษปรับทางปกครอง การพิจารณาวินิจฉัยความผิดวินัยทางงบประมาณและการคลัง รวมทั้งให้คำปรึกษาแก่

ประธานรัฐสภาเกี่ยวกับการตรวจเงินแผ่นดิน และให้คำแนะนำแก่ฝ่ายบริหารในการแก้ไขกฎหมายระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการควบคุมเงินของรัฐ

1.3 การควบคุมการใช้อำนาจโดยศาล ศาลเป็นผู้ที่ใช้อำนาจตุลาการโดยทำหน้าที่ในการใช้กฎหมายให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของฝ่ายนิติบัญญัติที่บัญญัติ กฎหมายตามเจตนารมณ์ของประชาชน ตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญของไทยฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ได้บัญญัติให้ศาลมีทั้งหมด 4 ศาลโดยแต่ละศาลนั้นจะทำหน้าที่ที่แตกต่างกัน

1. ศาลรัฐธรรมนูญ
2. ศาลปกครอง
3. ศาลยุติธรรม
4. ศาลทหาร

1.3.1 ศาลรัฐธรรมนูญ มีอำนาจและหน้าที่สำคัญดังนี้ คือ

- 1) วินิจฉัยประเด็นขัดแย้งระหว่างรัฐธรรมนูญกับกฎหมายอื่น
- 2) วินิจฉัยปัญหาเรื่องขอบเขตอำนาจขององค์กรทางการเมืองต่าง ๆ
- 3) วินิจฉัยเรื่องการขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามของกรรมการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และรัฐมนตรี
- 4) วินิจฉัยเกี่ยวกับมติหรือข้อบังคับของพรรคการเมืองที่ขัดหรือแย้งกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย ฯลฯ

โดยทั้งนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ของศาลรัฐธรรมนูญนั้นศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจในการเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้อง หรือเรียกบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาให้ถ้อยคำตลอดจนขอให้ศาลอื่น ๆ พนักงานสอบสวนหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น ดำเนินการใด ๆ เพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณาได้ และคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญนั้นเป็นที่เด็ดขาดและมีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาลและองค์กรอื่นของรัฐ

1.3.2 ศาลปกครอง มีอำนาจและหน้าที่คือ ทำการพิจารณาและพิพากษาคดีที่เป็นข้อพิพาทระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในการบังคับบัญชา หรือในการกำกับดูแลของรัฐบาลกับเอกชน หรือระหว่างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในการบังคับบัญชา หรือในการกำกับดูแลของรัฐบาลด้วยกันซึ่งเป็นข้อพิพาทอันเนื่องมาจากการกระทำหรือ การละเว้นการกระทำที่หน่วยราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นต้องปฏิบัติตามกฎหมาย หรือเนื่องมาจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น หรือ

เจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

เมื่อพิจารณาจากอำนาจของศาลปกครองดังที่กล่าว จะเห็นว่าศาลปกครองเป็นศาลที่รัฐธรรมนูญมุ่งหมายให้เป็นองค์กรในการควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร อีกองค์กรหนึ่ง โดยศาลปกครองเป็นศาลที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาคดีที่เกี่ยวกับการปกครองหรือที่เรียกว่าคดีปกครอง คือ เป็นข้อพิพาทที่เกิดจากการใช้อำนาจและหน้าที่หน่วยงานของรัฐ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารราชการส่วนกลาง อันได้แก่กระทรวง ทบวง กรม การบริการราชการส่วนภูมิภาค อันได้แก่ จังหวัด อำเภอ หรือการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา รวมถึงคดีที่รัฐวิสาหกิจ และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจและหน้าที่ในการบริหารการปกครองและเพื่อการบริการสาธารณะ ซึ่งหากเกิดคดีปกครองของหน่วยงานดังกล่าวมาแล้วนี้ ศาลปกครองจะเป็นศาลที่พิจารณาและพิพากษาคดีปกครองซึ่งเป็นข้อพิพาทที่มีลักษณะพิเศษระหว่างผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ทางบริหารและการปกครองกับประชาชน ซึ่งจะมีความแตกต่างไปจากกรณีพิพาททางแพ่งหรือทางอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักการในการวินิจฉัยพิจารณาคดีพิพาททางปกครองนี้จะมีความแตกต่างไปจากหลักการที่ใช้ในคดีแพ่ง หรือในคดีอาญาอย่างสิ้นเชิงเพราะนอกจากจะใช้หลักกฎหมายและหลักของความเป็นธรรมแล้ว คดีปกครองนี้ยังต้องใช้หลักการปกครอง รวมทั้งหลักการบริการสาธารณะเข้ามาร่วมพิจารณาด้วย ทั้งนี้เพราะกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่แก่รัฐ หน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการบริหารและการบริการสาธารณะ จึงต้องคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ ส่วนกรณีพิพาทระหว่างประชาชนกับประชาชน ซึ่งคู่กรณีทั้งสองฝ่ายมีสถานภาพทางกฎหมายที่เท่าเทียมกันจึงต้องใช้หลักการและวิธีการของศาลยุติธรรม

1.3.3 ศาลยุติธรรม ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ 2540 มาตรา 271 บัญญัติว่า "ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวงเว้น แต่คดีที่รัฐธรรมนูญนี้หรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น" หมายความว่ากรณีพิพาททั้งปวงที่ไม่ได้ขึ้นกับศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครองหรือศาลทหาร ต้องใช้ศาลยุติธรรมในการพิจารณาคดี กล่าวคือกรณีพิพาททุกกรณีใช้ศาลยุติธรรมในการพิจารณาคดีพิพาท ยกเว้นกรณีพิพาทที่กฎหมายบัญญัติให้ขึ้นศาลอื่น ฉะนั้นกรณีพิพาททางปกครองจึงไม่ใช่ศาลยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดีพิพาท

1) **ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง** ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นแผนกหนึ่งในศาลยุติธรรม โดยองค์คณะประกอบด้วยผู้พิพากษาในศาลฎีกา ซึ่งดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลฎีกา จำนวน 9 คน ซึ่งได้รับเลือกโดยที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา โดยวิธีลงคะแนนลับและให้เลือกเป็นรายคดี การพิจารณาคดีใช้ระบบไต่สวน เช่นเดียวกับศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครอง ซึ่งต่างจากศาล

ยุติธรรมที่ใช้ระบบกล่าวหา ผู้พิพากษาซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนต้องทำความเห็นในการวินิจฉัยคดี เป็นหนังสือพร้อมต้องแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนลงมติคล้ายกับศาลรัฐธรรมนูญซึ่งองค์คณะทุกคนต้องทำคำวินิจฉัยในส่วนของตนพร้อมแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุมก่อนการลงมติ

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีอำนาจหน้าที่พิจารณาคดีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่นๆ ถูกกล่าวหาว่าร้ายวญผิดปกติ กระทำต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่หรือทุจริตต่อหน้าที่ตามกฎหมายอื่น นพดล เสงเจริญ: 2554 (<http://www.panyathai.or.th>)

1.3.4 ศาลทหาร ศาลทหารถือว่าเป็นศาลพิเศษที่ใช้พิจารณาพิพากษาคดีอาญาทหารเป็นสำคัญ ดังที่บัญญัติใน รัฐธรรมนูญบัญญัติว่า "ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาทหาร และคดีอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ..."

5. แนวคิดว่าด้วยการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือหลักธรรมาภิบาล เป็นการบริหารงานที่เน้นถึงบทบาทของผู้บริหารในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ มีการตรวจสอบ สามารถประเมินผลได้อย่างชัดเจน และมีการแข่งขันเพื่อการจัดการที่ดีขึ้น ช่วงต้น พ.ศ. 2523 มีการแนะนำให้มีการปฏิรูปหรือปรับปรุงแบบการปกครองบ้านเมืองให้มีประสิทธิภาพขึ้น ซึ่งในระยะดังกล่าวมีองค์กรระหว่างประเทศที่สำคัญ ๆ เช่น ธนาคารโลก และกองทุนนานาชาติ ได้เข้ามามีบทบาทสนับสนุนและพัฒนาแนวคิดการปกครองที่ดี โดยเน้นการทำเช่นนี้ถือว่าเป็น Good Governance หรือธรรมาภิบาล (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ 2549: 49)

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ อธิบายคำว่า Good Governance หมายถึง ธรรมาภิบาล เพราะรากศัพท์ของคำว่า “ธรรมาภิบาล” มาจากคำว่า “ธรรม” ซึ่งแปลตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ให้ความหมายว่า ความดี... ความถูกต้องและ “อภิบาล” หมายถึง “บำรุงรักษา” ปกครอง ดังนั้น คำว่าธรรมาภิบาล จึงตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษคือคำว่า Good Governance คำนี้เริ่มใช้กันแพร่หลายภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ในวงราชการไทยมีการอธิบายคำ Good Governance ว่าคือ “การบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี” โดยมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ประกาศใช้เพื่อการบริหารราชการ ตั้งแต่วันที่ 11

พฤษภาคม 2542 คำว่า Good Governance เป็นคำเฉพาะที่ใช้กันทั่วไปอย่างกว้างขวาง เป็นคำสากลที่องค์กรต่าง ๆ ระหว่างประเทศใช้กันอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวงการบริหารงานการเงิน การคลังเป็นคำที่ทุกคนเข้าใจตรงกันแล้วในภาษาอังกฤษ ดังนั้นจึงเห็นว่าควรใช้คำว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ในความหมายที่เป็นทางการหรือใช้คำว่า “ธรรมาภิบาล” ทดแทนได้เพื่อความสะดวกในการทำความเข้าใจ (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ 2549: 49-50)

แนวคิดเรื่อง ธรรมาภิบาล หรือ Good Governance เป็นแนวคิดของธนาคารโลก (World Bank) ที่นำมาใช้ในการกำหนดนโยบายการให้กู้เงินกับประเทศในซีกโลกใต้ ตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1990 โดยเฉพาะในประเทศในแถบละตินอเมริกาและแอฟริกาที่มีปัญหา เนื่องจากกู้เงินธนาคารโลกไปแล้วไม่สามารถหาเงินมาชำระคืนได้ และหลังจากที่รัฐบาลไทย ได้ประกาศค่าเงินบาทลอยตัว และเข้าโครงการรับความช่วยเหลือทางการเงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) โดยแสดงเจตจำนงของกู้เงินจำนวน 17.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ พร้อมกันนั้นรัฐบาลต้องทำตามเงื่อนไขของ IMF โดยที่ IMF ได้บังคับให้ทั้งรัฐและเอกชนดำเนินการให้เกิดสิ่งทีเรียกว่า Good Governance อย่างรีบด่วน จึงเป็นรากเหง้าที่มาของคำว่า ธรรมาภิบาล ในสังคมไทยในปัจจุบัน (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ 2549: 50)

5.1 ความหมายของธรรมาภิบาล

ความหมายของธรรมาภิบาลที่จะเสนอต่อไปนี้ (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ 2549: 51-55) ได้รวบรวมและอธิบายความหมายในเชิงเนื้อหาสาระว่า ธรรมาภิบาล คืออะไร มีความหมายในทางปฏิบัติและนำไปใช้อย่างไรบ้าง ดังนี้

องค์การสหประชาชาติ ให้ความหมายว่า ธรรมาภิบาล คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนและสังคมเท่าเทียมกัน และมีคำตอบพร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงได้ ธรรมาภิบาลจึงมีความสำคัญต่อการอยู่กันของมนุษย์เพราะเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นอยู่ของคนในสังคมทุกประเทศให้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกัน และมีคุณภาพที่ดีขึ้น การดำเนินการนี้ต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อกระจายอำนาจให้เกิดความโปร่งใส

ธนาคารโลก ใช้คำว่า Good Governance ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1989 ในรายงานเรื่อง “Sub-Sahara : From Crisis to Sustainable Growth” (นฤมล ทับจุมพล 2541) โดยได้ให้ความหมายของ Good Governance ว่าเป็นลักษณะและวิถีทางของการที่มีการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานของบ้านเมือง โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนา การมีธรรมาภิบาลจะช่วยให้มีการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้เพราะรัฐบาลสามารถให้บริการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรม มีกระบวนการกฎหมายที่อิสระที่ทำ

ให้การดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญา มีระบบราชการ ระบบนิติบัญญัติ และสื่อมวลชนที่มีความโปร่งใส รับผิดชอบ ตรวจสอบได้

ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย (The Asian Development Bank) ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่าคือ การมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่า นโยบายที่กำหนดไว้ได้ผล หมายถึง การมีบรรทัดฐานเพื่อให้เกิดความแน่ใจว่ารัฐบาลสามารถสร้างผลงานตามที่สัญญาไว้กับประชาชนได้

United Nations and Development Programme (UNDP) ให้นิยามของคำว่าธรรมาภิบาลว่า หมายถึง การดำเนินงานของภาคการเมือง การบริหาร และภาคเศรษฐกิจที่จะจัดการกิจการของประเทศในทุกระดับ ประกอบด้วย กลไก กระบวนการ และสถาบันต่าง ๆ ที่ประชาชนหรือกลุ่ม สามารถแสดงการปกป้องผลประโยชน์และสิทธิของตนเองได้ตามกฎหมาย ซึ่งอาจได้แก่การแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกัน บนหลักการของการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การส่งเสริมหลักนิติธรรม เพื่อให้มั่นใจว่า การจัดลำดับความสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ขึ้นอยู่บนความคิดเห็นพ้องต้องกันทางสังคม และเสียงของคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสได้รับการพิจารณาในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนา

องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น (JICA) กล่าวถึงธรรมาภิบาลว่าเป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม โดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศให้เกิดกระบวนการที่มีส่วนร่วม จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พึ่งตนเองได้ และมีความยุติธรรมทางสังคม

เลขาธิการองค์การสหประชาชาติ นายโคฟี อันนัน กล่าวว่า ธรรมาภิบาลเป็นแนวทางการบริหารงานของรัฐที่เป็นการก่อให้เกิดการเคารพสิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม สร้างเสริมประชาธิปไตย มีความโปร่งใส และเพิ่มประสิทธิภาพ

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2549: 52) กล่าวว่าองค์การระหว่างประเทศ และบุคคลสำคัญในวงการการเมืองระหว่างประเทศได้ให้ความสำคัญของธรรมาภิบาลในลักษณะที่อธิบายถึงการใช้อำนาจรัฐหรืออำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานให้มีประสิทธิภาพและโปร่งใส เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมของแต่ละรัฐบาลที่มีต่อต่างประเทศ

ในประเทศไทยได้มีองค์กรที่เกี่ยวข้องและบุคคลที่สนใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาลได้ให้คำอธิบายความหมายของธรรมาภิบาลไว้ ดังนี้ (ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ 2549: 52-55)

สำนักนายกรัฐมนตรี ได้มีการกำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 เพื่อใช้เป็นข้อมูลชี้แนะแนวทางการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ โดยระบุหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไว้ว่า

การบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาครัฐกิจ เอกชน และภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติ ฝ่ายราชการ และ ฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข มีความสามัคคีกัน ร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนา อย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน 2544: 55-56) จากความหมายดังกล่าวคำว่า “ธรรมาภิบาล” หรือ “การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี” ตามนัยนี้ จะเป็นส่วนเสริมความ เข้มแข็ง หรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเสียหาย ภาวะวิกฤต ภัยอันตราย ถ้าหากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และการ มีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญฯ ความเป็นไทย และกระแสโลกในปัจจุบัน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ อธิบายไว้ใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ว่าการบริหารกิจการบ้านเมือง ที่ดีหรือธรรมาภิบาลให้ความสำคัญกับการปฏิรูปภาครัฐให้เป็นองค์กรขนาดเล็กที่มีคุณภาพการ ปรับเปลี่ยนระบบจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ และสนับสนุนนโยบายตามแผนชาติ การ ปรับปรุง พัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนการกระจายอำนาจให้มีความคล่องตัวรวดเร็วมี ประสิทธิภาพได้มาตรฐานและมีมาตรการป้องกันปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างจริงจัง ในทุกระดับ

ธีรยุทธ บุญมี (2541) เป็นผู้นิยมนำคำว่า “ธรรมรัฐ” ให้ความหมายว่า ความคิด ของธรรมรัฐเป็นการมอบอำนาจการเมือง การปกครองแบบใหม่ที่แข็งที่ตายตัว แต่ให้มี ปฏิสัมพันธ์กับภาคประชาชน และให้มีลักษณะแยกย่อยมากขึ้น แนวคิดของธรรมรัฐ คือ การเป็น หุ้นส่วนกันในการบริหารและปกครองประเทศโดยรัฐ ประชาชน และเอกชน ซึ่งขบวนการอันนี้ จะก่อให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใส ความยุติธรรม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชนคิ ซึ่ง แนวคิดนี้เกิดจากการที่ประชาชนเห็นว่าระบบราชการล่าช้า ทุกส่วนมีความต้องการปฏิรูป ต้องมี การปรับโครงสร้างราชการให้ดีขึ้น ให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้นและประชาชนต้องการให้มีการ ตรวจสอบ โดยสื่อมวลชน และนักวิชาการ นอกจากนั้น ธรรมรัฐ ยังเป็นกระบวนการของ ความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างภาครัฐ สังคม เอกชน และประชาชน ซึ่งทำให้การบริหารราชการ แผ่นมีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีความร่วมมือของทุก ๆ ฝ่ายที่ เกี่ยวข้องในทางที่จะสร้างธรรมรัฐในสังคมไทยนั้น ธีรยุทธ บุญมี เสนอให้ปฏิรูป 4 ส่วน คือ ปฏิรูปภาคราชการ ปฏิรูปภาคธุรกิจเอกชน ปฏิรูปภาคเศรษฐกิจสังคม และปฏิรูปกฎหมาย (สถาบันพระปกเกล้า 2546: 9)

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2541) ให้ความหมายของธรรมาภิบาลว่า เป็นลักษณะการปกครองที่กลไกของรัฐทั้งการเมือง และการบริหาร มีความแข็งแกร่ง มีประสิทธิภาพ สะอาด โปร่งใส และรับผิดชอบ เป็นการให้ความสำคัญกับภาครัฐ และรัฐบาลเป็นหลัก

ลิขิต ชีรเวทิน (2541) อธิบายว่าธรรมาภิบาล หมายถึง กระบวนการปกครอง บริหารที่อาศัยปรัชญา หลักการที่ถูกต้อง เอื้ออำนวยประโยชน์ต่อสังคมและประชาชาติ มีประสิทธิภาพต่อการแก้ปัญหาของสังคมและนำมาซึ่งความเจริญในด้านต่างๆ

อานันท์ ปันยารชุน (2542) ได้อธิบายถึงความหมายของธรรมาภิบาลว่า เป็น ผลลัพธ์ของการจัดการกิจการ กิจกรรม ซึ่งบุคคลและสถาบันทั่วไป ภาครัฐ และเอกชนมี ผลประโยชน์ร่วมกัน ได้กระทำลงไปหลายทาง มีลักษณะเป็นขบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจนำไปสู่การผสมผสานผลประโยชน์ที่หลากหลายและขัดแย้งกันได้

ประเวศ วะสี (2542) อธิบายว่า ธรรมาภิบาล คือ ความโปร่งใส ความถูกต้อง ในการดำเนินงานของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชน ธรรมาภิบาลเป็นเสมือนพลัง ผลักดันที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของประชาชาติ

จรัส สุวรรณเวลา (2546: 5) กล่าวว่า “ธรรมาภิบาล” หมายถึงการปกครองที่ดี และการปกครองที่ดีต้องไม่เป็นการใช้อำนาจเฉพาะจากบนลงล่างแต่ต้องมีส่วนจากล่างขึ้นบน เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน คือทั้งปกและครอง ในความหมายที่คำว่า “ปก” อาจใช้ให้หมายถึง “ปกป้อง” หรือ “ดูแลไม่ให้เกิดอันตราย” ส่วน “ครอง” อาจใช้ในความหมาย “ครองใจ” เป็น “การยอมรับของผู้คน”

ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2549: 54-55) อธิบายว่าธรรมาภิบาล หมายถึง กติกาหรือ กฎเกณฑ์ในการธำรงรักษาบ้านเมืองและสังคม เป็นการบริหารจัดการที่จะทำให้งานสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และสอดคล้องกับความต้องการของสังคม โดยสมาชิกที่อยู่ในองค์กรทุกระดับมีความพึงพอใจ

จากการศึกษาการอธิบายความของคำว่า “ธรรมาภิบาล” หรือ “การบริหารกิจการ บ้านเมืองและสังคมที่ดี” ทั้งหมดที่กล่าวมาแล้วพอสรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล คือ หลักปฏิบัติ กติกา หรือกฎเกณฑ์ที่ให้ภาครัฐซึ่งหมายถึงรัฐบาล เจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ใช้อำนาจรัฐหรืออำนาจทางการเมืองตามหลักนิติรัฐ หลักคุณธรรม มีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อให้ทุกภาคส่วนอัน ได้แก่ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคประชาชน และภาคสังคม เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้ อำนาจดังกล่าว ส่งผลให้งานมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่อองค์กร ส่วนรวมและประชาชาติ

5.2 องค์ประกอบของธรรมาภิบาล

องค์ประกอบของธรรมาภิบาล เป็นหลักคิดและแนวปฏิบัติที่องค์กรและนักวิชาการได้เสนอแนะไว้เพื่อเป็นหลักปฏิบัติเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลของหน่วยงานต่าง ๆ ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ (2549: 56-57) คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบวาระแห่งชาติ สำหรับการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยได้กำหนดระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ขึ้น ระเบียบนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2542 ทุกส่วนราชการต้องถือปฏิบัติและรายงานผลต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา หลักยึดในการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีมี 6 ประการ คือ

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักความโปร่งใส
4. หลักการมีส่วนร่วม
5. หลักความรับผิดชอบ
6. หลักความคุ้มค่า

สาระสำคัญอันเป็นองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลแต่ละองค์ประกอบ มีดังนี้

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัย และเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตามกฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม โดยตรงกล้าให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ

3. หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้

4. หลักการมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศ ไม่ว่าจะด้วยการแจ้งความเห็น

การไต่สวนสาธารณะ การทำประชาพิจารณ์ และการร่วมลงประชามติ หรืออื่นๆที่เปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

5. หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมืองและการกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่าง และความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากการกระทำของตนเอง

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยการณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัด ใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก และมีการรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

6. แนวคิดว่าด้วยคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เห็นว่าจริยธรรมเป็นหลักแห่งความประพฤติในทางที่ชอบ เป็นมาตรฐานในการประพฤติปฏิบัติทางการเมือง เป็นหลักที่ได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ ความถูกต้องและดีงาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดีมีนักทฤษฎีหลายคนได้แสดงถึงจริยธรรมทางการเมืองที่จะนำมา กล่าวอ้าง คือ (โฆสิทธี แสงกุศลส่ง และคณะ 2552: 3)

โสเครตีส (Socrates) แสดงความเห็นว่ามีผู้ที่มีความเจริญทางจิตใจจะต้องมีคุณธรรม ประจำใจเพื่อใช้เป็นหลักในการดำเนินชีวิต อาจกล่าวได้ว่าการมีคุณธรรมคือการเป็นผู้มีศีลจะธรรม และมีความรู้

เพลโต (Plato) แสดงความเห็นว่าการมีคุณธรรมก็คือ การยึดมั่นในสิ่งที่ดีงาม ซึ่งหมายถึงการทำสิ่งต่าง ๆ ตามหน้าที่ของตนให้เหมาะสม การปกครองที่ดีคือก่อให้เกิดความ ยุติธรรมในสังคม

ลอเรนซ์ โคลเบอร์ก (Lawrence Kohlberg) มองว่าจริยธรรมเป็นความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความถูกต้องที่เกิดขึ้นจากขบวนการทางความคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งต้องอาศัยวุฒิภาวะทาง ปัญญา โคลเบอร์กได้ เสนอทฤษฎีจริยธรรมนักการเมืองที่วางแบบจริยธรรมไว้ 6 ชั้น โดยแบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับก่อนมีจริยธรรม ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ของสังคม และระดับเหนือ กฎเกณฑ์สังคม ดังนี้

1. ระดับก่อนมีจริยธรรม

1.1 แบบการถูกลงโทษและการเชื่อฟัง (Punishment and Obedience Orientation)

หมายถึง การยอมทำตามคำสั่งของผู้มีอำนาจเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ เป็นการยอมทำตามผู้ที่มีอำนาจเหนือตน

1.2 แบบสร้างกฎเกณฑ์เป็นเครื่องมือเพื่อผลประโยชน์ของตน (Instrumental Relativist Orientation) หมายถึง ผู้ที่เลือกทำตามความพอใจของตนเองโดยให้ความสำคัญกับสิ่งตอบแทน โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องทางสังคม

2. ระดับจริยธรรมตามกฎเกณฑ์ของสังคม

2.1 แบบความคาดหวังและการยอมรับในสังคม (Good Interpersonal Relationships Orientation) หมายถึง พวกที่เลือกทำในสิ่งที่กลุ่มยอมรับเพื่อต้องการรักษาสัมพันธภาพที่ดี แบบนี้จึงมักมีพฤติกรรมคล้ายตามการชักจูงของผู้อื่น

2.2 แบบกฎและระเบียบ (Law-and-Order) หมายถึง พวกที่ทำตามหน้าที่ของสังคม ปฏิบัติตามระเบียบสังคมอย่างเคร่งครัด เป็นพวกที่รู้บทบาทและหน้าที่ในฐานะเป็นหน่วยหนึ่งของสังคม ซึ่งเหตุผลของจริยธรรมในขั้นนี้สังคมจะอยู่ด้วยความมีระเบียบเรียบร้อย มีกฎหมายและข้อบังคับ

3. ระดับเหนือกฎเกณฑ์สังคม

3.1 แบบทำตามคำมั่นสัญญา (Social Contract and Orientation) หมายถึง มีเหตุผลในการกระทำโดยคำนึงถึงประโยชน์ของคนหมู่มาก ไม่ทำตนขัดต่อสิทธิของผู้อื่น พฤติกรรมจะผสมผสานกับมาตรฐานซึ่งได้รับการตรวจสอบและยอมรับจากสังคม

3.2 แบบหลักการคุณธรรมสากล (Universal Ethical Principle Orientation) หมายถึง แบบที่เลือกตัดสินใจกระทำโดยยอมรับความคิดที่เป็นสากล แสดงพฤติกรรมตามหลักการคุณธรรมสากล มีอุดมคติและคุณธรรมประจำใจมีความยุติธรรม เคารพในความเป็นมนุษย์ของแต่ละบุคคล

โฆสิทธี แสงกุศลส่ง และคณะ (2552: 3) เห็นว่าขั้น 1.1 และ 1.2 เป็นนักการเมืองที่ยังเต็มไปด้วยกิเลส ขั้นที่อยู่ในเกณฑ์มีจริยธรรม คือ ในเกณฑ์ระดับ 2.1 และ 2.2 เป็นนักการเมืองที่มีสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ทำตามกรอบหน้าที่ของสังคม ระดับที่ 3.1 เป็นขั้นยุติธรรมไม่โกงชาติบ้านเมือง จนถึงขั้นสุดท้าย คือ ขั้นที่ 3.2 ยึดอุดมคติ มีมโนธรรม มีสำนึกเสียสละ ควบคุมคนเราไม่ให้ตกไปในทางต่ำ ทำทุกอย่างในระดับสากลโลก ซึ่งเจ้าของทฤษฎีอย่างโคลเบิร์ตกล่าวถึงทฤษฎีของตนเองว่า นักการเมืองที่ดีมีจริยธรรมต้องอยู่ในระดับ 2.1 – 2.2 ขึ้นไปยิ่งถ้าเป็นระดับ 3.1 – 3.2 จะดีขึ้นไปอีกหากเป็นระดับที่ต่ำกว่านี้ สังคมเจริญได้ยาก

6.1 ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่า “คุณธรรม” คือ สภาพคุณงามความดี และ “จริยธรรม” คือ ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฏศีลธรรม คำกล่าวของ ดร.อรัญ ธรรมโน เมื่อ ธันวาคม 2551 เรื่องสรุปย่อธรรมาภิบาล จริยธรรม คุณธรรม สำหรับข้าราชการไทย ได้กล่าวถึง “คุณธรรม” ว่าเป็น ธรรมที่เป็นคุณประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ “จริยธรรม” ว่าธรรมที่ดีที่งามที่จะทำให้ผู้ถือปฏิบัติมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีความสง่างาม คล้าย ๆ สมบัติผู้ดี รวมทั้งกายทั้งใจตามความหมายโบราณ คนสามารถสรรเสริญได้ทั้งต่อหน้า และลับหลัง ไม่ใช่ยื่นย่อหน้า นินทาลับหลัง (พระเมธีธรรมาภรณ์ 2537) กล่าวว่า “คุณธรรม เป็นเรื่องของสัจธรรม ทำให้เกิดการประพฤติปฏิบัติดี ทำให้เกิดการรักษาศีล กระจายออกเป็น จริยธรรมและจรรยาบรรณ จริยธรรมจึงเป็นการดำเนินการให้สอดคล้องกับสัจธรรม จริยธรรมจึง เป็นหลักแห่งความประพฤติที่ดีงาม เพื่อประโยชน์ตนและสังคม” สรุปได้ว่า “คุณธรรมเป็นหลัก ความดีภายใน และจริยธรรม คือ การปฏิบัติตามหลักคุณธรรม” (ชโลบล อังสโวิทัย และคณะ 2552: 5)

6.2 การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการ

การส่งเสริม คุณธรรม จริยธรรมที่เราต้องเร่งรีบเสริมสร้างให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดย เริ่มต้นจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งมีสาระสำคัญ ประการ หนึ่งที่มุ่งแก้ไขปัญหาการผูกขาดอำนาจรัฐและการใช้อำนาจอย่างไม่เป็นธรรม รวมทั้งการ ดำเนินการทางการเมืองที่ขาดความโปร่งใส ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม และระบบการตรวจสอบการ ใช้อำนาจที่ล้มเหลว จึงได้มีบทบัญญัติที่มุ่งเน้นการทำให้บ้านเมืองมีความโปร่งใส มีคุณธรรม จริยธรรม โดยได้กำหนดในหมวด 13 มาตรา 279 ซึ่งบัญญัติเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมของ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทให้เป็นไปตามประมวล จริยธรรมที่กำหนดขึ้นจะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมี ประสิทธิภาพและมาตรา 244 (2) ยังบัญญัติให้ผู้ตรวจการแผ่นดินมีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการ เกี่ยวกับจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 279 วรรคสาม และมาตรา 280 มาตรา 279 ด้วย (ชโลบล อังสโวิทัย และคณะ 2552: 10)

สำนักนายกรัฐมนตรีได้ออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยประมวล จริยธรรมของข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2551 โดยกำหนดค่านิยมหลักของข้าราชการการเมืองว่า ข้าราชการการเมืองมีหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย รักษาประโยชน์ส่วนรวม ยึดหลักธรรมาภิบาล โดยจะต้องยึดมั่นในค่านิยมหลัก (โฆสิทธิ์ แสงกุศลส่ง และคณะ 2552: 12) ดังนี้

1. ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2. ยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
3. มีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริต และรับผิดชอบ
4. ยึดถือประโยชน์ของประเทศไทยเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

5. ยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรม และถูกกฎหมาย
6. ให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัยและไม่เลือกปฏิบัติ
7. ให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และไม่บิดเบือน

ข้อเท็จจริง

8. มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน มีคุณภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้
 9. ยึดมั่นในหลักจรรยาบรรณของการเป็นข้าราชการการเมืองที่ดี
- นอกจากนั้น โฆสิทธิ์ แสงกุศลส่ง และคณะ (2552: 14) ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยประมวลจริยธรรมของข้าราชการการเมือง พ.ศ. 2551 ได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการการเมืองไว้ในหมวด 2 มีสาระสำคัญ คือ การจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การเป็นแบบอย่างที่ดีในการเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ต้องมีอุดมการณ์และถือเอาผลประโยชน์ของประเทศไทย และประชาชนเป็นสิ่งสูงสุด ดังนั้น จึงถือว่ามาตรฐานจริยธรรมของนักการเมืองที่กำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นหลักที่นักการเมืองต้องปฏิบัติตามระเบียบที่ได้บัญญัติไว้ ซึ่งหากนักการเมืองปฏิบัติได้ตามระเบียบดังกล่าวย่อมส่งผลดีต่อการบริหารประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance) และสามารถยกระดับมาตรฐานทางจริยธรรมของนักการเมืองให้ดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับนับถือของประชาชน

7. คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการของประเทศไทยมีมาตั้งแต่อดีต โดยเริ่มจากการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตคือ กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ พ.ศ. 2471 พระราชบัญญัติคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ. 2476 พระราชบัญญัติเรื่องราวร้องทุกข์ พ.ศ. 2492 ต่อมาในปี พ.ศ. 2494 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการปฏิบัติราชการตามมติประชาชน (ก.ป.ช.) เพื่อรับเรื่องราวร้องทุกข์และพัฒนาเป็นกรมตรวจราชการแผ่นดินในปี พ.ศ. 2496 แต่ได้ถูกยุบเลิกไปในปี พ.ศ. 2503 และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบเกี่ยวกับภาชีอากร

(ก.ต.ภ.) ขึ้นตามพระราชบัญญัติตรวจสอบการปฏิบัติเกี่ยวกับภาษีอากรและรายได้อื่นของรัฐ พ.ศ. 2503 (ชนิตา จรรโลงศิริชัย 2554)

ฤทัย หงส์ศิริ (2544: 7) แนวคิดในการจัดตั้งคณะกรรมการพิเศษที่มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการได้มีมานานแล้ว ดังจะเห็นได้จากกฎหมายหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติกำหนดวิธีพิจารณาข้าราชการและพนักงานเทศบาลผู้ประพฤติผิดวินัย หรือหย่อนความสามารถ พ.ศ. 2488 ที่ให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องเจ้าหน้าที่ที่ร่ำรวยผิดปกติและไม่สามารถแสดงได้ว่าได้ร่ำรวยขึ้นโดยทางมิชอบ เพื่อขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่ร่ำรวยผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินหรือพระราชบัญญัติกำหนดวิธีพิจารณาลงโทษข้าราชการและพนักงานเทศบาลผู้กระทำความผิดหน้าที่ หรือหย่อนความสามารถ พ.ศ. 2490 ที่มีหลักการคล้ายคลึงกัน แต่กฎหมายฉบับหลังนี้ใช้บังคับรวมไปถึงการกระทำของข้าราชการการเมืองด้วย

พงษ์ภัฏ เรียงเครือ (2548: 15-16) ในยุคที่สังคมไทยก้าวจากระบบการปกครองแบบเบ็ดเสร็จเข้าสู่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยสมัยใหม่ ในระหว่างนั้น ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานที่ทำหน้าที่บังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นการเฉพาะขึ้น ดังนี้

7.1 กรมตรวจราชการแผ่นดิน

ตั้งขึ้นตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ลงวันที่ 31 ตุลาคม 2496 มีหน้าที่ “ควบคุมสอดส่องการปฏิบัติราชการของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ให้เป็นตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย ระเบียบ แบบแผน และนโยบายของรัฐบาล ตลอดจนมติคณะรัฐมนตรีและคำสั่งนายกรัฐมนตรีโดยเคร่งครัด เพื่อให้ราชการสำเร็จลุล่วงไปโดยเร็วและประหยัด ปราศจากการทุจริตและการกระทำอันมิชอบทุกประการ...” ถือได้ว่ากรมตรวจราชการแผ่นดินเป็นหน่วยงานระดับกรมแห่งแรกที่ทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แต่ต่อมาด้วยเหตุผลทางการเมืองกรมตรวจราชการแผ่นดินถูกยุบเลิกตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2503

7.2 คณะกรรมการตรวจและติดตามผลการปฏิบัติราชการ

ภายหลังจากการที่จอมพลถนอม กิตติขจร กระทำรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลที่ตนเองดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2514 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจและติดตามผลการปฏิบัติราชการ (กตป.) ขึ้น มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจและติดตามผลการปฏิบัติราชการแล้วกำหนดแผนและวิธีการตรวจและติดตามผลการปฏิบัติราชการ กำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับภาษีอากรและรายได้อื่นของรัฐ โดยให้รายงานผลการปฏิบัติราชการของสำนักงาน กตป. ต่อนายกรัฐมนตรี โดยสำนักงาน กตป. เป็นส่วนราชการเทียบเท่ากรมขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี มีพันเอก ณรงค์ กิตติขจร บุตรชายของจอมพลถนอม

กิตติขจร เป็นผู้บริหาร ภายหลังเหตุการณ์วันที่ 14 ตุลาคม 2516 หน่วยงานดังกล่าวได้ถูกยุบเลิก โดยผลของพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 216 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2517

7.3 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.)

หลังเหตุการณ์วันมหาวิปโยค (14 ตุลาคม 2516) ได้มีพระบรมราชโองการฯ แต่งตั้งนายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี และก่อนการเข้าทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน รัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาโดยมีนโยบายป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นนโยบายสำคัญ ซึ่งต่อมานายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งที่ 113/2517 ลงวันที่ 2 พฤษภาคม 2517 อาศัยอำนาจตามในข้อ 9 (6) แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 218 ลงวันที่ 29 กันยายน 2515 ตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ป. ขึ้นทำหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ และคณะกรรมการดังกล่าว มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ เนื่องจากมีการร้องเรียนจากรายการถึงนายกรัฐมนตรีเป็นอันมากว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการทุจริตหรือราษฎรบังหลวง คณะกรรมการ ป.ป.ป. ที่แต่งตั้งข้างต้นยังไม่ทันเริ่มทำหน้าที่ก็ปรากฏว่ามีปัญหาทางการเมืองทำให้นายสัญญา ธรรมศักดิ์ ตัดสินใจกราบถวายบังคมลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2517

ต่อมาเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2517 ภายหลังจากได้มีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ นายสัญญา ธรรมศักดิ์ กลับเข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีอีกครั้งก็ได้มีการปรับปรุง คณะกรรมการ ป.ป.ป. อีกครั้ง (รายงานคณะกรรมการ ป.ป.ป. ประจำปี พ.ศ. 2533: 77-78) คณะกรรมการ ป.ป.ป. ชุดดังกล่าวปฏิบัติหน้าที่จนถึงวันที่ 31 กรกฎาคม 2517 ก็ถูกยกเลิก (พงษ์ภัฏ เรียงเครือ 2548: 16) และรัฐบาลที่นายสัญญา ธรรมศักดิ์ เป็นนายกรัฐมนตรี ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. ต่อสภาซึ่งร่างพระราชบัญญัตินี้ได้ผ่านการพิจารณาของรัฐสภา เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2518 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2518 (รายงานคณะกรรมการ ป.ป.ป. ประจำปี พ.ศ. 2533: 77-78) ตามพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้พระมหากษัตริย์จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้ง คณะกรรมการ ป.ป.ป. จำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน แต่ไม่เกิน 9 คน ตามที่สภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาให้ความเห็นชอบ (มาตรา 4) โดยมีวาระในการดำรงตำแหน่ง 2 ปี ดังนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ป. จึงเป็นองค์กรที่มีความเป็นอิสระปฏิบัติหน้าที่ป้องกันและปราบปรามการทุจริตภาครัฐตามกฎหมาย

คณะกรรมการ ป.ป.ป. มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ เป็นหน่วยงานธุรการ มีฐานะเทียบเท่ากรม สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและอยู่ในกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติ (ฉบับที่ 216 พ.ศ. 2518) มีเลขานุการเป็นผู้บังคับบัญชา

การจัดตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ป. ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 นอกจากจะทำให้มีองค์กรพิเศษขึ้นมารับผิดชอบในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ โดยเฉพาะ มีภารกิจสำคัญในการเสนอมาตรการเชิงนโยบาย ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการต่อคณะรัฐมนตรี (พงษ์ภักฎ์ เรียงเครือ (2548: 16)

7.4 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ฐานความคิดในการจัดตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. มาจากความต้องการในการยกระดับและปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ด้วยเหตุผลที่ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ป. ถูกครอบงำจากฝ่ายบริหาร เพราะถูกแต่งตั้งมาจากฝ่ายบริหารและมีอายุในการปฏิบัติงานเพียง 2 ปีต่อวาระ ซึ่งทำให้เกิดความเกรงใจในการตรวจสอบผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและข้าราชการระดับสูงที่มีส่วนในการเสนอรายชื่อหรือแต่งตั้งตนเองเป็นกรรมการ ยิ่งไปกว่านั้นกระบวนการสืบสวนและสอบสวนการทุจริตก็ดำเนินไปอย่างไม่มีประสิทธิภาพ และมีช่องโหว่ทางกฎหมายที่ทำให้ไม่สามารถสอบสวนความผิดข้าราชการและผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่พ้นจากตำแหน่งไปเกิน 1 ปี (พิชาย รัตนดิลก และคณะ 2551: 4)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้กำหนดให้มีกลไก องค์กรและ มาตรการต่าง ๆ ที่จำเป็นในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และกลไกหรือองค์กรที่สำคัญ ประการหนึ่งในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้แก่ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 โดยมีวัตถุประสงค์ให้เป็นกลไกหลักในการป้องกันตรวจสอบ และปราบปรามการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 หมวด 10 ว่าด้วยการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐจึงได้กำหนดให้คณะกรรมการดังกล่าวมีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่พิเศษต่างไปจาก คณะกรรมการอื่น กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องมีคุณสมบัติ วิธีการสรรหาและคัดเลือก ตลอดจนการดำรงตำแหน่งแตกต่างไปจากกรรมการคณะอื่น นอกจากนั้น เพื่อให้

การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีความเป็นอิสระและมีประสิทธิภาพ รัฐธรรมนูญจึงได้บัญญัติให้จัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติขึ้น หรือที่เรียกว่าสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติด้วย (ฤทัย หงส์ศิริ 2544: 1-2)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 297 บัญญัติให้มีการสรรหาคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยคณะกรรมการสรรหากรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ จำนวน 15 คน ประกอบด้วยประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อธิการบดีของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐที่เป็นนิติบุคคลทุกแห่งคัดเลือกกันเองให้เหลือ 7 คน ผู้แทนพรรคการเมืองที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละ 1 คน คัดเลือกกันเองให้เหลือ 5 คน คณะกรรมการสรรหาจะคัดเลือกจากบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตเป็นที่ประจักษ์ มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 256 ของรัฐธรรมนูญ ในส่วนขององค์ประกอบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 297 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 6 ประกอบด้วยประธานกรรมการ ป.ป.ช. และกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกแปดคน รวมทั้งหมด 9 คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีวาระการดำรงตำแหน่ง 9 ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว กรรมการ ป.ป.ช. มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 256 คือ มีสัญชาติไทยโดยการเกิด มีอายุไม่ต่ำกว่า 45 ปี เคยเป็นรัฐมนตรี ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือรับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองอัยการสูงสุด อธิบดีหรือเทียบเท่า หรือดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่าศาสตราจารย์ เพื่อให้ได้ผู้ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ที่เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่กรรมการ ป.ป.ช. และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 256 ของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และมาตรา 10 ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

พระมหากษัตริย์ทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดแรกเมื่อวันที่ 25 เมษายน พ.ศ. 2542 และมีประกาศให้ใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2542 เป็นผลให้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ. 2518 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2530 ถูกยกเลิกและให้โอนบรรดากิจการ ทรัพย์สิน หนี้สิน ข้าราชการ ลูกจ้าง และงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

และประพุดติมิชอบในวงราชการ สำนักงาน ป.ป.ป.) มาเป็นของสำนักงาน ป.ป.ช. (สีหนาท
ประยูรรัตน์และคณะ 2548: 1:4:7)

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดแรกประกอบด้วย พิชาย รัตนดิถก ณ ฎุเก็ด และคณะ
(2551: 2)

1. นายโอบาส อรุณินท์	ประธานกรรมการ
2. พันโทกมล ประจวบเหมาะ	กรรมการ
3. นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม	กรรมการ
4. นายณัฐฐ์ ศรีวิหค	กรรมการ
5. นายประสิทธิ์ คำรังชัย	กรรมการ
6. คุณหญิงปรียา เกษมสันต์ ณ อยุธยา	กรรมการ
7. นางฤดี จิวาลักษณ์	กรรมการ
8. นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม	กรรมการ
9. พลโทสวัสดิ์ ออรุ่งโรจน์	กรรมการ

โดยมี นายกล้าณรงค์ จันทิก เป็นเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผลงานที่
สำคัญของคณะกรรมการในชุดแรกนี้ คือ กรณีพลตรีสนั่น ขจรประศาสน์ มีความผิดทำให้หมด
สิทธิ์เล่นการเมืองถึง 5 ปี และกรณี พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยกรณี
แจ้งบัญชีทรัพย์สินหนี้สินเป็นเท็จ คณะกรรมการชุดนี้หมดวาระในปี 2546

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ชุดที่สอง ได้รับคัดเลือก
ในปี 2547 ประกอบด้วย

1. พล.ต.อ. วุฒิสัย ศรีรัตนวุฒติ	ประธานกรรมการ
2. นายชิดชัย พานิชพัฒน์	กรรมการ
3. นายเชาว์ อรรถมานะ	กรรมการ
4. นายประดิษฐ์ ทรงฤกษ์	กรรมการ
5. นายพินิต อารยะศิริ	กรรมการ
6. นายขงยุทธ กปิลกาญจน์	กรรมการ
7. นายวิเชียร วิริยะประสิทธิ์	กรรมการ
8. พล.ต.ท. ดร.วิเชียรโชติ สุกโชติรัตน์	กรรมการ
9. นายวิสุทธิ์ โพธิ์แท่น	กรรมการ

โดยมีนายศราวุธ เมนะเสวต เป็นเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดนี้ได้หมดวาระก่อนกำหนดเมื่อถูกศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้ตัดสินในวันที่ 26 พฤษภาคม 2548 ศาลพิพากษาจำคุกจำเลยคนละ 2 ปี (คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้ง 9 คน) ฐานกระทำผิดทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการกรณีขึ้นค่าตอบแทนพิเศษให้ตนเอง แต่เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากตำแหน่งหน้าที่ของจำเลยทั้ง 9 แล้ว โทษจำคุกศาลให้รอลงอาญาไว้ 2 ปี หลังจากนั้น ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2548 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งชุดจึงลาออก

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดที่สาม หรือชุดปัจจุบันเกิดจากคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ได้ยึดอำนาจการปกครองเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ทำให้รัฐธรรมนูญ 2540 ถูกยกเลิกไปและคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) ได้มีประกาศฉบับที่ 19 ลงวันที่ 22 กันยายน 2549 ให้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ต่อไป พร้อมแต่งตั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อมาปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ประกอบด้วย

1. นายปานเทพ กล้าณรงค์ราญ	ประธานกรรมการ
2. นายกล้าณรงค์ จันทิก	กรรมการ
3. นายใจเด็ด พรไชยา	กรรมการ
4. นายประสาท พงษ์สิวกัญ	กรรมการ
5. เกษักร ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.ภักดี โพธิศิริ	กรรมการ
6. ศาสตราจารย์เมธี ครองแก้ว	กรรมการ
7. ศาสตราจารย์พิเศษวิชา มหาคุณ	กรรมการ
8. นายวิชัย วิวิตเสวี	กรรมการ
9. นางสาวสมลักษณ์ จัดกระบวนพล กรรมการ พ้นจากตำแหน่งเนื่องจากอายุครบ 70 ปี ปัจจุบันคือ นายปรีชา เลิศกมลมาศ	กรรมการ

โดยมีนายอภิรักษ์ โกษะโยธิน เป็นเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.

7.4.1 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรียกโดยย่อว่า "สำนักงาน ป.ป.ช." เป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญมีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 251 บัญญัติให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีหน่วยธุรการของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่เป็นอิสระ โดยมีเลขาธิการ

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นผู้บังคับบัญชา ขึ้นตรงต่อประธาน
 กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ การแต่งตั้งเลขาธิการคณะกรรมการป้องกัน
 และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการป้องกันและ
 ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และวุฒิสภา สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการ
 ทุจริตแห่งชาติมีอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ทั้งนี้
 ตามที่กฎหมายบัญญัติ สำนักงาน ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของคณะกรรมการ
 ป.ป.ช. ดังต่อไปนี้

1. รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ ป.ป.ช.
2. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานของคณะกรรมการ
 ป.ป.ช.
3. ศึกษาและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการ
 ทุจริตในวงราชการและการเมือง
4. ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมาย

7.4.2 บทบาทคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 250 และ
 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542
 มาตรา 19 บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเสนอต่อ
 วุฒิสภตามหมวด 5 การถอดถอนจากตำแหน่ง
2. ไต่สวนข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมทั้งทำความเห็นเพื่อส่งไปยัง
 อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามหมวด 6
 การดำเนินคดีอาญากับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 308 ของรัฐธรรมนูญ
3. ไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายผิดปกติ กระทำความผิด
 ฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่
 ในการยุติธรรม
4. ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของ
 เจ้าหน้าที่ของรัฐรวมทั้ง ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่ง
 ทางการเมืองตามหมวด 3 การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน
5. กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดตำแหน่ง และชั้นหรือระดับของ
 เจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

6. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐและการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี

7. รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่พร้อมข้อสังเกตต่อคณะรัฐมนตรี สภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาทุกปี และนำรายงานนั้นออกพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

8. เสนอมาตรการ ความเห็น หรือข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ หรือวางแผนงานโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อป้องกันหรือปราบปรามการทุจริตต่อหน้าที่การกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือการกระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

9. ดำเนินการส่งเรื่องให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อขอให้ศาลมีคำสั่งหรือคำพิพากษาให้ยกเลิก หรือเพิกถอนสิทธิหรือเอกสารสิทธิที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้อนุมัติหรืออนุญาตให้สิทธิประโยชน์ หรือออกเอกสารสิทธิแก่บุคคลใดไปโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการอันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ทางราชการ

10. ดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริต และเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ สุจริต รวมทั้งดำเนินการให้ประชาชน หรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

11. กำกับดูแลคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

12. ให้ความเห็นชอบในการแต่งตั้งเลขานุการ

13. แต่งตั้งบุคคลหรือคณะบุคคลเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย

14. ดำเนินการอื่นตามที่รัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบ

รัฐธรรมนูญนี้บัญญัติหรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

จากบทบาทตามที่รัฐธรรมนูญ 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 บัญญัติไว้ จำแนกออกตามลักษณะงานได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การป้องกันการทุจริต พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 19 (8) และ (10)

1.1 เสนอมาตรการ ความเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

1.2 เสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต

- 1.3 ดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
- 1.4 กำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวม
2. การปราบปรามการทุจริต พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 19 (1) (2) และ (3)
- 2.1 การไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม
3. การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 19 (4) (5) และ (6)
- 3.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พร้อมคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- 3.2 กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี
4. การดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 54, 56 (1) (2) (3) บัญญัติขั้นตอนการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ดังนี้
- 4.1 การส่งรายงาน และความเห็นของประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่ง
- 4.2 การส่งรายงาน และความเห็นของประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้อัยการสูงสุดดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรณีที่เกิดผลไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลความผิดทางอาญา
- 7.5 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ**
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ จัดตั้งขึ้นเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูง และข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่าผู้อำนวยการกอง ตามพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2551 (<http://www.pacc.go.th>: 2554)

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 250 บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่เฉพาะได้สวนและวินิจฉัยการกระทำทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูง หรือข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไป ร่ำรวยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม รวมทั้งดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือข้าราชการในระดับต่ำกว่าที่ร่วมกระทำความผิดกับผู้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว หรือกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือที่กระทำความผิดในลักษณะที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควรดำเนินการ

จึงส่งผลให้การกระทำทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูง และข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งต่ำกว่าผู้อำนวยการกองไม่อยู่ในอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และยังไม่มียุติธรรมจึงได้ปรับปรุงร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และคณะรัฐมนตรีก็ได้เสนอร่างกฎหมายดังกล่าวต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาแล้ว มีมติให้ความเห็นชอบเป็นกฎหมาย

พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2551 ซึ่งลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 125 ตอนที่ 21 ลงวันที่ 24 มกราคม 2551 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 25 มกราคม 2551 อันเป็นวันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป โดยพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดโครงสร้างองค์กรฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐเป็น 2 ส่วน กล่าวคือ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (คณะกรรมการ ป.ป.ท.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (สำนักงาน ป.ป.ท.) เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ

7.5.1 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ท.

คณะกรรมการ ป.ป.ท. มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 17 แห่งราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2551 โดยเสนอนโยบาย มาตรการและแผนพัฒนาการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐต่อคณะรัฐมนตรี (มาตรา 17 (1) เสนอแนะให้คำปรึกษาแก่คณะมนตรีเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมาย ข้อบังคับ และมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (มาตรา 17 (2) และเสนอแนะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. (มาตรา 17 (3) ในด้านปราบปราม คณะกรรมการ ป.ป.ท. มีอำนาจหน้าที่ได้สวนข้อเท็จจริงและชี้มูลเกี่ยวกับการกระทำทุจริตในภาครัฐของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้สวน

ข้อเท็จจริงและสรุปสำนวนพร้อมความเห็นส่งพนักงานอัยการ (มาตรา 17 (4) (5) การได้สวนข้อเท็จจริงเป็นการแสวงหา รวบรวม และการดำเนินการอื่นใดเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานในการที่จะทราบรายละเอียดและพิสูจน์เกี่ยวกับการทุจริต (มาตรา 3) ซึ่งการใช้อำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ท. อาจกระทำโดยการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการแทน หรือมอบหมายพนักงาน ป.ป.ท. หรือเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือมูลความผิดก็ได้ (มาตรา 32) ในการดำเนินการได้สวนข้อเท็จจริง กรรมการ ป.ป.ท. อนุกรรมการ และพนักงาน ป.ป.ท. จะมีสถานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ และเจ้าหน้าที่ ป.ป.ท. มีสถานะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ โดยมีอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เว้นแต่อำนาจจับและคุมขังให้แจ้งพนักงานฝ่ายปกครองและตำรวจดำเนินการ (มาตรา 61)

8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องบทบาทคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองไทย ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและใกล้เคียง ดังนี้

เอมอร์ ไชยบัวแดง และคณะ (2548: 3: 2: 12) ได้ทำการวิจัยเรื่อง มาตรการตรวจสอบเพ่งเล็งเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริตคอร์รัปชัน สรุปไว้ว่า การทุจริตคอร์รัปชัน หมายถึง การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือการกระทำที่ละเมิดหลักศีลธรรมในเรื่องต่าง ๆ เพื่อผลประโยชน์อันมิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

ในการวิจัยเรื่อง สถานภาพการศึกษาวิจัยการทุจริตและประพฤตินิชอบในวงราชการ สรุปได้ว่า พฤติกรรมการฉ้อราษฎร์บังหลวงเกิดขึ้นจากองค์ประกอบด้านตัวบุคคลและสภาพแวดล้อม องค์ประกอบด้านตัวบุคคล ได้แก่ ตัวข้าราชการ ประกอบด้วยพื้นฐานทางบุคลิกภาพซึ่งก่อเกิดจากการปะทะกับสิ่งแวดล้อมของบุคคล หรืออีกในหนึ่งได้จากการกล่อมเกลாதงสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการส่งผ่านทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกคนรุ่นหนึ่ง ผ่านทางครอบครัว สถาบันการศึกษา กลุ่มเพื่อนฝูง กลุ่มอาชีพสื่อมวลชนและกระบวนการข่าวสารต่าง ๆ มูลเหตุหรือสาเหตุภายนอกนี้จะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมูลเหตุภายในทั้งเรื่องโอกาส สิ่งจูงใจ และความซื่อสัตย์สุจริต โดยอาจสรุปได้ 8 ประการ ดังนี้ (เอมอร์ ไชยบัวแดง และคณะ 2548: 3: 2: 12)

1. ด้านเศรษฐกิจและการครองชีพ

2. ด้านการเมือง
3. ด้านสังคม
4. การบริหารงานของรัฐที่ขาดประสิทธิภาพ
5. จากกฎหมายหรือระเบียบมีช่องว่างหรือข้อบกพร่อง
6. จากการมีตำแหน่งหน้าที่ที่เอื้ออำนวยต่อการกระทำผิด
7. จากการตกอยู่ภายใต้อิทธิพลภาวะแวดล้อมและอิทธิพลของผู้ทุจริต
8. จากหลายสาเหตุผสมกัน

เอมอร์ ไชยบัวแดง และคณะ (2548: 3: 2: 15-16) ได้ทำการวิจัยเรื่อง มาตรการตรวจสอบเฟื่องถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริตคอร์รัปชัน มองว่าคอร์รัปชันเป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ดังนี้

1. ด้านการเมือง คอร์รัปชันอาจทำให้กฎหมายที่ควรนำออกมาใช้หรือไม่ควรออกมาใช้ออกมาหรือไม่ออกก็ได้ หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงเฉพาะบางมาตราในระหว่างการพิจารณาให้เป็นประโยชน์แก่ตนหรือกลุ่มของตน

2. ด้านเศรษฐกิจ คอร์รัปชันอาจทำให้กลุ่มอิทธิพลระดับขยับยังมีให้รัฐบาลออกกฎหมายที่บั่นทอนผลประโยชน์ของกลุ่มตน และถ้าการพัฒนาเศรษฐกิจคือ การสะสมเพื่อการลงทุนเพื่อเพิ่มผลผลิตให้แก่คนส่วนใหญ่แล้ว คอร์รัปชันเป็นการลดการสะสมทุน จึงเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในการจะเพิ่มผลผลิต

3. ด้านสังคม หากคอร์รัปชันแทรกซึมไปในวงการศึกษาก็อาจทำลายค่านิยมของสังคมให้เบี่ยงเบนหรือหันเหไปตามความต้องการของผู้คอร์รัปชันได้ ทั้งยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการทางสังคมของประเทศ

เอมอร์ ไชยบัวแดง และคณะ (2548: 3: 2: 16) เห็นว่า การฉ้อราษฎร์บังหลวงก่อให้เกิดผลเสีย 12 ประการ ดังนี้

1. ทำให้เงินทองของรัฐซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการบริหารและการพัฒนาประเทศรั่วไหล
2. ทำให้เมืองไทยทุกประการมาเป็นประเทศด้อยพัฒนา
3. ทำให้สมรรถภาพของข้าราชการเสื่อมโทรมและล่าช้า
4. ทำให้เสถียรภาพของรัฐบาลเสื่อมลง
5. ทำให้เกิดความล้มเหลวและไม่บรรลุเป้าหมายของรัฐ
6. ทำให้ประชาชนเสียผลประโยชน์และทุกข์ยากมากขึ้น
7. ทำให้ประชาชนไม่ได้รับการบริการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

8. ทำให้ข้าราชการที่สุจริตเสียขวัญและกำลังใจและอาจพลอยทุจริตไปด้วย
9. ทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือศรัทธาในตัวข้าราชการและสถาบันต่าง ๆ ของรัฐ และเกิดช่องว่างระหว่างประชาชนกับรัฐบาล
10. ทำให้กฎหมายคลายความศักดิ์สิทธิ์และประชาชนมีความรู้สึกว่าคุณแบ่งชนชั้นให้ต่ำกว่าชนชั้นปกครอง
11. ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนของชาวต่างชาติและต่อการรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ
12. ทำให้ประชาชนซึ่งเห็นข้าราชการและนักการเมืองกอบโกยผลประโยชน์คิดแต่ประโยชน์ของตนเองทำให้ขาดความสามัคคีในชาติและความรักชาติ

โกวิท กังสนันท์ และคณะ (2546: 11-6) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาองค์กรและเพิ่มขีดความสามารถของสำนักงาน ป.ป.ช. ได้สรุปผลการวิเคราะห์ถึงแวดล้อมและสถานการณ์การทุจริตคอร์รัปชันของไทย พบว่า สถานการณ์หลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ซึ่งมีการพัฒนาสถาบันและกลไกต่อต้านการทุจริตแห่งชาติ ได้มีความเคลื่อนไหวและเปลี่ยนแปลงขอบเขตและรูปแบบพฤติกรรมกรรมการทุจริตและการต่อต้านการทุจริตคือ มีแนวโน้มการขยายตัวการทุจริตไปสู่โครงสร้างการเมืองการปกครองและเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น รูปแบบพฤติกรรมกรรมการทุจริตมีพัฒนาการสู่ความหลากหลาย และมีลักษณะซับซ้อนมากขึ้น พฤติกรรมกรรมการทุจริตแบบเดิมซึ่งส่วนใหญ่อยู่บนฐานของการเรียกสินบนยังคงที่ แต่มีแนวโน้มการเกิดพฤติกรรมกรรมการทุจริตในรูปแบบของการทุจริตเชิงระบบหรือการทุจริตเชิงนโยบายเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันในการตรวจสอบสถานการณ์ยังพบว่าได้เกิดกระบวนการต่อต้านการทุจริตทั้งในระดับสถาบันและประชาสังคมในสังคมไทย การต่อต้านการทุจริตในระดับสถาบันครอบคลุมทั้งในฝ่ายรัฐสภาและฝ่ายรัฐบาล ส่วนการต่อต้านการทุจริตในระดับประชาสังคมเป็นการรวมตัวจัดตั้งกลุ่มที่จำแนกและครอบคลุมหลายสาขาสังคม อาทิ กลุ่มเครือข่ายประชาชน กลุ่มการศึกษาศาสนาและเยาวชน กลุ่มวิชาชีพ กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) และกลุ่มธุรกิจและการค้า เป็นต้น แต่ละกลุ่มมีองค์ประกอบกิจกรรมต่อต้านการทุจริตทั้งในขอบเขตพื้นที่เฉพาะของตนเองและการรวมตัวเป็นเครือข่ายครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ ดังนั้น พัฒนาการของกระบวนการต่อต้านการทุจริตในสังคมไทยจึงมีทิศทางและเข้มแข็งที่ชัดเจนมากขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

พงษ์ภักดิ์ เรียงเครือ (2548: 22-23) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดตั้งหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตฝ่ายบริหาร พบว่า การส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชน การส่งเสริมความเข้มแข็งของภาคเอกชนในการต่อสู้ร่วมกันเพื่อเอาชนะปัญหาการทุจริต และการสร้างความ

ร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับสังคมและชุมชนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นสิ่งสำคัญยิ่งและจะต้องเริ่มต้นด้วยการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องแก่สังคมต่อปัญหาดังกล่าว นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย ปัญหาที่สำคัญในการบังคับใช้กฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ มีสาเหตุมาจากการที่กฎหมายและกระบวนการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของไทยเน้นการทำงานในเชิงรับมากกว่าการทำงานในเชิงรุกป้องกันและปราบปรามการทุจริต

นิยม รัฐอมฤตและคณะ (2549: 265-291) ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการไต่สวนและถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งในระดับสูง: ในอำนาจหน้าที่ของ ป.ป.ช. พบว่า กระบวนการไต่สวนและถอดถอนประสบกับปัญหามากมาย เช่น ปัญหาในด้านของกฎหมาย สำหรับใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ และปัญหาในด้านของกระบวนการปฏิบัติงานที่เป็นจริงจากโครงสร้างทางการเมืองที่มุ่งสร้างเสถียรภาพและความเข้มแข็งให้ฝ่ายบริหารและนายกรัฐมนตรีอีกทั้งบริบทสภาพแวดล้อมของวัฒนธรรมทางการเมืองของประชาชนที่เป็นลักษณะอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบกลไกให้มีประสิทธิภาพ

ดังกรณีการยื่นถอดถอนโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในทางปฏิบัติต้องประสบกับสภาพปัญหา ประการแรก ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากข้าราชการและนักการเมืองเมื่อมีการร้องขอให้ถอดถอนข้าราชการประจำมักจะไม่ซักทอดไปยังนักการเมือง ในทางกลับกันนักการเมืองก็ไม่ซักทอดข้าราชการเช่นกัน

โครงสร้างทางการเมืองส่งผลกระทบต่อมาตรการถอดถอน ปัญหาการออกแบบการเมืองที่เน้นการสร้างเสถียรภาพให้กับฝ่ายบริหารและสร้างภาวะผู้นำให้กับนายกรัฐมนตรี โดยผ่านการเมืองในระบบพรรคและจำกัดบทบาทของฝ่ายค้านในการตรวจสอบรัฐบาล ขณะเดียวกันก็สร้างองค์กรอิสระขึ้นมา ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพิ่มเติมดังที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จัดได้ว่าประสบความสำเร็จในบางเรื่องแต่ล้มเหลวในบางเรื่อง กล่าวคือ ประสบความสำเร็จในการสร้างภาวะผู้นำให้กับนายกรัฐมนตรี แต่ประสบความล้มเหลวในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รวมทั้งมาตรการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงออกจากตำแหน่งโดยมีประเด็นที่ควรแก่การสนใจ ดังนี้

1. การสร้างเสถียรภาพของฝ่ายบริหารและภาวะผู้นำของนายกรัฐมนตรี โดยอาศัยการเมืองในระบบพรรค โดยตั้งอยู่บนความเชื่อที่ว่าพรรคการเมืองทุกพรรคจัดตั้งขึ้นมาเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของประเทศชาติ โดยมีได้คิดว่าอาจมีพรรคการเมืองบางพรรคตั้งขึ้นมาเพื่อปล้นสดมภ์ประเทศชาติ

2. เชื่อว่าพรรคการเมืองขนาดเล็กทำให้การเมืองไร้เสถียรภาพ พรรคการเมืองขนาดใหญ่ทำให้การเมืองมีเสถียรภาพ ดังนั้น จึงออกแบบระบบการเมืองและการเลือกตั้งที่ส่งเสริมพรรคขนาดใหญ่บ่อนทำลายพรรคขนาดเล็ก

3. เชื่อว่ารัฐบาลพรรคเดียวจะทำให้การเมืองมีเสถียรภาพและประสิทธิภาพ แต่ไม่ได้คาดคิดว่ารัฐบาลพรรคเดียวจะทำให้เกิดการผูกขาดอำนาจและกลายเป็นเผด็จการในที่สุด

4. เชื่อว่าสภาผู้แทนราษฎรที่มีอำนาจมากจะเป็นอุปสรรคต่อการสร้างเสถียรภาพและประสิทธิภาพในการบริหารของฝ่ายบริหาร ดังนั้น จึงพยายามจำกัดบทบาทของสภาผู้แทนราษฎรโดยกำหนดเงื่อนไขในการขึ้นญัตติเพื่อเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรี และการยื่นถอดถอนออกจากตำแหน่ง ให้ทำได้ยากกว่ากรขึ้นญัตติขอเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรี ซึ่งทำได้ง่ายกว่าและใช้เสียงน้อยกว่า

5. เชื่อว่าการสร้างกลไกตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐที่เป็นอิสระจากการแทรกแซงของรัฐบาลและการมีวุฒิสภาที่เป็นกลางทางการเมืองจะสามารถเป็นกลไกตรวจสอบและถ่วงดุลกับฝ่ายบริหารที่เข้มแข็งได้ แต่ไม่ได้คาดคิดว่ารัฐบาลที่เข้มแข็งสามารถใช้ตำแหน่ง อำนาจ และงบประมาณแผ่นดิน โน้มน้าวบุคลากรขององค์กรต่าง ๆ ได้โดยง่าย

6. เชื่อว่าคณะกรรมการการเลือกตั้ง (ก.ก.ต.) ที่เป็นอิสระจากการแทรกแซงของฝ่ายการเมืองและรัฐบาลจะสามารถด้านการซื้อเสียงของบรรดาผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคการเมืองต่าง ๆ ได้ แต่ในความเป็นจริงด้านไม่อยู่ นอกจากนั้นกฎหมายยังไม่มีมาตรการกำหนดให้การซื้อนักการเมืองและการซื้อพรรคผิดกฎหมายอีกด้วย ทำให้เกิดการซื้อขายทางการเมืองครั้งยิ่งใหญ่และการซื้อรัฐบาลในที่สุด

7. เชื่อว่าการมีหลักประกันสิทธิ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การชุมนุม การรวมตัวกันเป็นสมาคม สหภาพ สหพันธ์หรือพรรคการเมือง จะป้องกันการผูกขาดอำนาจและระบบเผด็จการโดยรัฐบาลพรรคเดียวได้ แต่ในความเป็นจริงป้องกันยาก เพราะรัฐบาลสามารถใช้กฎหมายและตีความกฎหมายเข้าข้างตนเองได้โดยไม่มีขาก

โดยสรุปรัฐบาลที่เข้มแข็ง รัฐสภาที่อ่อนแอ ประชาชนไม่เพียงพอในการเลี้ยงชีพ ขาดการรวมตัวรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง การปกครองท้องถิ่นยังเป็นที่พึ่งของประชาชนไม่ได้ ภาคธุรกิจเอกชนไม่อิสระจากระบบการเมือง การตรวจสอบถ่วงดุลในระหว่างอำนาจการปกครองฝ่ายต่าง ๆ ย่อมไม่เกิดขึ้น การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งในระดับสูง โดยเฉพาะนายกรัฐมนตรีจึงไม่ประสบความสำเร็จ จากการวิจัยดังกล่าว นิยม รัฐมฤตและคณะ ยังพบว่า การรับรู้และทัศนคติของประชาชนต่อมาตรการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงในภาครัฐ ประชาชนมีการรับรู้ในเรื่อง

มาตรการลดตอมน้อยมาก ความรู้ที่มีในเรื่องการลดตอมน้อยมากและผิวเผิน ความเชื่อมั่นที่มีต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีในระดับปานกลางและเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรต้องปรับปรุงบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญและมีค่าตอบแทนที่เหมาะสม ปรับปรุงระบบให้ง่ายและคล่องตัว

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเอกสารและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพแบบเจาะลึก มีรายละเอียดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิธีการดำเนินการวิจัย 4 ประเด็น คือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 กลุ่ม คือ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านรัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนอาสาสมัคร และผู้บริหารท้องถิ่น

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงบุคคลที่มีคุณสมบัติตามที่ได้กล่าวไว้ในประชากร โดยกลุ่มตัวอย่างแต่ละคนได้ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง ดังนี้

1.2.1 กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ รวม 3 ท่าน ได้แก่

- 1) นายกล้าณรงค์ จันทิก กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีความรอบรู้ทางด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เป็นอย่างดี
- 2) นายวิชา มหาคุณ กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีความรอบรู้ทางด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เป็นอย่างดี
- 3) นายใจเด็ด พรไชยา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีความรอบรู้ทางด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เป็นอย่างดี

1.2.2 ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 4 ท่าน ได้แก่

1) สาขารัฐศาสตร์ จำนวน 2 ท่าน

(1) รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ สาขารัฐศาสตร์ เป็นผู้ที่มีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ประจำสาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

(2) ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ สาขารัฐศาสตร์ เป็นผู้ที่มีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตปัจจุบันดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ประจำสาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

2) สาขานิติศาสตร์ จำนวน 2 ท่าน

(1) รองศาสตราจารย์รวุฒิ เทพทอง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ สาขานิติศาสตร์ เป็นผู้ที่มีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต ปัจจุบันดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ประจำสาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

(2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ชัดเจนงาม ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ สาขานิติศาสตร์ เป็นผู้ที่มีผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

1.2.3 ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนอาสาสมัคร และผู้บริหารท้องถิ่น จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1) พลเรือเอกปรีชา เตชรัตน์ ผู้แทนองค์กรเอกชน

2) นายสมศักดิ์ สันธินาค ผู้แทนอาสาสมัคร

3) นายพิทักษ์ บัวบาน ผู้บริหารท้องถิ่น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยมีแนวการสัมภาษณ์สอบถามถึงทัศนคติและผลกระทบต่อการเมืองไทยในกรณีการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จากกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ทางด้านรัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนอาสาสมัคร และผู้บริหารท้องถิ่น โดยมีคำถามที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังนี้

**ตอนที่ 1 บทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตาม
บทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
พ.ศ. 2542**

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้ (โปรดอธิบาย)

1. การป้องกันการทุจริต

1.1 การเสนอมาตรการ ความเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

1.2 การเสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต

1.3 การดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

1.4 การกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวม

2. การปราบปรามการทุจริต

2.1 การไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

3. การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน

3.1 การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พร้อมคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

3.2 การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี

4. การดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

4.1 การส่งรายงาน และความเห็นของประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่ง กรณีที่ผลการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลร้ายผิดปกติ

4.2 การส่งรายงาน และความเห็นของประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ัยการสูงสุดดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรณีที่ผลการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลความผิดทางอาญา

ตอนที่ 2 ผลกระทบทางการเมืองจากการดำเนินงานของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

ท่านคิดว่า การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ส่งผลกระทบในเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้ หรือไม่ อย่างไร (โปรดอธิบาย)

1. ความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช.
2. ประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช.
3. การส่งเสริมการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (การสร้างธรรมาภิบาล) ของหน่วยงานภาครัฐ
4. การแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดจากสถาบันทางการเมืองหรือบุคลากรทางการเมือง ได้แก่ รัฐบาล รัฐสภา ระบบราชการ นักการเมือง ข้าราชการ
5. การสร้างมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่สถาบันทางการเมืองและบุคลากรทางการเมือง ได้แก่ รัฐบาล รัฐสภา ระบบราชการ นักการเมือง ข้าราชการ
6. เสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง ได้แก่ รัฐสภา รัฐบาล ระบบราชการ
7. การก่อให้เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศ
8. อื่นๆ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ประเภท ดังนี้

3.1 ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่มีอยู่แล้วทั้งจากห้องสมุดและหน่วยงานราชการต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น เอกสารการวิจัย หนังสือ วารสาร บทความในหนังสือพิมพ์ เอกสารทางวิชาการต่างๆ รายงานการศึกษา ผลการสัมมนา รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ ประจำปีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์แนวความคิดในการวิจัย

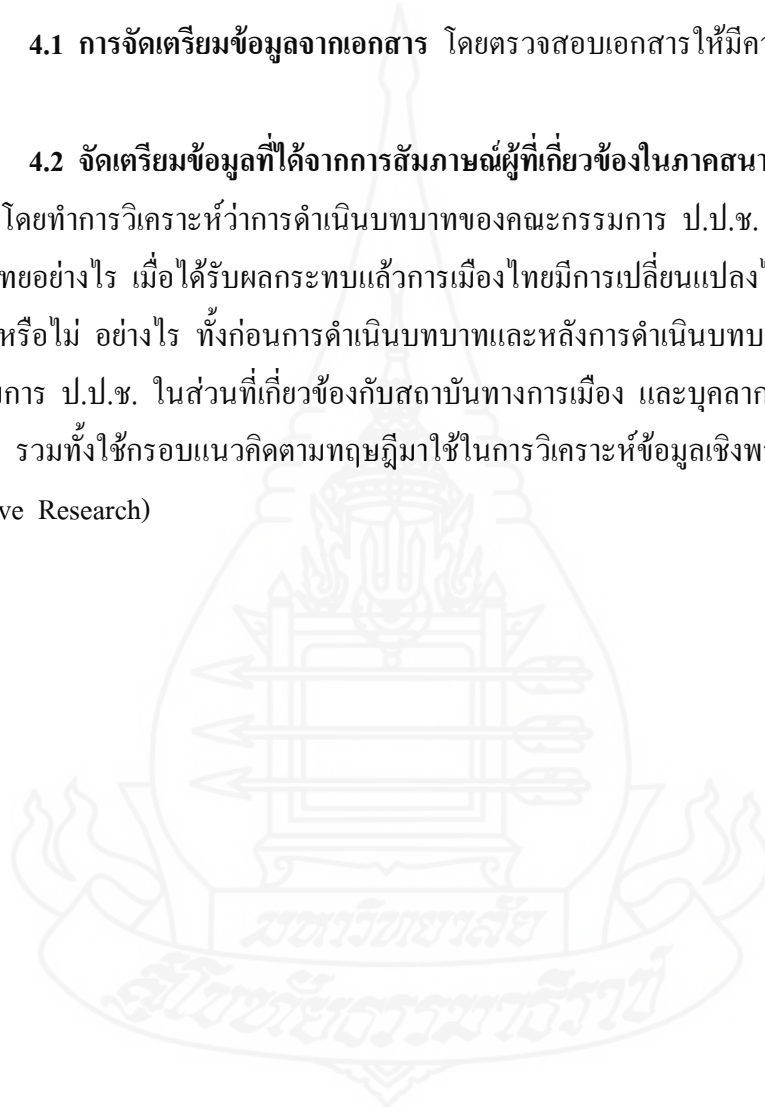
3.2 ข้อมูลปฐมภูมิ (primary) ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยใช้แนวการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับนักวิชาการ และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะเขียนบันทึกแยกประเภทตามคุณลักษณะของข้อมูล จัดหมวดหมู่ นำไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยจัดเรียงลำดับ ดังนี้

4.1 การจัดเตรียมข้อมูลจากเอกสาร โดยตรวจสอบเอกสารให้มีความพร้อมครบถ้วนสมบูรณ์

4.2 จัดเตรียมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในภาคสนามนำมาพิจารณาวิเคราะห์ โดยทำการวิเคราะห์ว่าการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ส่งผลกระทบต่อการเมืองไทยอย่างไร เมื่อได้รับผลกระทบแล้วการเมืองไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือแย่ลงหรือไม่ อย่างไร ทั้งก่อนการดำเนินบทบาทและหลังการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันทางการเมือง และบุคลากรทางการเมืองข้าราชการ รวมทั้งใช้กรอบแนวคิดตามทฤษฎีมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง บทบาทคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์มาจากการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการและจากบทความในหนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสารทางวิชาการ รายงานการศึกษา ผลการสัมมนา รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ประจำปีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 หนังสือ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อันสามารถมองเห็นภาพการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และปรากฏการณ์ผลกระทบที่มีต่อการเมืองไทยในแง่มุมต่าง ๆ ได้ การศึกษาวิจัยมีขอบข่าย ดังนี้

1. บทบาทคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองไทย ศึกษาให้ทราบถึงการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในแต่ละบทบาทมีหน้าที่อย่างไร และได้ดำเนินโครงการ/กิจกรรมใดบ้าง ที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเมือง และมีสาเหตุมาจากปัญหาและอุปสรรคอะไร

2. ผลกระทบต่อการเมืองไทยจากการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องทางการเมืองในภาคส่วนใด และส่งผลกระทบอย่างไร

3. ศึกษาวิจัยการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ชุดที่สาม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ถึงปี พ.ศ. 2555

ผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 1 สารสำคัญว่าด้วยบทบาทคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 3 ข้อเสนอที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์และกรณีศึกษา

ตอนที่ 1 สารสำคัญว่าด้วยบทบาทคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 บัญญัติบทบาทอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไว้ ซึ่งสามารถจำแนกบทบาทออกตามลักษณะงานและขอบเขตของการศึกษา 4 ด้าน ดังนี้

1. บทบาทในการป้องกันการทุจริต

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอมาตรการ ความเห็น หรือข้อเสนอแนะการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ หรือวางแผนงาน โครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมทั้งการเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต และดำเนินการให้ประชาชน หรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต นอกจากนี้ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวข้างต้นแล้วยังต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องบัญญัติและกำหนดไว้ด้วย

2. ปราบปรามการทุจริต

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ในการไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

3. การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งได้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง และผู้ดำรงตำแหน่งตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนดให้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามที่มีอยู่จริงในวันที่เข้ารับตำแหน่งหรือวันที่พ้นจากตำแหน่งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง ทุกสามปีหรือทุกห้าปีที่อยู่ในตำแหน่ง ทุกครั้งที่พ้นจากตำแหน่ง และทุกครั้งที่พ้นจากตำแหน่งมาเป็นเวลาหนึ่งปี ทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดงรายการให้รวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศและให้รวมถึงทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมด้วย

4. การดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 มาตรา 54, 56 บัญญัติขั้นตอนการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งการส่งรายงาน และความเห็นของไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณา ถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่ง กรณีที่ผลการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลร้ายวย ผิดปกติ และประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งการส่งรายงาน และความเห็นให้อัยการสูงสุด ดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรณีที่ผลการไต่สวน ข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลความผิดทางอาญา

1.1 บทบาทการป้องกันการทุจริต

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติชุดปัจจุบันเป็นชุดที่ 3 เข้ารับตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2549 คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีเจตนาและความมุ่งมั่นในการที่จะแก้ไขปัญหาของชาติบ้านเมืองได้ทันท่วงทีกำลังกาย กำลังใจ และสติปัญญาเต็มความสามารถในการที่จะดำเนินการตามภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภายใต้ ปัญหาที่สะสมจากการไม่มีคณะกรรมการ ป.ป.ช. ปฏิบัติหน้าที่เป็นระยะเวลาประมาณ 2 ปี ในด้านการป้องกันการทุจริตคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กำหนดนโยบายเร่งด่วนเพื่อเป็นมาตรการ และแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องที่กำลังดำเนินการจากการไม่มีคณะกรรมการ ป.ป.ช. ปฏิบัติหน้าที่รวมทั้งได้กำหนดแนวทางการปฏิบัติงานในส่วนต่างๆ ให้สามารถบูรณาการข้อมูล เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ การพัฒนาและนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพสูงมาสนับสนุนการปฏิบัติงานตามภารกิจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตลอดจนจัดทำโครงการนำร่อง เพื่อเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่อเนื่องต่อไปได้แก่ โครงการจัดตั้งคณะอนุกรรมการประสานงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด และการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เป็นต้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลเอกสารและข่าวสารต่างๆ ทำให้ทราบว่าในการป้องกันการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในฐานะองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ยึดหลักนิติธรรม และยึดบทบัญญัติของกฎหมายที่ได้ให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักการในการปฏิบัติหน้าที่เป็นสำคัญในส่วนของป้องกันการทุจริต พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 มาตรา 19 บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอมาตรการ ความเห็น และข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือ คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ หรือ

วางแผนงาน โครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมทั้งการเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต และดำเนินการให้ประชาชนหรือกลุ่มบุคคลมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ตามที่กฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องบัญญัติและกำหนดไว้ด้วย ในการปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเพื่อกำหนดทิศทางและกรอบในการดำเนินงาน ซึ่งการดำเนินงานภายใต้กรอบยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาของแผนยุทธศาสตร์ มุ่งบรรลุวิสัยทัศน์ “สังคมไทยมีวินัย และยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ทุกภาคส่วนร่วมกันป้องกันและปราบปรามการทุจริต” และเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์นี้ได้ กำหนดภารกิจและดำเนินการ ดังนี้

1. ส่งเสริมปลูกจิตสำนึกให้สังคมไทยมีวินัย และยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม
2. พัฒนาเครือข่ายป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างบูรณาการ
3. พัฒนาระบบและกลไกในการตรวจสอบ ควบคุม กระจาย และถ่วงดุลอำนาจ
4. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและการ

ปราบปรามการทุจริต

พร้อมทั้งได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักของการดำเนินการใน 4 ประเด็น

ดังต่อไปนี้

1. เพื่อสร้างสังคมไทยที่มีวินัย คุณธรรม และจริยธรรม
2. เพื่อเปิดโอกาสให้เครือข่ายจากทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริต

3. เพื่อวางระบบและกลไกในการตรวจสอบ ควบคุม กระจาย และถ่วงดุล

อำนาจมีประสิทธิภาพ

4. เพื่อให้สังคมรู้เท่าทัน และร่วมคิดป้องกันการทุจริต

ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ที่ 1 ปลูกจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมและสร้างวินัยแก่

ทุกภาคส่วน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 รวมพลังแผ่นดินป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เสริมสร้างความแข็งแกร่งแก่หน่วยงานต่อต้านการทุจริต

ยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างบุคลากรมืออาชีพป้องกันและปราบปรามการทุจริต

โดยเป้าหมายที่สำคัญ คือ การป้องกันการทุจริตของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงเพื่อให้ประเทศชาติได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ทั้งทางด้าน

เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในประเด็นการป้องกันการทุจริต โดยมีคำถามแยกย่อยออกไปหลายประเด็นตามกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. กลุ่มคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ความเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการตามกรอบของกฎหมาย และอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ให้เป็นเครื่องในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพพอสมควรซึ่งในการเสนอมาตรการ ความเห็น และข้อเสนอแนะเพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการหรือวางแผนงาน โครงการ ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งการเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต คณะรัฐมนตรี หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีมิได้ปฏิเสธความเห็นหรือข้อเสนอแนะต่างๆ ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอไป จึงส่งผลให้ภาคสังคมเกิดความตื่นตัวและให้ความสำคัญกับการป้องกันการทุจริตมากขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างมีความเห็น ดังนี้

นายกกล้าณรงค์ จันทิก กล่าวว่า “คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินมาตรการป้องกันตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญฯ ได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพพอสมควร”

นายวิชา มหาคุณ กล่าวว่า “คณะกรรมการ ป.ป.ช. ปฏิบัติงานตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้เช่น ในเรื่องการป้องกันการทุจริต การเสนอมาตรการ ความเห็นหรือข้อเสนอแนะไปยังคณะรัฐมนตรี ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีข้อโต้แย้ง และก็นำไปดำเนินการตามปกติ เพราะกฎหมายกำหนดให้นำความเห็นหรือข้อเสนอแนะไปปฏิบัติถ้าไม่ปฏิบัติตามก็จะมีผลผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 ในเรื่องของการปฏิบัติ และละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ”

นายใจเด็ด พรไชยา กล่าวว่า “กฎหมายได้ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ในการป้องกันการทุจริต ซึ่งการปฏิบัติงานในหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในเรื่องของการป้องกันการทุจริตได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นเป็นอย่างดี และไม่พบปัญหาอะไร ส่วนในเรื่องของการรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการ ผลปรากฏว่าประชาชนและสังคมบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของปัญหาการทุจริตเท่าที่ควร เนื่องจากการเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหา แต่ก็มีความเห็นของการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เช่น การแจ้งเบาะแส ข้อมูล เป็นต้น”

2. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิทางรัฐศาสตร์ และนิติศาสตร์ ให้ความเห็นว่า ป.ป.ช. ควรจะดำเนินการป้องกันการทุจริตอย่างจริงจังและต่อเนื่อง และการมีมาตรฐานในการ

วินิจฉัยอย่างเป็นกลาง รวมทั้งปรับปรุงองค์กรและประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานตามสื่อต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างมีความเห็น ดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ให้ความเห็นว่า “มาตรการการป้องกันการทุจริตเป็นหัวใจสำคัญมากกว่าการแก้ไขปัญหาการทุจริต แต่ยังไม่เห็นเป็นรูปธรรม เพราะฉะนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในฐานะที่เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญซึ่งมีบทบาทอำนาจหน้าที่โดยตรงในเรื่องของการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันก็น่าจะเป็นตัวริเริ่มและผลักดันเรื่องนี้ขึ้นมาให้ได้ และต้องทำเรื่องนี้อย่างเอาจริงเอาจัง”

รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข “ให้ความเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ป้องกันการทุจริตได้มากขึ้น การดำเนินงานต้องทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง แต่เนื่องจากกรอบของกฎหมายไม่ได้กำหนดบทบาทให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำได้อย่างเต็มที่ คือ สามารถดำเนินการได้เท่าที่กฎหมายกำหนด และความพร้อมภายในองค์กรไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ บุคลากร เห็นว่ากระบวนการทำงานของ ป.ป.ช. ต้องไปปรับเปลี่ยนอีกมาก”

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ชัดเงางาม ให้ความเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องปรับปรุงอีกมาก โดยเริ่มตั้งแต่การสรรหากรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติให้เห็นชัดเจนในเรื่องของความเป็กลางแม้ว่าจะมีที่มาอย่างไร ของอำนาจรัฐบาลในขณะนั้น หลังจากนั้นการแสดงตนในลักษณะของมาตรฐานการวินิจฉัยที่ออกมาต้องเป็นกลางเป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชน

รองศาสตราจารย์วรวุฒิ เทพทอง ให้ความเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริต และมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องสาเหตุ และรู้วิธีการ แห่งการทุจริต เป็นองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญ แต่ผลการดำเนินงานยังไม่แพร่หลายตามสื่อมากนัก

พลเรือเอกปรีชา เตชรัตน์ ผู้แทนองค์กรเอกชน ให้ความเห็นว่า บทบาทในการป้องกันการทุจริตเป็นบทบาทหนึ่งที่สำคัญของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และเป็นองค์กรที่สังคมให้ความเชื่อถือ และศรัทธาพอ ๆ กับศาล เพราะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ละท่านเป็นบุคคลที่สังคมยอมรับและมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ค่อนข้างสูงมาก

นายสมศักดิ์ สันธินาค ผู้แทนอาสาสมัคร ให้ความเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำงานเป็นที่น่าพอใจ แต่ต้องขยายและทำให้มากกว่าที่เป็นอยู่เพราะการเผยแพร่ความรู้ในการป้องกันการทุจริตยังอยู่ในวงจำกัดในหน่วยงานของรัฐ ประชาชนรับรู้ น้อยมาก

นายพิทักษ์ บัวบาน ผู้บริหารท้องถิ่น ให้ความเห็นว่า ประชาชนในท้องถิ่นทั่วไปเริ่มรู้จักกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ก็มีเฉพาะกลุ่มที่พอมีความรู้และสนใจเท่านั้นจึงนับว่า

ยังมีปริมาณน้อยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องประชาสัมพันธ์และรณรงค์ให้ความรู้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์เพราะเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่าย

การดำเนินบทบาทการป้องกันการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถแบ่งออกเป็นประเด็นได้ ดังนี้

1.1.1 การเสนอมาตรการ ความเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

การเสนอมาตรการ ความเห็นและข้อเสนอแนะเพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ หรือวางแผนงาน โครงการ ของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ถือว่าเป็นบทบาทที่สำคัญของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ต้องเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้หน่วยงานของรัฐ และหน่วยงานอื่นของรัฐดังกล่าวต้องถือเป็นนโยบายที่สำคัญอย่างยิ่งในการที่จะต้องมีหน้าที่ดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภายในหน่วยงานของตนอย่างเข้มงวด และจริงจัง โดยการศึกษาวิเคราะห์กฎหมาย ประกาศ ระเบียบ หรือคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ทั้งหมดไม่ให้เกิดช่องว่างให้มีการทุจริตเกิดขึ้น เพื่อให้สามารถลดระดับของการทุจริตคอร์รัปชันในภาพรวมของประเทศลงได้

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลเอกสารและข่าวสารต่าง ๆ พบว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ให้ความสำคัญกับการป้องกันการทุจริตเป็นอย่างยิ่ง โดยได้แต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายมาตรการป้องกันการทุจริตให้มีอำนาจหน้าที่ในการรวบรวมสภาพปัญหาการทุจริตและวิเคราะห์ด้วยทฤษฎี และระเบียบซึ่งเอื้อประโยชน์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการทุจริตเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา ซึ่งการเสนอมาตรการต่างๆ ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นการเสนอแนวทางในการป้องกันการทุจริตของข้าราชการ และนักการเมือง การแสดงความคิดเห็นที่ได้จากปัญหาและข้อขัดข้องในการดำเนินงานมารวบรวมจัดทำเป็นข้อเสนอแนะรายงานให้คณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินนำไปปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่อง กลุ่มตัวอย่างในส่วนของกรรมการ ป.ป.ช. ให้ความเห็นว่า คณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี แสดงให้เห็นว่ามาตรการ ความเห็นและข้อเสนอแนะที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. รายงานเป็นข้อมูลสำคัญที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเพื่อป้องกันการทุจริตให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม จึงเป็นที่ยอมรับและได้รับความร่วมมือพร้อมนำไปดำเนินการต่อไป โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องนี้มี ดังนี้

นายใจเด็ด พรไชยา ให้ความเห็นว่า การเสนอมาตรการ ความเห็นหรือข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบของ

นักการเมือง และข้าราชการ เป็นการเสนอสิ่งที่พบเห็นข้อดี ข้อเสีย และอุปสรรคต่าง ๆ จากการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้คณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน รับรู้ข้อมูล เพื่อที่จะได้นำข้อมูลนี้ไปกำหนดเป็นมาตรการ และแนวทางในการป้องกันการทุจริต ซึ่งในทางปฏิบัติหน่วยงานเหล่านี้ก็ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีไม่มีปัญหาอะไร

นายวิชา มหาคุณ ให้ความเห็นว่า คณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน มีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต หากไม่ปฏิบัติก็就会有ความผิดฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 ฉะนั้น เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. รายงานเสนอมาตรการ ความเห็นหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไปให้จึงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทการป้องกันการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในจากการเสนอมาตรการ ความเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ในแง่บวกไว้ว่ามีผลต่อการกระตุ้นความสนใจของคนในสังคม และสถาบันทางการเมืองให้เกิดความตื่นตัวมากขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อน อันเป็นผลให้งานด้านการป้องกันการทุจริตมีผลสัมฤทธิ์มากขึ้น

แต่อย่างไรก็ดีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนให้ความเห็นว่ามาตรการ ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นแต่เพียงความเห็นเท่านั้น คณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินจะต้องนำความเห็นและข้อเสนอแนะไปพิจารณาตามกระบวนการขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ถึงอย่างไรก็ถือว่าเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันแนวทางหนึ่ง ซึ่งผลงานการดำเนินงานในด้านนี้ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมมากนัก กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นสอดคล้องกับเรื่องนี้มี ดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ กล่าวว่าการเสนอมาตรการ ความเห็นหรือข้อเสนอแนะต่าง ๆ ต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภาเป็นการรายงานผลการดำเนินงานว่าได้ทำอะไรไปบ้างได้ผลอย่างไร การรายงานต่อศาลหรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินก็เช่นเดียวกันว่าในการปฏิบัติงานมีปัญหาอะไร เช่น ด้านงบประมาณ บุคลากร และเครื่องมือเครื่องมือน้อยต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งผลจากการรายงานดังกล่าวของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมองไม่เห็นเป็นรูปธรรม

รองศาสตราจารย์วรวุฒิ เทพทอง ให้ความเห็นว่า การเสนอมาตรการ ความเห็นของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักการที่ดีเพราะคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทุจริต มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องสาเหตุ

แห่งการทุจริต และรู้วิธีการ เป็นองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญ จึงถือเป็นบทบาทที่ดี แต่อย่างไรก็ตาม ประเด็นปัญหาคือ ข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เป็นแนวทางที่ดีแต่จะถูกนำไปปฏิบัติหรือไม่ เป็นอีกเรื่องหนึ่ง

1.1.2 การเสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ให้ความสำคัญต่อการป้องกันการทุจริตเป็นอย่างยิ่ง อีกทั้งยังมีความเห็นว่าการที่จะปราบปรามการทุจริตให้ได้ผลนั้นต้องมาจากการป้องกันและมีการมาตรการป้องกันการทุจริตที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจึงได้ดำเนิน โครงการและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต โดยการจัดทำโครงการผลิตและเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ การจัดนิทรรศการ การจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและภารกิจของสำนักงาน ป.ป.ช. ตามอำนาจหน้าที่ เผยแพร่แนวคิด และแนวปฏิบัติในการเสริมสร้าง ความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งในและนอกระบบการศึกษา เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. กับกลุ่มเป้าหมายและสนับสนุนให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้อย่างถูกต้อง โดยผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ตามโอกาสที่เหมาะสม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลเอกสารและข่าวสารต่าง ๆ พบว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กำหนดยุทธศาสตร์ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเป็นกรอบทิศทางหลักในการประสานการดำเนินงาน โครงการและกิจกรรมในทางปฏิบัติเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตทุกภาคีที่เกี่ยวข้อง ทั้งนักการเมืองและข้าราชการ ภาคสื่อและประชาสังคม และภาคเอกชน ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ตั้งคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ๓ ๔ ชุด ที่มีผู้ทรงคุณวุฒิจากภาคส่วนอื่น ๆ เข้าร่วมเป็นกลไกขับเคลื่อน โดยมีสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นฝ่ายเลขานุการ ๓ สนับสนุนให้โครงการกิจกรรมที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

การเสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการป้องกันการทุจริตของยุทธศาสตร์ที่ 1 การปลูกจิตสำนึก ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และสร้างวินัยแก่ทุกภาคส่วน กำหนดไว้ 3 แนวทาง ดังนี้

1. ส่งเสริมการเรียนรู้และปฏิบัติตามหลักคุณธรรม จริยธรรม และวินัยแก่ทุกภาคส่วน โครงการที่สำคัญ ได้แก่ โครงการรณรงค์สร้างสังคมไทยปลอดคอร์รัปชัน เพื่อกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนร่วมรณรงค์ต่อต้านการทุจริตและมีจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต โดยใช้กิจกรรมในรูปแบบที่หลากหลายเป็นสื่อได้แก่ การประกวดร้องเพลง และการประกวดการพูด ที่เนื้อหาสาระเป็นเรื่องการต่อต้านการทุจริต โครงการที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างการ

มีคุณธรรม จริยธรรม ในระดับตัวบุคคล ระดับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และระดับองค์กร ได้แก่ โครงการพัฒนาผู้นำคุณธรรม เพื่อจัดทำหลักสูตรผู้นำคุณธรรม เป็นต้นแบบในหน่วยงาน องค์กรทุกภาคส่วน โดยเน้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชน โครงการประกวดบทความเพื่อการรณรงค์ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม “เรื่องตรงต่อเวลารักหาวินัย” เพื่อให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการและประชาชนทั่วไปร่วมเสนอแนวคิดหรือแนวทางการรณรงค์ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ในรูปแบบบทความ โครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ด้านความซื่อสัตย์สุจริต โดยมีกิจกรรมการมอบโล่หรือมอบเกียรติบัตรเชิดชูเกียรติให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติตนชอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และมอบโล่เชิดชูเกียรติชั้นดีเยี่ยมตอบแทนผู้ทำคุณงามความดีในการป้องกันหรือปราบปรามการทุจริต

2. ผลักดันให้ค่านิยมเชิดชูความดี ความซื่อสัตย์ สุจริต และรังเกียจการทุจริตเป็นค่านิยมร่วมของสังคม โครงการที่ได้ดำเนินการ อาทิ *โครงการส่งเสริมท้องถิ่นปลอดทุจริต* โดยคัดเลือกและให้รางวัล “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดีเด่นด้านการป้องกันการทุจริต” แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มุ่งมั่นบริหารราชการโดยยึดหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เพื่อยกย่องประกาศเกียรติคุณให้เป็นที่ประจักษ์แก่สังคมและเป็นแบบอย่างที่ดีแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ *โครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง* โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรว่าควรมีความประพฤติหรือปฏิบัติตนภายใต้กฎหมายและมาตรฐานทางจริยธรรมในเรื่องใดมากที่สุด เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตระหนักและเห็นความสำคัญในเรื่องการมีจริยธรรมของผู้แทนราษฎร และให้ผู้แทนฯ ตระหนักและทราบความประสงค์ของประชาชนในเรื่องดังกล่าว *การมอบรางวัลองค์กรโปร่งใส “The National Anti-Corruption Commission (NACC) Integrity Awards”* สำนักงาน ป.ป.ช. จัดทำรางวัลโปร่งใสเพื่อมอบให้แก่องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีการดำเนินโครงการส่งเสริมความโปร่งใสและมีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนตระหนักในความสำคัญของการต่อต้านการทุจริตและส่งเสริมขวัญกำลังใจแก่องค์กรต่าง ๆ ที่มีกิจกรรมส่งเสริมธรรมาภิบาล ซึ่งต่อไปจะยกระดับเป็นโครงการในระดับภูมิภาคของกลุ่มสมาชิกองค์กรต่อต้านการทุจริต เพื่อเป็นการขยายและเสริมสร้างเครือข่ายต่อต้านการทุจริตระดับนานาชาติในระดับภูมิภาค

3. กำหนดให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต คณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. ได้ให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้สถานศึกษามีบทบาทในการจัดกระบวนการเรียนการสอนและกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อสร้างจิตสำนึกในกลุ่มเยาวชนให้มุ่งมั่นพัฒนาตนเองเป็นคนดี คนมีคุณภาพของสังคม มีคุณธรรม

จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ความมีระเบียบวินัย ความขยันหมั่นเพียร การประหยัดและอดออม มีจิตสาธารณะ โครงการที่ดำเนินการ อาทิ โครงการรักษาดีบุกทางสร้างเสริมความซื่อสัตย์สุจริต และโครงการสนับสนุนกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสถานศึกษา

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินบทบาทในการการเสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตของประชาชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยมีสำนักงาน ป.ป.ช. คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เป็นกลไกในการขับเคลื่อนโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าบทบาทดังกล่าว เป็นภารกิจที่ไม่สามารถทำให้บังเกิดผลเป็นรูปธรรมได้ง่ายนัก เพราะการทุจริตเป็นปัญหาที่มีควบคู่สังคมไทยมานานและการขับเคลื่อนกลไกยังได้รับการสนับสนุนน้อย การผลิตสื่อต่างๆ ยังมีไม่มากพอ การสร้างเครือข่ายในการป้องกันการทุจริตก็ยังเป็นเรื่องลอย ๆ มันค่อนข้างจะล้มเหลวต้องปรับปรุงและดำเนินการอย่างเอาจริงเอาจังและต่อเนื่อง โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นที่สอดคล้องในเรื่องนี้ ดังนี้

นายวิชา มหาคุณ ให้ความเห็นว่า การเสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต เป็นเรื่องใหญ่การที่จะสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์หรือไม่ขึ้นอยู่กับประชาชนจะนำไปปฏิบัติหรือไม่ ถ้าประชาชนไม่นำไปปฏิบัติก็ไม่เกิดประโยชน์อะไร เพราะไม่มีกฎหมายบังคับใช้ ประชาชนจึงสามารถปฏิเสธได้ การส่งเสริมการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน โดยการสร้างเครือข่ายในการป้องกันการทุจริตก็ยังเป็นเรื่องลอย ๆ ค่อนข้างจะล้มเหลว

นายก้านรงค์ จันทิก ให้ความเห็นว่า การส่งเสริมทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นงานที่ยากเพราะสถานการณ์ของปัญหาเรื่องคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตของสังคมไทยเป็นปัญหาใหญ่ โดยเฉพาะนักการเมืองที่ควรจะมีคุณธรรม จริยธรรมที่สูงกว่าคนทั่วไป และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม จำเป็นที่จะต้องบัญญัติกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาล่าช้าให้ได้ผลอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นภารกิจที่ไม่สามารถดำเนินการให้สัมฤทธิ์ผลเป็นรูปธรรมได้ง่ายนัก เนื่องจากการทุจริตเป็นปัญหาที่มีควบคู่สังคมไทยมานาน

รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ให้ความเห็นในด้านการเสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าการผลิตสื่อต่างๆ ยังไม่แพร่หลาย ออกไปสู่สังคมภายนอก หรือสถาบันต่างๆ เช่น การทำเพลงต่อต้านการทุจริตยังมีเผยแพร่ไม่มากนัก ซึ่ง ป.ป.ช. ก็พยายามดำเนินการแต่ก็ยังไม่แพร่หลาย ในความเห็นของ ดร.เสนีย์ คำสุข กล่าวว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องดำเนินการอย่างจริงจังและผลิตสื่อออกมาให้

หลากหลายประเภท ให้เหมาะสมกับกลุ่มคน เพื่อให้เข้าถึงประชาชนได้โดยสะดวกมากขึ้นแล้วก็ตาม
ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งก็ต้องใช้ทั้งงบประมาณและบุคลากรเพิ่มขึ้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ขัดเงางาม ให้กล่าวว่า การเสริมสร้าง
ทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องปรับปรุงอีกหลายอย่าง
โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการสรรหากรรมการ ป.ป.ช. ต้องโปร่งใสมีความน่าเชื่อถือเพราะผู้ที่
ปฏิบัติงานในด้านกระบวนการยุติธรรมนี้ต้องประจักษ์ในเรื่องของความเป็นกลางแม้ว่าจะมีที่มา
อย่างไรก็ตาม หรือได้รับการแต่งตั้งในช่วงใครมีอำนาจหรือรัฐบาลในขณะนั้น หลังจากนั้นการ
ดำเนินการและพฤติกรรมที่ปรากฏต่อสาธารณะต้องมีความเป็นกลางยึดหลักความยุติธรรม มี
มาตรฐาน และการวินิจฉัยที่ออกมาต้องเป็นกลางเป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชน

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ให้ความเห็นว่า การเสริมสร้าง
ทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตคณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรสร้างตั้งแต่เมื่อยุติ
ขึ้นมาในสังคมเริ่มจากเด็กเล็กในสถาบันครอบครัวฝึกให้เขาเป็นคนดีก่อนเข้าสู่สถาบันการศึกษา
เสนอให้กำหนดเป็นวาระแห่งชาติต่อรัฐบาลกำหนดนโยบายให้สถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐ และ
เอกชน ตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา รวมถึงระดับอุดมศึกษาให้
ความสำคัญกับการสร้างคนให้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ศิลธรรม จรรยาบรรณในวิชาชีพ
และหน่วยงานก็ต้องให้การส่งเสริมคนดีคนซื่อสัตย์ ให้ได้รับความก้าวหน้าในหน้าที่การงานเพื่อ
เป็นแบบอย่างที่ดีให้ปรากฏแก่สังคม และยังเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องดำเนินการอย่างเอา
จริงเอาจังและต่อเนื่อง

รองศาสตราจารย์รวิรุติ เทพทอง ให้ความเห็นว่าการทำงานที่เสริมสร้าง
ทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตตรงส่วนนี้ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีไม่
แพร่หลายมากพอไม่ค่อยมีข่าวการดำเนินงานในการปลูกฝังทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความ
ซื่อสัตย์สุจริตต่อเด็กและเยาวชนปรากฏตามสื่อต่าง ๆ มากนักเห็นว่าผลงานด้านการประชาสัมพันธ์
ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่แพร่หลาย และไม่ชัดเจน

พลเรือเอกปรีชา เตชรัตน์ ผู้แทนองค์กรเอกชน ให้ความเห็นว่า การสร้าง
ทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสิ่งที่ดีควรจะมีการ
ประชาสัมพันธ์ให้มากกว่าที่เป็นอยู่โดยเฉพาะให้เน้นสื่อโทรทัศน์ในช่วงเวลาที่ประชาชนให้ความ
สนใจ เช่นในช่วงเย็นหลังข่าวภาคค่ำเพราะถ้านำไปออกอากาศในช่วงเวลาอื่นจะไม่มีผู้ชมรายการ
และเอกสารแผ่นพับยังเผยแพร่ไม่ทั่วถึงและประชาชนไม่สนใจที่จะเปิดอ่าน จึงไม่ประสบ
ความสำเร็จเท่าที่ควร

1.1.3 การดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการ

ทุจริต

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินโครงการประชาศึกษาและชุมชนสัมพันธ์ เพื่อเสริมสร้างค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต และกระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายในระยะแรกซึ่งได้แก่ผู้บริหาร และสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้าราชการ และพนักงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนผู้นำองค์กรชุมชนทั่วประเทศได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง นอกจากนี้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังดำเนินโครงการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการประสานงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด เพื่อสนับสนุนให้การปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นไปในเชิงรุก ส่งเสริมสนับสนุนให้ภาครัฐ ประชาชน มีส่วนร่วมในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ตลอดจนการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชนให้มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้มาจากข้อมูลเอกสารและข่าวสารต่าง ๆ พบว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กำหนดมาตรการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ไว้ในยุทธศาสตร์การรวมพลังแผ่นดินป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบและเฝ้าระวังการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยพัฒนาแนวทางส่งเสริมบทบาทเครือข่ายภาคประชาชนในการเป็นคณะทำงานที่หาข้อเท็จจริง มีการแจ้งข้อมูลการทุจริต รวมทั้งเสนอแนะมาตรการและวิธีป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ โดยมีแนวทางดำเนินงาน ดังนี้

1. สร้างกระบวนการเรียนรู้ โดยการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษา ส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร กำหนดให้มีการรายงานสาธารณะเกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมและกิจการอื่นของราชการ ร่วมทั้งพัฒนาความร่วมมือในภาคธุรกิจ เอกชน และองค์กรประชาชน
2. พัฒนาช่องทางในการแจ้งเบาะแสให้ง่าย หลากหลาย และปลอดภัย
 - 2.1 จัดตั้งศูนย์รับแจ้งเบาะแสให้ครอบคลุมพื้นที่ในแต่ละชุมชน จัดให้มีสายด่วนแจ้งเหตุทุจริต การกระจายผู้ไปรษณีย์รับเรื่องทุจริต รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ช่องทางการรับแจ้งเบาะแสการทุจริต การแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินสาธารณะให้เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย
 - 2.2 สร้างประชาคมอินเทอร์เน็ต โดยสร้างกิจกรรมแบบมีส่วนร่วมกับเหตุการณ์ปัจจุบันเป็นระยะในทุกเดือน จัดกิจกรรมเชิงลึก ขยายผลบทความหรืองานวิจัย

3. กำหนดมาตรการจูงใจผู้แจ้งข้อมูลเบาะแส การกำหนดมาตรการจูงใจผู้ให้ข้อมูลเพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบโครงการสำคัญของภาครัฐและแจ้งเบาะแสเพิ่มมากขึ้น โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

3.1 กำหนดมาตรการจูงใจของรางวัล

3.2 ใช้สื่อประชาสัมพันธ์ยกย่อง ประกาศเกียรติคุณผู้ที่แจ้งเบาะแสและลงโทษทางสังคมแก่ผู้กระทำการทุจริตโดยใช้สื่อประจักษ์

ในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิศิริ กล่าวไว้ในการสัมมนา ทบทวนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2553 หอประชุมกองทัพเรือว่าปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติที่สำคัญ คือ การประสานงานระหว่างหน่วยงานในแต่ละภาคส่วนและระหว่างภาคส่วนยังไม่เข้มแข็ง จริงจังและไม่มีประสิทธิภาพ ปัญหาจากหน่วยงานปฏิบัติหรือหน่วยงานภาครัฐที่ต้องรับผิดชอบยุทธศาสตร์หลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน ข้อจำกัดด้านงบประมาณและนโยบายที่ขาดความชัดเจนไม่มีกลไกดำเนินการและการติดตามผลแบบบูรณาการเพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของการขับเคลื่อน และปัญหาอันเนื่องมาจากอุปสรรคจากตัวยุทธศาสตร์ อาทิ กฎหมายที่ล้าสมัยไม่เป็นสากล ขาดความสามารถในการบังคับใช้กฎหมาย กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นว่า การทำกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีน้อย การสร้างเครือข่ายจึงเป็นเรื่องลอย ๆ ยังไม่ได้ผลเป็นนามธรรม เกิดจากการประชาสัมพันธ์ให้คนในสังคมเข้าใจไม่ทั่วถึง ต้องเสริมสร้าง วัฒนธรรมให้ประชาชนตระหนักว่าเขามีสิทธิ และหน้าที่อย่างไร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นสอดคล้องกับเรื่องนี้มี ดังนี้

นายวิชา มหาคุณ ให้ความเห็นว่า การดำเนินการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตถ้าเราไม่ส่งสัญญาณให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมโดยตรง เหมือนกรณีของหอการค้าที่กลุ่มพ่อค้ารับไปดำเนินการป้องกันการทุจริตในกลุ่มของพวกเขาเอง โดยการมีส่วนร่วม คือ การดำเนินการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมควรเป็นในรูปแบบขององค์กรหรือหน่วยงานและต้องจัดตั้งถูกต้องตามกฎหมายและมีความมั่นคง ถ้าเป็นเรื่องทั่วไปชาวบ้านมาฟังแล้วก็สลายตัวไปเพราะไม่ได้มีกฎหมายบังคับ การส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการสร้างเครือข่ายจึงเป็นเรื่องลอย ๆ ยังไม่ประสบผลสำเร็จ

รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไว้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็พยายามดำเนินกิจกรรมและโครงการต่างๆ หลายอย่างแต่ก็ยังไม่ปรากฏผลมากนัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ชัดเงางาม กล่าวว่า การดำเนินการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่เข้มแข็ง ควรจะต้องเสริมสร้าง ด้วยการณรงค์ให้ประชาชนตระหนักว่าเขามีสิทธิและหน้าที่อย่างไร ประชาชนไม่ควรจะสูญเสีย หรือเสียสละให้กับเจ้าพนักงานเพื่อการซื้อความสะดวก เพราะเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย แม้ว่าจะได้รับความสะดวก รวดเร็วกว่าปกติก็ไม่เป็นสิ่งที่ควรกระทำ เพราะฉะนั้นการปล่อยปะละเลยให้มีพฤติกรรมดังกล่าวจึงเป็นการสมยอม ที่ส่งผลให้รัฐเสียหาย

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ให้ความเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่กำหนดมาตรการการป้องกันการทุจริต และการประสานหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ภาคประชาชนให้ความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริต ไม่ใช่เป็นหน้าที่ของภาครัฐเท่านั้น แต่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะต้องช่วยกันเข้ามามีส่วนร่วมเป็นเครือข่ายทั้งองค์กรภาคประชาสังคม องค์กรเอกชน สื่อมวลชน หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต ป.ป.ช. จะต้องมีการบูรณาการทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษาแต่ละระบบ จะต้องดำเนินการอย่างไร มียุทธศาสตร์ ยุทธวิธีอย่างไร ซึ่งยังไม่เห็นหรือมีแต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้คนในสังคมรับรู้เข้าใจ

พลเรือเอกปรีชา เตชรัตน์ ผู้แทนองค์กรเอกชน ให้ความเห็นว่า การดำเนินการด้านนี้ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังอยู่ในวงจำกัดของหน่วยงานราชการ สถานศึกษา และผู้นำชุมชน โดยรวมแล้วยังไม่ประสบผลสัมฤทธิ์ เนื่องจากยังไม่ได้รับความร่วมมือจากภาคประชาชนเท่าที่ควร ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมน้อยการจัดกิจกรรมยังอยู่ในหน่วยงานราชการเป็นส่วนมาก

นายสมศักดิ์ สันธินาค ผู้แทนอาสาสมัคร ให้ความเห็นว่า การจัดทำโครงการ/กิจกรรมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีลักษณะเป็นทางการร่วมกับหน่วยงานของรัฐ ในภาพกว้างยังไม่ลงลึกไปหน่วยงานย่อยมากนักผู้เข้าร่วมกิจกรรมจึงเป็นผู้ที่เกี่ยวข้อง ประชาชนทั่วไปไม่ได้เข้าร่วมโครงการ ควรจัดกิจกรรมในภาพทั่วไปให้ประชาชนทั่วไปได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรม เพราะการรณรงค์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมป้องกันการทุจริตเป็นสิ่งที่ดีที่จะช่วยลดปัญหาการทุจริตได้

นายพิทักษ์ บัวบาน ผู้บริหารท้องถิ่น ให้ความเห็นว่า การดำเนินการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในด้านกิจกรรมต่าง ๆ กับท้องถิ่นยังเข้าไม่ถึงประชาชน รวมทั้งหน่วยงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่ได้

ให้ความร่วมมือในการรณรงค์ต่อต้านการทุจริตเท่าที่ควร สื่อและเอกสารต่าง ๆ ที่ส่งให้ท้องถิ่น เก็บไว้ในชั้นข้อมูลข่าวสาร ประชาชนไม่สนใจอ่าน

แต่ยังมีบางกลุ่มมองว่าการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนโดยหลักการเป็นเรื่องดีเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมมือกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำงาน โดยไม่ปล่อยให้ เป็นหน้าที่ของผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเพียงฝ่ายเดียว แม้จะให้ข้อมูลที่ไม่สมบูรณ์ก็ตาม ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช หมวด 5 มาตรา 87 ส่งเสริม และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปของ องค์การทางวิชาชีพหรือตามสาขาที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ ประชาชนได้สะท้อนให้เห็นว่าอำนาจอธิปไตยที่เป็นของปวงชนชาวไทยนั้น ประชาชนมีสิทธิร่วม กลุ่มกันตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ประชาชนมีสิทธิร้องขอให้รัฐสภาพิจารณาร่าง กฎหมายตามกำหนด ประชาชนมีสิทธิร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองออกจาก ตำแหน่ง รวมทั้งมีสิทธิออกเสียงลงประชามติในเรื่องที่อาจมีผลกระทบต่อประเทศชาติหรือ ประชาชนได้ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นสอดคล้องกับเรื่องนี้มี ดังนี้

นายก้านรงค์ จันทิก ให้ความเห็นว่าการป้องกันและปราบปรามการ ทุจริตจะหวังพึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. และหน่วยงานของรัฐอย่างเดียวไม่ได้ การตรวจสอบการ ใช้อำนาจรัฐจะต้องนำเอาภาคประชาชนเข้ามาจับบทบาท และมีส่วนร่วมป้องกันและปราบปรามการ ทุจริต ซึ่งการดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่ง

รองศาสตราจารย์รวุฒิ เทพทอง ให้ความเห็นว่าการดำเนินการให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตเป็นหลักการที่ดีเพราะว่าเป็นการเปิด โอกาสให้ประชาชนได้ตรวจสอบ เนื่องจากการทุจริตเกิดจากคนเพราะฉะนั้นถ้าสังคมส่วนรวม และประชาชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องนี้ จึงถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีกว่าที่ปล่อยให้ ป.ป.ช. และเจ้าหน้าที่ของรัฐทำงานแก้ไขป้องกันและปราบปรามการทุจริตฝ่ายเดียว สังคมจะต้อง ช่วยกันสอดส่องดูแล เป็นหูเป็นตา ให้ความรู้ แนะนำ และชี้ให้เห็นข้อดีข้อเสียของการทุจริตที่ ส่งผลกระทบต่อสังคม

นายใจเด็ด พรไชยา ให้ความเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินงาน ด้านกฎหมายเป็นหลักแต่ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนกับคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีเฉพาะนักกฎหมาย ในส่วนคณะกรรมการก็มีที่มาจากหลากหลายอาชีพ การดำเนินงานของ คณะอนุกรรมการก็มีประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในระดับสืบสวนมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็น เครื่องช่วยข้อมูลเพราะบางครั้งผู้ร้องก็ให้ข้อมูลไม่ชัดเจน กลุ่มเครือข่าย ส่วนใหญ่แล้วจะให้ข้อมูลในแง่

ของผู้ร้อง หรือตัดข่าวจากหน้าหนังสือพิมพ์มาร้องก็มี ซึ่งก็ถือว่าให้ความร่วมมือ ในเรื่องการให้ข้อมูล แจ่มเพาะแสดงตัวอยู่ในระดับดี ส่วนใหญ่มาร้องแล้วก็ให้ความร่วมมือ

1.1.4 การกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวม

ในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันจำเป็นต้องกำหนดมาตรการในการตรวจสอบทรัพย์สินทั้งระดับนักการเมืองและข้าราชการระดับสูง รวมทั้งข้าราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุมัติงบประมาณตามโครงการต่างๆ เพื่อป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวมและเพื่อป้องกันการรั่วไหลผิดปกติ โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กำหนดแนวทางป้องกันในยุทธศาสตร์ชาติในเรื่องการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการตรวจสอบทรัพย์สินนักการเมือง ข้าราชการ และการทุจริตเชิงนโยบาย โดยการส่งเสริมการตรวจสอบทรัพย์สินให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้มีระบบสารสนเทศที่ทันสมัยมาใช้ในการบริหารจัดการ รวมทั้งส่งเสริมมาตรการการตรวจสอบทรัพย์สิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลเอกสาร และข่าวสารต่าง ๆ พบว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ความสำคัญกับการป้องกันการทุจริต โดยเฉพาะการมีผลประโยชน์ส่วนตัวที่ขัดกันกับผลประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ของสาธารณะของเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองหรือข้าราชการประจำที่มีตำแหน่งในระดับสูงอาศัยอำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง ในการกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่ามิอยู่ในกฎหมายอาญาอยู่แล้ว แต่ประชาชนยังไม่ค่อยรับรู้ ซึ่งควรมีการจัดทำคู่มือ ทำความเข้าใจ และรณรงค์ให้ประชาชนรับรู้มากกว่านี้ เพื่อยับยั้งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ให้ใช้อำนาจ ไปในทางที่ไม่ทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นสอดคล้องในประเด็นนี้ มี ดังนี้

นายใจเด็ด พรไชยา ให้ความเห็นว่า การกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวมเป็นแนวคิดของตะวันตก คือในชื่อของกฎหมายอาญาผลประโยชน์ขัดกันอยู่แล้ว ซึ่งเป็นรายละเอียดปลีกย่อย ในชื่อกฎหมายอาญา ถ้าผลประโยชน์ขัดกันก็จะขัดกฎหมายอาญาและผิดกฎหมายด้วย ซึ่งไม่มีปัญหา ถ้ามีความผิดทางอาญาก็จะโดนโทษทางวินัยอย่างร้ายแรงด้วย ถ้าเราไปสนใจประเด็นนี้ก็จะเป็นการเพราะมีหลักกฎหมายในการปฏิบัติหาข้อมูลและพิสูจน์ความผิดอยู่แล้ว จึงยังไม่เห็นความสำคัญ

นายวิชา มหาคุณ ให้ความเห็นว่า การขัดกันระหว่างประโยชน์ยังไม่มี ความชัดเจน เช่น ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 มาตรา 100 มีการประกาศเฉพาะนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี ซึ่งยังไม่ได้ครอบคลุมไปถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐรายอื่น ๆ แต่ในมาตรา 103 ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคล นอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมายหรือกฎข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เว้นแต่การรับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา ตามหลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ตัวอย่าง กรณีรับเงินเกินสามพันบาทไม่ใช่จะรับสิ่งของเกินสามพันบาทไม่ได้เพราะฉะนั้น จึงไม่มีหลักเกณฑ์อะไรที่ชัดเจน อย่างกรณีออกประกาศในเรื่องการรับสิ่งของสามพันบาทจะต้องมีการจัดทำคู่มือ เพื่อสร้างความเข้าใจ และณรงค์เผยแพร่ให้ประชาชนรับรู้

นายก้านรงค์ จันทิก ให้ความเห็นว่ากฎหมายพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ของรัฐห้ามกระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กำหนดเฉพาะตำแหน่งนายกรัฐมนตรี กับรัฐมนตรีเท่านั้น แต่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติเพื่อห้ามนักการเมืองทุกระดับทั้งระดับชาติ คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี และนักการเมืองในระดับท้องถิ่น ทั้งมีการห้ามหลายลักษณะซึ่งได้รวมทั้งการห้ามคู่สมรสและบุตรของผู้ดำรงตำแหน่งเหล่านี้ด้วย

การขัดกันแห่งผลประโยชน์เป็นมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างหนึ่งที่กฎหมายไม่ว่าจะเป็นรัฐธรรมนูญและกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้กำหนดขึ้นไว้ เพื่อยับยั้งผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่ให้ใช้อำนาจที่ประชาชนรู้สึกกังวล และสงสัยว่านักการเมืองจะใช้อำนาจนั้นๆ ไปในทางที่ไม่ทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน โดยเหตุนี้ การห้ามกระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์จะเป็นลักษณะการห้ามเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์หรือมีส่วนได้เสียในกิจการของรัฐที่ตนมีอำนาจกำกับดูแล การห้ามเข้าไปมีผลประโยชน์ในกิจกรรมของเอกชน การรับทรัพย์สินโดยธรรมจรรยา และการเข้าไปแทรกแซงในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ เป็นต้น

กรณีการซื้อที่ดินนรชคาบกับกรณีการเป็นลูกจ้างในบริษัทเอกชนที่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาไปแล้ว เป็นกรณีที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้กระทำการในลักษณะเป็นการต้องห้ามตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่พอจะหยิกยกมาพิจารณาได้ทั้งผลที่มีความแตกต่างกันจากการไม่

ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายทั้งสองสามารถนำมาเป็นกรณีศึกษาถึงแนวความคิดและประเด็นทางกฎหมายที่สำคัญด้วย

กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่าผลการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีการชี้มูลผู้ที่กระทำผิดได้บางส่วนเท่านั้น ถือว่าเป็นเปอร์เซ็นต์ที่น้อย อาจจะมีสาเหตุมาจากข้อกฎหมายที่บัญญัติไว้ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการได้เท่าที่กฎหมายกำหนด และความพร้อมภายในองค์กร เช่นงบประมาณ บุคลากร และเห็นว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องศึกษากระบวนการดำเนินงาน และข้อบกพร่องมาปรับปรุง และบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นสอดคล้องในประเด็นนี้มี ดังนี้

รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ให้ความเห็นว่า การกำหนดมาตรการ เพื่อป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวมของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังดำเนินการได้น้อย โดยมองว่าพฤติการณ์การทุจริต หรือความไม่ซื่อสัตย์ สุจริต เหมือนกับบรรพชาดิกที่เกิดขึ้นในสังคมการเมืองไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งของบุคคลที่มี ตำแหน่งสาธารณะไม่ว่าจะเป็นข้าราชการระดับไหน หรือนักการเมืองทั้งระดับท้องถิ่นและ ระดับชาติ มีการใช้อำนาจหน้าที่และตำแหน่งหน้าที่ที่จะทำเพื่อสังคมส่วนรวมไปเอื้อผลประโยชน์ ให้กับตนเองหรือคนบางกลุ่ม พฤติกรรมเหล่านี้มีทั่วไปในหน่วยงานราชการและองค์กรทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ การเรียกลินบน การเรียกเปอร์เซ็นต์ การมี ผลประโยชน์ทับซ้อนของนักการเมืองในธุรกิจของตนเอง ที่ผ่านมา ป.ป.ช. สามารถลงโทษ รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและผู้ที่เกี่ยวข้องได้บางส่วนแต่ก็เป็นส่วนน้อยถือว่าเป็น บทบาทที่ดีเยี่ยมที่สุดของ ป.ป.ช. เนื่องจากกรอบของกฎหมายไม่ได้กำหนดบทบาทให้ ป.ป.ช. ทำ ได้อย่างเต็มที่ ป.ป.ช.สามารถดำเนินการได้เท่าที่กฎหมายกำหนด และความพร้อมภายในองค์กร เช่น งบประมาณ และบุคลากร ซึ่งเห็นว่าควรปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานของ ป.ป.ช. ให้มี ประสิทธิภาพมากขึ้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ชัดเจนงาม ให้ความเห็นว่า มาตรการ เพื่อป้องกันการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวม โดยการตรวจสอบทรัพย์สินเป็นการดำเนินการที่ค่อนข้างยากเพราะอำนาจของ ป.ป.ช. ตรวจสอบ ได้เท่าที่กฎหมายกำหนดให้ จึงเป็นการดำเนินการเท่าที่ดำเนินการได้ตามหน้าที่

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ให้ความเห็นว่า การกำหนดมาตรการ ในการป้องกันการทุจริตเป็นสิ่งสำคัญที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องกลับมาทบทวนและก็ต้อง ทำอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลหรือของเจ้าหน้าที่ของ รัฐกับประโยชน์ส่วนรวมที่จะทำให้ประเทศชาติสูญเสียรายได้ที่จะนำไปพัฒนาประเทศ

รองศาสตราจารย์วรุฒิ เทพทอง ให้ความเห็นว่า การกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลักการที่ดีเพื่อป้องกันไม่ผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และข้าราชการ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจหน้าที่ที่ตนมีและรับผิดชอบในงานสาธารณะแสวงหาผลประโยชน์ใส่ตนจากการนำเอาผลประโยชน์สาธารณะของส่วนรวมมาเป็นของตนและพวกพ้อง ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องนำมาตรการป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวมมาบังคับใช้อย่างจริงจัง

1.2 การปราบปรามการทุจริต

1.2.1 การไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐรั่วรัยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

การไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐรั่วรัยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 ในกรณีมีการกล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐรั่วรัยผิดปกติ หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งนายรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่นรั่วรัยผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

จากการศึกษาข้อมูลซึ่งได้จากข้อมูลเอกสารและข่าวสารต่าง ๆ กรณีเรื่องกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไต่สวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยแล้วมีมติว่าการกระทำความผิดทางวินัยและหรือทางอาญา ในกรณีของเรื่องกล่าวหา นายวัฒนา อัสวเหม เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และเจ้าหน้าที่กรมที่ดิน ร่วมกันเป็นเจ้าพนักงานใช้อำนาจโดยตำแหน่งโดยมิชอบ บังคับข่มขืนใจหรือจูงใจให้ราษฎรขายที่ดินให้และบีบบังคับให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องออกเอกสารสิทธิที่ดินที่ได้กว้านซื้อไว้และออกในนาม บริษัท ปาล์มบีช ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด และร่วมกันดำเนินการออกโฉนดที่ดินบริเวณตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยมิชอบ ในเขตพื้นที่ที่สงวนหวงห้ามทับที่สาธารณะประโยชน์ และนำเอาหลักฐานสำหรับที่ดินแปลงอื่นมาอ้างในการออกโฉนดที่ดิน

จากการไต่สวนข้อเท็จจริงได้ความว่า ในระหว่างปี พ.ศ. 2531-2534 นายวัฒนา อัสวเหม ผู้ถูกกล่าวหา เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ได้ดำเนินการกว้านซื้อที่ดินจากชาวบ้านบริเวณตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ

จังหวัดสมุทรปราการ โดยใช้อำนาจบังคับขมขื่นใจหรือจูงใจให้ราษฎรขายที่ดินให้ และใช้อำนาจบีบบังคับให้เจ้าหน้าที่ที่ดินออกเอกสารสิทธิที่ดินให้ และร่วมกันกับเจ้าหน้าที่กรมที่ดินและเจ้าหน้าที่กรมการปกครองกระทำการทุจริต โดยดำเนินการออกเอกสารสิทธิที่ดิน (โฉนดที่ดิน) รวมห้าแปลงที่ได้กว้านซื้อไว้ ในนามบริษัท ปาล์มบีช ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด ประกอบด้วยโฉนดที่ดินเลขที่ 13150, 13817, 15024, 15528, และเลขที่ 15565 รวมเนื้อที่ประมาณ 1,700 ไร่ โดยมีขอบ ดังนี้

1. มีการออกโฉนดที่ดินในที่สงวนหวงห้าม “ที่เพาะยะมูลฝอย” อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
2. มีการออกโฉนดที่ดินทับคลองสาธารณประโยชน์
3. มีการนำหลักฐานสำหรับที่ดินแปลงอื่นมาอ้างออกโฉนดที่ดิน
4. มีการนำหลักฐานสำหรับที่ดินแปลงอื่นที่ได้ออกโฉนดที่ดินแล้วมาอ้างออกซ้ำอีก

ซึ่งเป็นการออกโฉนดที่ดินโดยมิชอบด้วยประมวลกฎหมายที่ดิน มาตรา 59 และกฎกระทรวงฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2497) ออกตามความในพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 ข้อ 8

ต่อมาได้มีการขายที่ดินทั้งแปลงดังกล่าวให้กับกรมควบคุมมลพิษ เพื่อใช้ในการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน ในวงเงินที่สูงถึง 1,900 ล้านบาท และภายหลังกรมที่ดิน ได้มีการเพิกถอนโฉนดที่ดินเลขที่ 13150, 13817, 15024, 15528 รวม 4 แปลง เนื่องจากการออกโฉนดที่ดินทับคลองสาธารณประโยชน์ และมีการนำหลักฐานสำหรับที่ดินแปลงอื่นมาอ้างออกโฉนดที่ดินอันเป็นเหตุให้ทางราชการได้รับความเสียหาย

มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. (พ.ศ.2550) ได้พิจารณาจากการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้วมีมติว่า การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดอาญา และเจ้าหน้าที่ที่ดินและเจ้าหน้าที่กรมการปกครอง เป็นความผิดทางวินัยและอาญา ดังนี้

นายวัฒนา อิศวเหม กระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 148 และมาตรา 157 ประกอบมาตรา 84

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ส่งรายงาน เอกสาร และความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาเพื่อพิจารณาโทษทางวินัย และไปยังอัยการสูงสุด เพื่อฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกับผู้ถูกกล่าวหาตามฐานความผิดแล้วแต่กรณี และให้กรมที่ดินเพิกถอนโฉนดที่ดินเลขที่ 15565 ที่ออกโดยมิชอบด้วยกฎหมายและระเบียบ และให้เพิ่มเติมเงื่อนไขในการเพิกถอนโฉนดที่ดิน จำนวน 4 แปลงที่กรมที่ดินได้เพิกถอนไปแล้วว่าเป็น

การออกในพื้นที่สงวนหวงห้าม “ที่ทะเลยมลฝอย” อันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ประเภท เพื่อใช้ประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะด้วย (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ 2550: 47-49)

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดที่สาม ได้รับการแต่งตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2549 และได้รับคดีนี้ต่อจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดที่สอง โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดที่สาม ได้พิจารณาจากการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้วมีมติว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดอาญา และเจ้าหน้าที่ที่ดินและเจ้าหน้าที่กรมการปกครอง เป็นความผิดทางวินัยและอาญา ในพ.ศ.2550 และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาจำคุกนายวัฒนา อัสวเหม เป็นเวลาสิบปีโดยไม่รอลงอาญา เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2551 จากข้อเท็จจริงจะเห็นได้ว่าคดีนี้ใช้เวลาในการไต่สวนข้อเท็จจริงหลายปีซึ่งเกิดจากปัญหาในข้อกฎหมาย และขั้นตอนกระบวนการไต่สวนและการหาพยานหลักฐาน ทั้งทางเอกสาร และพยานวัตถุ ส่งผลให้การดำเนินคดีล่าช้าซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่าการไต่สวนข้อเท็จจริงยังมีปัญหาอยู่หลายประการซึ่งเป็นอุปสรรคที่ทำให้การปฏิบัติงานบางเรื่องล่าช้า และส่งผลให้การกิจไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร ซึ่งจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นสอดคล้องกับเรื่องนี้มี ดังนี้

นายใจเด็ด พรไชยา ให้ความเห็นว่ากระบวนการไต่สวนหาข้อเท็จจริงมีปัญหา และการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดก็ยากลำบากเพราะคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีสำนักงานอยู่ทั่วไปเหมือนตำรวจต้องส่งเจ้าหน้าที่หาข้อมูลตามต่างจังหวัดไกล ๆ การรับ-ส่งข้อมูลข่าวสาร และการปฏิบัติงานต้องกระทำด้วยความระมัดระวังภายใต้กรอบของกฎหมาย คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่แสวงหาข้อเท็จจริง และรวบรวมเอกสารเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงเพื่อนำมาตรวจสอบและพิสูจน์ความผิดไม่ว่าจะเป็นความผิดเกี่ยวกับความรั่วรัยผิดปกติ หรือการใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์

นายวิชา มหาคุณ ให้ความเห็นว่ากระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงและการวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีปัญหาอยู่หลายประการซึ่งเป็นอุปสรรคที่ทำให้การกิจยังไม่สัมฤทธิ์ผลจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้มีประสิทธิภาพขึ้น เช่น ในกระบวนการคุ้มครองพยาน การกั้นไว้เป็นพยาน ระบบการไต่สวนจะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงก่อนจึงจะไปไต่สวน ซึ่งขณะนี้ปัญหาในเรื่องของการไต่สวน เพราะไม่มีการคุ้มครองพยานทำให้ไม่มีใครกล้าเป็นพยานให้ จึงจำเป็นต้องมีระบบคุ้มครองพยาน และการส่งเสริมให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการกั้นผู้ที่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิดไว้เป็นพยาน ในกรณีที่เขามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดแต่

ไม่ใช่ตัวใหญ่เป็นตัวเล็ก ๆ ถ้าเอาตัวใหญ่แล้วกราดตัวเล็กเข้ามาด้วยแล้วจะหาใครเป็นพยานต้อง
คุ้มครองความปลอดภัยด้วยเพราะคดีทุจริตเป็นคดีร้ายแรง

รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ให้ความเห็นเกี่ยวกับการไต่สวนและ
วินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิด
ต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมยังมีปัญหาในทางปฏิบัติเพราะคณะกรรมการ ป.ป.ช. คงไม่
สามารถดำเนินการได้อย่างตำรวจหรือกรมสอบสวนคดีพิเศษ (DSI) การที่จะลงไปหาข้อมูลคงไม่
สะดวก ซึ่งควรจะเพิ่มอำนาจหน้าที่แก่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกฎหมายให้มากขึ้นและชัดเจน
กว่านี้ เพราะมีเรื่องร้องเรียนเข้าสู่สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นจำนวนมาก ประกอบกับจำนวนบุคลากร
มีจำกัด จึงทำให้เรื่องร้องเรียนที่ยังดำเนินการไม่เสร็จค้างอยู่ในระบบของสำนักงาน ป.ป.ช.
จำนวนมาก โดยดูจากรายงานประจำปีของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ขัดเงางาม ให้ความเห็นว่าการไต่สวน
และวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำ
ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำงานคล้ายกับศาลซึ่งผู้ที่เป็น
กรรมการ ป.ป.ช. ขณะนี้ส่วนใหญ่มาจากศาลซึ่งการทำงานของศาลมีกระบวนการขั้นตอนที่
ชัดเจน มีวิธีพิจารณาความในเรื่องของการไต่สวนและมีกฎหมายรองรับชัดเจน แต่ คณะกรรมการ
ป.ป.ช. ไม่เข้มงวดเหมือนกับศาล

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ให้ความเห็นว่าการปราบปราม
เป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ การปฏิบัติงานบางเรื่องล่าช้าอาจจะติดที่ข้อกฎหมายที่ยังมีปัญหา
อยู่ซึ่งก็ต้องไปออกกฎหมายหรือแก้ที่กฎหมายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ดร.ธีรภัทร์ เสรี
รังสรรค์ กล่าวว่า ป.ป.ช. มีศักยภาพอยู่ในระดับหนึ่ง ซึ่งการไต่สวนและวินิจฉัยในคดีต่าง ๆ
คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่ไต่สวนอยู่แล้ว เช่น กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐร้าย
ผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการ
ยุติธรรม ส่วนสาเหตุที่ล่าช้าอาจติดขัดในเรื่องกระบวนการทำงานหรือข้อกฎหมายซึ่ง
คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็เสนอปรับปรุงแก้ไขอยู่

รองศาสตราจารย์รวุฒิ เทพทอง ให้ความเห็นว่าการดำเนินงานของ
คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดนี้มีความน่าเชื่อถือเพราะกรรมการ ป.ป.ช. ส่วนใหญ่มีที่มาจาก
กระบวนการยุติธรรมหรือศาลในการไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายผิดปกติ กระทำ
ความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมเท่าที่ปรากฏตาม
สื่อก็สมเหตุสมผลเป็นที่พึงพอใจของสังคม

นายสมศักดิ์ สันธินาค ผู้แทนอาสาสมัคร ให้ความเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำงานเป็นที่น่าพอใจ แต่อยากให้ทำงานให้เร็วกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากเห็นว่าการดำเนินคดีแต่ละคดีใช้ระยะเวลานาน แต่ก็ถือว่ามีประสิทธิภาพเมื่อนำผลสัมฤทธิ์มาเปรียบเทียบกับปริมาณของเรื่องร้องเรียนเข้ามา

นายพิทักษ์ บัวบาน ผู้บริหารท้องถิ่น กล่าวว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะมีความเกรงกลัวต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มากไม่มีใครอยากให้เรื่องร้องเรียนไปถึงคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยมีความคิดว่ากรรมการ ป.ป.ช. ทำงานอย่างเที่ยงตรงและยุติธรรมนายพลเรือเอกปรีชา เดชรัตน์ ผู้แทนองค์กรเอกชน ให้ความเห็นว่า การแก้ไขปัญหาการทุจริตต้องทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ในการปราบปรามการทุจริตเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำได้ดีและประสบความสำเร็จในระดับเป็นที่น่าพอใจ แต่ปัญหาการทุจริตเป็นปัญหาใหญ่ที่ทุกภาคส่วนจะต้องช่วยกันอย่างบูรณาการ

1.3 การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน

การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐโดยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะต้องดำเนินการให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินงานของรัฐบาลของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองรวมทั้งเจ้าหน้าที่รัฐที่มีใช้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล ไม่ทุจริตคอร์รัปชันจนมีทรัพย์สินและหนี้สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้จาก ข้อมูลเอกสารและข่าวสารต่าง ๆ พบว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 ได้บัญญัติมาตรการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐไว้ โดยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ การกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งได้แก่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง และผู้ดำรงตำแหน่งตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนดให้มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามที่มีอยู่จริงในวันที่เข้ารับตำแหน่งหรือวันที่พ้นจากตำแหน่งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง ทุกสามปี หรือทุกห้าปีที่อยู่ในตำแหน่ง ทุกครั้งที่พ้นจากตำแหน่ง และทุกครั้งที่พ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี ทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดงรายการให้รวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศ และให้รวมถึงทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมด้วย

1.3.1 การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พร้อมคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะรวมทั้งตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินถือว่าเป็นหน้าที่เฉพาะตัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้เป็นผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หากจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ อาจต้องพ้นจากตำแหน่งและห้ามดำรงตำแหน่งเป็นเวลา 5 ปี และได้รับโทษทางอาญาอีกด้วย คือ จำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้จากการรายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ประจำปี (2552: 119-121) เรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วมีมติว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดและหรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ จำนวน 3 เรื่อง ตัวอย่างเรื่องนายพีระพงศ์ อิศรภักดี เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบจากการตรวจสอบได้ข้อเท็จจริงว่า นายพีระพงศ์ อิศรภักดี เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการองค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 มาตรา 39 (15) ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบของตนและคู่สมรสต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีพ้นจากตำแหน่งมาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี โดยไม่ได้ยื่นบัญชีแสดงรายการเงินฝากในบัญชีธนาคารของตนและคู่สมรสรวม 15 บัญชี ซึ่งบางบัญชีมีเงินเขาฝากเป็นจำนวนมากในระหว่างที่นายพีระพงศ์ดำรงตำแหน่งดังกล่าว รวมทั้งไม่ได้แสดงรายการที่ดินที่คู่สมรสถือกรรมสิทธิ์ร่วมกับบุคคลอื่นอีก 1 แปลง

มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วมีมติว่า นายพีระพงศ์ อิศรภักดี จงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้เสนอเรื่องให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2550 มาตรา 264 ประกอบมาตรา 263 และขอให้พิพากษาลงโทษตามมาตรา 119 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 ต่อไป

จะเห็นได้ว่าในส่วนการดำเนินการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สิน และหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องทำการตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เมื่อมีกรณีพ้นจากตำแหน่ง หรือตาย แล้วจัดทำรายงานผลการตรวจสอบและประกาศในกิจจานุเบกษา หากในกรณีที่ผลการ ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแล้วปรากฏว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ก็จะจัดส่งเอกสาร และรายงานผลการตรวจสอบไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกติตกเป็นของแผ่นดิน จากตัวอย่างผู้ถูกกล่าวได้ยื่นทรัพย์สินและหนี้สินตามที่กฎหมายกำหนดแต่แจ้งยื่นบัญชี แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบไม่ครบ เพราะในทางปฏิบัติการได้สวน เพื่อหาข้อเท็จจริงยังมีปัญหาในข้อกฎหมาย และอุปสรรคซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของกลุ่ม ตัวอย่าง ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งให้ความเห็นว่าในทางปฏิบัติยังมีปัญหาพิสูจน์การได้มาของทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งยังมีข้อจำกัด ที่ต้องมี พยานหลักฐาน มีพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุที่มีน้ำหนัก และการกำหนดคำนิยามให้ ชัดเจนของทรัพย์สินที่ต้องนำมายื่นแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเอาเฉพาะที่จำเป็น ทรัพย์สิน เล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่จำเป็นต้องยื่นแสดงรายการทรัพย์สิน กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าเป็นการเพิ่ม งานและเป็นภาระของผู้ตรวจและผู้แสดงรับตรวจโดยไม่จำเป็น กลุ่มที่มีความเห็นสอดคล้องกันใน เรื่องนี้ มีดังนี้

นายใจเด็ด พรไชยา ให้ความเห็นว่าการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักการเมืองผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่มีปัญหา แต่เกิดปัญหาในกรณีที่ นักการเมืองมีภรรยาหลายคน หรือการถ่ายโอนให้คนรอบข้างไม่ว่าจะเป็นญาติ บริวารคนสนิท ทำให้เกิดปัญหาในการตรวจสอบเนื่องจากภรรยาไม่ให้ความร่วมมือ ซึ่งก็จะถูกดำเนินคดีตาม กฎหมายในข้อหาแจ้งความเท็จ ในกรณีโอนทรัพย์สินไปให้คนรอบข้างหรือคนอื่นเป็นเรื่องที่ยาก แก่การพิสูจน์ เพราะการพิสูจน์การได้มาของทรัพย์สินมีข้อจำกัด ต้องมีพยานหลักฐาน มีพยาน บุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุที่มีน้ำหนักรับฟังได้พอสมควร

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ให้ความเห็นว่าการตรวจสอบความ ถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พร้อมคู่สมรสและบุตรที่

ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นหน้าที่ที่พนักงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะต้องไปตรวจสอบการมีอยู่จริงของทุกคน ซึ่งมีจำนวนมาก วิธีที่ดีคณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรต้องใช้การบรรยายหรือให้คำนิยามให้ชัดเจนเกี่ยวกับการแสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่จำเป็น ทรัพย์สินเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่ต้องนำมาแสดงเพราะว่าเป็นภาระของผู้ตรวจและผู้แสดงรับตรวจโดยไม่จำเป็น

พลเรือเอกปรีชา เถษรัตน์ ผู้แทนองค์กรเอกชน ให้ความเห็นว่า การตรวจสอบทรัพย์สินเป็นสิ่งที่ดีและได้ผลทำให้พนักงานการเมืองระวังมากขึ้นไม่กล้าทำการทุจริตเป็นการช่วยลดปัญหาการทุจริตจึงเห็นว่าเป็นด้านบวกมากกว่า

นายสมศักดิ์ สันธินาค ผู้แทนอาสาสมัคร ให้ความเห็นว่า บทบาทตรงนี้ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นบทบาทที่ช่วยแก้ไขปัญหาการทุจริตได้ในระดับหนึ่ง ที่ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ดำเนินการอย่างจริงจัง โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีจำนวนมาก จึงควรเข้าไปควบคุมดูแลให้ทั่วถึง

กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่า การยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินยังมีปัญหาที่เกิดจากข้อบัญญัติของกฎหมาย ได้แก่

นายวิชา มหาคุณ ให้ความเห็นว่า การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องอาศัยพยานหลักฐานเพื่อทราบข้อเท็จจริงของเรื่องที่เกิดขึ้น ซึ่งนอกจากพยานเอกสารพยานวัตถุแล้วยังมีพยานบุคคล ได้แก่ผู้ทราบหรือผู้เห็นเหตุการณ์ในเรื่องที่มีการกล่าวหาที่จะเป็นผู้ให้ข้อเท็จจริงหรือยืนยันการกระทำความผิดต่าง ๆ ได้ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการคุ้มครองช่วยเหลือพยานดังกล่าวในกรณีที่มีการร้องขอให้คุ้มครอง คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเสนอให้ปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้เข้าถึงข้อมูลในการที่จะเชื่อมโยงกับหน่วยงานอื่น ๆ และการให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. อาศัยทรัพย์สินไว้ชั่วคราว เพื่อป้องกันการขยับย้ายทรัพย์สิน และเพื่อให้การตรวจสอบมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ให้ความเห็นว่า การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินตามกฎหมายเป็นบทบาทที่ดีที่กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบเจ้าหน้าที่ของรัฐพร้อมคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ที่ผ่านมา คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการเอาผิดกับผู้ที่เกี่ยวข้อง แม้จะไม่ตรงกับความเป็นจริงของทรัพย์สินและหนี้สิน หากแต่มองว่ากฎหมายยังให้อำนาจไว้ไม่เพียงพอ การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินจึงยังมีจุดอ่อน การที่จะให้องค์กรเข้มแข็งอย่างจริงจังสมบูรณ์ในตัวเอง สามารถตรวจสอบไปถึงข้อเท็จจริงได้อย่างสมบูรณ์ และบุคคลอื่นก็สามารถตรวจสอบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เช่นกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ จัดเงางาม ให้ความเห็นว่า การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีผลกระทบกับสิทธิของประชาชนค่อนข้างสูงซึ่งต้องใช้ดุลพินิจสูงมาก ถ้ากฎหมายไม่จำกัดจะเป็นอันตรายต่อประชาชนผู้สุจริต การเปิดเผยรายการทรัพย์สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี นักการเมืองต่าง ๆ การยื่นขาด ยื่น หรือไม่ยื่น ยื่นไม่ครบ และยื่นเกิน เป็นการแสดงเจตนาที่ทุจริตในอนาคตหรือไม่ บางทีพิจารณาวินิจฉัยยากควรดูที่เจตนาประกอบไปด้วยว่าสื่อที่จะทุจริตหรือเปล่าเพราะการชี้มูลความผิดมีผลกระทบต่อตัวผู้ถูกชี้และส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

แต่อย่างไรก็ดีก็คิดกลุ่มตัวอย่างบางส่วนให้ความเห็นว่า ผู้ที่มีหน้าที่ในการยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธียื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงเป็นปัญหาในการทำงานของฝ่ายปฏิบัติอยู่บ้าง แต่ถึงอย่างไรคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในระดับหนึ่ง แม้ว่าปริมาณงานมีจำนวนมากแต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็มีผลงานปรากฏให้เห็นกลุ่มที่มีความเห็นสอดคล้องในเรื่องนี้ มีดังนี้

นายก้านรงค์ จันทิก ให้ความเห็นว่า บทบาทการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พร้อมคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เป็นบทบาททางด้าน การป้องกัน ซึ่งการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในเรื่องดังกล่าวต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินและทรัพย์สินของผู้มีหน้าที่ในการยื่นบัญชีส่งข้อมูลเพื่อช่วยในการตรวจสอบ ที่ผ่านมา ป.ป.ช. ก็ได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ด้วยดีในระดับหนึ่ง แต่โดยที่ผู้ที่อยู่ในข่ายที่ต้องตรวจสอบมีจำนวนมาก โดยเฉพาะผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองท้องถิ่น ทำให้ยังมีบัญชีค้างการตรวจสอบจำนวนมาก ประกอบกับผู้ยื่นบัญชีฯ ยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธียื่นบัญชีให้ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงเป็นปัญหาในการทำงานของฝ่ายปฏิบัติ

รองศาสตราจารย์ รุจิ เทพทอง ให้ความเห็นว่า ก่อนที่จะเข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมืองและหลังจากออกจากตำแหน่งครบหนึ่งปีจะต้องมีการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงจนผิดสังเกต หรือไม่มีความเปลี่ยนแปลงของหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพร้อมของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะหรือไม่อย่างไร จากผลการรายงาน และการประกาศตามสื่อต่าง ๆ ในการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พบว่าผู้ที่ถูกตรวจมีความพร้อมที่จะรับการตรวจสอบ ส่วนมากจึงไม่มี

ปัญหา และที่ปรากฏว่าแจ้งเท็จก็มีไม่ก็ร้ายและก็ถูกดำเนินคดีไปแล้ว จึงเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินงานในส่วนนี้ได้ดี

นายพิทักษ์ บัวบาน ผู้บริหารท้องถิ่น ให้ความเห็นว่า นักการเมืองท้องถิ่น ยังขาดความรู้ความเข้าใจเพราะส่วนมากจบการศึกษาในภาคบังคับระดับประถม และมีมัธยมศึกษา ตอนต้นเป็นส่วนใหญ่ ต้องอาศัยเจ้าหน้าที่จัดการให้กรอกข้อมูลให้จึงมีปัญหาในการให้ข้อมูลการ สื่อสารข้อมูลที่คาดเคลื่อน ไม่ตรงกับความเป็นจริง

1.3.2 การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของ เจ้าหน้าที่ของรัฐ และการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี

คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 และมาตรา 32 กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจในการประกาศให้ผู้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน้าที่ยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตร ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามที่มีอยู่จริงในวันที่เข้ารับตำแหน่งหรือวันที่พ้นจากตำแหน่งต่อ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งแล้วแต่กรณี ทรัพย์สินและ หนี้สินที่ต้องแสดงรายการให้รวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศและให้รวมถึงทรัพย์สิน ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่า โดยทางตรงหรือทางอ้อมด้วย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้จากข้อมูลเอกสาร และข่าวสารต่าง ๆ พบว่า กฎหมายได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ดังนี้

- 1) ในกรณีที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน แยกออกเป็น
 - (1) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สิน จำนวน 3 ครั้ง ดังต่อไปนี้
 - ก. กรณีเข้ารับตำแหน่ง
 - ข. กรณีพ้นจากตำแหน่ง
 - ค. กรณีพ้นจากตำแหน่งครบ 1 ปี

(2) *เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีใช้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง* มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินอย่างน้อย 3 ครั้ง เช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง นอกจากนั้นถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดอยู่ในตำแหน่งครบสามปีหรือห้าปีต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินในกรณีอยู่ในตำแหน่งครบสามปีหรือห้าปีด้วยทุกครั้ง ดังนี้

ก. กรณีเข้ารับตำแหน่ง

ข. กรณีดำรงตำแหน่งครบทุกสามปี (ตามมาตรา 39 และมาตรา 40) หรือห้าปี (ตามมาตรา 42)

ค. กรณีพ้นจากตำแหน่ง

ง. กรณีพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปี

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดำรงตำแหน่งมากกว่าหนึ่งตำแหน่ง ให้แยกการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินทุกตำแหน่ง

2) *ระยะเวลาในการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน*

(1) *กรณีปกติ*

ก. *กรณีเข้ารับตำแหน่ง* ให้ยื่นภายใน 30 วัน นับแต่วันเข้ารับตำแหน่ง

ข. *กรณีดำรงตำแหน่งครบทุกสามปี* ให้ยื่นภายใน 30 วัน นับแต่ดำรงตำแหน่งครบทุกสามปี *กรณีดำรงตำแหน่งครบห้าปี* ให้ยื่นภายใน 30 วัน นับแต่ดำรงตำแหน่งครบทุกห้าปี

ค. *กรณีพ้นจากตำแหน่ง* ให้ยื่นภายใน 30 วัน นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง

ง. *กรณีพ้นจากตำแหน่งครบหนึ่งปี* ให้ยื่นภายใน 30 วัน นับแต่วันพ้นจากตำแหน่ง มาแล้วเป็นเวลาหนึ่งปี

(2) *กรณีผู้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตาย* หากผู้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งได้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้แล้ว ตายในระหว่างดำรงตำแหน่งหรือก่อนยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินหลังจากพ้นจากตำแหน่งให้ทายาทหรือผู้จัดการมรดก ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินแทนภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ตาย โดยแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีอยู่ในวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นตาย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ ประจำปี (2550: 101-106) เรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วมีมติว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐจงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบภายในระยะเวลาที่กำหนดคือ

เป็นเรื่องที่สำคัญจำนวน 5 เรื่อง ยกตัวอย่างกรณี นายภทรบท วรวรรณปรีชา ตำแหน่งสมาชิก สภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบจากการตรวจสอบได้ ข้อเท็จจริงว่า นายภทรบท วรวรรณปรีชา เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ของตนคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปีตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 แต่นายภทรบท ไม่ดำเนินการยื่น บัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบให้ถูกต้องครบถ้วน โดยนายภทรบท ได้ให้ถ้อยคำยอมรับว่าตนเองทราบดีว่ามีหน้าที่ที่จะต้องยื่นบัญชีต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และ ได้รับหนังสือแจ้งเตือนจากสำนักงาน ป.ป.ช. ทั้งหกฉบับแต่อ้างว่าการที่ตนยังไม่ยื่นบัญชียื่นบัญชี แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ เนื่องจากตนยังขาดเอกสารประกอบ เกี่ยวกับที่ดินและบัญชีเงินฝากธนาคารและขอผิดก่อนว่าจะมายื่นบัญชียื่นบัญชีแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ให้ครบถ้วนอีกครั้งหนึ่ง แต่นายภทรบท ก็มีได้ ดำเนินการใด ๆ และทราบว่า การไม่ยื่นบัญชีจะได้รับโทษแต่คิดว่าไม่เล่นการเมืองต่อไปแล้วจึงไม่ ยื่นบัญชี

มติคณะกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาแล้วมีมติว่านาย ภทรบท วรวรรณปรีชา จงใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีพ้นจากตำแหน่งและกรณีพ้นจากตำแหน่งแล้วหนึ่งปีในตำแหน่ง สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าผู้ที่มีหน้าที่ยื่นแสดงรายการ ทรัพย์สินและหนี้สินเอกสารประกอบกรณีพ้นจากตำแหน่งดังกล่าวต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตน ได้รับและอ่านหนังสือสำนักงาน ป.ป.ช. ทุกฉบับ และทราบว่า การไม่ยื่นบัญชีจะได้รับโทษแต่คิด ว่าไม่เล่นการเมืองต่อไปแล้วจึงไม่ยื่นบัญชี เป็นการไม่ให้ความสำคัญต่อหน้าที่ของตนที่จะต้อง ปฏิบัติตามกฎหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากฎหมายมีบทลงโทษที่ไม่รุนแรงจึงทำให้ผู้ที่มีหน้าที่ที่ต้อง ปฏิบัติไม่ปฏิบัติตามและไม่เกรงกลัว จึงต้องมีการปรับปรุงกฎหมายให้สามารถบังคับใช้ได้จริงซึ่ง สอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็น ว่าการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และการเปิดเผยบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินและหนี้สินยังมีปัญหาในการนำไปปฏิบัติคือ ไม่สามารถตรวจสอบทรัพย์สินและ

หนังสือได้ทั้งหมด แบบยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินยังไม่ครอบคลุมรายละเอียดของข้อมูลที่ เกี่ยวข้องที่ต้องแสดงให้เห็นข้อเท็จจริง เพราะผู้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนังสือแต่ละคน มีความแตกต่างกันในรายละเอียดในบางประเด็นทำให้ข้อมูลในการลงรายการไม่ครบถ้วน แสดงให้เห็นว่าข้อกฎหมายและหลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นมีปัญหาในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนังสือไม่ สอดคล้องกันในแนวทางปฏิบัติ และมีข้อบกพร่องจึงต้องมีการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ปัญหา เพิ่มเติมในเรื่องวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการเปิดเผยบัญชี แสดงรายการทรัพย์สินและหนังสือของผู้ดำรงตำแหน่งนายรัฐมนตรี รัฐมนตรี และเจ้าหน้าที่ของ รัฐ โดยกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นไว้ ดังนี้

นายใจเด็ด พรไชยา ให้ความเห็นว่าหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดง รายการทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนังสือของผู้ ดำรงตำแหน่งนายรัฐมนตรี และรัฐมนตรี เป็นกรอบที่กฎหมายได้กำหนดไว้แล้ว แต่ยังมีปัญหา ในวิธีการและขั้นตอนกระบวนการของการปฏิบัติในการที่จะทำอะไรที่จะได้ทราบข้อมูลหรือได้ ข้อมูลมา เช่น การตรวจสอบเอกสารที่ดินที่จะทำหนังสือขอจากสำนักงานที่ดิน ซึ่งมีผู้ถือครอง ที่ดินจำนวนมากซึ่งกว่าจะได้รับคำตอบรับและทราบข้อมูลก็ใช้เวลานาน และกรณีการตรวจสอบ บัญชีเงินฝากของธนาคารเป็นความลับ ซึ่งเป็นข้อมูลส่วนบุคคล จึงส่งผลให้การปฏิบัติงานมีปัญหา มาก เนื่องจากข้อกฎหมาย และการออกกฎหมายบางเรื่องทำให้เกิดอุปสรรค การปฏิบัติงาน ตรวจสอบไม่สอดคล้องกันกับแนวทางปฏิบัติ จึงต้องมีการปรับปรุงกฎหมายเพื่อแก้ปัญหา ดังกล่าว

นายวิชา มหาคุณ ให้ความเห็นว่ากฎหมายที่ใช้อยู่มีข้อบกพร่องจึงต้องมี การแก้ไขเพิ่มเติมในเรื่องวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการ เปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนังสือของผู้ดำรงตำแหน่งนายรัฐมนตรี และรัฐมนตรี ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2550 ฉบับที่ 2 พ.ศ.2554 กำหนดให้ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภา ท้องถิ่นให้แสดงรายการทรัพย์สินและหนังสือของตัวเอง คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ตามที่มีอยู่จริงกรณีเข้ารับตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่ง และวันที่ครบหนึ่งปีนับจากวันที่พ้นจาก ตำแหน่งอีกครั้งหนึ่งภายในสามสิบวัน ซึ่งเดิมคณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดหลักเกณฑ์การยื่น บัญชีทรัพย์สินโดยอาศัยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต พ.ศ.2542 และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กำหนดให้ใช้เกณฑ์รายได้ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น นั้น ๆ เป็นตัวกำหนดยื่นบัญชีทรัพย์สินของนักการเมืองท้องถิ่นแต่กฎหมายใหม่ได้ กำหนดให้ใช้ตำแหน่งนักการเมืองท้องถิ่นที่ต้องยื่นแทน

นายก้านรงค์ จันทิก ให้ความเห็นว่าสืบเนื่องจากข้อ 3.1 ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม พ.ร.บ. ป.ป.ช. ใหม่ กรณีดังกล่าว คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำลังพิจารณากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ส.ส. และ ส.ว. โดยเฉพาะการนำวิธีการยื่นบัญชีทางอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ และการเปิดเผยบัญชีของบุคคลดังกล่าวโดยให้มีการคุ้มครองข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคลด้วย

รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ให้ความเห็นว่าการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี กรณีการโอนหุ้นให้ญาติหรือคนใกล้ชิดก่อนเข้ารับตำแหน่งรัฐมนตรีก็ยังเป็นปัญหาเรื่องของผลประโยชน์ทับซ้อนซึ่งยากแก่การตรวจสอบและเป็นปัญหาของข้อกฎหมายในทางปฏิบัติยังมีปัญหาข้อบกพร่องโอกาสที่จะเกิดการทุจริตก็ยังมีต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ จัดเงางาม ให้ความเห็นว่าการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่สามารถตรวจได้ทั้งหมดและลงลึกได้มาก จึงทำให้การเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของนักการเมือง รัฐมนตรีบางคนยังมีหลงเหลืออยู่กับบุคคลใกล้ชิด

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ให้ความเห็นว่าการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานที่มีโอกาสใช้อำนาจหน้าที่ไปแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพวกพ้อง เช่น ดำรวจ กรมศุลกากร สรรพากร อาจจะต้องลงไปตรวจสอบเจ้าหน้าที่ระดับล่างด้วย ไม่ใช่ระดับอธิบดีเท่านั้นอาจจะต้องลงไปในระดับรองอธิบดี ผู้อำนวยการ ต้องพิจารณาว่าหน่วยงานไหนตำแหน่งไหนมีโอกาสที่จะทุจริตคอร์รัปชันได้ง่าย แล้วก็สกรีนขึ้นมาแล้วก็ออกกฎหมายบังคับให้แสดงบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเปิดเผยต่อสาธารณะ ตรงนี้เป็นสิ่งที่ต้องรีบดำเนินการ ที่ผ่านมา ป.ป.ช. มักไม่ค่อยดำเนินการ

รองศาสตราจารย์วรุฒิ เทพทอง ให้ความเห็นว่าการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในแบบยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินยังไม่ครอบคลุมรายละเอียดของข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่ต้องแสดงให้รู้ข้อเท็จจริง เพราะผู้ที่ยื่นมีความแตกต่างในบางประเด็นทำให้ลงรายการไม่ครบถ้วนและการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีในขณะที่เข้ารับตำแหน่งและหลังจากพ้นจากตำแหน่งต้องเปิดเผยให้สังคมรับรู้อย่างทั่วถึงและสามารถตรวจสอบได้

1.4 การดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือการดำเนินการต่อผู้ถูกกล่าวหาตามกฎหมายได้แยกผู้ถูกกล่าวหาออกเป็น 2 กรณี คือ ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง อันได้แก่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือข้าราชการการเมืองอื่น กรณีที่สองผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้แก่ ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด กรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดิน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน รองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลปกครองสูงสุด หัวหน้าสำนักตุลาการศาลทหาร ผู้พิพากษาในศาลฎีกา ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด รองอัยการสูงสุด ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 (มาตรา 4) ได้แก่ ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม ทบวง หรือกระทรวงสำหรับข้าราชการพลเรือน ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการเหล่าทัพหรือผู้บัญชาการทหารสูงสุดสำหรับข้าราชการทหาร ผู้ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ดำรงตำแหน่งปลัดกรุงเทพมหานครและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หัวหน้าหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล หรือผู้ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายอื่นบัญญัติ และเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 ได้แก่ ปลัดกระทรวงกลาโหม ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการธนาคารแห่งประเทศไทย ประธานกรรมการและกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร เลขาธิการวุฒิสภา คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ กรรมการผู้ช่วยรัฐมนตรี ผู้แทนการค้าไทย และตำแหน่งอื่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช.ประกาศกำหนด หลังจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติออกมาในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองว่าข้อกล่าวหาไม่มีมูลความผิดและข้อกล่าวหาเป็นเรื่องที่ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องมาให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สวนข้อเท็จจริง เนื่องจากมีการเข้าชื่อร้องขอเพื่อให้วุฒิสภามีมติถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่ง หรือเป็นกรณีที่ผู้เสียหายยื่นคำร้องเพื่อดำเนินคดีอาญากับผู้ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง นับแต่วันที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติดังกล่าวเป็นต้นไป ผู้ถูกกล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปมิได้จนกว่าวุฒิสภามีมติถอดถอนหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคำพิพากษา ซึ่งในการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หลังจากมีมติแล้วก็จะส่งไปตามกระบวนการตามที่กฎหมายบัญญัติ

ในการดำเนินคดีอาญาคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการเองหรือจะแต่งตั้งคณะอนุกรรมการได้สวนเพื่อดำเนินการแทนก็ได้ คณะอนุกรรมการได้สวนมีหน้าที่แสวงหา

ข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อ ทราบข้อเท็จจริงหรือมูลความผิด โดยกฎหมายบัญญัติ ให้คณะกรรมการไต่สวนมีอำนาจดำเนินการอยู่ 2 อำนาจ ดังนี้

1. อำนาจในการปฏิบัติหน้าที่ไต่สวน

1.1 มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้างหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่น ปฏิบัติการทั้งหลายอันจำเป็นแก่การปฏิบัติหน้าที่ของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือเรียกเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องจากบุคคลใดหรือเรียกบุคคลใด มาให้ถ้อยคำหรือให้ถ้อยคำเพื่อประโยชน์แห่งการไต่สวนข้อเท็จจริง

1.2 ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ทำการหรือสถานที่อื่นใด รวมทั้งยานพาหนะของบุคคลใด ๆ เพื่อตรวจสอบ ค้น ชีด หรือ อาศัย เอกสาร ทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ไต่สวนข้อเท็จจริง

1.3 มีหนังสือขอให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการ ส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานเอกชน ดำเนินการเพื่อประโยชน์แห่งการปฏิบัติหน้าที่การไต่สวน ข้อเท็จจริงหรือวินิจฉัยชี้ขาดของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

2. อำนาจในการดำเนินคดีอาญา

2.1 แสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง หรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

2.2 ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อให้มีการจับและควบคุม ตัวผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิดหรือเป็นผู้ซึ่ง คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติว่าข้อกล่าวหาไม่มูล เพื่อส่งตัวไปยังอัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการ ต่อไป

1.4.1 การส่งรายงาน และความเห็นของประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไปยัง ประชานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่ง กรณีที่ผลการไต่สวน ข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลร้ายผิดปกติ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลเอกสาร และข่าวสารต่าง ๆ พบว่ากระบวนการในการส่งรายงานและความเห็นของประธานกรรมการ ป.ป.ช. ไปยังประชานวุฒิสภาเป็นขั้นตอนหนึ่งของการดำเนินคดีแก่ผู้ถูกกล่าวหาเมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่าข้อกล่าวหาไม่มูลความผิด เพื่อพิจารณาถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่ง กลุ่ม ตัวอย่างในส่วนของกรรมการ ป.ป.ช. ให้ความเห็นว่ากระบวนการในการดำเนินงานของ ป.ป.ช. ร่วมกับวุฒิสภาไม่มีปัญหา สามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี โดยให้ความเห็นไว้ ดังนี้

นายใจเด็ด พรไชยา ให้ความเห็นว่า การไต่สวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยแล้วส่งรายงานพร้อมทั้งความเห็นกรณีที่ผลการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลร้ายชัดปดไป ยังประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่ง เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งในการดำเนินงานร่วมกับวุฒิสภาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ปรากฏว่าไม่พบปัญหาและอุปสรรคอะไรหากแต่พบว่ากระบวนการดำเนินงานของการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์ความผิดต้องใช้เวลาและความชำนาญของเจ้าพนักงานสอบสวน เนื่องจากผู้ร้องนำเอกสารแผ่นเดียวกรอกข้อมูลส่งมาร้องแต่กระบวนการที่จะให้ได้มาซึ่งข้อมูลหลักฐานนั้นยาก

นายวิชา มหาคุณ ให้ความเห็นว่า การส่งรายงานและความเห็นของประธานกรรมการ ป.ป.ช. ไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่ง กรณีที่ผลการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลร้ายชัดปดไป ในกระบวนการพิจารณาถอดถอนของวุฒิสภาเป็นเรื่องการดำเนินการทางการเมืองไม่ใช่กระบวนการในทางศาล เพราะฉะนั้นจึงขึ้นอยู่กับดุลพินิจของวุฒิสภาที่จะพิจารณาให้ความเห็นชอบ ซึ่งไม่สามารถแยกออกจากการเมืองได้ เนื่องจากองค์ประกอบของวุฒิสภา และสภาผู้แทนราษฎรเป็นเรื่องทางการเมือง คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นเพียงผู้ชี้มูลความผิดต่อวุฒิสภา ส่วนการพิจารณาถอดถอนเป็นอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา ในการส่งรายงานเสนอต่อวุฒิสภาของคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น นายวิชา มหาคุณ กล่าวว่าไม่พบปัญหาและอุปสรรคอะไร

นายกัฒนรงค์ จันทิก ให้ความเห็นว่า การดำเนินการเพื่อที่จะถอดถอนผู้ที่ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่งร่วมกับวุฒิสภานั้น เมื่อประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงานไปยังประธานวุฒิสภา ในส่วนของวุฒิสภามีหน้าที่ดำเนินการตามขั้นตอน และกระบวนการตามระเบียบของสภาเริ่มตั้งแต่เรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อพิจารณาตามข้อมูลหรือสำนวนที่ส่งไป พบว่าการดำเนินการระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับวุฒิสภาไม่ปรากฏว่ามีปัญหาหรืออุปสรรค เป็นการประชุมการทำงานไปตามบทบัญญัติของกฎหมาย

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนให้ความเห็นว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีข้อจำกัดในเรื่องของความพร้อมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ต้องดำเนินการตามกรอบและขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติไว้ ส่งผลให้มีเรื่องรายงานส่งไปยังวุฒิสภาน้อยไม่ค่อยปรากฏให้เห็นตามสื่อมากนัก และเรื่องที่ส่งไปในความเป็นจริงก็ไม่สามารถถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่งได้ยกเว้นกรณีของพลตรีสนั่น ขจรประสาธ เท่านั้น กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นสอดคล้องได้แก่

รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ให้ความเห็นเกี่ยวกับการส่งรายงานและความเห็นของประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาถอดถอนผู้ถูก

กล่าวหาออกจากตำแหน่ง กรณีที่ผลการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่าร่ำรวยผิดปกติ พบว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ปฏิบัติงานตามกรอบและขอบเขตของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ รวมทั้ง บุคลากร และงบประมาณที่จำกัดประกอบกับปริมาณเรื่องที่ร้องเรียนเข้าสู่สำนักงาน ป.ป.ช. มี จำนวนมากจึงมีเรื่องที่ยังค้างอยู่ระหว่างดำเนินการจำนวนมาก และเรื่องที่ดำเนินการแล้วเสร็จก็มี ปริมาณน้อยเช่นกัน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ จัดเงางาม ให้ความเห็นว่าอำนาจหน้าที่ ของ ป.ป.ช. อยู่ในชั้นข้อมูลความคิดเบื้องต้นที่จะส่งไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาถอดถอน ผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่ง นักการเมืองควรมีคุณธรรม และจริยธรรมหรือความรู้สึกผิดชอบ ชั่วดี ส่วนคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ไต่สวนข้อเท็จจริงหากผลปรากฏว่ามีมูลร่ำรวยผิดปกติก็ ส่งเรื่องให้ประธานวุฒิสภา กรณีนี้เท่าที่เห็นและทราบยังมีไม่กี่คดีที่ปรากฏออกตามสื่อต่าง ๆ

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ให้ความเห็นว่า การส่งรายงาน และ ความเห็นของประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาถอดถอนผู้ถูก กล่าวหาออกจากตำแหน่ง กรณีที่ผลการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลร่ำรวยผิดปกติเป็นหน้าที่ ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่กำหนดให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ส่งรายงานให้ไปยัง ประธานวุฒิสภา กรณีนี้ยังไม่ค่อยเห็นปรากฏอาจเป็นเพราะมีเรื่องร้องเรียนน้อย เรื่องที่ส่งไปใน ความเป็นจริงก็ไม่สามารถถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่งได้เนื่องจากต้องใช้มติคะแนน เสียงไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

รองศาสตราจารย์วรวุฒิ เทพทอง ให้ความเห็นว่าในกรณีที่ผลการไต่สวน ข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลร่ำรวยผิดปกติประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องส่งรายงาน และ ความเห็นของ ไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่ง เท่าที่ ปรากฏทางการเมืองของไทยและเท่าที่เห็นมีความเป็นไปได้น้อยมากในการที่จะถอดถอนผู้ที่ถูก กล่าวหาออกจากตำแหน่งโดยวุฒิสภา

1.4.2 การส่งรายงาน และความเห็นของประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ัยการ สูงสุดดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรณีผลการไต่สวน ข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลความผิดทางอาญา

เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณาลงมติว่าผู้ถูกกล่าวหา มีความผิดทาง อาญาประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็จะดำเนินการจัดส่งรายงาน และเอกสารประกอบ รวมทั้ง ความเห็นไปยังัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดี ดำเนินการขอให้ ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อให้มีการจับหรือควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหา และในกรณีที่ัยการ สูงสุดเห็นว่าพยานหลักฐานยังไม่สมบูรณ์พอที่จะดำเนินคดีได้ก็จะแจ้งคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ทราบ ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. และอัยการสูงสุดแต่งตั้งคณะทำงานร่วมกัน เพื่อรวบรวมพยานหลักฐานให้สมบูรณ์ แต่ถ้าหาข้อยุติไม่ได้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจฟ้องคดีเองหรือแต่งตั้งทนายความให้ฟ้องคดีแทนก็ได้ กรณีศึกษาการดำเนินคดีนายเสนาะ เทียนทอง เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต กรณีโอนขายที่ธรณีสงฆ์ (สนามกอล์ฟอัลไพน์) โดยมิชอบ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ส่งเรื่องพร้อมเอกสารให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดี แต่อัยการสูงสุดได้แจ้งข้อไม่สมบูรณ์และตั้งคณะทำงานร่วม โดยมีประเด็นข้อไม่สมบูรณ์ รวม 4 ประเด็น ดังนี้

1. ข้อไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับการใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ
2. ข้อไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับการใช้อำนาจในตำแหน่งข่มขืนใจหรือจูงใจผู้อื่น
3. ข้อไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับการใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อให้บุคคลใดมอบให้หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้อื่น
4. ข้อไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับอายุความ โดยเห็นว่าคดีความขาดอายุความแล้ว

อัยการสูงสุดมีหนังสือแจ้งข้อยุติเกี่ยวกับการพิจารณาคดี นายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหา ว่าพยานหลักฐานไม่พอฟ้องและยืนยันว่าคดีอาญาได้ขาดอายุความแล้ว คณะทำงานร่วมได้พิจารณาแล้วหาข้อยุติไม่ได้ ซึ่งคณะทำงานฝ่าย ป.ป.ช. เห็นว่าคดียังไม่ขาดอายุความโดยจะขาดอายุความวันที่ 21 สิงหาคม 2553 จึงให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ฟ้องคดีเอง คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้ว่าจ้างทนายความเพื่อฟ้องคดีแทน โดยเห็นว่าคดีจะขาดอายุความวันที่ 21 สิงหาคม 2553 และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ฟ้องคดีนายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหา ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ฐานใช้อำนาจในตำแหน่งมิชอบ เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2553

เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2553 ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่ายข้างมากมีคำพิพากษาว่าการฟ้องคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขาดอายุความโดยไม่ได้ตัวจำเลย (นายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหา) มาศาลภายในอายุความวันที่ 21 สิงหาคม 2553

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีศึกษาการดำเนินคดีนายเสนาะ เทียนทอง เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต กรณีโอนขายที่ธรณีสงฆ์โดยมิชอบ (สนามกอล์ฟอัลไพน์) สำนักงาน ป.ป.ช. รับเรื่องกล่าวหาเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2545 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ฟ้องคดีนายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหา ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ฐานใช้อำนาจในตำแหน่งมิชอบ เมื่อวันที่ 20

สิงหาคม 2553 จะเห็นว่าขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงมีหลายขั้นตอน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคในการไต่สวนทำให้การดำเนินการล่าช้า และใช้ระยะเวลาานซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง (รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ประจำปี 2553: 42-45)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่าการดำเนินการตามกระบวนการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ร่วมกับอัยการสูงสุด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่ากรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงานให้อัยการสูงสุดเป็นผู้ส่งฟ้องอัยการเห็นว่าเอกสารและหลักฐานประกอบคดีไม่สมบูรณ์ต้องส่งรายงานกลับมาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือตั้งคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาจะส่งผลให้การดำเนินคดีล่าช้า และอาจขาดอายุความ รวมทั้งมีคดีค้างจำนวนมาก โดยกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นสอดคล้องดังกล่าวมี ดังนี้

นายใจเด็ด พรไชยา ให้ความเห็นว่าในกรณีที่ผลการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลความผิดทางอาญาประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่จัดส่งรายงาน และความเห็นต่ออัยการสูงสุดดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพราะกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ฟ้องคดี แต่บัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งเรื่องให้อัยการเป็นผู้ฟ้องคดีต่อศาล แต่กฎหมายก็มีข้อยกเว้นให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีอำนาจฟ้องคดีเองได้ในกรณีที่อัยการไม่ส่งฟ้อง เนื่องจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้เตรียมจัดองค์กรไว้เพื่อดำเนินการในด้านนี้ ต้องจ้างและแต่งตั้งทนายความดำเนินการแทน ส่งผลให้เกิดปัญหาการดำเนินคดีความล่าช้าและอาจขาดอายุความ

นายวิชา มหาคุณ ให้ความเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ชี้มูลความผิดและรายงานความเห็นต่ออัยการสูงสุด ส่วนอัยการสูงสุดมีหน้าที่พิจารณาโดยใช้ดุลพินิจตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งบางคดีพิจารณาแล้วพยานหลักฐานไม่สมบูรณ์ กฎหมายบัญญัติให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. และอัยการสูงสุดแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมเพื่อพิจารณาร่วมกัน ส่งผลให้เสียเวลาในการดำเนินงานซึ่งอาจทำให้การดำเนินคดีล่าช้าและขาดอายุความได้ เนื่องจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจสั่งการอัยการสูงสุดได้ ฉะนั้นคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเสนอให้ปรับปรุงกฎหมายเรื่องอายุความว่าถ้าผู้ต้องหาหลบหนีระหว่างดำเนินคดีก็ให้อายุความสะดุดลงจนกว่าจะตามตัวได้จึงจะเริ่มนับอายุความใหม่

นายกกล้าณรงค์ จันทิก ให้ความเห็นว่า การส่งรายงาน และความเห็นของประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไปยังอัยการสูงสุดจะทำให้เกิดความล่าช้า และเสียเวลา บางเรื่องอาจต้องตั้งคณะกรรมการร่วมกันเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานประกอบการพิจารณาหากเห็นว่าพยานหลักฐานที่มีไม่สมบูรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ให้ความเห็นว่ากฎหมายไม่ได้ให้อำนาจ ป.ป.ช. อย่างเต็มที่ เป็นแค่กระบวนการหนึ่งในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด ป.ป.ช. ไม่สามารถเอาผิดหรือลงโทษได้โดยตรงต้องส่งไปให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาพิจารณาคดี ส่งผลให้การดำเนินคดีล่าช้ามีเรื่องร้องเรียนค้างเป็นจำนวนมาก

นายสมศักดิ์ สันธินาค ผู้แทนอาสาสมัคร ให้ความเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรสุดท้ายที่มีอยู่ที่ช่วยแก้ปัญหาการทุจริตได้ และเป็นที่ยึดเหนี่ยวของประชาชน ก่อนข้างสูง และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็ดำเนินบทบาทตรงนี้ได้ดีมีผลงานให้เห็นตามสื่อต่าง ๆ แต่อยากให้ปรับปรุงการดำเนินงานให้เร็วขึ้น

นายพิทักษ์ บัวบาน ผู้บริหารท้องถิ่น ให้ความเห็นว่า การดำเนินคดีของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ใช้ระยะเวลาบางคดีหลายปีกว่าจะมีมูลส่งให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาพิจารณาคดีพิพากษา ส่งผลให้ผู้ที่ถูกกล่าวในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังสามารถดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างปกติไม่ได้มีผลอะไร ประชาชนไม่ได้สนใจพฤติกรรมของนักการเมืองใน ส่วนนี้ ลงสมัครรับเลือกตั้งก็ยังได้รับการเลือกตั้งเข้ามาอีก

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นว่า การส่งรายงานไปให้อัยการ สูงสุดไม่ใช่ปัญหาในการดำเนินการแต่ที่เป็นปัญหาคือ กระบวนการทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เองซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นอย่างนี้ได้แก่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ชัดเจนงาม ให้ความเห็นว่าเมื่อ ป.ป.ช. ใต้วงมือข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลความผิดทางอาญาชัดเจนก็จะส่งเรื่องไปให้อัยการสูงสุดดำเนินคดี ตามกระบวนการของศาลในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่ปรากฏว่ามีแต่คดีใหญ่ ๆ เท่านั้นที่เสนอให้ทราบส่วนคดีเล็ก ๆ ไม่ค่อยปรากฏเป็นข่าว (หายไปเลย) ดร. ภาณุมาศ ชัดเจนงาม ให้ความเห็นว่า ป.ป.ช. สนใจแต่คดีใหญ่ที่เป็นข่าวส่วนคดีเล็ก ๆ ไม่ดัง ไม่ได้มีการสนใจดำเนินการเท่าที่ควร

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ให้ความเห็นว่า การส่งรายงาน และ ความเห็นของประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้อัยการสูงสุดดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญา ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรณีที่เกิดข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลความผิดทางอาญา ไม่ใช่ปัญหาของ ป.ป.ช. แต่ที่เห็นคือการทำงานของ ป.ป.ช. ถ้างานบางเรื่องแทบหมดอายุความ เช่น กรณีการโอนที่ดินสนามกอล์ฟอัลไพน์ พื้นที่วัดธรรมามิการามวรวิหาร จ.ปทุมธานี โดยมี ขอบสมชัย นายขยงยุทธ วิชัยดิษฐ์ ดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น

อย่างไรก็ตามมีกลุ่มตัวอย่างที่มองว่าดี โดยกลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลว่าเป็น กระบวนการยุติธรรมที่น่าเชื่อถือ และมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ คือ

รองศาสตราจารย์วรุฒิ เทพทอง เห็นด้วยกับกฎหมายที่บัญญัติให้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. สรุปลำนวนและทำความเข้าใจไปยังอัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาลฎีกา แผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพราะเป็นกระบวนการยุติธรรมที่น่าเชื่อถือ และ ผลงานการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการไต่สวนข้อเท็จจริงและชี้มูลความผิดที่ส่งไปยังศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็เป็นที่ประจักษ์แก่สังคม และสามารถลงโทษผู้ที่กระทำความผิดได้ตามที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลกระทบต่อการเมืองไทย หมายความว่า ผลกระทบต่อการดำเนินบทบาทของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามกรอบแนวคิดการวิจัย คือ บทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกอบไปด้วยการป้องกันการทุจริต การปราบปรามการทุจริต การตรวจสอบทรัพย์สินและ หนี้สิน และการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผลจากการดำเนินบทบาทนี้ได้ส่งผลกระทบต่อ การเมืองไทยในด้านเสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง รัฐสภา รัฐบาล ระบบราชการ การก่อให้เกิด สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศ การบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี การสร้าง มาตรฐานคุณธรรม จริยธรรมให้แก่สถาบันทางการเมืองหรือบุคลากรทางการเมือง รัฐบาล รัฐสภา ระบบราชการ นักการเมือง ข้าราชการ รวมถึงการช่วยแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันที่เกิด จากสถาบันทางการเมืองหรือบุคลากรทางการเมือง รัฐบาล รัฐสภา ระบบราชการ นักการเมือง ข้าราชการ จากผลกระทบต่อเมืองดังกล่าวแล้ว จะเห็นว่าได้ส่งผลกระทบไปถึงความเชื่อมั่นที่มีต่อตัวคณะกรรมการ ป.ป.ช. และมีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย

2.1 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในความเชื่อมั่นคณะกรรมการ ป.ป.ช.

การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกบทบาทได้ส่งผลกระทบต่อ การเมืองไทยทั้งสิ้น ผลในการดำเนินงานยังมีผลต่อความเชื่อมั่นในตัวคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความ เชื่อมั่น และศรัทธาต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยให้เหตุผลว่ากรรมการ ป.ป.ช. ส่วนใหญ่ได้รับการยอมรับจากสังคม เป็นบุคคลที่มีต้นทุนทางสังคมสูง เป็นที่รู้จักของ สังคม มีประสบการณ์ในการทำงานทางด้านความยุติธรรมเป็นส่วนใหญ่ จึงมีความเชื่อมั่นและมีความคาดหวังต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. สูง ดังกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกรรมการ ป.ป.ช. ให้ความเห็นเห็นว่า สังคมมีความคาดหวังต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. สูง

และกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนอาสาสมัคร และผู้แทนผู้บริหารท้องถิ่นให้ ความเห็นว่าประชาชนมีความศรัทธาในตัวกรรมการ ป.ป.ช. อยู่แล้ว และมีผลการดำเนินงาน ปรากฏให้เห็น เช่น กรณีโครงการสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน ที่ดำเนินคดี นายวัฒนา อัสวเหม เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และเจ้าหน้าที่กรมที่ดิน ร่วมกันเป็น เจ้าพนักงานใช้อำนาจโดยตำแหน่งโดยมิชอบ บังคับข่มขู่ใจหรือจู่ใจให้ราษฎรขายที่ดินให้และ บีบบังคับให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องออกเอกสารสิทธิที่ดินที่ได้กว้านซื้อไว้และออกในนาม บริษัท ปาล์มบิช ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด และร่วมกันดำเนินการออกโฉนดที่ดินบริเวณตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยมิชอบ ในเขตพื้นที่สงวนหวงห้ามทับที่สาธารณะ ประโยชน์และนำเอาหลักฐานสำหรับที่ดินแปลงอื่นมาอ้างในการออกโฉนดที่ดิน คณะกรรมการ ป.ป.ช. (พ.ศ.2550) ได้พิจารณาจากการไต่สวนข้อเท็จจริงแล้วมีมติว่า การกระทำของนายวัฒนา อัสวเหม กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 148 และมาตรา 157 ประกอบ มาตรา 84

ในเรื่องความเชื่อมั่นนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังให้ความเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่สามารถดำเนินการตามกระแสของสังคมได้ ต้องยึดหลักความยุติธรรม ให้ความเป็น ธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาและผู้กล่าวหา ดำเนินการด้วยความระมัดระวังมีความรอบคอบรัดกุม แสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริงให้รอบด้าน การชี้มูลความผิดต้องมีพยานหลักฐานชัดเจน เพราะการชี้ มูลความผิดต่อผู้ถูกกล่าวหาจะมีผลกระทบต่อชีวิตคน กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นดังกล่าว มีดังนี้

นายใจเด็ด พรไชยา ให้ความเห็นว่า สังคมมีความคาดหวังต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ค่อนข้างสูงคาดหวังว่าการทุจริตคอร์รัปชันจะลดลงเพราะเห็นว่าเป็นองค์กรที่มีอำนาจใน การป้องกันและปราบปรามการทุจริตแต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่สามารถตอบสนองต่อความ คาดหวังได้มากเท่าที่ควร ถึงแม้จะทำดีทำถูกต้องทั้งหมดแต่ก็ยังสนองตอบต่อความคาดหวังไม่ได้ คือกระบวนการการทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นกระบวนการในการใช้อำนาจเหนือ บุคคลซึ่งต้องทำด้วยความระมัดระวังเพราะมีผลกระทบต่อชีวิตคน จึงไม่สามารถสนองตอบต่อ ความคาดหวังได้ร้อยเปอร์เซ็นต์และเห็นว่าประชาชนมีความเชื่อมั่นแต่ไม่ถูกใจ

นายวิชา มหาคุณ ให้ความเห็นว่าผลกระทบต่อการทำงานแก่สื่อมวลชน และ สาธารณะขึ้นอยู่กับว่าเราตอบสนองความต้องการของเขาได้แค่ไหนเพียงไร เพราะว่าส่วนใหญ่แล้ว กระแสของสังคมต้องการให้ปราบให้ได้การชี้มูลว่าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดหรือถูกลงโทษตามที่เราได้ชี้มูลไป หรือหาว่าทำงานล่าช้าซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะทำงานรวบรัดไม่ได้ต้องทำงาน ด้วยความรอบคอบ เป็นผลกระทบต่อความต้องการของประชาชนที่ต้องการความรวดเร็วแต่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่สามารถตอบสนองได้ประชาชนก็ขาดความเชื่อมั่น

นายก้านรงค์ จันทิก ให้ความเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระ ตามรัฐธรรมนูญมีหน้าที่ตรวจสอบนักการเมืองตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในหมวดการตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐ 4 ส่วน คือ การตรวจสอบทรัพย์สิน การกระทำที่เป็นการขัดกันแห่ง ผลประโยชน์ การถอดถอนจากตำแหน่ง การดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งถือ ได้ว่าเป็นหน้าที่ที่สำคัญต่อการส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยทั้งเป็นการแสดงให้เห็น ได้อย่างชัดเจนว่าสังคมไทยยังมีความเชื่อถือ และมีความเชื่อมั่นต่อการมอบหมายให้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินการในเรื่องเหล่านี้

นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณทางรัฐศาสตร์ และ นิติศาสตร์ ให้ความเห็นว่า มีความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพราะเป็นบุคคลที่มีความ ซื่อสัตย์ สุจริตเป็นที่ประจักษ์และเป็นที่ยอมรับของสังคม มองว่ากลุ่มคนและประชาชนในสังคม ที่มีความคิดเห็นอยู่ระหว่างกลาง ๆ ส่วนมากให้ความเชื่อมั่นในผลการดำเนินงานของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในระดับหนึ่ง เพราะการดำเนินงานที่ผ่านมาที่มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ และ ให้ความเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ควรปฏิบัติหน้าที่ตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ และมี มาตรฐานเดียวกันในการดำเนินงาน อย่างเท่าเทียมกับทุกฝ่าย สังคมก็จะมีความเชื่อมั่น ไม่ ก่อให้เกิดความรู้สึกว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขาดความเป็นธรรมและมีสองมาตรฐาน กลุ่ม ตัวอย่างที่มีความเห็นดังกล่าว มีดังนี้

รองศาสตราจารย์วรุฒิ เทพทอง ให้ความเห็นว่าคุณสมบัติของคนที่มาเป็น กรรมการ ป.ป.ช. รวมทั้งภูมิหลังการทำงานที่ซื่อสัตย์ สุจริตเป็นที่ประจักษ์และเป็นที่ยอมรับของ สังคมคุณสมบัติและผลงานของบุคคลเหล่านี้สำคัญมากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กร อิสระมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ หรืออำนาจทางการเมือง จึงเป็นองค์กรที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดปัจจุบันในภาพรวมจากการติดตาม ข่าวสาร และสื่อมวลชน ตามเอกสารต่าง ๆ มองว่าสังคมและประชาชนส่วนมากให้ความเชื่อมั่น ในผลงาน โดยเฉพาะกลุ่มคนที่มีแนวคิดทางการเมืองอยู่กลาง ๆ

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ให้ความเห็นว่า กระบวนการยุติธรรมใน การดำเนินงานของ ป.ป.ช. จะต้องมีความเป็นมาตรฐานเดียว อย่าให้เกิดความรู้สึกว่ามีสอง มาตรฐานอย่าให้เกิดความรู้สึกว่าไม่ได้รับความเป็นธรรม เพราะฉะนั้น ป.ป.ช. ก็ต้องมีคำอธิบาย ทุกเรื่องได้ชัดเจน เป็นหลัก เป็นเกณฑ์ เป็นเหตุ เป็นผล และมีกฎหมายรองรับการปฏิบัติหน้าที่ ได้อย่างถูกต้องและถ้าหากทำได้อย่างนี้แล้ว สังคมก็มีความเชื่อมั่น และจากผลการดำเนินงานของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ผ่านมาก็เป็นที่ประจักษ์และให้ความเชื่อมั่นในระดับหนึ่ง

ในกลุ่มผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนอาสาสมัคร และผู้บริหารท้องถิ่นก็มีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันคือ มีความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. อยู่แล้วส่วนหนึ่ง พร้อมทั้งมีความคาดหวังต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ค่อนข้างสูง

พลเรือเอกปรีชา เตชรัตน์ ผู้แทนองค์กรเอกชน ให้ความเห็นว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรที่สังคมให้ความเชื่อถือ และศรัทธาพอ ๆ กับศาล เพราะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ละท่านเป็นบุคคลที่สังคมยอมรับและมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ค่อนข้างสูงมาก และผลการดำเนินงานก็เป็นที่ยอมรับของสังคมโดยรวม

นายสมศักดิ์ สันธินาค ผู้แทนอาสาสมัคร ให้ความเห็นว่า ประชาชนให้ความยอมรับต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. สูงมาก โดยเห็นว่าเป็นองค์กรสุดท้ายที่เป็นที่พึ่งของประชาชนในกระบวนการยุติธรรม ที่มีอยู่และมีความคาดหวังต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. สูงมากการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นที่ประจักษ์และสังคมให้การยอมรับ

นายพิทักษ์ บัวบาน ผู้บริหารท้องถิ่น กล่าวว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีความเกรงกลัวต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มากไม่มีใครอยากให้เรื่องร้องเรียนไปถึงคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยมีความคิดว่ากรรมการ ป.ป.ช. ทำงานอย่างเที่ยงตรงและยุติธรรม

หากแต่ยังมีกลุ่มตัวอย่างบางส่วนให้ความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. น้อยด้วยเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดปัจจุบันแต่งตั้งโดยคณะรัฐประหาร หรือคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (คปค.) และให้ความเห็นว่าข้อกฎหมายเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและสังคมต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และพฤติกรรมของคนในสังคมยังมีทัศนคติในด้านลบที่มองว่าการทุจริตคอร์รัปชันเพียงเล็กน้อยแต่สังคมได้ประโยชน์ก็ยอม เห็นว่าเป็นเรื่องธรรมดา สังคมยอมรับได้ และคิดว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เลือกลงในการทำงาน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นเช่นนี้ ได้แก่

รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข มีความเชื่อมั่นในคณะกรรมการ ป.ป.ช. ร้อยละ 30 เพราะกฎหมายให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. น้อยไป การจัดองค์กรของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และการสรรหาคนเข้าไปทำงานยังไม่ได้คนที่วิสัยทัศน์หรือกล้าหาญเพียงพอที่จะทำงาน เพราะว่าขอบเขตของกฎหมายไม่ได้สร้างความมั่นใจกับผู้ปฏิบัติงานเต็มที่ ประการที่สอง พลังสนับสนุนจากภาคสังคมเองก็ไม่มาก แลมีคนในภาคสังคมบางคนยังยอมรับด้วยซ้ำไปว่ากินบั้งให้หลวงบางก็เอา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ขัดเงางาม ให้ความเห็นว่าประชาชนมีความเชื่อมั่นกับการดำเนินงานของ ป.ป.ช. ไม่เต็มร้อย เหตุผลคือ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลก็จะ

เลือกคนของตนเองเข้ามาเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อไปจัดการกับฝ่ายตรงข้ามหรือเข้าไปปกป้องเรื่องของตัวเองทำให้ความเชื่อมั่นลดลงและเป็นองค์กรอิสระที่ทำงานเบี่ยงเบนไปจากข้อเท็จจริง

พบว่าบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวข้องทุกบทบาทผลการวิเคราะห์ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า ให้ความเห็นออกเป็นสองแนวทาง คือ

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนข้างสูงทั้งต่อตัวกรรมการ ป.ป.ช. และผลการดำเนินงาน
2. กลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความเชื่อมั่นต่อบทบาทการทำหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนข้างน้อยเนื่องจากเห็นว่าที่มาของกรรมการ ป.ป.ช. ชุดนี้เป็นเรื่องทางการเมือง ผลการดำเนินงานจึงส่งผลต่อการเมือง

2.2 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

บทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตย่อมส่งผลกระทบต่อการเมืองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ซึ่งก็มีทั้งด้านบวกและด้านลบ ที่สำคัญผลกระทบต่อการเมือง จะเป็นตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เช่น กรณีศึกษา การดำเนินคดีนายเสนาะ เทียนทอง เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต กรณีโอนขายที่ธรณีสงฆ์โดยมิชอบ (สนามกอล์ฟอัลไพน์) ซึ่งเป็นการใช้อำนาจที่ตนมีอยู่แสวงหาผลประโยชน์สาธารณะหรือของส่วนรวมมาเป็นผลประโยชน์ของตน โดยการวิชีแก้ไขหรือเปลี่ยนระเบียบต่าง ๆ รวมทั้งการสั่งการนอกเหนืออำนาจที่กฎหมายกำหนดไว้ เพื่อให้เอื้อต่อการที่ตนจะได้ผลประโยชน์เป็นการทำงานเป็นระบบเครือข่ายของนักการเมืองและข้าราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบร่วมกันกระทำความผิด จากการศึกษาได้ร่วมกันกระทำความผิดตามชั้น ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

1. สำนักงาน ป.ป.ช. รับเรื่องกล่าวหาเมื่อวันที่ 17 พฤษภาคม 2545 และเจ้าหน้าที่ได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงเบื้องต้น ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2547-2549 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดที่ 2 หยุดปฏิบัติหน้าที่
2. คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดปัจจุบันซึ่งเข้ารับตำแหน่งเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม 2549 ได้มีคำสั่งที่ 247/2550 ลงวันที่ 30 มิถุนายน 2550 แต่งตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวน

3. คณะอนุกรรมการไต่สวนได้ไต่สวนโดยขอทราบข้อเท็จจริงและเอกสารหลักฐานจากส่วนราชการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวม 7 หน่วยงาน และสอบปากคำพยานบุคคลที่เกี่ยวข้อง จำนวน 29 ราย

4. วันที่ 27 สิงหาคม 2552 คณะอนุกรรมการไต่สวนได้แจ้งข้อกล่าวหาให้นายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหาทราบทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ และวันที่ 6 ตุลาคม 2552 นายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหาขอทราบประเด็นแห่งข้อกล่าวหาเพิ่มเติม และขอขยายระยะเวลาแก้ข้อกล่าวหา

5. วันที่ 9 พฤศจิกายน 2552 นายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหาได้ชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาพร้อมทั้งอ้างพยานบุคคล จำนวน 3 ราย และอ้างพยานเอกสารจำนวน 15 รายการ และวันที่ 14 ธันวาคม 2552 นายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติม พร้อมกับอ้างพยานบุคคลเพิ่มอีก 2 ราย

6. เมื่อวันที่ 8 มกราคม 2553 คณะอนุกรรมการไต่สวนได้ไต่สวนพยานบุคคลตามที่นายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหา อ้างปากสุดท้ายเนื่องจากพยานบุคคลขอเลื่อนคำให้การ

7. เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2553 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาสำนวนและมีมติชี้มูลความผิด นายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหา ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 148

8. เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2553 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ส่งเรื่องพร้อมเอกสารให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดี

9. เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2553 อัยการสูงสุดได้แจ้งข้อไม่สมบูรณ์และตั้งคณะกรรมการร่วม โดยมีประเด็นข้อไม่สมบูรณ์ รวม 4 ประเด็น ดังนี้

9.1 ข้อไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับการใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ

9.2 ข้อไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับการใช้อำนาจในตำแหน่งข่มขู่หรือจู่โจมผู้อื่น

9.3 ข้อไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับการใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อให้บุคคลใดมอบให้

หรือหามาให้ซึ่งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่ผู้อื่น

9.4 ข้อไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับอายุความ โดยเห็นว่าคดีความขาดอายุความแล้วตั้งแต่วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2553

10. เมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2553 ได้ประชุมคณะกรรมการร่วมครั้งที่ 1 กำหนดสอบพยานเพิ่มเติม 13 ราย

11. เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2553 ถึงวันที่ 2 กรกฎาคม 2553 สอบปากคำพยาน 10 ราย ส่วนอีก 3 ราย ได้อ้างเหตุขัดข้องไม่สามารถให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการร่วมได้

12. เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2553 คณะทำงานร่วมได้ส่งมอบบันทึกปากคำและเอกสารที่เกี่ยวข้องให้อัยการสูงสุดประกอบการพิจารณา

13. เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2553 อัยการสูงสุดมีหนังสือแจ้งข้อยุติเกี่ยวกับการพิจารณาคดี นายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหา ว่าพยานหลักฐานไม่พอพ้องและยืนยันว่าคดีอาญาได้ขาดอายุความแล้วตั้งแต่วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2553 และในวันดังกล่าวคณะทำงานร่วมได้พิจารณาแล้วหาข้อยุติไม่ได้ ซึ่งคณะทำงานฝ่าย ป.ป.ช. เห็นว่าคดียังไม่ขาดอายุความโดยจะขาดอายุความวันที่ 21 สิงหาคม 2553 จึงให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ฟ้องคดีเอง

14. เมื่อวันที่ 5 สิงหาคม 2553 คณะกรรมการ ป.ป.ช. รับทราบผลการพิจารณาของคณะทำงานร่วม และมีมติให้ว่าจ้างทนายความเพื่อฟ้องคดีแทน โดยเห็นว่าคดีจะขาดอายุความวันที่ 21 สิงหาคม 2553

15. เมื่อวันที่ 20 สิงหาคม 2553 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ฟ้องคดีนายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหา ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ฐานใช้อำนาจในตำแหน่งมิชอบ

16. ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้นำนายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหา ไปรายงานตัวต่อศาลด้วย

17. คณะทนายความจึงได้มีหนังสือแจ้งให้ นายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหา ไปรายงานตัวต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามคำสั่ง แต่ไม่สามารถติดต่อ นายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหาได้ เนื่องจากนายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหาได้เดินทางออกนอกประเทศไปก่อนแล้ว คณะทนายความจึงได้ยื่นศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองขอออกหมายจับ แต่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองไม่อนุญาตให้ออกหมายจับ

18. เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2553 ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองฝ่ายข้างมากมีคำพิพากษาว่าการฟ้องคดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ขาดอายุความโดยไม่ได้ตัวจำเลย (นายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหา) มาศาลภายในอายุความวันที่ 21 สิงหาคม 2553 (รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ประจำปี 2553: 42-45)

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับบทความของอุทิศ ขาวเชิร ที่เห็นว่าผู้มีอำนาจใช้อำนาจที่ตนมีอยู่แสวงหาผลประโยชน์ของส่วนรวมมาเป็นผลประโยชน์ของตน ด้วยวิธีการกำหนดนโยบาย ออกกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้เอื้อต่อการที่ตนจะได้ผลประโยชน์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในกรณีศึกษาการดำเนินคดีนายเสนาะ เทียนทอง เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ

กระทรวงมหาดไทย ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบหรือโดยทุจริต กรณีโอนขายที่
 ธรณีสงฆ์โดยมิชอบ (สนามกอล์ฟอัลไพน์) สำนักงาน ป.ป.ช. รับเรื่องกล่าวหาเมื่อวันที่ 17
 พฤษภาคม 2545 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ฟ้องคดีนายเสนาะ เทียนทอง ผู้ถูกกล่าวหา ต่อศาล
 ฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ฐานใช้อำนาจในตำแหน่งมิชอบ เมื่อวันที่ 20
 สิงหาคม 2553 จะเห็นว่าขั้นตอนการไต่สวนข้อเท็จจริงมีหลายขั้นตอน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค
 ในการไต่สวนทำให้การดำเนินการล่าช้า และใช้ระยะเวลาอันซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของกลุ่ม
 ตัวอย่าง ดังนี้

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ให้ความเห็นว่า การดำเนินงานของ ป.ป.ช.
 ก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบ ในด้านบวกคดีที่ ป.ป.ช. ดำเนินการมีผลสำเร็จเป็น
 รูปธรรมทำให้สังคมมีความตื่นตัวมากขึ้นส่งผลให้การทุจริตไม่แพร่หลายไปกว่าเดิม ส่วนในด้าน
 ลบ เช่น บางคดีเล็ก ๆ ที่ไม่ดังสังคมไม่สนใจ ไม่เป็นข่าว ไม่ได้ได้รับความสนใจเท่าที่ควร ส่งผล
 ให้คนบางกลุ่มที่มีพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำการทุจริตไม่เกรงกลัวที่จะทำความผิด

รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ให้ความเห็นว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำงาน
 อยู่ในกรอบของกฎหมายภายใต้เงื่อนไขจำกัด ซึ่งถือว่ามีประสิทธิภาพในระดับหนึ่งแต่ก็ยังไม่
 สามารถสนองต่อความคาดหวังกับสังคมได้มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนที่คิดแบบก้าวหน้าใน
 สังคมที่ต้องการให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างจริงจัง
 เพื่อเอาชนะการทุจริตให้ได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม

นายสมศักดิ์ สันธินาค ผู้แทนอาสาสมัคร ให้ความเห็นว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช.
 ทำงานเป็นที่น่าพอใจ แต่อยากให้ทำงานให้เร็วกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากเห็นว่าการดำเนินคดีแต่ละ
 คดีใช้ระยะเวลาอันนาน แต่ก็ถือว่ามีประสิทธิภาพเมื่อนำผลสัมฤทธิ์มาเปรียบเทียบกับปริมาณของเรื่อง
 ร้องเรียนเข้ามา

พลเรือเอกปรีชา เตชรัตน์ ผู้แทนองค์กรเอกชน ให้ความเห็นว่า การไต่สวนเพื่อ
 หาข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสิ่งที่กระทำได้ยากเพราะนักการเมือง และข้าราชการ
 เป็นผู้ที่มีความรู้ มีการศึกษาสูงการกระทำความผิดของบุคคลดังกล่าวจึงหาพยานหลักฐานยาก การ
 ดำเนินคดีสำเร็จแต่ละเรื่องจึงเป็นความสามารถของคณะทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่บัง
 บอกถึงประสิทธิภาพการทำงานเป็นอย่างดี

นายพิทักษ์ บัวบาน ผู้บริหารท้องถิ่น ให้ความเห็นว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช.
 ทำงานเชื่อถือได้ผลการดำเนินงานมีประสิทธิภาพแต่เข้าใจระยะเวลาการดำเนินบทบาทของ
 คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตประสพผลสัมฤทธิ์ในระดับหนึ่ง และเป็นที่

ยอมรับของสังคม ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนักการเมืองท้องถิ่น มีพฤติการณ์ในการกระทำการทุจริตลดลง เพราะกลัวการถูกดำเนินคดี เสียภาพพจน์

นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นว่า การดำเนินงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งผลกระทบทางการเมืองแต่ไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เนื่องจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระที่ไม่ขึ้นกับสถาบันทางการเมือง และมีอิสระในการดำเนินงานนักการเมืองไม่สามารถไปชี้นำได้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นสอดคล้องมี ดังนี้

นายกกล้าณรงค์ จันทิก ให้ความเห็นว่าเพราะเหตุที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ ไม่ได้อยู่ได้บังคับบัญชาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งรัฐธรรมนูญก็มีบทบัญญัติห้ามผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเข้าไปกล่าวหาหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ราชการหรือหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้าง ของหน่วยงานราชการ จึงไม่มีเหตุอันใดที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีส่วนทำให้การปฏิบัติหน้าที่ทั้งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. ขาดประสิทธิภาพ

รองศาสตราจารย์วรุฒิ เทพทอง ให้ความเห็นว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งผลกระทบทางการเมือง แต่ไม่ได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มากนัก เนื่องจากบุคคลที่เป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ด้านงานยุติธรรมเป็นส่วนใหญ่ ที่สำคัญคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกบทบาทได้ส่งผลกระทบต่อการเมืองหากแต่กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นออกเป็น 2 แนวทาง คือ

1. ผลกระทบต่อการเมืองไทยได้ส่งผลให้การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีประสิทธิภาพและสังคมตื่นตัวมากขึ้น
2. การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งผลกระทบต่อการเมืองแต่ไม่ได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เนื่องจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระที่ไม่ขึ้นกับหน่วยงานใดมีอิสระในการดำเนินงานนักการเมืองไม่สามารถไปชี้นำได้

2.3 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

บทบาทในการป้องกันการทุจริตเป็นบทบาทที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองไทย เนื่องจากเป็นบทบาทที่จะต้องเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับเรื่องการบริหารจัดการองค์กร ซึ่งถือเป็นเรื่องของการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์

สำนักงาน ป.ป.ช. ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2551-2555 เพื่อกำหนดแผนยุทธศาสตร์สำนักงาน ป.ป.ช. ให้สอดคล้องกับหลักการการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และเพื่อกำหนดแนวทางในการขับเคลื่อนและติดตามผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติฯ ให้สัมฤทธิ์ผล โดยสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นแกนหลักในการดำเนินการ โดยมีภารกิจหรือพันธกิจที่ต้องดำเนินการปลูกจิตสำนึกคุณธรรม จริยธรรม วินัยและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พัฒนากลไกการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาองค์ความรู้และบุคลากรในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้ทัดเทียมมาตรฐานสากล พร้อมทั้งได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ 1 รณรงค์เสริมสร้างวัฒนธรรมสุจริต

ยุทธศาสตร์ 2 สร้างเครือข่ายพันธมิตรพิชิตคอร์รัปชัน

ยุทธศาสตร์ 3 พัฒนาวัดกรรมและกลไกการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ 4 พัฒนากลไกการตรวจสอบ สอนตอบประชาชน

ยุทธศาสตร์ 5 บริหารจัดการอย่างมีคุณภาพ

ยุทธศาสตร์ 6 พัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ เสริมสมรรถนะและจิตสาธารณะ

บุคลากร

อย่างไรก็ดีกลุ่มตัวอย่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาเห็นว่าโครงสร้างของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่ใช้อยู่เดิมนั้น ไม่อาจรองรับภารกิจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้อย่างเต็มขีดความสามารถ จึงเห็นควรให้มีการปรับปรุงโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการของสำนักงาน ป.ป.ช. ให้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์การดำเนินงานและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป และปรับปรุงการกำหนดตำแหน่งและสายงาน การจัดอัตรากำลังให้เหมาะสมสอดคล้องกับภารกิจ ความรับผิดชอบ ปริมาณงาน และคุณภาพของงาน รวมทั้งสร้างทางก้าวหน้าในสายงานต่าง ๆ

นายวิชา มหาคุณ ให้ความเห็นไว้ว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. พยายามสร้างระบบการบริหารจัดการองค์กร ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ให้มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบการดำเนินการได้ ตามระเบียบ หลักเกณฑ์ที่ชัดเจน ในการร่วมกันบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีซึ่งเป็นบทบาทที่ส่งผลกระทบในทางที่ดี

นายกلاءณรงค์ จันทิก ให้ความเห็นไว้ว่า กฎหมายว่าด้วยการบริหารราชการแผ่นดินกำหนดให้การบริหารราชการโดยเฉพาะของบรรดาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีอำนาจบังคับบัญชาข้าราชการในสังกัดกระทรวงต่างๆ ต้องคำนึงถึงการส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีด้วย และยังเป็นที่ยอมรับกันว่าพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหาร

กิจการบ้านเมืองที่ดีได้กำหนดไว้ว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีนี้ก็เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่ง คือ เกิดประโยชน์สุขของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการสำคัญในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยที่กล่าวมาแล้วในตอนต้น ทั้งเป็นการกิจอันสำคัญที่จะได้ดำเนินการทุกวิถีทางตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ เพื่อดำเนินการให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมิให้ใช้อำนาจในการบริหารราชการไปเป็นอย่างอื่นที่เป็นการนอกเหนือจาก เพื่อสร้างประโยชน์สุขแก่ประชาชน

รองศาสตราจารย์วรุฒิ เทพทอง ให้ความเห็นว่า การส่งเสริมการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี หรือการสร้างธรรมาภิบาลให้กับหน่วยงานภาครัฐ ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีก่อให้เกิดผลกระทบทางการเมืองในด้านบวก เพราะรัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจะต้องบริหารงานอย่างระมัดระวังมากขึ้นเพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาด ใช้อำนาจรัฐตามอำนาจหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเที่ยงตรง เป็นธรรม ด้วยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม และให้ความเสมอภาค เท่าเทียมกันกับทุกฝ่าย มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น การแสวงหาผลประโยชน์จากการทุจริตคอร์รัปชันก็จะลดลง

อย่างไรก็ดี กลุ่มตัวอย่างบางส่วนให้ความเห็นว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้มีบทบาทเกี่ยวข้องในกรณีที่หน่วยงานใดจะนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้เป็นแต่เพียงหน่วยงานที่ช่วยเสริมประสานเสนอแนะขอความร่วมมือให้หน่วยงานเหล่านั้นนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติ ซึ่งการดำเนินงานของ ป.ป.ช. มีผลกระทบไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของสังคมอยู่บ้างในด้านบวกแต่ยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมมากนักยังไม่สามารถสร้างเครือข่าย พันธมิตรในการดำเนินได้อย่างจริงจัง ยังไม่เกิดการมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริต มากนักต่อการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมใหม่ของคนในสังคม และกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าเป็นผลจากการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานอื่นด้วยส่วนหนึ่ง กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นดังกล่าวได้แก่

รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ให้ความเห็นว่า การส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีหรือการสร้างธรรมาภิบาลของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีผลกระทบไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของสังคมอยู่บ้างในด้านบวกแต่ยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมที่โดดเด่นประทับใจของคนในสังคม ยังไม่เกิดการมีส่วนร่วมหรือให้ความร่วมมือกับ ป.ป.ช. เช่น การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และพฤติกรรมใหม่ของคนในสังคม และการบริหารจัดการที่ดีเกิดขึ้นเพราะหน่วยงานอื่นมากกว่าที่จะมีผลมาจากการทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ให้ความเห็นว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้มีบทบาทเกี่ยวข้องในกรณีที่หน่วยงานใดจะนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้เป็นแต่เพียงหน่วยงาน

ที่ช่วยเสริมประสานเสนอแนะขอความร่วมมือให้หน่วยงานเหล่านั้นนำหลักธรรมาภิบาลไปปฏิบัติบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความโปร่งใสในหน่วยงานให้สามารถตรวจสอบได้ก็จะส่งผลให้หน่วยงานที่มีการบริหารจัดการที่ดี ลดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ตรงกันข้ามถ้าหน่วยงานไหนขาดการบริหารจัดการที่ดีก็จะเกิดปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงานนั้น คือ เป็นการป้องกันการทุจริตนั่นเอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ชัดเงางาม ให้ความเห็นว่าการส่งเสริมการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีหรือการสร้างธรรมาภิบาลของหน่วยงานภาครัฐของคณะกรรมการ ป.ป.ช. การเผยแพร่ความรู้กับราชการที่มีโอกาสใช้อำนาจหน้าที่ในการแสวงหาผลประโยชน์ในทางมิชอบยังไม่แพร่หลายและไม่ทั่วถึง จึงส่งผลให้คนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ยังมีการทุจริตแต่ก็ถือว่าเป็นบทบาทที่ดีที่จะต้องดำเนินการต่อไป

จะเห็นได้ว่าบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องคือ บทบาทการป้องกันการทุจริต ซึ่งดำเนินงานได้ดีในระดับหนึ่ง เนื่องจากเห็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีหน้าที่ควบคุมดูแลหน่วยงานของรัฐโดยตรง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ส่งผลกระทบต่อการเมือง ดังนี้

1. การส่งเสริมการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะช่วยผลทางด้านบวกต่อหน่วยงานภาครัฐ แต่ผลงานยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมมากนัก
2. คณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลหน่วยงานภาครัฐหรือเอกชนโดยตรงในการส่งเสริมการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีเป็นเพียงหน่วยที่จะต้องสร้างให้ภาคส่วนต่างเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการองค์กรที่ดีเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในการช่วยแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดจากสถาบันทางการเมืองหรือบุคลากรทางการเมือง

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดจากสถาบันทางการเมืองหรือบุคลากรทางการเมือง โดยการดำเนินการเสนอมาตรการป้องกันการทุจริตด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายมาตรการป้องกันการทุจริตให้มีอำนาจหน้าที่ในการรวบรวมสภาพปัญหาการทุจริต วิเคราะห์ด้วยทฤษฎีหมาย และระเบียบที่เอื้อประโยชน์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการทุจริตเสนอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พิจารณา และนำมาตราการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาแล้วให้หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานตั้งแต่ระดับกรมขึ้นไป รวมทั้งรัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐต้องถือเป็นนโยบายสำคัญอย่างยิ่ง มีหน้าที่ดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภายในหน่วยงานอย่างเข้มงวดและจริงจังมากขึ้น

บทบาทการป้องกันการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กรณีศึกษายกตัวอย่างที่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เสนอมาตรการต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการหรือวางแผนงานโครงการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตต่อหน้าที่การกระทำ ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม โดย กำหนดให้ทุกหน่วยงานต้องถือปฏิบัติและดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้บริหารสูงสุดของ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานอื่นของรัฐมีหน้าที่หรือภารกิจที่สำคัญที่ต้องดำเนินการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตภายในหน่วยงานที่กำลังดูแลรับผิดชอบให้หมดไปหรือลดลงให้มากที่สุดโดย

1.1 ศึกษา วิเคราะห์ กฎหมาย ประกาศ ระเบียบ คำสั่ง ที่เกี่ยวข้องกับงาน ในหน้าที่ทั้งหมดรวมถึงพฤติการณ์การทุจริตของเจ้าหน้าที่ในสังกัดที่เคยเกิดขึ้นแล้วในงาน แต่ละหน้าที่ และเสนอแนะให้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย ประกาศ ระเบียบ คำสั่ง และวิธี ปฏิบัติราชการให้เกิดระบบควบคุมการปฏิบัติงาน เพื่อให้สามารถป้องกันหรือปราบปรามการ ทุจริตภายในหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลอย่างจริงจัง

1.2 จัดทำแผนงานโครงการในการป้องกันหรือปราบปรามการทุจริตภายใน หน่วยงานให้สามารถลดการทุจริตได้ภายในระยะเวลาและเป้าหมายที่กำหนด และต้องกำหนดให้มี หน่วยงานหรือคณะกรรมการหรือคณะทำงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการให้บรรลุ เป้าหมายตามแผน พร้อมทั้งประเมินผลการดำเนินการตามแผน

1.3 แผนงานโครงการตามข้อ 1.2 ต้องจัดทำให้เสร็จภายในหกเดือนนับแต่ วันรับทราบนโยบายนี้

1.4 การดำเนินการตามข้อ 1.2 ให้จัดส่งให้สำนักงาน ป.ป.ช. และเผยแพร่ ให้สาธารณะทราบด้วย

2. หากรัฐมนตรี ปลัดกระทรวง อธิบดี ผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจหรือ หน่วยงานอื่นของรัฐหน่วยงานใดไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรการ หรือเพิกเฉยไม่สนองตอบ ต่อมาตรการข้างต้นหรือไม่สามารถลดการทุจริตภายในหน่วยงานที่กำลัง ดูแลรับผิดชอบให้ถือว่า ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารงาน

นายไฉเด็ด พรไชยา ให้ความเห็นว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในด้านการป้องกันการทุจริตนั้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมาย บัญญัติให้เท่านั้น คือ การเสนอมาตรการต่างๆ ต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา และคณะกรรมการ ตรวจเงินแผ่นดิน เพื่อให้มีการปรับปรุงการปฏิบัติราชการ หรือวางแผนงานโครงการของส่วน

ราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานอื่นของรัฐ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะไม่เข้าไปแทรกแซงถ้ากฎหมายไม่ได้ให้อำนาจไว้ รวมทั้งการรายงานผลการไต่สวน วินิจฉัย และเสนอความเห็นต่อรัฐสภา และรัฐบาลรับไปดำเนินการต่อโดยตราเป็นกฎหมาย ระเบียบ หรือประกาศให้หน่วยงานราชการ นักการเมือง และข้าราชการนำไปปฏิบัติ จากการดำเนินการดังกล่าวได้ส่งผลให้มีการพัฒนา และปรับปรุงโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการดีขึ้นได้ในระดับที่น่าพอใจ

นายวิชา มหาคุณ ให้ความเห็นว่า การแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดจากสถาบันทางการเมืองหรือบุคลากรทางการเมือง ที่กฎหมายใหม่ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2550 ฉบับที่ 2 พ.ศ.2554) กำหนดให้เจ้าหน้าที่ระดับล่างที่มีส่วนในการใช้อำนาจในตำแหน่งแจ้งบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วย การป้องกันการทุจริตต้องเริ่มจากระดับล่างให้เขามีความละเอียดถี่ถ้วน ไม่ทุจริตคอร์รัปชัน มีความซื่อสัตย์ สุจริตและมั่นคงในตำแหน่งหน้าที่การงานมีเกียรติก็ส่งผลให้ระบบราชการนักการเมืองและสถาบันทางการเมือง รัฐบาล และรัฐสภา ให้เป็นที่น่าเชื่อถือและศรัทธาของสังคม

นายกلاءณรงค์ จันทิก ให้ความเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยเฉพาะผู้มีอำนาจทางฝ่ายบริหารในอดีตมักจะออกมาในรูปแบบการใช้อำนาจทางการเมืองเข้าไปหาผลประโยชน์จากงานประมุขของทางราชการ

รองศาสตราจารย์รุทธิ เทพทอง ให้ความเห็นว่ากรรมการ ป.ป.ช. ต่อนักการเมืองฝ่ายบริหารที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายและเป็นผู้ที่มีบทบาทในการใช้อำนาจรัฐให้ฝ่ายข้าราชการประจำนำไปปฏิบัติเป็นสิ่งที่ดี ส่งผลให้การทุจริตคอร์รัปชันในระบบราชการลดลง รวมทั้งความน่าเชื่อถือต่อตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และรัฐสภาเพิ่มมากขึ้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ขัดเงางาม ให้ความเห็นว่ากรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันทางการเมืองหรือบุคลากรทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล รัฐสภา ระบบราชการ ตัวนักการเมืองหรือข้าราชการ ป.ป.ช. จะต้องปฏิบัติอย่างจริงจังและเท่าเทียมกันไม่เลือกฝ่ายไหน ซึ่งการแก้ไขปัญหาการทุจริตจะช่วยลดปัญหาการเมืองได้

นายสมศักดิ์ สันธินาค ผู้แทนอาสาสมัคร ให้ความเห็นว่า การดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตมีผลให้นักการเมือง และข้าราชการ ต้องระมัดระวังในการที่จะทุจริตคอร์รัปชันในโครงการต่าง ๆ จะส่งผลให้การทุจริต

น้อยลง เพราะการตรวจสอบวิธีอื่น ๆ นักการเมืองทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น ไม่ได้ให้ความสนใจ และเกรงกลัวมากนัก

นายพิทักษ์ บัวบาน ผู้บริหารท้องถิ่น ให้ความเห็นว่า การดำเนินบทบาทของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการแก้ไขปัญหาการทุจริตประสพผลสัมฤทธิ์ในระดับหนึ่ง และเป็นที่ยอมรับของสังคม ในส่วนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และนักการเมืองท้องถิ่น มีพฤติการณ์ ในการกระทำการทุจริตลดลง เพราะกลัวการถูกดำเนินคดี เสียภาพพจน์

กลุ่มตัวอย่างที่เห็นว่าการแก้ไขปัญหาการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้ส่งผลให้นักการเมือง และข้าราชการ ส่วนมากปรับเปลี่ยนแนวความคิด ค่านิยม มากนัก ดัง พฤติการณ์ที่ปรากฏให้เห็นตามสื่อต่างๆ กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นดังกล่าวได้แก่

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ให้ความเห็นว่า การเสนอมาตรการ ให้ความเห็นและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติ ราชการในเรื่องการแก้ไขปัญหาการทุจริตที่เกิดจากสถาบันทางการเมืองและบุคลากรทางการเมือง ซึ่งได้แก่ รัฐบาล รัฐสภา ระบบราชการ นักการเมือง และข้าราชการ ซึ่งก็เป็นการแก้ไขปัญหทั้ง ระบบ ที่สำคัญจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติ วิธีการคิดให้สำนึกและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ส่วนรวม ผลกระทบจากการปฏิบัติหน้าที่อันเกิดจากสถาบันทางการเมืองและบุคลากรก็ต้องมีทั้ง ด้านบวกและลบเป็นเรื่องปกติ

รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ให้ความเห็นว่า กฎหมายให้อำนาจ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จำกัดจึงไม่สามารถกำจัดคนที่ทุจริตออกไปนอกระบบได้ มีผลกระทบน้อย ทั้งด้านบวกและด้านลบยังไม่สร้างผลกระทบที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงค่านิยม ความคิด ความเชื่อ พฤติกรรมทางการเมืองของสมาชิกวุฒิสภา และข้าราชการ ได้มากพอที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ไปสู่แนวทางที่ดี ละเว้นการกระทำที่ทุจริตได้มากพออย่างเป็นรูปธรรม ในระบบราชการได้ส่งผล กระทบทั้งทางด้านบวกและด้านลบ เนื่องจากประชาชนขาดความเชื่อมั่น และศรัทธาต่อระบบ ราชการ ถึงแม้จะมีการจัดการการบริหารจัดการที่ดี แต่ก็ยังไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสู่การ เป็นธรรมาภิบาลที่มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้จริง การทำให้นักการเมือง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เป็นที่ยอมรับของสังคมได้ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีเป็นผลกระทบทางด้านบวก แต่ เท่าที่ปรากฏตามสื่อต่างๆ นักการเมืองยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางความคิด ความเชื่อจริง ๆ

ผลจากการศึกษาและวิเคราะห์จากรายงานการดำเนินการตามมาตรการป้องกัน และปราบปรามการ และกลุ่มตัวอย่างพบว่า การดำเนินบทบาทป้องกันการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีผลกระทบต่อการเมืองไทยในทางที่ดีขึ้น ซึ่งเห็นได้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณา เสนอมาตรการให้หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานตั้งแต่ระดับกรมขึ้นไป รวมทั้งรัฐวิสาหกิจ

และหน่วยงานอื่นของรัฐต้องถือเป็นนโยบายสำคัญ มีหน้าที่ดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตภายในหน่วยงานอย่างเข้มงวดและจริงจังมีการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการดีขึ้นในระดับที่น่าพอใจ

2.5 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในการสร้างมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมให้แก่สถาบันทางการเมืองและบุคลากรทางการเมือง

ในการสร้างมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรม คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ออกประกาศ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัดสำนักงาน ป.ป.ช. พ.ศ. 2550 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศและผลงานทั่วไป เล่มที่ 124 ตอนพิเศษ 129 ง วันที่ 23 กันยายน 2550 โดยกำหนดให้มีสำนักจริยธรรมและคุณธรรม มีอำนาจหน้าที่ ศึกษา วิเคราะห์ พัฒนาจัดทำมาตรฐานจริยธรรมคุณธรรม และการจัดวางระบบการบริหารในหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้มีความโปร่งใส เป็นธรรม กำกับดูแลคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้คำแนะนำและส่งเสริมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล และประสานงานและสร้างเครือข่ายการจัดตั้งเจ้าหน้าที่จริยธรรมในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในส่วนที่เป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้กล่าวว่า การดำเนินงานด้านคุณธรรมและจริยธรรมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นมาตรการที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้การเมืองมีความโปร่งใส มีคุณธรรมและจริยธรรมโดยบัญญัติไว้ในหมวดที่ 13 เรื่อง “จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ” และให้ความเห็นโดยสรุปได้ว่า จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องมีมาตรฐานที่ชัดเจน มีกลไกและระบบในการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ การฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมอย่างร้ายแรงของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้ผู้ตรวจการแผ่นดินส่งเรื่องให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ใต้อำนาจเพื่อถอดถอนออกจากตำแหน่งและกำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้กำกับดูแลคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา หรือประชาชนที่เข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่กระทำฝ่าฝืนประมวลจริยธรรมอย่างร้ายแรงให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการใต้อำนาจตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ

จากผลของการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลเอกสาร และข่าวสารต่าง ๆ พบว่า ภารกิจด้านส่งเสริมจริยธรรมและคุณธรรมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สอดแทรกอยู่ในภารกิจด้านการป้องกันการทุจริต ด้วยการเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยม

เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 โดยเน้นคุณธรรมด้านความซื่อสัตย์สุจริตเป็นหลัก ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมมากยิ่งขึ้น คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงดำเนินโครงการกิจกรรม ที่จะส่งผลให้เกิดการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม ทั้งในระดับตัวบุคคล ระดับเจ้าหน้าที่ของรัฐ และระดับองค์กร ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2549- 2553 หลังจากทีคณะกรรมการ ป.ป.ช. เข้ารับตำแหน่งและปฏิบัติหน้าที่ ได้ให้การเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต การกำกับดูแลคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยดำเนินการที่สำคัญ ๆ บางส่วน ดังนี้

1. โครงการเสวนาเรื่อง พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายต่อผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองระดับท้องถิ่น พนักงานส่วนท้องถิ่น รวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง เพื่อกันกันมิให้กระทำความผิด โดยดำเนินการร่วมกับมูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 14 จังหวัด ผู้เข้าสัมมนา 4,140 คน

2. โครงการผลิตและเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และเป็นการประชาสัมพันธ์การปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และสำนักงาน ป.ป.ช. อีกทั้งเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริต

3. โครงการเสริมสร้างจริยธรรม คุณธรรม ด้านความซื่อสัตย์สุจริตต่อด้านการทุจริต เพื่อติดตามผลการดำเนินการด้านการเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมในความซื่อสัตย์สุจริตในสถานศึกษาที่สืบเนื่องจากการสัมมนาครู อาจารย์ ระดับผู้บริหารสถานศึกษา และระดับปฏิบัติการสอน และสร้างความสัมพันธ์อันดี พร้อมทั้งชื่นชมผลงานของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมสัมมนา กับสำนักงาน ป.ป.ช. รวมถึงเปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ตลอดจนยกย่องผู้ประพฤติปฏิบัติตนชอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และตอบแทนผู้ทำคุณงามความดีในการป้องกันหรือปราบปรามการทุจริต

4. โครงการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้มีกิจกรรมส่งเสริมและบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยเฉพาะการกำกับดูแลคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ 2550 ดำเนินงานโดยจัดเสวนาระหว่างองค์กรที่เกี่ยวข้องในการกำกับดูแลคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีหน่วยงานและบุคคลเข้าร่วมเสวนาประกอบด้วย ประธานวุฒิสภา วุฒิสมาชิกกรรมาธิการวุฒิสภา ประธานผู้ตรวจการแผ่นดิน ผู้ตรวจการแผ่นดิน ประธาน

กรรมการ ป.ป.ช. กรรมการ ป.ป.ช. ผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้แทนผู้ราชการกรุงเทพมหานคร รวมทั้งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานดังกล่าว

5. โครงการจัดทำคู่มือและหลักสูตรฝึกอบรมวิทยากรด้านคุณธรรมจริยธรรมระดับพื้นฐาน เพื่อให้มีคู่มือและหลักสูตรสำหรับฝึกอบรมวิทยากรด้านคุณธรรมจริยธรรมของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่สามารถเผยแพร่หลักวิชาการในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างกว้างขวางและเพื่อรณรงค์ให้สังคมเห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีคุณธรรมจริยธรรมได้อย่างเข้าใจตรงกัน ดำเนินงานโดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อสังเคราะห์เนื้อหาจากคู่มือจริยศาสตร์ตามหลักวิชาการสากลของศาสตราจารย์ กิริติ บุญเจือ อนุกรรมการฯ ที่จัดทำมอบให้สำนักงาน ป.ป.ช. และศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมได้จัดพิมพ์เผยแพร่

6. โครงการเครือข่ายพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็กและเยาวชน เพื่อประสานและร่วมมือกับองค์กร หน่วยงานในการพัฒนาปลูกฝังจิตสำนึกเด็กและเยาวชนให้มีคุณธรรมจริยธรรม การดำเนินโครงการได้รับความร่วมมือจากสภาก่อการพัฒนารวมเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จัดสัมมนาตัวแทนเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เพื่อนำผลการสัมมนาไปจัดทำเรื่องมือในการเสริมสร้างและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนกลุ่ม ๆ รวมทั้งให้ทุนสนับสนุนองค์กรเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนแต่ละกลุ่มรวม 35 องค์กร เพื่อเป็นกรณีศึกษาเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

7. โครงการยกย่องผู้ประพฤติปฏิบัติตนชอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เพื่อสรรหาเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้สมัครได้รับการยกย่องให้เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตตามระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการยกย่องผู้ประพฤติปฏิบัติตนชอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริต พ.ศ. 2543 และเพื่อเชิดชูเกียรติ โดยการจัดคัดเลือกเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทรวงต่าง ๆ เสนอตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด และพิจารณาขอยกย่องผู้ประพฤติปฏิบัติตนชอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โดยมอบโล่เชิดชูเกียรติ จำนวน 8 ราย

8. โครงการตอบแทนผู้ทำคุณงามความดีในการป้องกันหรือปราบปรามการทุจริต เพื่อสรรหาผู้ทำคุณงามความดีในการป้องกันหรือปราบปรามการทุจริต ตามระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ว่าด้วยการตอบแทนผู้ทำคุณงามความดีในการป้องกันหรือปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2543 เพื่อเชิดชูเกียรติ โดยพิจารณามอบโล่เชิดชูเกียรติชั้นดีเยี่ยมแก่ 2 หน่วยงาน คือ ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม สำนักบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ ที่ให้การสนับสนุนภารกิจด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของสำนักงาน ป.ป.ช. และบริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด

9. โครงการสร้างองค์กรต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงโดยการสนับสนุนการดำเนินการของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อบูรณาการและสนับสนุนการดำเนินโครงการประกวดผลงานตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ด้วยการเสริมองค์ความรู้ในการดำเนินงาน โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรในหน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการ โดยได้จัดอบรมให้ความรู้หน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการของสำนักงาน กปร. รวม 53 หน่วยงาน

10. โครงการประกวดบทความเพื่อการรณรงค์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม เพื่อให้ นักเรียน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการและประชาชนทั่วไปได้มีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดหรือแนวทางเพื่อการรณรงค์ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในรูปแบบบทความ ซึ่งสะท้อนแนวคิดจากสัญลักษณ์ส่งเสริมคุณธรรมความดี “ช่อสะอาด” ที่ชนะเลิศ การประกวดเพื่อนำไปสู่การปลูกฝังหรือเสริมสร้างคุณธรรมความดีของตน ครอบครัวหรือสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

ผลการดำเนินงานมีผู้ส่งผลงานเข้าประกวด จำนวน 180 บทความ จากกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มทั้งในกรุงเทพมหานครและจังหวัดในทุกภาคของประเทศ เป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงการมีแนวคิดในเรื่องคุณธรรมอย่างหลากหลาย ได้แก่ การทำความดีทั่วไป ความซื่อสัตย์สุจริต ความพอเพียง ธรรมภิบาล หลักธรรม/คติธรรม และที่เด่นชัดคือมีการน้อมนำพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในเรื่องของคุณธรรมมาอ้างอิงประกอบ นอกจากนี้ยังมีบทร้อยกรองที่อธิบายความหมาย “ช่อสะอาด” และเชิญชวนให้ทำความดี

11. โครงการพัฒนาผู้นำคุณธรรม เพื่อมีหลักสูตรผู้นำคุณธรรมเป็นต้นแบบภายในหน่วยงาน องค์กรทุกภาคส่วน โดยเน้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชน เพื่อให้มีแนวร่วมและเครือข่ายผู้นำคุณธรรมในทุกภาคส่วนเพื่อเผยแพร่ภารกิจของสำนักงาน ป.ป.ช.

อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าการดำเนินงานด้านจริยธรรมและคุณธรรมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. โครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการจัดการอบรมสัมมนา โครงการจัดทำเอกสารเพื่อเผยแพร่ การจัดหลักสูตรเพื่อใช้ในการอบรม การประกวดยกย่องผู้ทำคุณงามความดีเป็นที่เชิดชูเกียรติ การมอบโล่และให้รางวัลต่าง ๆ แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ จึงเป็นการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ และกำลังใจในการทำ ความดี ผู้ประพฤติปฏิบัติตนชอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ให้แก่หน่วยงาน สถาบันต่าง ๆ และบุคลากร ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องในป้องกันและปราบปรามการทุจริต รวมทั้งเด็กและเยาวชนในการสร้างเครือข่ายต่อต้านการทุจริต

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่าการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้านจริยธรรมและคุณธรรม มีผลให้หน่วยงานของรัฐ สถาบันทางการเมืองและบุคลากรเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักการเมือง ข้าราชการ ได้รับการพัฒนาให้มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงานให้เกิดความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม สร้างความเชื่อถือ ศรัทธา ต่อการดำเนินงานของรัฐบาล และรัฐสภาซึ่งจะส่งผลให้เสถียรภาพทางการเมืองมั่นคง กลุ่มตัวอย่างให้เหตุผลไว้ มีดังนี้

นายใจเด็ด พรไชยา ให้กล่าวว่าความถูกต้องตามคุณธรรม และจริยธรรม เป็นสิ่งที่ดีที่เดิมการปกครองบ้านเมืองใช้หลักทศพิธราชธรรมในการปกครองประเทศ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ส่งเสริมเรื่องคุณธรรม จริยธรรมซึ่งมีอยู่ในยุทธศาสตร์ของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. หากนักการเมือง และข้าราชการมีคุณธรรม ทำงานโดยยึดความถูกต้องมีตามหลักจริยธรรม ก็จะส่งผลให้รัฐสภา สมาชิกวุฒิสภาหรือวุฒิสภาเป็นตัวอย่างที่ดีให้หน่วยงานของรัฐต่าง ๆ นำไปปฏิบัติก็จะส่งผลทางด้านบวกทางการเมืองมากกว่าด้านลบแน่นอน

นายวิชา มหาคุณ ให้ความเห็นว่าคุณธรรมและเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องมีมาตรฐานทางคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้สร้างมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่สถาบันทางการเมืองและบุคลากรทางการเมือง รวมทั้งดำเนินการตรวจสอบมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูง ระบบราชการ รัฐบาล และรัฐสภาเพื่อให้คนมีความเชื่อถือ ศรัทธา การดำเนินงานของรัฐบาล และรัฐสภาซึ่งจะส่งผลให้การเมืองดีขึ้น และมั่นคง

นายก้านรงค์ จันทิก ให้ความเห็นว่าคุณธรรม ป.ป.ช. มีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในทุกรูปแบบ เป็นการสร้างความสงบเรียบร้อยให้แก่บ้านเมือง โดยเฉพาะเรื่องการสร้างคุณธรรมจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลให้สังคมสงบสุข รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันแห่งผลประโยชน์ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การทำให้การเลือกตั้งทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นเป็นการเลือกตั้งที่สุจริตและเที่ยงธรรมซึ่งเป็นเรื่องที่หลายหน่วยงานราชการรวมทั้งคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะต้องดำเนินการ

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ให้ความเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ของ ป.ป.ช. ได้ส่งผลกระทบต่อให้นักการเมือง ข้าราชการ ระบบราชการ สถาบันทางการเมือง รัฐบาล และรัฐสภาดีขึ้นเนื่องจากมาตรฐานทางด้านคุณธรรม จริยธรรมเป็นเครื่องมือในการควบคุม

ตรวจสอบการตัดสินใจ และการกระทำของนักการเมืองในฐานะบุคคลสาธารณะที่ควรได้รับการปลูกฝังและพัฒนาให้ดีขึ้น

รองศาสตราจารย์วรุฒิ เทพทอง ให้ความเห็นว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการพยายามสร้างมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม ให้กับประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคมมีจิตสำนึกรับผิดชอบร่วมกันเพื่อก่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรมค่านิยมที่ถูกต้องต่อมุมมองทัศนคติและต่อปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบมีส่วนทำให้นักการเมือง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความตระหนักและสำนึกต่อสังคมส่วนร่วมมากขึ้น รวมทั้งเป็นกรอบให้องค์กรต่างๆ นำไปปฏิบัติและพัฒนาในส่วนของรัฐบาลและรัฐสภาก็ให้การสนับสนุนการแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน โดยการกำหนดเป็นนโยบายและแนวทางการดำเนินงานให้หน่วยต่างๆ นำไปปฏิบัติ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ชัดเจนงาม ให้ความเห็นว่าการสร้างมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่สถาบันทางการเมืองและบุคลากรทางการเมืองของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสิ่งที่ดีที่จะต้องปลูกจิตสำนึกให้กับบุคคลเหล่านี้ได้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ที่มีต่อสังคมส่วนรวม แต่เท่าที่เห็นการดำเนินการทางด้านนี้ของ ป.ป.ช. ยังไม่ปรากฏมากนักตามสื่อต่าง ๆ ยังจำกัดอาจเป็นด้วยงบประมาณหรือบุคลากรของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เองมีจำกัดก็เป็นไปได้ทำให้ผลงานทางด้านนี้ไม่แพร่หลายที่จะส่งผลให้นักการเมืองที่อยู่ในคณะรัฐบาล ฝ่ายค้านร่วมแต่มีบทบาททำงานในรัฐสภา ที่จะผลักดันให้การทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. สัมฤทธิ์ผลต่อระบบราชการ และตัวข้าราชการ โดยร่วมดร.ภาณุมาศ ชัดเจนงาม เห็นว่าเป็นผลบวกที่ดีแม้จะยังไม่ได้ผลมากนักก็ตาม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างบางส่วนให้ความเห็นว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้มีผลให้รัฐบาล และรัฐสภาปรับเปลี่ยนอะไรมากนักเห็นได้จากการประชุมสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภานักการเมืองก็ยังมีพฤติกรรมเหมือนเดิม ส่วนระบบราชการและข้าราชการถึงจะมีปรับเปลี่ยนบ้างแต่ก็เป็นส่วนน้อย กลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นดังกล่าวได้แก่

รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ให้ความเห็นว่าผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการสร้างมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรมต่อรัฐบาลยังไม่เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ให้ความเห็นว่ารัฐสภาก็ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ ทั้งที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ออกกฎหมายให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. นำไปปฏิบัติเพื่อตรวจสอบพฤติกรรมทางด้านคุณธรรม จริยธรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ในส่วนของระบบราชการ รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ให้ความเห็นว่าการสร้างมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรมของระบบราชการ การดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อระบบราชการถือว่าเป็นเรื่องดีและ

เกิดผลดีต่อระบบราชการโดยรวมแต่จะเกิดผลในระยะยาวมากกว่า ในระยะสั้นจะยังไม่เกิดผลมากนักในขณะนี้ และตัวข้าราชการนั้น รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข มองว่าพฤติกรรมของข้าราชการในเรื่องของคุณธรรม จริยธรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมีผลมาจากการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือไม่นั้น ไม่สามารถตอบได้เพราะหลายหน่วยงานที่รณรงค์เรื่องนี้อยู่สำหรับนักการเมือง ให้ความเห็นว่าการสร้างมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีผลทำให้นักการเมืองบางส่วนดีขึ้นแต่ก็เป็นส่วนน้อยมาก ส่วนใหญ่ก็ยังไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งจะเห็นได้จากการถ่ายถอดสดการประชุมสภาผู้แทนราษฎรหรือรัฐสภาก็ตามยังมีการใช้คำพูดที่ไม่สุภาพให้เห็นอยู่

โดยสรุปแล้ว พบว่าบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องคือ บทบาทการป้องกันการทุจริต ซึ่งดำเนินงานได้ดีในระดับหนึ่ง เนื่องจากนักการเมืองบางส่วนก็ยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรม ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลเอกสาร และข่าวสารต่าง ๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นเป็นสองแนวทางคือ

1. การดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้านจริยธรรมและคุณธรรม เป็นบทบาทด้านการป้องกันการทุจริตที่มีผลต่อการเมืองไทยในด้านบวกที่มีผลให้รัฐบาล และรัฐสภา รวมถึงนักการเมือง และข้าราชการ พัฒนามีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดีขึ้น
2. การดำเนินบทบาทด้านจริยธรรมและคุณธรรม ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่ได้ผลมากนักเพราะพฤติกรรมของนักการเมือง และข้าราชการ ยังเหมือนเดิม

2.6 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในด้านเสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับผลกระทบจากการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่มีผลต่อเสถียรภาพของสถาบันทางการเมืองกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นไว้ดังนี้

นายใจเด็ด พรไชยา ให้ความเห็นว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยึดหลักความถูกต้องตามหลักกฎหมาย ฉะนั้นการตรวจสอบนักการเมืองผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับสูงเป็นเรื่องของตัวบุคคลเป็นส่วนใหญ่ หากจะมีผลกระทบทางการเมืองอยู่บ้างแต่ก็เป็นผลกระทบในทางที่ดี และเป็นโอกาสให้สถาบันรัฐสภา รัฐบาล หรือระบบราชการได้ปรับเปลี่ยนนักการเมือง และข้าราชการที่มีพฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชันออกจากระบบราชการ จึงเป็นพัฒนาองค์กรให้ดีขึ้น

รองศาสตราจารย์วรวิภา เทพทอง ให้ความเห็นว่าผลกระทบทางการเมืองที่เกิดจากการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผลกระทบทางด้านบวกที่ส่งผลให้เสถียรภาพของรัฐบาลมั่นคงขึ้นเพราะคณะกรรมการ ป.ป.ช. เปรียบเสมือนเครื่องมือในการกำจัดคนไม่ดีหรือ

นักการเมืองที่ทุจริตคอร์รัปชันออกจากระบบทางการเมือง ส่งผลให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานของรัฐบาลและการทำหน้าที่ทางนิติบัญญัติและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐของรัฐสภา

จะเห็นได้ว่า จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีผลให้เสถียรภาพของสถาบันทางการเมืองมั่นคงขึ้น เพราะการดำเนินคดีและลงโทษกับนักการเมือง และข้าราชการที่มีพฤติการณ์ทุจริตคอร์รัปชันออกจากระบบ เป็นการพัฒนาองค์กรและเป็นการเสริมสร้างสถาบันให้เข้มแข็งและมีเสถียรภาพมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับผลการดำเนินคดีกับ นายวัฒนา อัสวเหม เรื่องบ่อนำบักน้ำเสียคลองด่าน เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ไม่ได้ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลเพราะเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล ที่เกิดจากนักการเมืองที่มีหน้าที่และความรับผิดชอบทางสาธารณะใช้อำนาจหน้าที่และอิทธิพลทางการเมืองที่มีอยู่ร่วมกับ ภาคประชาสังคม องค์กรเอกชนที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐให้ตนเองและพวกพ้องได้รับผลประโยชน์แต่ส่วนรวมหรืองานสาธารณะได้รับความเสียหาย เป็นการมีผลประโยชน์ทับซ้อน

จากข้อมูลเอกสารรายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ ประจำปี พ.ศ. 2550 ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการดำเนินคดีกับ นายวัฒนา อัสวเหม เรื่องบ่อนำบักน้ำเสียคลองด่าน เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย และเจ้าหน้าที่กรมที่ดิน ร่วมกันเป็นเจ้าพนักงานใช้อำนาจโดยตำแหน่งโดยมิชอบ บังคับข่มขืนใจหรือจู่ใจให้ราษฎรขายที่ดินให้และบีบบังคับให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องออกเอกสารสิทธิที่ดินที่ได้กว้านซื้อไว้และออกในนาม บริษัท ปาล์มบีช ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด และร่วมกันดำเนินการออกโฉนดที่ดินบริเวณตำบลคลองด่าน อำเภอบางบัว จังหวัดสมุทรปราการ โดยมิชอบ ในเขตพื้นที่สงวนหวงห้ามทับที่สาธารณะประโยชน์และนำเอาหลักฐานสำหรับที่ดินแปลงอื่นมาอ้างในการออกโฉนดที่ดิน ซึ่งผลการดำเนินคดีอาญา ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาจำคุก นายวัฒนา อัสวเหม เป็นเวลาสิบปีโดยไม่รอลงอาญา เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2551 องค์กรและผู้พิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีมติ 8 ต่อ 1 เห็นพ้องกับคณะกรรมการ ป.ป.ช.

อย่างไรก็ดีกลุ่มตัวอย่างที่มีความเห็นตรงข้ามมีความเห็นว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะส่งผลกระทบต่อสถาบันทางการเมือง รัฐบาล รัฐสภา และระบบราชการเกิดความไม่มั่นคง โดยให้เหตุผลว่าหากผลการไต่สวนข้อเท็จจริงและคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เมื่อปรากฏว่ามีมูลความผิดทางอาญาที่จะต้องถูกดำเนินคดี และอาจถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งอาจส่งผลให้สื่อต่าง ๆ นำไปเผยแพร่ ต่อสาธารณะ สังคมเกิดปฏิกิริยา

ต่อต้านรัฐบาล เห็นว่ารัฐบาลขาดความชอบธรรมในการบริหารงานราชการแผ่นดิน เสถียรภาพของรัฐบาลก็จะมีปัญหาทำให้อำนาจนอกระบบอ้างเหตุในการปฏิวัติรัฐประหาร กลุ่มตัวกลุ่มอย่าง ที่ให้ความเห็นสอดคล้องกับความเห็นดังกล่าว มีดังนี้

นายวิชา มหาคุณ ให้ความเห็นว่า การตรวจสอบการทุจริตคอร์รัปชันของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงมีผลทำให้การเมืองไม่มั่นคง หากผลการไต่สวนข้อเท็จจริงและวินิจฉัยของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ปรากฏว่ามีมูลร้ายชัดปดติและส่งเรื่องรายงานความเห็นไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่งหรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งให้อัยการสูงสุดดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรณีที่ผลการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลความผิดทางอาญา พร้อมส่งผลให้สื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และสื่ออินเทอร์เน็ตต่าง ๆ นำไปเผยแพร่รัฐบาลก็จะขาดความชอบธรรมในการบริหารงานราชการแผ่นดินเสถียรภาพของรัฐบาลก็จะมีปัญหาทำให้อำนาจนอกระบบอ้างเหตุในการปฏิวัติรัฐประหาร ซึ่งก็จะส่งผลกระทบต่อรัฐสภาและระบบราชการด้วย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ชัดเจนงาม ให้ความเห็นว่า การชี้มูลความผิดของคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับนักการเมืองมีผลกระทบต่อรัฐบาลแน่นอนยิ่งถ้าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีก็จะส่งผลให้สังคมถามหาคุณธรรม จริยธรรมของนักการเมือง เปรียบเสมือนนักการเมืองผู้นั้นขาดความชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่บริหารราชการต่อไป

นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างบางส่วนให้ความเห็นว่า การดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล และรัฐสภา เพราะการดำเนินคดีต่อนักการเมือง รัฐมนตรี เป็นเรื่องส่วนบุคคลของแต่ละคนที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ไม่ได้ส่งผลต่อสถาบันทางการเมืองถึงมีก็มีผลกระทบน้อยมากและอยู่ในด้านบวกมากกว่า โดยกลุ่มตัวอย่างให้เหตุผล มีดังนี้

นายกกล้าณรงค์ จันทิก ให้ความเห็นว่า การปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เป็นเหตุให้มีการถอดถอนจากตำแหน่ง การดำเนินคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ผ่านมาและมีจำนวนมากไม่เคยปรากฏว่าจะมีส่วนทำให้มีผลกระทบต่อความมีเสถียรภาพของสถาบันทางการเมืองใดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนั้น เพราะเป็นเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายที่ถืออยู่และเป็นที่ยอมรับของสังคม เป็นเพียงแต่การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เป็นเหตุทำให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องดำเนินคดีอาญาทางการเมืองเพราะเหตุที่เกิดจากการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน เพราะร้ายชัดปดติหรือมีทรัพย์สิน

เพิ่มขึ้นผิดปกติ ซึ่งรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้เป็นลักษณะต้องมีให้บุคคลใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ให้ความเห็นว่าเสถียรภาพของสถาบันทางการเมืองไม่ได้เกิดจากการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ว่าจะเป็นการเลือกตั้ง กลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง รัฐสภา รัฐบาล ระบบราชการ จะมีก็แต่การแจ้งบัญชีทรัพย์สินอันเป็นเท็จที่จะทำให้อุบัติคดีทางการเมือง แต่ที่เห็นก็ไม่ที่ร้ายซึ่งก็ไม่ถึงกับทำให้รัฐบาลไร้เสถียรภาพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ขัดเงางาม ให้ความเห็นว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อรัฐสภาเพราะสมาชิกรัฐสภามีกฎหมายรองรับหากอยู่ในสมัยประชุมสมาชิกก็สามารถทำหน้าที่ต่อไปได้ หากจะมีผลกระทบอยู่บ้างก็เป็นเรื่องของตัวบุคคลที่เป็นนักการเมือง ที่สังคมขาดความเชื่อมั่น ความโปร่งใส ในการตรวจสอบการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐตามกระบวนการที่บัญญัติในรัฐธรรมนูญแต่ก็ไม่ได้ทำให้รัฐสภาไม่เสถียรภาพแต่อย่างใด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ขัดเงางาม ให้ความเห็นว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ส่งผลให้ระบบราชการสั้นคอนหรือไม่มีเสถียรภาพแต่อย่างใด หากแต่กลับทำให้ระบบราชการได้รับการพัฒนาเท่ากับเป็นการที่กำจัดคนไม่ดีออกจากระบบราชการและข้าราชการที่อยู่ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่กระทำการอันเป็นการทุจริต และประพฤติ ปฏิบัติราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เป็นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น

พลเรือเอกปรีชา เตชรัตน์ ผู้แทนองค์กรเอกชน กล่าวว่า การถูกลงโทษของนักการเมืองเป็นเรื่องเฉพาะตัวบุคคลที่จะต้องถูกตัดสินทางการเมืองตามที่กฎหมายกำหนดไม่ได้มีผลต่อรัฐบาล

นายสมศักดิ์ สันธินาท ผู้แทนอาสาสมัคร ให้ความเห็นว่า เมื่อนักการเมืองไม่ดีออกจากระบบไปแม้ไม่มากแต่ก็มีผลทำให้การเมืองมีโอกาที่จะดีขึ้น

นายพิทักษ์ บัวบาน ผู้บริหารท้องถิ่น ให้ความเห็นว่า การดำเนินคดีกับนักการเมืองที่กระทำการทุจริตไม่ได้ส่งผลกระทบต่อการเมืองมากนัก แต่ที่เห็นเมื่อรัฐมนตรีออกจากตำแหน่งก็ตั้งคนอื่นมาแทนปฏิบัติงานต่อเพราะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความรู้ความสามารถทุกคน ส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรีเป็นอย่างต่ำ และพร้อมที่จะเป็นรัฐมนตรีเพราะเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติ จึงว่าจะส่งผลดีมากกว่าผลเสีย

ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกบทบาทได้ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง

โดยเฉพาะรัฐบาล ซึ่งบทบาทที่มีผลมากที่สุดคือ บทบาทในการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การปราบปรามการทุจริต และการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน แต่ก็มีกลุ่มที่เห็นว่ามีผลเฉพาะบุคคล โดยแยกออกเป็น 3 ความเห็น ดังนี้

1. สถาบันทางการเมืองพัฒนาขึ้นไปสู่แนวทางที่ดีเพราะเป็นการกำจัดการเมืองที่ไม่ดีออกจากระบบการเมือง และเป็นการปรับเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อเสริมการทำงานให้รัฐบาลมั่นคงขึ้น
2. รัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีขาดความชอบธรรมในการบริหารราชการแผ่นดิน ส่งผลให้รัฐบาลไร้เสถียรภาพ
3. การถูกลงโทษและถูกตัดสิทธิทางการเมืองเป็นเรื่องของเฉพาะบุคคลมิได้ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลแต่อย่างใด

2.7 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศ

เมื่อพิจารณาเอกสารรายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ ประจำปี พ.ศ. 2552 ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการดำเนินคดีกับ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี กับพวก กระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ กรณีสั่งการให้มีการสลายการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตร คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้พิจารณาข้อเท็จจริงจากการไต่สวนแล้วมีมติว่า การกระทำของ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ในฐานะนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหัวหน้ารัฐบาลต้องบริหารบ้านเมืองให้ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และเคารพสิทธิการแสดงออกของประชาชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ถึงแม้ข้อเท็จจริงจะปรากฏว่า นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ได้ติดต่อประธานรัฐสภาเพื่อขอให้เปลี่ยนสถานที่การจัดประชุมออกไปก็ตาม แต่กรณีที่เจ้าหน้าที่ตำรวจใช้วิธีการที่รุนแรงต่อประชาชนจนประชาชนได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิต และเมื่อปรากฏว่ามีผู้บาดเจ็บสาหัสในการเข้าดำเนินการของเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อเปิดทางเข้าสภาในตอนเช้าวันที่ 7 ตุลาคม 2551 การกระทำของ นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ จึงมีความผิดทางอาญารัฐเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157

ผลดำเนินการถอดถอน ในการประชุมวุฒิสภาเป็นพิเศษ เมื่อวันอังคารที่ 9 มีนาคม 2553 วุฒิสภามีมติไม่ถอดถอน นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ด้วยคะแนนเสียง 76 เสียง และมีมติถอดถอนด้วยคะแนนเสียง 49 เสียง จำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา จำนวน 134 คน

จากกรณีศึกษาจะเห็นได้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติสั่งเรื่องให้วุฒิสภาพิจารณาถอดถอนนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ผลของมติดังกล่าวมิได้

ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง อันเนื่องมาจากการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพราะสถานการณ์ของความขัดแย้งทางการเมืองในขณะที่เกิดก่อนที่นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี หากแต่พ้นจากตำแหน่งเพราะศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้ยุบพรรคพลังประชาชน เนื่องจากกรณีที่นายยงยุทธ ดิยะไพรัช รองหัวหน้าพรรคพลังประชาชนและกรรมการบริหารพรรคพลังประชาชนกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. 2550 ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม อันเป็นการกระทำเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจในการปกครองประเทศโดยวิธีการซึ่งมิได้เป็นไปตามวิถีทางที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา 68 ประกอบมาตรา 237 วรรคสอง และให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของหัวหน้าพรรคพลังประชาชนและกรรมการบริหารพรรคพลังประชาชน จำนวน 37 คน เป็นเวลา 5 ปี ทำให้นายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ในฐานะรักษาการหัวหน้าพรรคพลังประชาชนต้องพ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นว่าสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่มีอยู่มิได้เกิดจากผลการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความเห็นมี ดังนี้

นายใจเด็ด พรไชยา ให้กล่าวว่าสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไม่ได้เกิดจากการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพราะการทำงานของ ป.ป.ช. ยึดความถูกต้องเป็นหลักคือ ความถูกต้องตามหลักของกฎหมายที่ให้อำนาจไว้ หลักของความยุติธรรม และเป็นธรรมทำงานด้วยความระมัดระวังซึ่งอาจจะมีบางคนที่ไม่ถูกใจแต่ก็ไม่สามารถนำไปเป็นประเด็นทางการเมืองได้เพราะสังคมรับรู้ข้อมูลข่าวสารมากขึ้น

นายวิชา มหาคุณ ให้ความเห็นว่าการทำงาน of คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองแต่ความขัดแย้งทางการเมืองเกิดจากการแสวงหาผลประโยชน์และการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาลที่ฝ่ายตรงข้ามนำไปโจมตีและขยายความตามสื่อต่าง ๆ

นายกกล้าณรงค์ จันทิก ให้ความเห็นว่าผลจากการดำเนินคดีอาญาของศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ศาลรัฐธรรมนูญ ที่อยู่ในความรับผิดชอบดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และเป็นเหตุให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองถูกดำเนินคดีอาญาและถอดถอนออกจากตำแหน่งที่ผ่านมาและมีจำนวนหลายคดี รวมทั้งคดีที่ไม่เป็นเหตุให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองต้องถูกดำเนินการดังกล่าว ล้วนแต่มีผลพวงมาจากการปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และเป็นไปตามกฎหมายซึ่งเป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่สังคมโดยเฉพาะสังคมทางการเมืองให้การยอมรับ ทั้งเป็นกฎเกณฑ์ที่ได้บัญญัติไว้ตั้งแต่

รัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 ที่เป็นที่ยอมรับเช่นกันว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนไม่ได้เป็นการปฏิบัติหน้าที่ที่เกิดจากการเลือกปฏิบัติ ไม่มีการปฏิบัติเป็นสองมาตรฐาน การปฏิบัติราชการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงไม่ได้เป็นต้นเหตุ ไม่ได้มีส่วนเสริมสร้าง ไม่ได้สนับสนุนให้เกิดความขัดแย้งทางการเมือง มีเพียงบางเหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงสั้นๆ ที่มีบุคคลบางกลุ่มพยายามสร้างกระแส สถานการณ์ ได้พยายามดึงเรื่องการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพียงเพื่อไปสร้างแรงกระตุ้นหรือปลุกเร้าอารมณ์กลุ่มคนของตนให้เกิดปฏิกิริยามีความรู้สึกถึงความมีเกี่ยวข้องกับกรณีความขัดแย้งทางการเมืองในขณะนั้น

รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ให้ความเห็นว่าความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศไทยไม่ได้เกิดจากการดำเนินบทบาทของ ป.ป.ช. โดยตรงซึ่งเป็นเรื่องของการเมืองที่แบ่งฝ่ายกันออกเป็นเสื้อเหลือง เสื้อแดง ที่กล่าวหาว่า ป.ป.ช. สองมาตรฐานซึ่งการทำหน้าที่อันนี้ของ ป.ป.ช. เองก็ไม่ชัดเจนว่ามีสองมาตรฐาน เป็นเรื่องการเมืองที่กล่าวหาเพื่อผลประโยชน์ของฝ่ายตนเอง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ชัดเจนงาม ให้ความเห็นว่าความขัดแย้งทางการเมืองมันขึ้นอยู่กับกรณีนั้น ๆ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ปฏิบัติหน้าที่อย่างเที่ยงธรรมหรือไม่ ถ้าได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องเที่ยงธรรมตามหลักกฎหมาย ถูกต้องแล้วคือความถูกต้องอาจจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนก็ได้เป็นเรื่องปกติ ฝ่ายที่เห็นด้วยได้ประโยชน์ก็บอกว่าดี ฝ่ายที่เสียประโยชน์ก็บอกว่าไม่ดี

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ให้ความเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทำหน้าที่ได้ดีเป็นกลางไม่ได้มีสองมาตรฐานเข้าข้างฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นพิเศษ ในภาพรวมก็ปฏิบัติหน้าที่ได้สมเหตุและผลดีพอสมควร และเห็นว่าถ้าคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีศักยภาพตรงไปตรงมาไม่ลำเอียงและบังคับใช้กฎหมายได้อย่างเต็มที่ ช่วยลดความขัดแย้งทางการเมืองเพราะเป็นการขจัดคนทุจริตคอร์รัปชันออกนอกระบบการเมือง

รองศาสตราจารย์วรุฒิ เทพทอง ให้ความเห็นว่าการทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นที่ยอมรับของสังคมไม่มีสองมาตรฐานและประชาชนให้ความเชื่อถือไม่ใช่สาเหตุให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศ

นายสมศักดิ์ สันธินาค ผู้แทนอาสาสมัคร ให้ความเห็นว่า การดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีผลงานเป็นที่ยอมรับของสังคมจึงไม่มีเหตุให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองเพราะส่วนมากผู้ที่ถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมส่อไปในทางที่จะทุจริตซึ่งสังคมและสื่อต่าง ๆ ให้ความสนใจ

นายพิทักษ์ บัวบาน ผู้บริหารท้องถิ่น ให้ความเห็นว่า การดำเนินบทบาทของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ได้ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองเพราะประชาชนยอมรับแล ไม่ได้มีปฏิกริยาต่อต้านหรือคัดค้าน โดยเฉพาะในส่วนของท้องถิ่น

จะเห็นได้ว่าทั้งกรณีศึกษาที่ได้ยกตัวอย่างและจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง นอกจากการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้ก่อให้เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งทาง การเมืองแล้วยังช่วยลดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวด้วย

ตอนที่ 3 ข้อเสนอที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์และกรณีศึกษา

ผลการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบทบาทคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองไทยสรุปได้ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์บทบาทคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ผลที่ได้จากการศึกษาบทบาทคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในด้านการป้องกันการทุจริต ด้านการปราบปรามการทุจริต ด้านการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน และด้านการดำเนินคดีกับ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้ข้อสรุป ดังนี้

3.1.1 บทบาทด้านการป้องกันการทุจริต คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการ เสนอมาตรการ ความเห็น และข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการ ตรวจสอบแผ่นดิน การเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต การดำเนินการให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และการกำหนดมาตรการเพื่อ ป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวม พบว่า ในการเสนอมาตรการความเห็น และข้อเสนอแนะได้รับความร่วมมือจากคณะรัฐมนตรี รัฐสภา เป็นอย่างดีพร้อมทั้งนำไปดำเนินการต่อตามคำชี้แนะของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งถือเป็นแนวทาง หนึ่งในการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันที่เห็นผลเป็นรูปธรรมที่ปรากฏตามสื่อ ต่างๆ แต่ยังมีเผยแพร่ตามสื่อไม่มากนัก ในด้านการเสริมสร้างทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับ ความซื่อสัตย์สุจริต คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้จัดทำโครงการผลิตและเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ จัดนิทรรศการและกิจกรรมเนื่องในโอกาสต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ เผยแพร่แนวคิด และ แนวทางปฏิบัติในการเสริมสร้าง ความซื่อสัตย์สุจริต ในสถานศึกษาและนอกระบบการศึกษา เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. กับกลุ่มเป้าหมายและสนับสนุนให้ กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งพบว่าการดำเนินงานทางด้าน นี้ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่ประสบผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมมากนัก เพราะปัญหาการ

ทุจริตคอร์รัปชันมีควบคู่สังคมไทยมานาน และการสร้างแนวร่วมในการขับเคลื่อนกลไกป้องกัน การทุจริตร่วมทั้งการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ มีน้อย การผลิตสื่อต่างๆ ยังมีปริมาณไม่มากพอ และไม่ทั่วถึง การดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พบว่าการกำหนดมาตรการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ตรวจสอบและเฝ้าระวังการทุจริตและประพฤติมิชอบ ที่มีลักษณะเป็นเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อ หาข้อเท็จจริง มีการแจ้งข้อมูลการทุจริต รวมทั้งเสนอแนะมาตรการและวิธีป้องกันและปราบปราม การทุจริตประพฤติมิชอบนั้น ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เนื่องจากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตน้อย ส่วน การกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับ ประโยชน์ส่วนรวม พบว่าเป็นมาตรการที่ประชาชนส่วนมากยังไม่รับรู้ถึงการกระทำการทุจริต ลักษณะนี้ เพราะมองไม่ออกว่าการกระทำหรือพฤติกรรมของนักการเมืองและข้าราชการเข้า หลักเกณฑ์หรือไม่อย่างไร เนื่องจากการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่แพร่หลายตามสื่อมากนักยังอยู่ในวงจำกัด

3.1.2 การปราบปรามการทุจริต คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ในการไต่สวน และวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายผิดปกติ กระทำความผิดฐานทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ผลการศึกษาพบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับข้อกฎหมาย และกระบวนการไต่สวน เนื่องจากผู้เห็นเหตุการณ์ไม่กล้าเป็นพยาน คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ และไม่มีสำนักงานประจำต่างจังหวัดครบทุกอำเภอ เหมือนกับตำรวจ จึงมีปัญหาในการรวบรวมข้อเท็จจริง และข้อมูลเอกสาร รวมทั้งพยานหลักฐาน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของผู้ที่ถูกกล่าวหา เพื่อนำมาตรวจสอบและพิสูจน์ความผิด ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาานาน จึงเสมือนว่าการดำเนินคดีล่าช้าไม่มีประสิทธิภาพเพราะมีเรื่องร้องเรียน ค้างและอยู่ระหว่างดำเนินการจำนวนมาก แต่ก็มีผลการดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์ที่สามารถลงโทษ ผู้กระทำความผิดที่ทุจริตต่อหน้าที่ราชการได้ ดังปรากฏให้เห็นตามสื่อ และรายงานผลการ ตรวจสอบผลการปฏิบัติหน้าที่ประจำปีทุกปี

3.1.3 การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน การตรวจสอบความถูกต้องและความ มีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พร้อมคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติ ภาวะ รวมทั้งตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พบว่ายังมี ปัญหาในกระบวนการตรวจสอบเพื่อพิสูจน์การได้มาของทรัพย์สินและหนี้สิน ที่เพิ่มขึ้นในระหว่าง การปฏิบัติหน้าที่โดยอาศัยตำแหน่งทางการเมืองหรือในช่วงที่รับราชการ ซึ่งยังมีข้อจำกัดของ กฎหมาย และปัญหาในการหาหลักฐาน เอกสาร วัตถุ และพยานบุคคลที่มีน้ำหนักรวมทั้งผู้ที่มิ

หน้าที่ในการยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธียื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติแต่ก็พร้อมจะปฏิบัติตาม สำหรับผู้ที่ตั้งใจไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดและหรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เสนอเรื่องให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง วินิจฉัย และลงโทษดั่งกรณีของพลตรีสนั่น และของนักการเมืองท้องถิ่นในกรณีตัวอย่างเป็นต้น ส่วนในด้านการกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี พบว่าการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินยังมีปัญหาในการนำไปปฏิบัติคือ ไม่สามารถตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินได้ทั้งหมด เพราะแบบที่ใช้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินขาดข้อมูลแสดงรายการที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มิหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินมีรายละเอียดไม่ครอบคลุมของข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้ทราบข้อเท็จจริง เนื่องจากผู้ที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินแต่ละคนมีความแตกต่างกันของข้อมูลบางประเด็นในรายละเอียดส่งผลให้การลงรายการไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

3.1.4 การดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการส่งรายงานและความเห็นของประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่ง กรณีที่ผลการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลร้ายชัดปกติ พบว่ากระบวนการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ร่วมกับวุฒิสภาเป็นการประสานการทำงานตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดให้ ซึ่งไม่พบข้อติดขัดจนเกิดปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน แต่เนื่องจากมีปริมาณของเรื่องร้องเรียนต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะต้องรายงานส่งไปให้วุฒิสภาพิจารณาถอดถอนมีน้อย จึงไม่ค่อยปรากฏให้เห็นตามสื่อ และคดีที่ได้ส่งให้วุฒิสภาพิจารณาถอดถอนก็ไม่สามารถถอดถอนได้เนื่องจากต้องใช้มติด้วยคะแนนไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง ดังกรณีของอดีตนายกรัฐมนตรีสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ส่วนของการส่งรายงาน และความเห็นของประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้อัยการสูงสุดดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรณีผลการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลความผิดทางอาญา พบว่าส่งรายงานไปสู่อัยการสูงสุดดำเนินคดีมิใช่ปัญหาในการดำเนินการระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับอัยการสูงสุด หากแต่ปัญหาเกิดจากกระบวนการทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการรวบรวมข้อมูลและพยานหลักฐานเพื่อ

ตรวจสอบและพิสูจน์ความผิดก่อนพิจารณาวินิจฉัยส่งรายงานให้อัยการสูงสุดเป็นผู้ส่งฟ้อง ซึ่งหากอัยการเห็นว่าเอกสารและหลักฐานประกอบคดีไม่สมบูรณ์ต้องส่งรายงานกลับมาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือตั้งคณะทำงานร่วมกันพิจารณา อันนี้เป็นผลให้การดำเนินคดีล่าช้า และอาจขาดอายุความ ดังกรณีตัวอย่างคดีของนายเสนาะ เทียนทอง เรื่องสนามกอล์ฟอัลไพน์ รวมทั้งมีคดีค้างอยู่ระหว่างดำเนินการจำนวนมาก

3.2 ข้อสรุปที่ได้เกี่ยวกับผลกระทบต่อการเมืองไทยในการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ส่งผลกระทบต่อการเมืองไทย โดยแยกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

3.2.1 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในความเชื่อมั่นการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พบว่าบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวข้องทุกบทบาทและผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นออกเป็นสองแนวทาง คือ

- 1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนข้างสูงทั้งต่อตัวกรรมการ ป.ป.ช. และผลการดำเนินงาน
- 2) กลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความเชื่อมั่นต่อบทบาทการทำหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อนข้างน้อยเนื่องจากเห็นว่าที่มาของกรรมการ ป.ป.ช. ชุดนี้เป็นเรื่องทางการเมือง ผลการดำเนินงานจึงส่งผลกระทบต่อการเมือง

3.2.2 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พบว่า การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกบทบาทได้ส่งผลกระทบต่อการเมืองหากแต่กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นออกเป็น 2 แนวทาง คือ

- 1) ผลกระทบต่อการเมืองไทยได้ส่งผลให้การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีประสิทธิภาพและสังคมตื่นตัวมากขึ้น
- 2) การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งผลกระทบต่อการเมืองแต่มิได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เนื่องจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระที่ไม่ขึ้นกับหน่วยงานใดมีอิสระในการดำเนินงาน และนักการเมืองไม่สามารถไปแทรกแซงได้

3.2.3 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในการส่งเสริมการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (การสร้างธรรมาภิบาล) พบว่าบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องคือ บทบาทการป้องกันการทุจริต ซึ่งดำเนินงานได้ดีในระดับหนึ่ง เนื่องจากเห็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีหน้าที่

ควบคุมดูแลหน่วยงานของรัฐโดยตรง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ส่งผลกระทบต่อการเมือง ดังนี้

- 1) การส่งเสริมการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะช่วยผลทางด้านบวกต่อหน่วยงานภาครัฐ แต่ผลงานยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมมากนัก
- 2) คณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชนโดยตรงในการส่งเสริมการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีเป็นเพียงหน่วยที่จะต้องสร้างให้ภาคส่วนต่างเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการองค์กรที่ดีเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ

3.2.4 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดจากสถาบันทางการเมืองหรือบุคลากรทางการเมือง พบว่าบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวข้องทุกบทบาทและผลการวิจัยยังพบว่า ปัญหาการทุจริตยังเป็นปัญหาที่สำคัญที่ทุกภาคส่วนจะต้องช่วยกันแก้ไขเพราะคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่สามารถดำเนินการโดยลำพังได้ การแก้ไขปัญหาต้องทำทั้งระบบ ที่สำคัญจะต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติ วิธีการคิดให้สำนึกและมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งจะมีผลต่อการเมืองไทยในทางที่ดีขึ้น

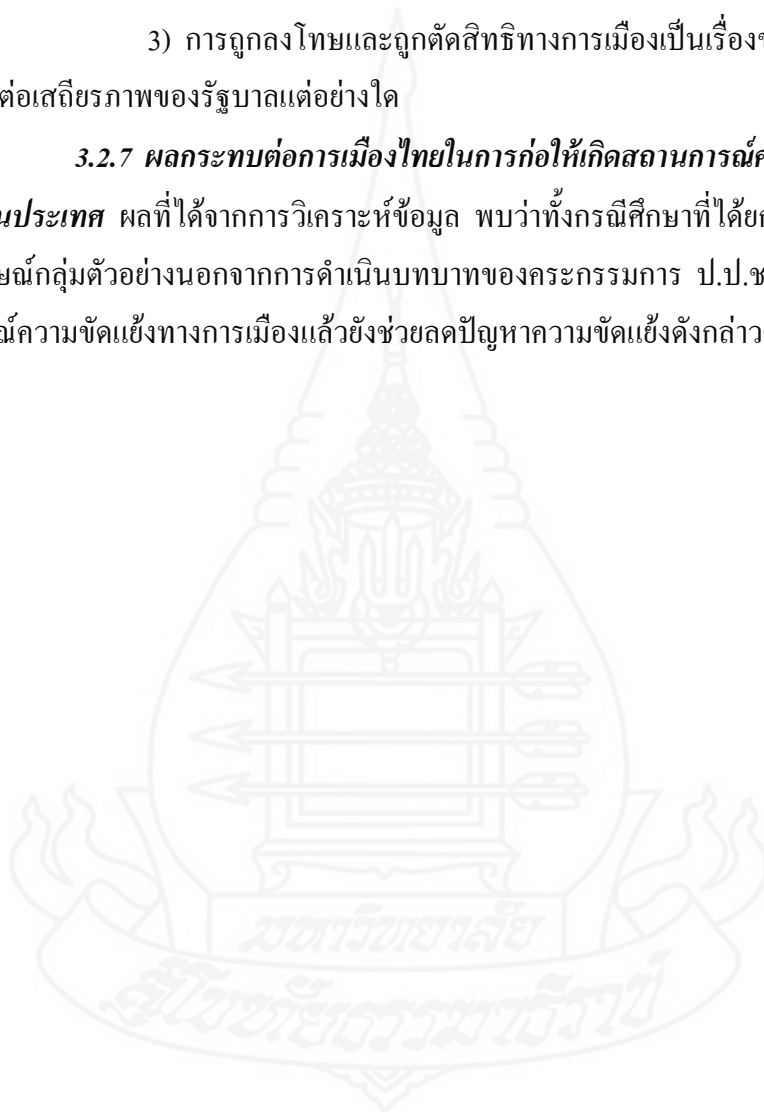
3.2.5 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในการสร้างมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมให้แก่สถาบันทางการเมืองและบุคลากรทางการเมือง พบว่าบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องคือ บทบาทการป้องกันการทุจริต ซึ่งดำเนินงานได้ดีในระดับหนึ่ง เนื่องจากนักการเมืองบางส่วนก็ยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรม ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลเอกสาร และข่าวสารต่าง ๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นเป็นสองแนวทางคือ

- 1) การดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้านจริยธรรมและคุณธรรมเป็นบทบาทด้านการป้องกันการทุจริตที่มีผลต่อการเมืองไทยในด้านบวกที่มีผลให้รัฐบาล และรัฐสภา รวมถึงนักการเมือง และข้าราชการ พัฒนามีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดีขึ้น
- 2) การดำเนินบทบาทด้านจริยธรรมและคุณธรรม ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่ได้ผลมากนักเพราะพฤติกรรมของนักการเมือง และข้าราชการ ยังเหมือนเดิม

3.2.6 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในเสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกบทบาทได้ส่งผลต่อเสถียรภาพของสถาบันทางการเมืองโดยเฉพาะรัฐบาล ซึ่งบทบาทที่มีผลมากที่สุดคือ บทบาทในการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การปราบปรามการทุจริต และการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน แต่ก็มีกลุ่มที่เห็นว่ามีผลกระทบเฉพาะบุคคล โดยแยกออกเป็น 3 ความเห็น ดังนี้

- 1) สถาบันทางการเมืองพัฒนาขึ้นไปสู่แนวทางที่ดีเพราะเป็นการกำจัดนักการเมืองที่ไม่ดีออกจากระบบการเมือง และเป็นการปรับเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อเสริมการทำงานให้รัฐบาลมั่นคงขึ้น
- 2) รัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีขาดความชอบธรรมในการบริหารราชการแผ่นดิน ส่งผลให้รัฐบาลไร้เสถียรภาพ
- 3) การถูกลงโทษและถูกตัดสิทธิทางการเมืองเป็นเรื่องของเฉพาะบุคคลมิได้ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลแต่อย่างใด

3.2.7 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในการก่อให้เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศ ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าทั้งกรณีศึกษาที่ได้ยกตัวอย่างและจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างนอกจากการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้ก่อให้เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองแล้วยังช่วยลดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวด้วย

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นการศึกษาถึงบทบาทการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการดำเนินบทบาทตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 250 และ มาตรา 251 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 มาตรา 19 ตลอดจนกฎหมายอื่นที่บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. และศึกษาผลกระทบที่มีต่อการเมืองไทยจากการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชุดที่สาม ที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ 19 ลงวันที่ 22 กันยายน 2549 ถึงปี พ.ศ. 2555

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลเอกสารและข่าวสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสรุปได้ ดังนี้

1. การศึกษาวิจัยพบว่า บทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ส่งผลกระทบต่อการเมืองไทย ได้แก่ บทบาทการป้องกันการทุจริต บทบาทการปราบปรามการทุจริต บทบาทการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน และบทบาทการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2. การศึกษาวิจัยพบว่า การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ส่งผลกระทบต่อการเมืองไทย ในด้านเสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศ การแก้ไขปัญหาทุจริตที่เกิดจากสถาบันทางการเมืองหรือบุคลากรทางการเมือง การส่งเสริมการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของหน่วยงานภาครัฐ การสร้างมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรมให้แก่สถาบันทางการเมืองและบุคลากรทางการเมือง ความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. และประสิทธิภาพของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

3. สิ่งสำคัญที่สมควรได้รับการพิจารณาเป็นอย่างยิ่งจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ปัญหาการทุจริตของนักการเมือง และข้าราชการ ที่ใช้ตำแหน่งและหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ที่มี ควรได้แก่ตนเองและพวกพ้อง

4. ผลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่าการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีปัญหาในเรื่องของกฎหมาย การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และขาดการบูรณาการความร่วมมืออย่างเป็นระบบระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

5. ผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้อาจเป็นประโยชน์สำหรับการพิจารณาศึกษาถึงแนวทาง ในการปรับปรุงและแก้ไขบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ เพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพราะผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ทรงสนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการ ป.ป.ช. และนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิทางรัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทน อาสาสมัคร และผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นแนวความคิดของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีผลกระทบ ต่อเรื่องที่เกิดขึ้นต่อการเมืองไทยโดยตรง

อย่างไรก็ตาม เมื่อได้พิจารณาศึกษาบทบาทจนถึงการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ผ่านมาแล้ว พอสรุปได้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ การใช้อำนาจรัฐแห่งบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พุทธศักราช 2542 ได้ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ แต่ภายใต้บทบัญญัติดังกล่าวยังมีประเด็นปัญหาบางประการที่สมควร ได้รับการพิจารณาเพื่อดำเนินการปรับปรุงแก้ไขต่อไป ไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงในด้านบทบัญญัติ ของกฎหมาย หรือการปรับปรุงการดำเนินการในการปฏิบัติของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

2. อภิปรายผล

2.1 บทบาทคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

2.1.1 บทบาทการป้องกันการทุจริต

คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ดำเนินการเสนอมาตรการ ความเห็น และ ข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน การเสริมสร้าง ทัศนคติและค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต การดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต และการกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการขัดกันระหว่าง ประโยชน์ส่วนบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวม

1) การเสนอมาตรการความเห็น และข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เสนอมาตรการความเห็นต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีพร้อมทั้งนำไปดำเนินการต่อตามคำชี้แนะของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งถือเป็นแนวทางหนึ่งในการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันให้เห็นผลเป็นรูปธรรม บางเรื่องดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว พร้อมทั้งได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา และบางเรื่องก็ยังคงอยู่ในระหว่างดำเนินการ เช่นเรื่องการสรรหา คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประจำจังหวัด เป็นต้น

2) การเสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้จัดทำโครงการผลิตและเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ จัดนิทรรศการและ กิจกรรมเนื่องในโอกาสต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความรู้ เผยแพร่แนวคิด และแนวทางปฏิบัติในการเสริมสร้างความซื่อสัตย์สุจริต ในสถานศึกษาและนอกระบบการศึกษา เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสำนักงาน ป.ป.ช. กับกลุ่มเป้าหมายและสนับสนุนให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งพบว่า การดำเนินงานทางด้านนี้ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่ประสบผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมมากนัก เพราะปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันมีควบคู่ สังคมไทยมานาน และการสร้างแนวร่วมในการขับเคลื่อนกลไกป้องกันการทุจริตรวมทั้งการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ มีน้อย การผลิตสื่อต่างๆ ยังมีปริมาณไม่มากพอและไม่ทั่วถึง แต่การปลูกฝังทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตเป็นสิ่งที่ดีงาม ที่ปรับเปลี่ยนวิธีและแนวคิดของคนในด้านบวกและผลสัมฤทธิ์ที่ออกมาจะเป็นด้านบวกต่อสังคมส่วนรวม

3) การดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พบว่า การกำหนดมาตรการเสริมสร้างกระบวนมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ให้ประชาชนมีส่วนร่วมตรวจสอบและเฝ้าระวังการทุจริตและประพฤติมิชอบ ที่มีลักษณะเป็นการสร้างเครือข่ายภาคประชาชนเพื่อหาข้อเท็จจริง มีการแจ้งข้อมูลการทุจริต รวมทั้งเสนอแนะ มาตรการ และวิธีป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบนั้นยังมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เนื่องจากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตน้อย เนื่องจากประชาชนยังต้องประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงตนเองและครอบครัว จึงไม่มีเวลาในการเข้ากิจกรรม และประชาชนยังขาดจิตสาธารณะในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและประเทศชาติ

4) การกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวม พบว่า เป็นมาตรการที่ประชาชนส่วนมากยังไม่รับรู้ถึงการกระทำการทุจริตลักษณะนี้ เพราะมองไม่ออกว่าการกระทำหรือพฤติกรรมของ

นักการเมืองและข้าราชการเข้าหลักเกณฑ์หรือไม่อย่างไร เนื่องจากการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่แพร่หลายตามสื่อมากนักยังอยู่ในวงจำกัด

2.1.2 การปราบปรามการทุจริต

การศึกษาวิจัยพบว่า การไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังมีปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับข้อกฎหมาย และกระบวนการไต่สวนข้อเท็จจริงเพื่อพิสูจน์ความผิด เนื่องจากผู้เห็นเหตุการณ์ไม่กล้าเป็นพยาน คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ และคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีสำนักงานประจำต่างจังหวัดครบทุกอำเภอเหมือนกับตำรวจจึงมีปัญหาในการรวบรวมข้อเท็จจริง และข้อมูลเอกสาร รวมทั้งพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของผู้ที่ถูกกล่าวหา เพื่อนำมาตรวจสอบและพิสูจน์ความผิดซึ่งต้องใช้ระยะเวลานาน จึงเสมือนว่าการดำเนินคดีล่าช้าไม่มีประสิทธิภาพเพราะมีเรื่องร้องเรียนค้าง และยังอยู่ระหว่างดำเนินการจำนวนมาก แต่ก็มีผลการดำเนินงานเป็นที่ประจักษ์ที่สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดที่ทุจริตต่อหน้าที่ราชการได้ ดังปรากฏให้เห็นตามสื่อ และรายงานผลการตรวจสอบผลการปฏิบัติหน้าที่ประจำปีทุกปี ซึ่งปัญหาในข้อกฎหมายในเรื่องของพยาน และผู้เห็นเหตุการณ์คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ปรับปรุงข้อกฎหมายดังกล่าวแล้วส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.1.3 การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน

1) การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พร้อมคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง การศึกษาวิจัย พบว่า กระบวนการตรวจสอบเพื่อพิสูจน์การได้มาของทรัพย์สินและหนี้สิน ที่เพิ่มขึ้นในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่โดยอาศัยตำแหน่งทางการเมืองหรือในช่วงที่รับราชการยังมีปัญหา เนื่องจากข้อจำกัดของกฎหมาย และผู้ที่ทำหน้าที่ในการยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธียื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติ ส่วนมากจะเป็นนักการเมืองท้องถิ่น เนื่องจากไม่รู้ข้อกฎหมาย ที่ต้องปฏิบัติตามถูกต้องและชัดเจน และปล่อยปะละเลยไม่สนใจที่จะปฏิบัติตามกฎหมายภายในเวลาที่กฎหมายกำหนดและหรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ

2) การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี การศึกษาวิจัย พบว่า การกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินยังมีปัญหาในการนำไป

ปฏิบัติคือ ไม่สามารถตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินได้ทั้งหมด เพราะแบบที่ใช้ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินขาดข้อมูลแสดงรายการที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สิน และหนี้สินมีรายละเอียดไม่ครอบคลุมของข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้ทราบข้อเท็จจริง เนื่องจากผู้ที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินแต่ละคนมีความแตกต่างกันของข้อมูลบางประเด็น ในรายละเอียดส่งผลให้การลงรายการไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ จึงไม่สามารถกำหนดให้ครบทุกประเด็นได้ และไม่มีผลต่อนักการเมืองระดับชาติ หากจะมีผลกับนักการเมืองท้องถิ่นเท่านั้น

2.1.4 การดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

1) การส่งรายงานและความเห็นของประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไปยังประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่ง กรณีที่ผลการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลร้ายชัดปกติ กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการพบว่า การส่งรายงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้วุฒิสภาพิจารณาถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งร่วมกับวุฒิสภาเป็นการประสานการทำงานตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งไม่ปรากฏปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน แต่เนื่องจากมีปริมาณของเรื่องร้องเรียนต่อสำนักงาน ป.ป.ช. ไต่สวนข้อเท็จจริงและชี้มูลความผิดส่งให้วุฒิสภาพิจารณาถอดถอนมีน้อย จึงไม่ค่อยปรากฏให้เห็นตามสื่อ และคดีที่ได้ส่งให้วุฒิสภาพิจารณาถอดถอนก็ไม่สามารถถอดถอนได้เนื่องจากต้องใช้เวลาด้วยคะแนนไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

2) การส่งรายงานและความเห็นของประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้อัยการสูงสุดดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรณีผลการไต่สวนข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลความผิดทางอาญา พบว่า การส่งรายงานให้อัยการสูงสุดดำเนินคดีมิใช่ปัญหาในการดำเนินการระหว่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับอัยการสูงสุด หากแต่ปัญหาเกิดจากกระบวนการทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการรวบรวมข้อมูลและพยานหลักฐานเพื่อตรวจสอบและพิสูจน์ความผิดก่อนพิจารณาวินิจฉัยส่งรายงานให้อัยการสูงสุดเป็นผู้ส่งฟ้อง ซึ่งหากอัยการเห็นว่าเอกสารและหลักฐานประกอบคดีไม่สมบูรณ์ต้องส่งรายงานกลับมาที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือตั้งคณะกรรมการร่วมกันพิจารณา เป็นเหตุให้การดำเนินคดีล่าช้า และคดีอาจขาดอายุความ ดังกรณีตัวอย่างคดีของนายเสนาะ เทียนทอง เรื่องสนามกอล์ฟอัลไพน์ ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องว่าจ้างทนายความเป็นผู้ฟ้องแทน

2.2 ผลกระทบต่อการเมืองไทยจากการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ส่งผลกระทบต่อการเมืองไทย โดยแยกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในความเชื่อมั่นการดำเนินงานของคณะกรรมการ

ป.ป.ช. พบว่าบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวข้องทุกบทบาทและผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นออกเป็นสองแนวทาง คือ

1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ค่อนข้างสูงทั้งต่อตัวกรรมการ ป.ป.ช. และผลการดำเนินงาน

2) กลุ่มตัวอย่างบางส่วนมีความเชื่อมั่นต่อบทบาทการทำหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ค่อนข้างน้อยเนื่องจากเห็นว่าที่มาของกรรมการ ป.ป.ช. ชุดนี้เป็นเรื่องทางการเมือง ผลการดำเนินงานจึงส่งผลกระทบต่อการเมือง

จากข้อสรุปกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ค่อนข้างสูงทั้งต่อตัวกรรมการ ป.ป.ช. เนื่องจากกรรมการ ป.ป.ช. เป็นบุคคลที่สังคมยอมรับมีประวัติการทำงานและมีความพหุคติเป็นที่ประจักษ์ในความซื่อสัตย์สุจริต และมีผลการดำเนินงานปรากฏให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม มีรายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติงานประจำปีและเผยแพร่ต่อสาธารณะทุกปี จะเห็นได้ว่าสังคมมีความคาดหวังต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ค่อนข้างสูงจึงมีผลกระทบต่อความเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ฉะนั้นความเชื่อมั่นจึงขึ้นอยู่กับกระแสสังคมในขณะนั้น และการตอบสนองความพึงพอใจของกลุ่มผลประโยชน์ ว่าตรงตามสิ่งที่พวกเขาต้องการหรือไม่หากตรงก็จะมีศรัทธาและเชื่อมั่นต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หากผลออกมาตรงกันข้ามก็จะมีกระแสต่อต้าน

นอกจากนี้ ผลการศึกษาดังกล่าวพบว่า ในระบอบประชาธิปไตยที่มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศอย่างประเทศไทยที่ให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนอย่างเต็มที่ในกรอบของกฎหมาย และไม่ไปล่วงเกินสิทธิของบุคคลอื่น สิทธิในการแสดงความคิดเห็นตามแนวทางประชาธิปไตย กรณีแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ปรากฏตามสื่อต่าง ๆ มีทั้งกลุ่มที่เห็นด้วยกับแนวทางการทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการตรวจสอบและไต่สวนข้อเท็จจริงของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดำรงตำแหน่งในระดับสูงที่มีการอัยคและยึดทรัพย์สินที่ไม่สามารถแสดงหลักฐานหรือพิสูจน์การได้มาซึ่งทรัพย์สินได้ ส่วนใหญ่เห็นด้วยและสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. รวมทั้งมีความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อบทบาทดังกล่าว แต่ก็มีส่วนที่คลางแคลงและจับผิดว่าเร่งดำเนินคดีกับฝ่ายตรงข้ามเลือกปฏิบัติ การดำเนินคดีกับฝ่ายตนเองกับล่าช้าคดีไม่คืบหน้าหรือไม่ดำเนินการ โดยกล่าวหาว่ามีสองมาตรฐาน เป็นต้น

2.2.2 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในประสิทธิภาพการดำเนินงานของ

คณะกรรมการ ป.ป.ช. พบว่า การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกลมุขทบทได้ส่งผลกระทบต่อการเมืองหากแต่กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นออกเป็น 2 แนวทาง คือ

- 1) ผลกระทบต่อการเมืองไทยได้ส่งผลให้การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีประสิทธิภาพและสังคมตื่นตัวมากขึ้น
- 2) การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งผลกระทบต่อการเมืองแต่มิได้ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เนื่องจากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นองค์กรอิสระที่ไม่ขึ้นกับหน่วยงานใดมีอิสระในการดำเนินงาน และนักการเมืองไม่สามารถไปแทรกแซงได้

จากข้อสรุปในเบื้องต้นผลการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งผลกระทบต่อการเมือง และประสิทธิภาพของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เนื่องจากการดำเนินคดีต่อนักการเมืองผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และข้าราชการผู้ดำรงตำแหน่งในระดับสูง ข้อมส่งผลกระทบต่อการเมือง และระบบราชการ เพราะการลงโทษผู้กระทำความผิดทุจริตต่อหน้าที่จึงส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งในระบบราชการ ซึ่งเป็นการควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่ได้ผลและบ่งบอกถึงประสิทธิภาพของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่หากระบบการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจรัฐขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถนำผู้ที่กระทำความผิดมาลงโทษได้หรือทำได้แต่ก็มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับปริมาณของจำนวนผู้ที่ทุจริตหรือเรื่องที่มีผู้กล่าวหาต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก็เท่ากับระบบการตรวจสอบและควบคุมการใช้อำนาจรัฐขาดประสิทธิภาพ

2.2.3 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในการส่งเสริมการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

(การสร้างธรรมาภิบาล) พบว่าบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องคือ บทบาทการป้องกันการทุจริต ซึ่งดำเนินงานได้ดีในระดับหนึ่ง เนื่องจากเห็นว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่มีหน้าที่ควบคุมดูแลหน่วยงานของรัฐโดยตรง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่าการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ส่งผลกระทบต่อการเมือง ดังนี้

- 1) การส่งเสริมการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะช่วยผลทางด้านบวกต่อหน่วยงานภาครัฐ แต่ผลงานยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมมากนัก
- 2) คณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้มีหน้าที่ในการควบคุมดูแลหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชนโดยตรงในการส่งเสริมการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีเป็นเพียงหน่วยที่จะต้องสร้างให้ภาคส่วนต่างเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการองค์กรที่ดีเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ

การส่งเสริมการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ก่อให้เกิดผลกระทบด้านบวกต่อการเมือง เพราะหน่วยงานของรัฐต้องถือปฏิบัติและรายงานผลต่อ คณะรัฐมนตรี รัฐสภา และสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการ สร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กร ต่าง ๆ มีความโปร่งใส และตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ จัดตั้งศูนย์ ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างสะดวก แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้มี หน้าที่ในการควบคุมดูแลหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชนโดยตรงในการส่งเสริมการบริหารจัดการ บ้านเมืองที่ดีเป็นเพียงหน่วยที่จะต้องสร้างให้ภาคส่วนต่างเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการ องค์กรที่ดีเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้ได้ผลอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อสังคมส่วนรวม

2.2.4 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดจาก สถาบันทางการเมืองหรือบุคลากรทางการเมือง พบว่าบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เกี่ยวข้องทุกบทบาทและผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัญหาการทุจริตยังเป็นปัญหาที่สำคัญที่ทุกภาค ส่วนจะต้องช่วยกันแก้ไขเพราะคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่สามารถดำเนินการโดยลำพัง การแก้ไข ปัญหาการทุจริตจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบอย่างบูรณาการร่วมกันทั้งภาครัฐ เอกชน และที่ สำคัญคือภาคประชาชน ประชาชนต้องปรับเปลี่ยนทัศนคติ วิธีการคิดให้สำนึกและมีความ รับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งจะมีผลต่อการเมืองไทยในทางที่ดีพัฒนาขึ้น

จะเห็นว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งผลให้สถาบันทาง การเมือง ระบบราชการ รวมทั้งนักการเมือง และข้าราชการมีการปรับปรุงและพัฒนาขึ้นแต่ยังไม่ สามารถกำจัดคนที่ทุจริตออกไปนอกระบบการเมือง และระบบราชการได้ทั้งหมด จึงเป็นเพียงการ แก้ไขปัญหาของการทุจริตได้ส่วนหนึ่งเท่านั้นแต่ไม่มากเพราะการทุจริตคอร์รัปชันมีสาเหตุมาจาก การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐแสวงหาผลประโยชน์จากอำนาจหน้าที่ที่ตนมี ใช้ในทางที่ผิดทุจริตต่อหน้าที่ เพื่อหาผลประโยชน์ซึ่งตรงกับแนวคิดของ อุทิส ขาวเขียว (2550) ที่ว่า “การทุจริต” คือ การที่ผู้มี อำนาจใช้อำนาจที่ตนมีอยู่แสวงหาผลประโยชน์ของส่วนรวมมาเป็นผลประโยชน์ของตนด้วย วิธีการกำหนดนโยบาย ออกกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้เอื้อต่อการที่ตนจะได้

2.2.5 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในการสร้างมาตรฐานคุณธรรมจริยธรรม ให้แก่ สถาบันทางการเมืองและบุคลากรทางการเมือง พบว่า บทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ เกี่ยวข้องคือ บทบาทการป้องกันการทุจริต และผลการดำเนินงานส่งผลให้นักการเมืองมีพฤติกรรม ที่ดีขึ้นในระดับหนึ่งเท่านั้น เนื่องจากนักการเมืองบางส่วนก็ยังไม่ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ผลของ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลเอกสาร และข่าวสารต่าง ๆ พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นเป็นสองแนวทางคือ

1) การดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้านจริยธรรมและคุณธรรม เป็นบทบาทด้านการป้องกันการทุจริตที่มีผลต่อการเมืองไทยในด้านบวกที่มีผลให้รัฐบาล และรัฐสภา รวมถึงนักการเมือง และข้าราชการพัฒนามีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในด้านบวก

2) การดำเนินบทบาทด้านจริยธรรมและคุณธรรมของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ยังไม่ได้ผลมากนักเพราะพฤติกรรมของนักการเมือง และข้าราชการ ยังเหมือนเดิม

การจัดทำประกาศประมวลคุณธรรมจริยธรรมของนักการเมืองและข้าราชการมีผลให้หน่วยงานของรัฐนำไปกำหนดเป็นแนวทางให้นักการเมือง และข้าราชการนำไปปฏิบัติ ผลปรากฏว่านักการเมืองและข้าราชการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้เหมาะสมกับการเป็นข้าราชการที่ดี หากแต่ยังมีบางส่วนที่ไม่ได้ปรับเปลี่ยนอะไรไปมากนัก ดังกรณีที่เกิดขึ้นในการประชุมรัฐสภาที่ ส.ส. ขึ้นไปถึงเก้าอี้ประธานเพื่อขัดขวางการทำหน้าที่ของประธานสภา ซึ่งเป็น การกระทำที่สังคมและสื่อต่าง ๆ ให้ความสนใจและพิจารณากันมากว่าเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสม และส่งผลให้สถาบันรัฐสภาเสื่อมเสีย และเห็นว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควรมีความประพฤติที่ดีให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม

2.2.6 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในเสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง ผลที่ได้

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง พบว่า การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทุกบทบาทได้ส่งผลต่อเสถียรภาพของสถาบันทางการเมืองโดยเฉพาะรัฐบาล ซึ่งบทบาทที่มีผลมากที่สุดคือ บทบาทในการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ การปราบปรามการทุจริต และการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน แต่ก็มีกลุ่มที่เห็นว่ามีผลกระทบเฉพาะบุคคล โดยแยกออกเป็น 3 ความเห็น ดังนี้

1) สถาบันทางการเมืองพัฒนาขึ้นไปสู่แนวทางที่ดีเพราะเป็นการกำจัดนักการเมืองที่ไม่ดีออกจากระบบการเมือง และเป็นการปรับเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อเสริมการทำงานให้รัฐบาลมั่นคงขึ้น

2) รัฐบาลหรือคณะรัฐมนตรีขาดความชอบธรรมในการบริหารราชการแผ่นดิน ส่งผลให้รัฐบาลไร้เสถียรภาพ

3) การถูกลงโทษและถูกตัดสิทธิทางการเมืองเป็นเรื่องของเฉพาะบุคคล มิได้ส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลแต่อย่างใด

จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเห็นที่หลากหลาย มีทั้งที่เห็นว่าการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะส่งผลให้เสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลมั่นคงขึ้น

เนื่องจากการกำจัดการเมืองที่ไม่ได้ออกจากระบบการเมือง และเป็นการปรับเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เช่น รัฐมนตรีว่าการกระทรวง หรือรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวง ดังกรณีของนายวัฒนา อิศวเหม อธิบดีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น

ในส่วนที่มีความเห็นในทางตรงกันข้ามกลับเห็นว่าการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะส่งผลให้รัฐบาลขาดความชอบธรรมในการบริหารงานราชการแผ่นดิน การศึกษาในกรณีนี้พบว่า เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดต่อนักการเมือง ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา กรณีนี้กฎหมายกำหนดให้ผู้ที่ถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปไม่ได้ ซึ่งก็จะเป็นเหตุให้รัฐบาลต้องปรับคณะรัฐมนตรีเพื่อแก้ไขจุดอ่อนและเสริมความสร้างความมั่นคงให้กับรัฐบาลเพื่อรักษาเสถียรภาพทางการเมือง หรือในกรณีกระแสต่อต้านของสังคมและสื่อมวลชนไม่รุนแรงก็อาจจะไม่มีผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล ซึ่งก็ตรงกับความเห็นของกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งที่เห็นว่าการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้มีผลอะไรกับเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลเพราะเป็นเรื่องที่มีผลเฉพาะตัวบุคคล ประกอบกับปัจจุบันเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้ามากขึ้น การเสนอข่าวสารข้อมูลตามสื่อต่าง ๆ สะดวกรวดเร็ว ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ อินเทอร์เน็ต และสื่อเอกสาร เป็นต้น ให้ประชาชนรับรู้ข้อมูลและตัดสินใจ

2.2.7 ผลกระทบต่อการเมืองไทยในการก่อให้เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศ ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าทั้งกรณีศึกษาที่ได้ยกตัวอย่างและจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างนอกจากการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มิได้ก่อให้เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองแล้วยังช่วยลดปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวด้วย

สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองของประเทศไทยมิได้เกิดจากผลการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรงกันข้ามกลับช่วยให้สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองลดลง ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การชี้มูลความผิดของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ให้ดำเนินคดีอาญากับนักการเมืองผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และข้าราชการที่ดำรงตำแหน่งในระดับสูง รวมทั้งการส่งเรื่องให้วุฒิสภาพิจารณการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง เปรียบเสมือนเป็นขจัดผู้ที่เป็นต้นเหตุแห่งความขัดแย้งออกจากตำแหน่งเพื่อลดความขัดแย้งทางการเมือง ให้เป็นไปตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรม เพราะหากอยู่ในตำแหน่งต่อไปก็จะเป็นข้ออ้างในการชุมนุมประท้วงทางการเมืองของผู้ที่ไม่เห็นด้วย ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งคล้ายกับกรณีการปรับคณะรัฐมนตรีเพื่อหลีกเลี่ยงการอภิปราย เป็นต้น ฉะนั้น การดำเนินบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงเป็นการช่วยลดปัญหาความขัดแย้งทางการเมือง

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย และการอภิปรายผลการวิจัยเบื้องต้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

บทบาทการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของนักการเมือง และข้าราชการเป็นสำคัญ จึงควรมีมาตรการป้องกันการทุจริตที่สามารถบังคับใช้ได้จริง ดังนี้

3.1.1 ในเรื่องการเสนอมาตรการ ความเห็นและข้อเสนอแนะ ควรที่จะเสนอมาตรการที่สามารถนำไปบังคับใช้ได้จริง มีบทลงโทษผู้ที่บังคับใช้กฎหมายแก่ผู้ที่ทุจริตที่ปล่อยปะละเลยให้มีการกระทำความผิดแล้วไม่ถูกดำเนินคดีตามกฎหมายอย่างจริงจัง

3.1.2 การเสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต เป็นโครงการ / กิจกรรมที่เป็นนามธรรม ควรที่จะจัดทำโครงการที่กำหนดตัวชี้วัดที่จับต้องได้เป็นรูปธรรมและเห็นผลในทางปฏิบัติไม่ใช่กำหนดแค่จำนวนครั้งที่จัด และจำนวนคนที่เข้าร่วมโครงการและกิจกรรมเท่านั้น

3.1.3 ในด้านการดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ยังไม่สามารถสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมอย่างครอบคลุมทุกกลุ่มอาชีพ รวมทั้งลักษณะการเข้าร่วมยังเป็นแบบหลวม ๆ คือ เข้าร่วมตามหน้าที่ บังคับ และขอร้องเชิญบังคับ ควรกำหนดวิธีการที่ให้คนเข้าร่วมด้วยความสมัครใจ พร้อมทั้งจะช่วยเหลือ และร่วมมือแก้ไขปัญหาคาการทุจริตด้วยจิตสาธารณะ เช่น การปลูกจิตสำนึก และการสร้างแรงจูงใจ เป็นต้น

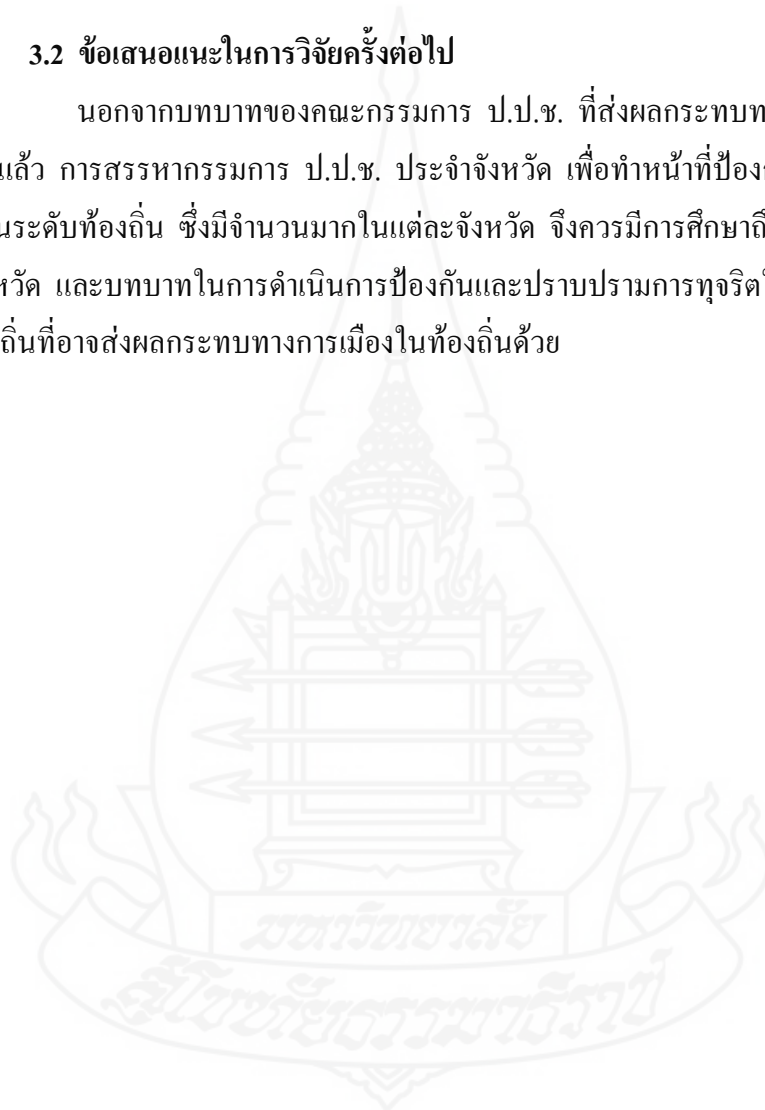
3.1.4 การกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวม ในส่วนของการเมืองระดับประเทศมีการตรวจสอบอย่างจริงจังโดยเฉพาะตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี จากสื่อมวลชน และฝ่ายค้าน อย่างละเอียดและเจาะลึก แต่ในระดับการเมืองท้องถิ่น การตรวจสอบยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๆ มีจำนวนมากประกอบกับบุคลากรไม่เพียงพอ ควรจะเพิ่มอัตรากำลังข้าราชการ และตำแหน่งให้ตรงตามสายงาน และกำหนดมาตรการป้องกันการหลบเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย โดยการเพิ่มบทลงโทษให้แรงและสูงขึ้น

3.1.5 การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ผู้ที่มีหน้าที่ในการยื่นแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธียื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้ถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงไม่สามารถตรวจสอบทรัพย์สินและ

หนี้สินได้ทั้งหมด เนื่องจากแบบยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินยังไม่ครอบคลุมรายละเอียดของ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่ต้องแสดงให้รู้ข้อเท็จจริง เพราะผู้ที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน แต่ละคนมีความแตกต่างกันในรายละเอียดในบางประเด็นทำให้ข้อมูลในการลงรายการไม่สมบูรณ์ ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและ หนี้สินให้ครอบคลุมและทั่วถึง

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

นอกจากบทบาทของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่ส่งผลกระทบทางการเมืองใน ระดับชาติแล้ว การสรรหากรรมการ ป.ป.ช. ประจำจังหวัด เพื่อทำหน้าที่ป้องกันและปราบปราม การทุจริตในระดับท้องถิ่น ซึ่งมีจำนวนมากในแต่ละจังหวัด จึงควรมีการศึกษาถึงกรรมการ ป.ป.ช. ประจำจังหวัด และบทบาทในการดำเนินการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในระดับจังหวัดหรือ ระดับท้องถิ่นที่อาจส่งผลกระทบทางการเมืองในท้องถิ่นด้วย

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

บรรณานุกรม

- กฎหมายไทย (2554) “กฎหมายมหาชน” (ออนไลน์) ค้นคืนวันที่ 30 สิงหาคม 2554 จาก <http://www.thethailaw.com/law/law5/more5-6.html>
- โกวิทย์ กังสนันท์ และคนอื่นๆ (2546) “การพัฒนาองค์กรและเพิ่มขีดความสามารถของสำนักงาน ป.ป.ช.” รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- โฆสิตีร์ แสงกุศลส่ง และคนอื่นๆ (2552) “ข้อเสนอการเสริมสร้างจริยธรรมของนักการเมืองเพื่อป้องกันการทุจริตในประเทศไทย” เอกสารวิชาการ หลักสูตรนักบริหารเชิงยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตระดับกลาง รุ่นที่ 1 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- ต่อตระกูล ขมมาก (2546) “ความจริงเกี่ยวกับคอร์รัปชันในไทยที่เปลี่ยนแปลง” ใน *รายงานผลการสัมมนา เรื่อง การแก้ไขปัญหาการทุจริตในระบบการเมืองและวงราชการไทย* วันที่ 24 มีนาคม 2546 โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร หน้า 105
- ชินนะพงษ์ บำรุงทรัพย์ และคนอื่นๆ (2546) *รายงานการศึกษาวิจัย การคอร์รัปชันในการซื้อขายตำแหน่งในระบบราชการ* กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- ชนิดา จรรโลงศิริชัย (2554) “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ” หมวดองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ (ออนไลน์) ค้นคืนวันที่ 29 สิงหาคม 2554 จาก <http://thaipoliticsgovernment.org>
- ชโลบล อังสโวทัย และคนอื่นๆ (2552) “คุณธรรม จริยธรรม หัวใจสำคัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐ” เอกสารวิชาการ หลักสูตรนักบริหารเชิงยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการทุจริตระดับกลาง รุ่นที่ 1 สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- ฤทัย หงส์ศิริ (2544) “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ” ใน *สารานุกรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540)* กรุงเทพมหานคร โครงการเฉลิมพระเกียรติ หมวดองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ สถาบันพระปกเกล้า
- ธีรภัทร์ เสรีสังสรรค์ (2549) *นักการเมืองไทย จริยธรรม ผลประโยชน์ทับซ้อน การคอร์รัปชัน*

- สภาพปัญหาสาเหตุ ผลกระทบ แนวทางแก้ไข กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์สายธาร
 _____ (2549) “รายงานการวิจัย เรื่อง การป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในหน่วยงาน
 ระดับกรมหรือเทียบเท่าด้วยเทคนิคการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีและการใช้ดัชนีชี้วัด
 ความเสี่ยงต่อการทุจริตคอร์รัปชัน” หน้า 49, 50, 51, 54 นนทบุรี
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- นพดล เสงเจริญ (2554) “องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ” (ออนไลน์) ค้นคืนวันที่ 19 สิงหาคม
 2554 จาก <http://www.panyathai.or.th>
- นิยม รัฐอมฤตและและคนอื่นๆ (2549) *กระบวนการใต้สวนและการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่ง
 ในระดับสูง: ในอำนาจหน้าที่ของ ป.ป.ช.* กรุงเทพมหานคร สำนักส่งเสริมวิชาการ
 รัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า
- บุญเลิศ ช่างใหญ่ (2554) “การตรวจสอบอำนาจรัฐโดยภาคประชาชน” การปฏิรูปรัฐธรรมนูญ :
 มุมมองเชิงเปรียบเทียบ สารสังเขปออนไลน์ ค้นคืนวันที่ 16 สิงหาคม 2554 จาก
http://web.parliament.goth/parcy/sapa_db/committe
- พิชาย รัตนคิดถ และคนอื่นๆ (2551) “คณะกรรมการความมั่นคงแห่งชาติ การประเมินผลการ
 ดำเนินงานขององค์กรตรวจสอบที่แต่งตั้งโดย คปค.” กรุงเทพมหานคร คณะพัฒนา
 สังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- พงษ์ภัฏ เรียงเครือ (2548) “การจัดตั้งหน่วยงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตฝ่ายบริหาร” ใน
*การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 3 กระบวนการยุติธรรม
 กับบทบาทการแก้ไขปัญหาการคอร์รัปชัน* จัดโดย สำนักงานกิจการยุติธรรม วันที่
 22-23 สิงหาคม 2548 ศูนย์การประชุมอิมแพ็คเมืองทองธานี
- “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542”
 (2542, 17 พฤศจิกายน) ราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 116 ตอนที่ 114 ก
- สุจิต บุญบงการ (2545) “ปัญหาการเมืองไทยกับคอร์รัปชัน” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหา
 การเมืองไทยปัจจุบัน* หน่วยที่ 5 หน้า 183 – 190 นนทบุรี
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขารัฐศาสตร์
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2551) *ยุทธศาสตร์ชาติ
 ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต* กรุงเทพมหานคร สำนักงาน
 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (2550) *รายงานผลการ*

ตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ ประจำปี ป.ป.ช. พ.ศ. 2550 กรุงเทพมหานคร
สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

_____. (2551) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ ประจำปี ป.ป.ช. พ.ศ.
2551 กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติ

_____. (2552) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ ประจำปี ป.ป.ช. พ.ศ.
2552 กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติ

_____. (2553) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ ประจำปี ป.ป.ช. พ.ศ.
2553 กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติ

_____. (2554) รายงานผลการตรวจสอบและผลการปฏิบัติหน้าที่ ประจำปี ป.ป.ช. พ.ศ.
2554 กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (2554) “ประวัติความเป็นมา”
(ออนไลน์) ค้นคืนวันที่ 19 สิงหาคม 2554 <http://www.pacc.go.th: 2554>

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์ (2550) “ศาลกับการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ : ศึกษาเฉพาะกรณีของ
ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดีอาญา
ของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ใน การประชุมนิติศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่
6 ประจำปี 2549 วันที่ 28 – 29 มีนาคม 2550 ศูนย์การประชุมอิมแพ็คเมืองทองธานี
กรุงเทพมหานคร สำนักงานกิจการยุติธรรม

สีหนาท ประยูรรัตน์ และคนอื่นๆ (2548) “การกำหนดห้ามมิให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
ดำเนินกิจการตามมาตรา 100 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542” ใน การประชุมทางวิชาการระดับชาติ
ว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 3 กระบวนการยุติธรรมกับบทบาทการแก้ไขปัญหาการ
คอร์รัปชัน จัดโดย สำนักงานกิจการยุติธรรม วันที่ 22-23 สิงหาคม 2548 ศูนย์การ
ประชุมอิมแพ็คเมืองทองธานี

เอมอร ไชยบัวแดง และคนอื่นๆ (2548) “มาตรการตรวจสอบเพ่งเล็งเจ้าหน้าที่ของรัฐใน
หน่วยงานที่มีแนวโน้มการทุจริตคอร์รัปชัน” ใน การประชุมทางวิชาการระดับชาติ

ว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 3 กระบวนการยุติธรรมกับบทบาทการแก้ไขปัญหาการ
คอร์รัปชัน จัดโดย สำนักงานกิจการยุติธรรม วันที่ 22-23 สิงหาคม 2548 ศูนย์การ
ประชุมอิมแพ็คเมืองทองธานี

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สภามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์)

1. ชื่อ รองศาสตราจารย์ ดร.วิทย์ธร ท่อแก้ว
 สถานที่ทำงาน อาจารย์ประจำสาขานิเทศศาสตร์ รองศาสตราจารย์ ระดับ 9
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 วุฒิกการศึกษา ปริญญาเอก ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการวางแผนพัฒนาชนบท
 มหาวิทยาลัยแม่โจ้
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ ที่ปรึกษาสภาสถาบันนักวิชาการสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย อดีตอนุกรรมการศึกษาปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาทางการเมืองสภาผู้แทนราษฎร ที่ปรึกษาคณะกรรมาธิการพัฒนาทางการเมืองสภาผู้แทนราษฎร และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประจำสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
2. ชื่อ นายอานันต์ อินทร์จันทร์
 สถานที่ทำงาน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเอกราช อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง
 วุฒิกการศึกษา ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขาการเมืองการปกครอง
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ คณะกรรมการพนักงานส่วนตำบลจังหวัดอ่างทอง
 ประธานเครือข่ายคณะกรรมการพิจารณาวินัยของท้องถิ่นประจำจังหวัดอ่างทอง
3. ชื่อ นางสาวนุศรา จันทวงศ์แก้ว
 สถานที่ทำงาน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบางจัก อำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง
 วุฒิกการศึกษา ปริญญาโทศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ เครือข่ายคณะกรรมการพิจารณาวินัยของท้องถิ่นประจำจังหวัดอ่างทอง

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง บทบาทคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่ส่งผลกระทบต่อ การเมืองไทย

คำชี้แจง

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และผลกระทบทางการเมืองจากการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (ฉบับที่ 19) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 เพื่อประโยชน์ในการศึกษาและเป็นข้อเสนอแนะสำหรับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต และการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทย ทั้งนี้ข้อมูลของท่านที่ให้กับผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์เพื่อสรุปผลการวิจัยเป็นข้อเสนอแนะในภาพรวมของงานวิจัยฉบับนี้ต่อไป

คำชี้แจงแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้การสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 คำถามประเด็นหลักเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการป้องกันและ

ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และผลกระทบทางการเมืองจากการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้การสัมภาษณ์

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์
2. เพศ.....
3. อายุ.....
4. การศึกษา.....
5. ตำแหน่ง
6. ประสบการณ์ทางการเมือง/วิชาการ.....

ส่วนที่ 2 คำถามประเด็นหลักเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และผลกระทบทางการเมืองจากการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

**ตอนที่ 1 บทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติตาม
บทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
พ.ศ. 2542**

ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับบทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติ ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การป้องกันการทุจริต

1.1 การเสนอมาตรการ ความเห็นหรือข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี รัฐสภา
ศาล หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

.....
.....

1.2 การเสริมสร้างทัศนคติ และค่านิยมเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริต

.....
.....

1.3 การดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการ
ทุจริต

.....
.....

1.4 การกำหนดมาตรการเพื่อป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลหรือ
เจ้าหน้าที่ของรัฐกับประโยชน์ส่วนรวม

.....
.....

2. การปราบปรามการทุจริต

2.1 การไต่สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐร้ายผิดปกติ กระทบความผิดฐาน
ทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกระทบความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม

.....
.....

3. การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน

3.1 การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ พร้อมคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งตรวจสอบความ
เปลี่ยนแปลงของหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

.....
.....

3.2 การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินของ
เจ้าหน้าที่ของรัฐ และการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่ง
นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี

.....
.....

4. การดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

4.1 การส่งรายงาน และความเห็นของประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไปยัง
ประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาถอดถอนผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่ง

.....
.....

4.2 การส่งรายงาน และความเห็นของประธานคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้อัยการ
สูงสุดดำเนินคดีในศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองกรณีที่ผลการไต่สวน
ข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีมูลความผิดทางอาญา

.....
.....

**ตอนที่ 2 ผลกระทบทางการเมืองจากการดำเนินงานของคณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วย
การป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542**

ท่านคิดว่าการดำเนินบทบาทของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติ ส่งผลกระทบในเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้ หรือไม่ อย่างไร

- 1. ความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

.....
.....

2. ประสิทธิภาพการดำเนินงานของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

.....
.....

3. การส่งเสริมการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (การสร้างธรรมาภิบาล) ของ
หน่วยงานภาครัฐ

.....
.....

4. การแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชันที่เกิดจากสถาบันทางการเมืองหรือบุคลากรทาง
การเมือง ต่อไปนี้

4.1 รัฐบาล

.....
.....

4.2 รัฐสภา

.....
.....

4.3 ระบบราชการ

.....
.....

4.4 นักการเมือง

.....
.....

4.5 ข้าราชการ

.....
.....

5. การสร้างมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่สถาบันทางการเมืองและบุคลากร
ทางการเมือง ต่อไปนี้

5.1 รัฐบาล

.....
.....

5.2 รัฐสภา

.....
.....

5.3 ระบบราชการ

.....
.....

5.4 นักการเมือง

.....
.....

5.5 ข้าราชการ

.....
.....

6. เสถียรภาพของสถาบันทางการเมือง ต่อไปนี้

6.1 รัฐสภา

.....
.....

6.2 รัฐบาล

.....
.....

6.3 ระบบราชการ

.....
.....

7. การก่อให้เกิดสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในประเทศ

.....
.....

8. อื่นๆ

.....
.....

ภาคผนวก ค

สรุปการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

สรุปการสัมภาษณ์ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

1. นายกล้าณรงค์ จันทิก
ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 12 เมษายน 2554 เวลา 13.00 – 14.00 น.
ณ ห้องรับรอง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
แห่งชาติ
2. นายวิชา มหาคุณ
ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 10.00 – 11.00 น.
ณ ห้องรับรอง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
3. นายใจเด็ด พรไชยา
ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 10.00 – 11.00 น.
ณ ห้องรับรอง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.เสนีย์ คำสุข ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ สาขารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 10.00 – 11.50 น.
ณ ห้องรับรอง สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ สาขารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2554 เวลา 10.00 – 11.00 น.
ณ ห้องรับรอง สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
3. รองศาสตราจารย์วรุฒิ เทพทอง ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ สาขานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2554 เวลา 10.00 – 11.00 น.
ณ ห้องรับรอง สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาณุมาศ ขัดเงางาม ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ สาขา
นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2554 เวลา 10.00 – 11.30 น.
ณ ห้องรับรอง สาขารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ผู้แทนองค์กรเอกชน ผู้แทนอาสาสมัคร และผู้บริหารท้องถิ่น (สัมภาษณ์เพิ่มเติม)
1. พลเรือเอกปรีชา เตชรัตน์ ผู้แทนองค์กรเอกชน
ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอผักไห่ ประธานกรรมการสหภาพกรรมการ ป.ป.ช.
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2556 เวลา 16.00 – 17.00 น.
ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
2. นายสมศักดิ์ สันธินาค ผู้แทนอาสาสมัคร
ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2556 เวลา 15.00 – 16.00 น.
ณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. นายพิทักษ์ บัวบาน ผู้บริหารท้องถิ่น
อดีตนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำเย็น อำเภอแสวงหา จังหวัดอ่างทอง
ให้สัมภาษณ์ เมื่อวันที่ 16 ธันวาคม 2556 เวลา 18.00 – 19.00 น.
ณ ที่ว่าการอำเภอวิเศษชัยชาญ จังหวัดอ่างทอง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายสมบัติ จันคาร์ักษ์
วัน เดือน ปีเกิด	1 มกราคม 2508
สถานที่เกิด	อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์
ประวัติการศึกษา	ปริญญาตรี รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2546
สถานที่ทำงาน	องค์การบริหารส่วนตำบลบางประแดง อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
ตำแหน่ง	หัวหน้าสำนักปลัด

